

DNB Jaarverslag 2021

Naar een nieuw evenwicht

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

De Nederlandsche Bank N.V. Jaarverslag 2021

Naar een nieuw evenwicht

Dit verslag werd afgesloten op 10 maart 2022.

Toelichting

Het binnenlands product, waarin grootheden van een aantal tabellen en figuren zijn uitgedrukt, is het bruto binnenlandse product tegen marktprijzen, tenzij anders aangegeven.

Verklaring der tekens

o (o,o) = het getal is minder dan de helft van de gekozen afronding of nihil;

Niets (blank) = een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen c.q. het gegeven wordt niet (aan DNB) gerapporteerd;

- = gegevens ontbreken.

Afronding

Soms kloppen de tellingen niet geheel (door geautomatiseerde afronding per reeks); anderzijds is de aansluiting van de ene op de andere niet steeds geheel verwezenlijkt (door afronding per tabel).

© 2022 De Nederlandsche Bank N.V.

Iedere openbaarmaking en verveelvoudiging voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan, mits met bronvermelding.

Postbus 98, 1000 AB Amsterdam

Spaklerweg 4, 1096 BA Amsterdam

Tel. +31 20 524 91 11

www.dnb.nl

E-mail: info@dnb.nl

Inhoud

Verslag van de president – Naar een nieuw evenwicht	4
2021 in Vogelvlucht	29
Verantwoording	30
Directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad, en governance	98
Verslag van de raad van commissarissen	105
Jaarrekening	113

Verslag van de President

Naar een nieuw evenwicht

Het verslagjaar in perspectief

Twee jaar geleden werd wellicht gevreesd, maar zeker niet verwacht, dat de pandemie onze samenleving en economie wereldwijd zo lang in haar greep zou houden. Inmiddels is de crisisfase van de pandemie achter ons, maar zijn we in een volgende, geopolitieke crisis beland.

De economie wist ons in 2021 in positieve zin te verrassen. Ook een verrassing, maar niet in positieve zin, was de ontwikkeling van de inflatie. Deze bevindt zich momenteel boven de doelstelling van de Europese Centrale Bank (ECB). Wat dit betreft lijkt het verslagjaar dus duidelijk een keerpunt. In eerdere jaren kwam de inflatie ondanks een zeer ruim monetair beleid en een door de bank genomen gunstige economische ontwikkeling niet bij deze doelstelling in de buurt.

Eveneens een in alle opzichten negatieve gebeurtenis is de militaire agressie van Rusland in Oekraïne na het afsluiten van het verslagjaar. Naast het hierdoor veroorzaakte menselijke leed, leidt dit tot nieuwe onzekerheden voor de wereldeconomie. Hoewel de consequenties hiervan nog niet ten volle voelbaar zijn, is het zeer waarschijnlijk dat deze agressie de groei in Europa en ons land negatief zal beïnvloeden, terwijl de inflatie waarschijnlijk langer hoog blijft. DNB publiceert tegelijkertijd met dit Jaarverslag een eerste analyse van deze effecten.

De economie bevindt zich wereldwijd in een transformatie naar een nieuw evenwicht. In de eerste plaats laat de pandemie zoals gezegd haar sporen na en moeten samenleving en economie zich aanpassen. In de tweede plaats is met de klimaattop in Glasgow een belangrijke stap richting een klimaatneutrale economie gezet, hoewel verdere internationale inspanningen nodig zijn. Tot slot wordt ook de digitalisering steeds meer voelbaar in onze economie, en vooral ook in het financiële stelsel. Het is de taak van beleidsmakers, waaronder centrale banken, overheden en sociale partners, om bij te dragen aan het succes van deze transformatie.

In de beleidsagenda van het nieuwe kabinet zijn in ieder geval elementen van deze transformatie terug te vinden. Zo wordt sterk ingezet op de noodzakelijke verduurzaming van onze economie, in lijn met de Europese ambities op dit vlak. Ook andere grote uitdagingen hebben een plek gekregen in het coalitieakkoord, zoals de oververhitte woningmarkt, de onevenwichtigheden op de arbeidsmarkt en digitalisering.

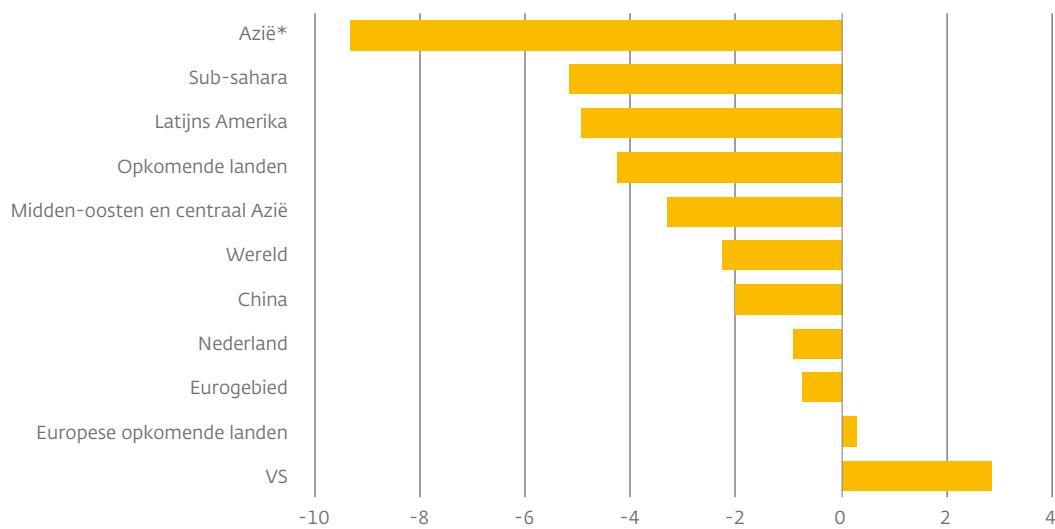
In dit Verslag wordt eerst in vogelvlucht teruggekeken op de economische en financiële ontwikkelingen in dit bewogen jaar. Hierna volgt een blik vooruit, gerangschikt naar de drie ontwikkelingen die de transformatie van onze economie kenmerken: een evenwichtig herstel volgend op de pandemie, verduurzaming en digitalisering.

Na ongeken­de schok stevig maar onevenwichtig herstel

De uitbraak van de COVID-19-pandemie en de bijbehorende contactbeperkende maatregelen hebben in 2020 geresulteerd in een sterke economische krimp. Deze werd in 2021 gevolgd door stevig herstel, dat in mondiaal opzicht echter wel onevenwichtig is. Met name de ontwikkelde economieën hebben zich, soms al volledig, hersteld van de coronarecessie in 2020. Ze groeien zelfs richting het pre-pandemie­groei­pad, waardoor de pandemie voor deze landen nauwelijks lijkt te resulteren in blijvend groeiverlies (zie figuur 1).

Figuur 1 BBP groeiverlies in 2024 t.o.v. pre-pandemie­verwachtingen

Cumulatief sinds begin 2020

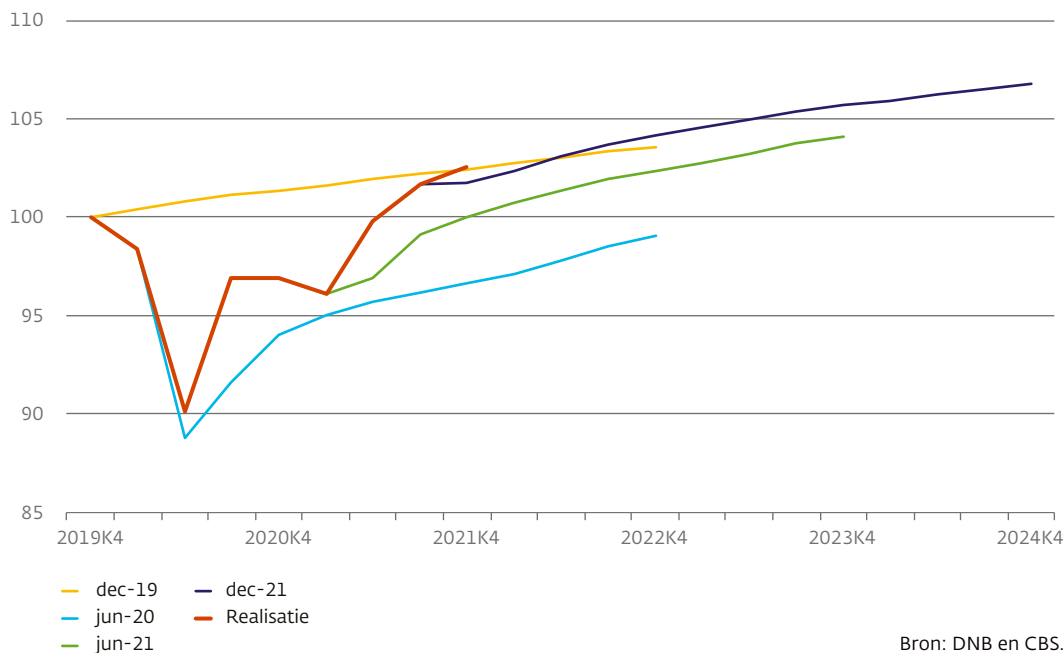
Bron: IMF WEO Oktober 2021.

* Exclusief China.

Tegelijkertijd lijkt de economie, in ieder geval in Nederland, steeds beter gewapend te zijn tegen opeenvolgende besmettingsgolven van de pandemie en zich hier sneller van te herstellen. Figuur 2 zet de realisatie en de meest recente DNB-groeiraming van de Nederlandse economie (december 2021) af tegen eerdere ramingen sinds de start van de pandemie. Dit laat duidelijk zien dat de gevolgen van de pandemie voor de economie consequent te negatief zijn ingeschat. Inmiddels bevindt het Nederlandse nationaal inkomen (bbp) zich weer boven het niveau van eind 2019 en is eind 2021 zelfs weer teruggekomen op het groeipad van voor de pandemie.

Figuur 2 Raming en realisatie Nederlandse groei

Index 2019K4=100

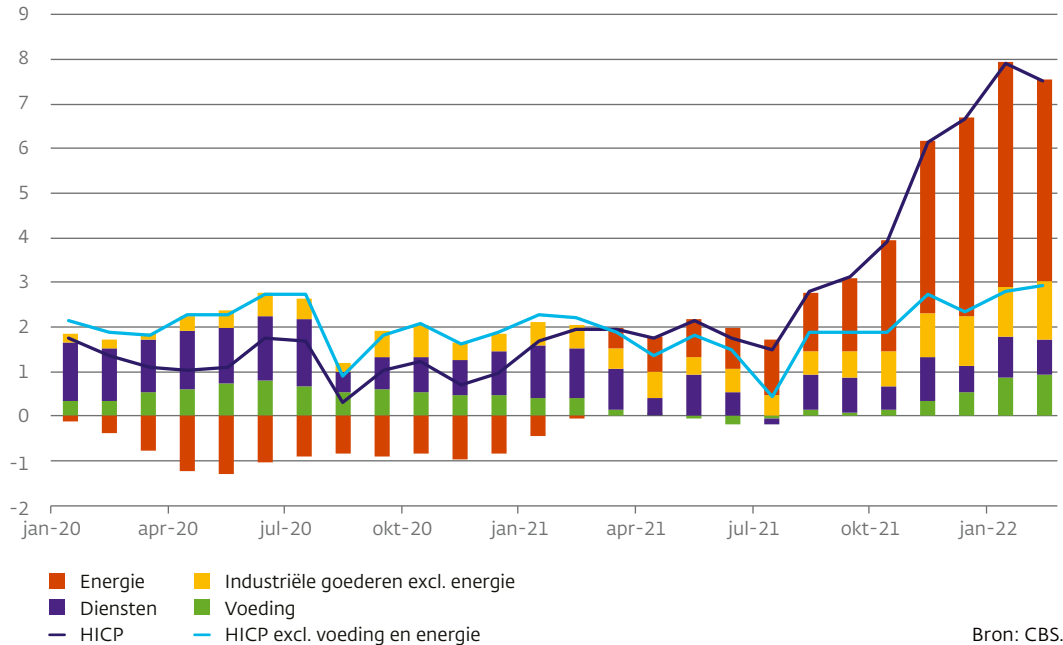

Het snelle herstel bij het opheffen van coronabeperkingen laat de veerkracht van de economie zien. Tegelijkertijd doen zich echter ook knelpunten voor. De vraag naar grondstoffen, energie, halffabricaten zoals halfgeleiders, maar ook transport is sneller gestegen dan het aanbod. Het gevolg is stijgende prijzen. Achter de positieve macro-economische cijfers gaan bovendien grote sectorale verschillen schuil. Met name voor ondernemingen in sectoren als de reisbranche, de horeca en de evenementen- en cultuursector zijn opeenvolgende lockdowns en contactbeperkende maatregelen een hard gelag dat de weerbaarheid van deze bedrijven zwaar op de proef stelt, ondanks de steun door de overheid.

De inflatie daalde in de eerste fase van de coronacrisis als gevolg van de contactbeperkende maatregelen en de coronarecessie. In de tweede fase, toen maatregelen versoepeld werden, lieten economieën in met name ontwikkelde landen sterk herstel zien. Dit ging gepaard met een duidelijke stijging van de inflatie (zie figuur 3). Zowel in Nederland als in het eurogebied is de inflatie vanaf de tweede helft van 2021 gestegen tot grote hoogte, net als in het Verenigd Koninkrijk en zelfs nog sterker in de Verenigde Staten.

Figuur 3 Geharmoniseerde inflatie (HICP) Nederland

Procentuele bijdrage aan jaarommutatie HICP

Deze stijging van de prijzen komt door een combinatie van factoren (zie [DNB analyse](#)). Sommige daarvan zijn tijdelijk, zoals prijsdalingen aan het begin van de pandemie die zich nu vertalen in tijdelijk hogere inflatie. Deze factoren zijn aan het eind van 2021 weggeëbd. Andere factoren van voorbijgaande aard blijken langer aan te houden dan aanvankelijk gedacht, zoals consumenten die uitgestelde aankopen doen, de reeds genoemde knelpunten in toeleveringsketens en prijsstijgingen van grondstoffen. Zo heeft de forse stijging van de inflatie in de tweede helft van het verslagjaar haar oorsprong vooral in de zeer sterke stijging van energieprijzen, met ruim 40%. De onzekerheid rondom de ontwikkeling van de energieprijzen is groot en kent opwaartse risico's: de inval van Rusland in Oekraïne zal zeer waarschijnlijk energieprijzen langer hoog houden en mogelijk verder doen stijgen, en ook (zeer wenselijke) maatregelen van overheden om de klimaatverandering te beteugelen kunnen de energieprijzen verder doen toenemen. Hierdoor blijft de inflatie naar verwachting ook in 2022 nog hoog.

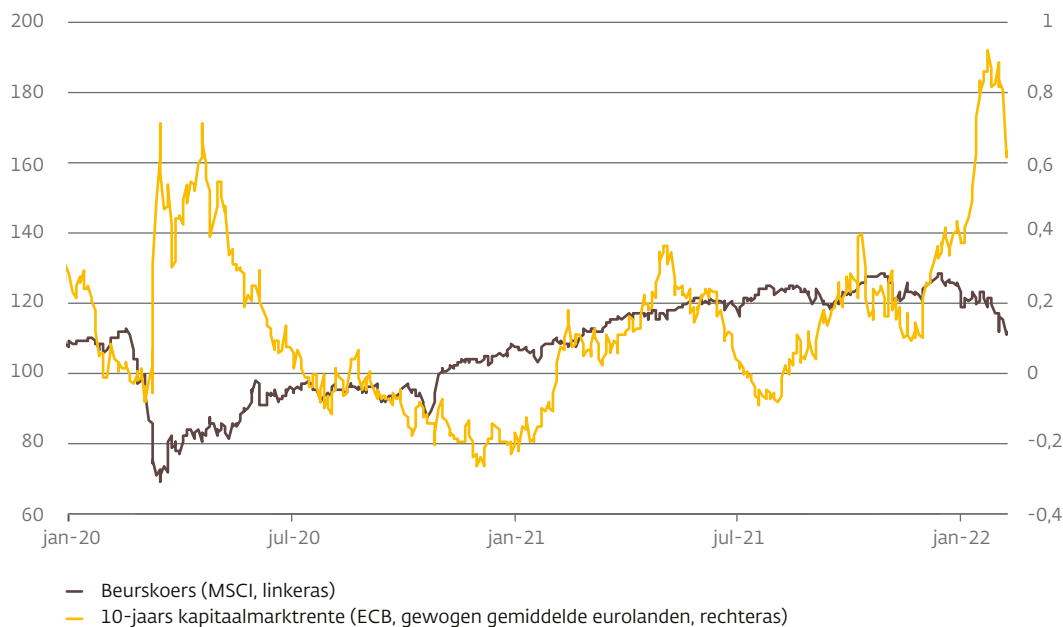
Een [DNB analyse](#) laat zien dat de inflatie steeds minder aan een aantal specifieke factoren te wijten is, maar in toenemende mate wordt gedragen door een brede groep goederen en diensten. Hierdoor neemt de kans toe dat de inflatie langer aanhoudt. Hoe langer de hoge inflatie aanhoudt, des te groter het risico dat dit hogere niveau verankerd raakt in de inflatieverwachtingen en daarmee in het gedrag van huishoudens en bedrijven.

Voor hogere inflatie op lange termijn moet het hogere inflatieniveau ook tot uitdrukking komen in hogere lonen. Hierdoor kan een loon-prijsspiraal ontstaan. Vooralsnog is de loongroei relatief bescheiden en zien we deze tweederonde-effecten nog niet. Maar tweederonde-effecten zijn bijzonder moeilijk te voorspellen in deze onzekere tijden met deze opeenvolging van ongekende schokken, zowel qua aard als omvang. Daarom is het belangrijk om de verdere inflatieontwikkelingen en de dynamiek van de inflatieverwachtingen nauwgezet te volgen, om indien nodig tijdig met het monetaire beleid te kunnen reageren.

Ontwikkelingen op financiële markten laten een soortgelijk beeld van het economisch herstel zien. Zo lagen aandelenkoersen eind van het verslagjaar ruim boven het pre-pandemieniveau, ondanks een sterke terugval bij het uitbreken van de pandemie. Ook renteontwikkelingen wijzen op economisch herstel (zie figuur 4). De hoge waarderingen op financiële markten hangen in belangrijke mate samen met de in historisch opzicht nog steeds ongekend lage rente. Bij een oplopende rente neemt de kans op een correctie op de financiële markten toe, zeker voor zover deze rentestijging haar oorsprong heeft in de toegenomen inflatie (zie ook het [Overzicht Financiële Stabiliteit najaar 2021](#)). De combinatie van een stijgende rente en geopolitieke onrust leidde begin 2022 al tot dalende en nogal beweeglijke beurskoersen.

Figuur 4 Eurogebied beurs- en renteontwikkelingen

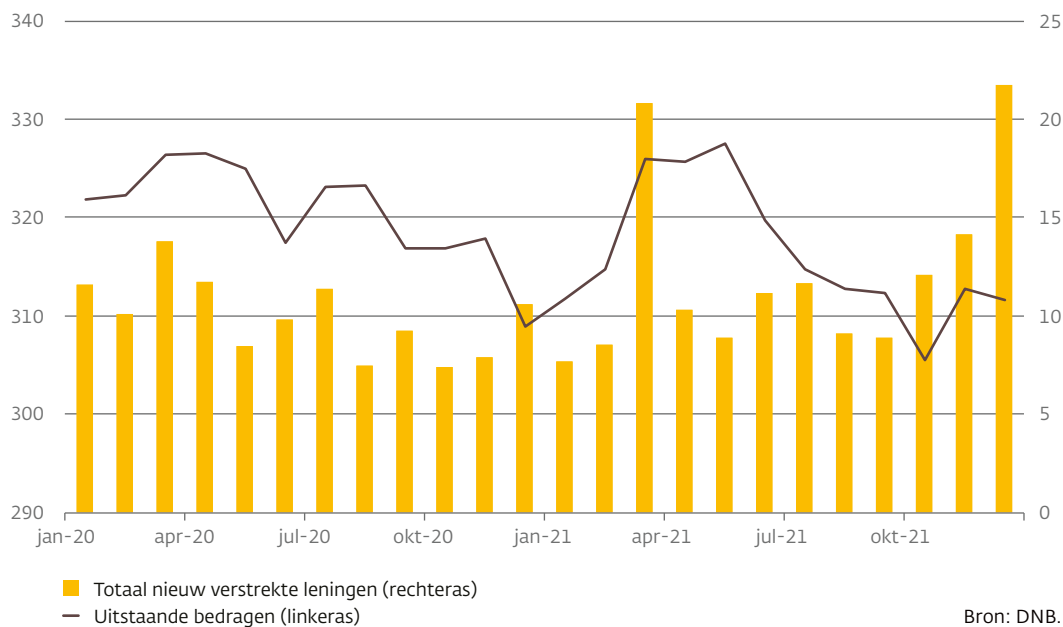
Index 2019=100 respectievelijk procenten

Aan het vlotte herstel van de economie liggen verschillende factoren ten grondslag. In de eerste plaats hebben bedrijven en consumenten zich sneller aangepast aan de omstandigheden dan eerder verwacht. Hoewel de opmars van de omikronvariant in het najaar van 2021 en de daaropvolgende contactbeperkende maatregelen de groei negatief hebben beïnvloed, wordt voor 2022 als geheel nog steeds een behoorlijke groei verwacht. Voor Nederland geldt daarbij ook dat de structuur van de economie de negatieve gevolgen van de pandemie heeft verzacht, zoals de beperkte afhankelijkheid van toerisme en het relatief kleine aandeel van contactintensieve sectoren in de economie. De impact van de schok is ook gedempt door het steunbeleid van de overheid (zie ook [Box 1](#)). Monetair beleid zorgde daarnaast voor ruime financieringscondities en toezichtmaatregelen stelden de banken in staat om kredietverlening op peil te houden (zie figuur 5).

Figuur 5 Kredietverlening banken aan niet-financiële bedrijven

Miljarden euro

Box 1 Beleidsmix tijdens pandemie stut economie

Beleidsmakers hebben – internationaal en nationaal – de nodige maatregelen genomen om de economische gevolgen van de pandemie te verzachten. Monetair autoriteiten hebben een accommoderend beleid gevoerd. Zo hebben de Europese Centrale Bank (ECB) en de nationale centrale banken in het eurogebied in het verslagjaar via onder meer het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP) ter waarde van € 1.054 miljard aan financiële activa aangekocht ter ondersteuning van gunstige financieringscondities en om bij te dragen aan prijsstabiliteit. Gedurende het PEPP is tot dusverre voor € 1670 miljard aan activa aangekocht (stand 25 februari 2022). Ook werden ter waarde van € 594 miljard kredieten verleend aan het Europese bankwezen, via onder meer gerichte langerlopende herfinancieringsoperaties (TLTRO's). In december van het verslagjaar kon de Raad van Bestuur van de ECB besluiten om het PEPP per eind maart 2022 te beëindigen, aangezien de crisisfase van de pandemie tot een einde is gekomen en prijsstabiliteit, gezien op de middellange termijn, steeds meer in zicht komt.

Ook macroprudentiële autoriteiten en toezichthouders hebben zich niet onbetuigd gelaten. DNB heeft als reactie op de pandemie begin 2020 de systeemrisicobuffer verlaagd om de kredietverlening door de banken in de pandemie tijdelijk te stutten. Het is de bedoeling om deze verlaging te compenseren door invoering van een contracyclische buffer. Ook is de invoering van een ondergrens voor de risicoweging van hypotheeklen op de balans van banken uitgesteld. DNB heeft deze ondergrens inmiddels per 1 januari 2022 alsnog geïntroduceerd, waardoor banken meer kapitaal aan moeten houden voor hypotheeklen. In Europees verband is in 2020 onder meer besloten om winstuitkeringen van banken en verzekeraars aan banden te leggen. Hierdoor bleef het kapitaal binnen de instellingen beschikbaar om de kredietverlening op peil te houden en eventuele verliezen op te vangen. Toen bleek dat de financiële sector voldoende weerbaar was tegen de gevolgen van de pandemie en de crisisfase voorbij was, zijn de toezichteisen in het verslagjaar verder genormaliseerd.

Overheden hebben massaal het begrotingsbeleid ingezet om de coronarecessie te dempen door directe steunmaatregelen, verleende kredietgaranties en uitstel van belastingbetalingen. In de Europese Unie is een start gemaakt met de implementatie van het herstellfonds Next Generation EU (NGEU). Dit fonds richt zich niet alleen op herstel van de economische schade als gevolg van de pandemie, maar ook op een structurele versterking van de Europese economie. In Nederland is per saldo in het verslagjaar ter waarde van ruim € 16 miljard (1,9% bbp) aan directe steun verleend aan ondernemingen en zelfstandigen.¹ Ook is uitstel verleend van betaling van belastingen, inmiddels opgelopen tot een bedrag van ruim € 19 miljard. De massale steun in Nederland was mogelijk omdat de Nederlandse overheidsfinanciën vóór de start van de pandemie op orde waren, met een schuldquote van 48,6% bbp in 2019. Deze is in het verslagjaar naar verwachting opgelopen tot 55,7% bbp, nog steeds duidelijk onder de Europese 60%-grens.

Al met al is de beleidsmix tijdens de pandemie adequaat geweest. De komende jaren zullen in het teken moeten staan van normalisering van het beleid en het herstel van nieuwe beleidsbuffers om toekomstige schokken op te kunnen vangen.

¹ Dit betreft directe steun via de NOW, TVL en Tozo, op basis van de Najaarsnota 2020.

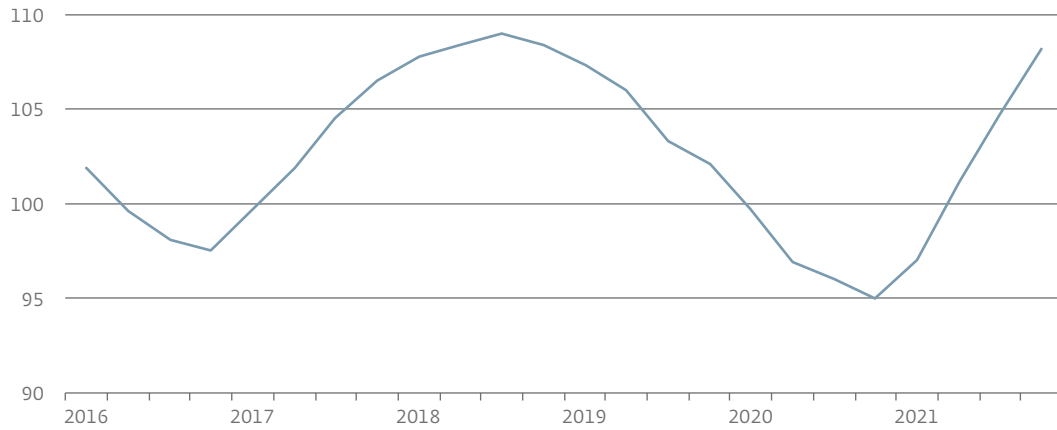
Door het economisch herstel is ook het aanvankelijke oplopen van de werkloosheid gekeerd: aan het einde van het verslagjaar was juist sprake van aanzienlijke krapte op de arbeidsmarkt. Bovendien zijn faillissementen beperkt gebleven, niet alleen door steunmaatregelen van de overheid maar ook door uitstel van betaling verleend door banken en andere crediteuren. Waar aan het begin van de pandemie nog werd gevreesd voor besmetting van de financiële sector door een hard geraakte reële economie, heeft de coronarecessie zich niet vertaald in een financiële crisis. De versterking van de kapitaalpositie van banken volgend op de Grote Financiële Crisis heeft haar waarde bewezen, waardoor het vertrouwen in de financiële sector bewaard bleef. Het accommoderende monetaire beleid, de steunmaatregelen van de overheid alsook maatregelen genomen door toezichthouders en macroprudentiële autoriteiten hebben hieraan een belangrijke bijdrage geleverd.

Naarmate de pandemie vorderde en de economie zich na een forse inzinking snel herstelde, konden banken hun eerder opgebouwde voorzieningen laten vrijvallen. De solvabiliteit van Nederlandse banken en verzekeraars bleef in het verslagjaar op peil, terwijl de beleidsdekkingsgraad van pensioenfondsen een forse verbetering liet zien (zie figuur 6). Deze steeg van gemiddeld 95% eind 2020 naar 108,2% een jaar later, zowel door de stijgende rente als door de koersstijgingen op aandelenmarkten. Hiermee raken verlagingen van pensioenaanspraken uit beeld en komt aanpassing van pensioenen aan loon- of prijsinflatie mogelijk weer in zicht. Het is niettemin van belang de ingezette hervorming van het pensioenstelsel in 2022 voortvarend door te zetten, omdat het alternatieve stelsel een aantal voordelen heeft ten opzichte van het huidige stelsel. Zo sluit het nieuwe pensioencontract beter aan bij de huidige arbeidsmarkt, doordat de zogenoemde doorsneepremiesystematiek wordt afgeschaft: deze belemmert nu de arbeidsmobiliteit, met name voor oudere werknemers. Ook kan in het nieuwe contract beter rekening worden gehouden met de gewenste risicohouding van pensioendeelnemers, vanuit de gedachte dat jongere deelnemers meer beleggingsrisico kunnen dragen dan oudere deelnemers. Tegelijkertijd worden de goede elementen van het huidige pensioencontract behouden, zoals deling van risico's die niet via financiële markten kan plaatsvinden en de voordelen van een collectief beleggingsbeleid.

De afgelopen jaren hebben financiële instellingen de druk van de lage rente gevoeld. Hierdoor holt de rentemarge van banken uit, is het voor levensverzekeraars moeilijker om voldoende rendement te halen en is het opbouwen van kapitaalgedekte pensioenen duur. De recent oplopende rente kan, als deze ontwikkeling zich voortzet, de druk op het bedrijfsmodel van deze financiële instellingen verlichten. Tegelijkertijd bergt een schoksgewijze stijging van de rente ook risico's in zich, omdat financiële instellingen zich hier onvoldoende aan kunnen aanpassen. Correcties op de huizenmarkt of financiële markten die volgen uit een rentestijging kunnen tot plotselinge waardevermindering van activa van financiële instellingen leiden. Behalve renteschokken zijn er naar de toekomst ook nog andere onzekerheden relevant voor financiële instellingen, samenhangend met de nasleep van de pandemie. Zo kan een sterker dan verwachte toename van het aantal faillissementen leiden tot een toename van het aantal leningen dat moeilijk of niet meer kan worden terugbetaald. Daarnaast kunnen de inval van Rusland in Oekraïne en de daarmee gepaard gaande economische sancties tot verliezen leiden voor financiële instellingen. Bedrijven die afhankelijk zijn van de handel met deze landen zullen geraakt worden, mogelijk met verliezen tot gevolg.

Figuur 6.1 Beleidsdekkingsgraad pensioenfondsen

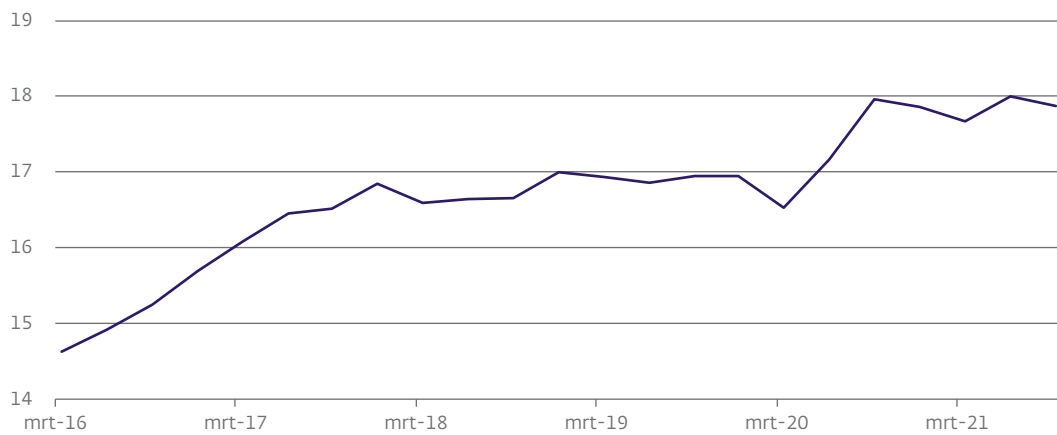
Procenten

Bron: DNB.

Figuur 6.2 CET1-ratio banken

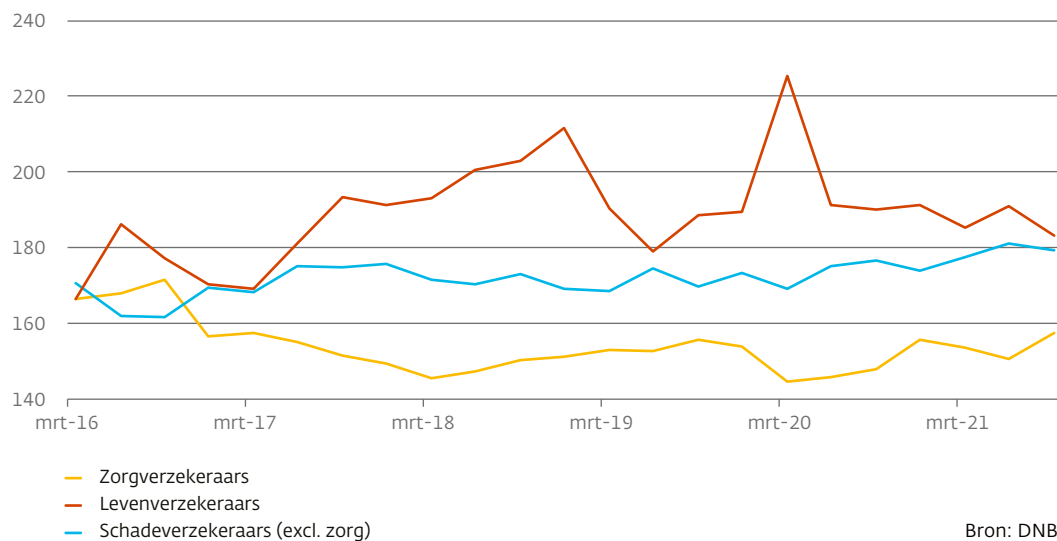
Procenten

Bron: DNB.

Figuur 6.3 Solvabiliteitsratio verzekeraars

Procenten

Bron: DNB.

Transformatie naar een meer evenwichtige economie

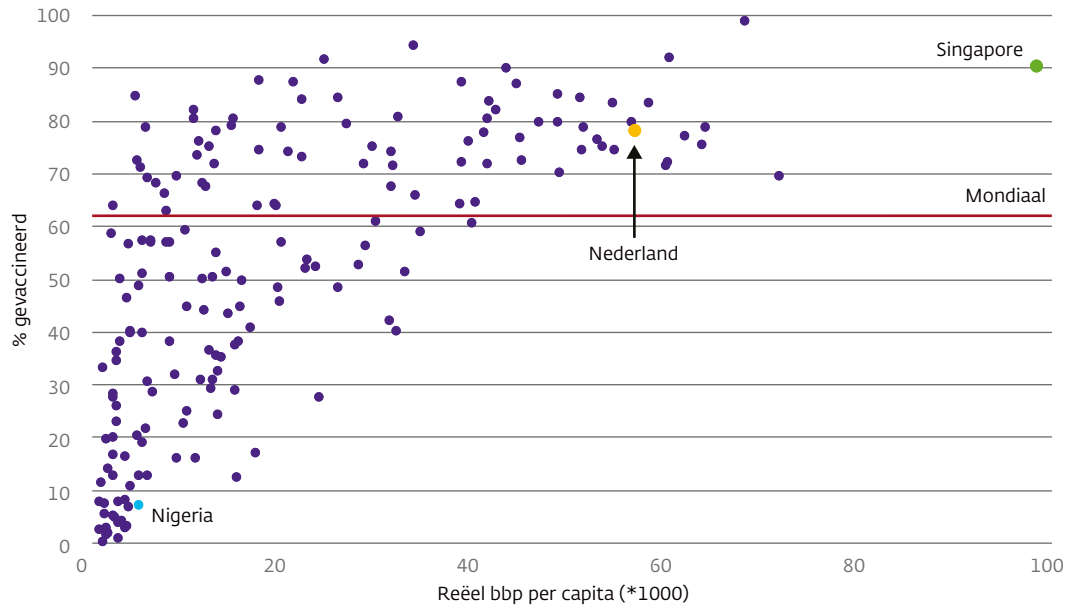
Nu de rook van de crisisfase van de pandemie langzaam optrekt, komen onderliggende onevenwichtigheden weer in het zicht. Deze zijn bovendien vaak groter en urgenter geworden. Juist in de nasleep van de crisis is er zowel momentum als noodzaak om deze onevenwichtigheden aan te pakken. Indien de pandemie een meer endemisch karakter krijgt, betekent dit dat het beleid hieraan moet worden aangepast, waarbij grootschalige steunmaatregelen steeds minder vanzelfsprekend zijn: zij zijn kostbaar en verstoren de economische dynamiek. Tegen deze achtergrond zijn de inspanningen van het nieuwe kabinet een duidelijke strategie te ontwikkelen die ondernemers en consumenten voorspelbaarheid en meer handelingsperspectief biedt, lovenswaardig. Ook de weerbaarheid van de zorg is een belangrijk aandachtspunt, zodat bij een opleving van het virus niet direct delen van de economie hoeven te worden gesloten maar de samenleving perspectief houdt. Voor zover steunmaatregelen toch nodig zijn, dienen ze te worden gericht op specifieke sectoren die zwaar geraakt worden door contactbeperkende maatregelen. En de financiering van deze maatregelen moet binnen het normale begrotingskader worden opgevangen.

Meer in het algemeen is er in toenemende mate sprake van een ontwikkeling waarbij het als vanzelfsprekend wordt ervaren dat de negatieve uitwerking van schokken op individuen door de overheid wordt gecompenseerd. Dit wordt uiteraard gevoed door de positieve ervaringen met de coronasteunmaatregelen, de nog gezonde positie van de Nederlandse overheidsfinanciën in combinatie met een lage rente en een toegenomen overtuiging dat de economie maakbaar is, niettegenstaande de vergrote economische onzekerheden. Ervaringen uit het verleden, in het bijzonder de jaren zeventig van de vorige eeuw, laten zien dat er grenzen zijn aan deze vermeende maakbaarheid en dat een overdaad aan overheidsingrijpen de economische dynamiek en welvaart juist ook kan laten ontsporen.

Bestaande ongelijkheden zijn versterkt door de coronacrisis. In de eerste plaats is de divergentie tussen economieën toegenomen als gevolg van de pandemie (zie figuur 1), waarbij duidelijk een relatie tussen het aantal vaccinaties en het bbp per hoofd van de bevolking zichtbaar is (zie figuur 7). Herstel na de pandemie kan pas volledig zijn wanneer ook de bevolking in minder ontwikkelde economieën op grote schaal is gevaccineerd. Bovendien beperkt grootschalige, wereldwijde vaccinatie de ontwikkeling van nieuwe virusvarianten. Zoals ook al in het Jaarverslag over 2020 werd opgemerkt, onderstreept de pandemie de noodzaak van meer internationale samenwerking.

Figuur 7 Eén of meer vaccinaties gehad per land (stand 8 februari 2022)

Procenten respectievelijk reëel bbp per capita

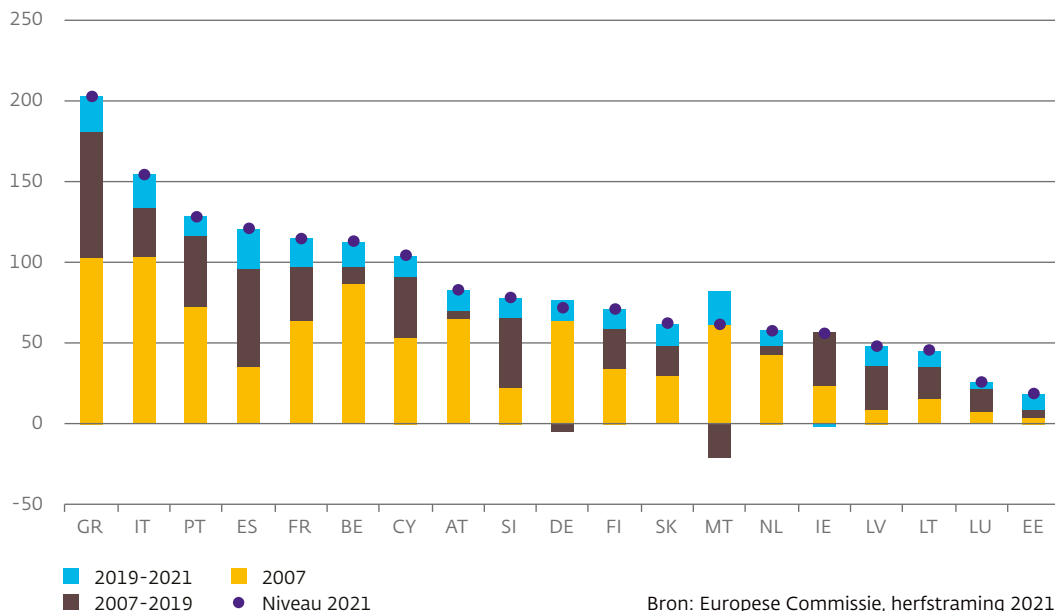

Bron: Refinitiv.

Een tweede toegenomen onevenwichtigheid heeft haar oorsprong in het gevoerde macro-economische beleid volgend op de pandemie. Schuldniveaus in het eurogebied, zowel privaat als publiek, waren voor de coronacrisis al hoog, en zijn als gevolg van het gevoerde begrotingsbeleid verder toegenomen. Daarbij zijn landen die er economisch en budgettair toch al minder goed voorstonden relatief hard geraakt door de pandemie, vaak omdat de economische structuren van deze landen gevoeliger waren voor de contactbeperkende maatregelen (zie figuur 8). Hierdoor dreigt verdere divergentie in het eurogebied.

Figuur 8 Ontwikkeling schuldniveaus eurogebied

Procenten bbp

Hervorming van de Europese begrotingsregels zal moeten leiden tot een geloofwaardig pad voor schuldafbouw en ruimte voor macro-economische stabilisatie (zie [position paper DNB](#) over de hervorming van deze regels). Tegelijkertijd zal schuldafbouw voor sommige landen een flinke budgettaire opgave betekenen, ook tegen de achtergrond van een mogelijke toename van defensie-uitgaven. Het Europees herstelfonds (NGEU) kan hierbij helpen door investeringen te financieren en groeibevorderende hervormingen te stimuleren (zie ook [Box 1](#)). Daarbij draagt het in positieve zin bij aan de balans tussen budgettair en monetair beleid.

De Nederlandse overheidsfinanciën staan er in dit perspectief goed voor. Dit biedt ruimte, die het nieuwe kabinet ook gebruikt, om de noodzakelijke economische en maatschappelijke transitie te bevorderen. Zonder intensivering van overheidsinvesteringen is het inderdaad lastig om deze structurele uitdagingen het hoofd te bieden. Tegelijkertijd heeft de overheid voor deze uitdagingen ook andere instrumenten tot haar beschikking, zoals belastingmaatregelen, normeren en beprijzen. Het nieuwe kabinet kiest in dit verband wel erg snel voor extra uitgaven, terwijl dat niet altijd de meest effectieve aanpak van het probleem is. Zo is voor het klimaatprobleem een grotere inzet van uitstootbeprijzing wenselijk en is aanpassing van de fiscaliteit nodig om de uitdagingen op de woningmarkt het hoofd te bieden. Daarnaast is er een risico dat het begrotingsbeleid procyclisch uitwerkt. Gezien de krappe arbeidsmarkt en het sterke herstel van de economie na de coronarecessie is verder stimuleringsbeleid niet nodig. De krappe arbeidsmarkt maakt uitvoering van de ambities van het kabinet toch al zeer ambitieus.

Een tweede risico is dat het kabinet budgettaire lasten doorschuift naar de toekomst, waarmee de houdbaarheid van de Nederlandse overheidsschuld op langere termijn onder druk komt te staan. Zo komt de schuldquote op basis van de doorrekening van het coalitieakkoord door het CPB zonder ombuigingen of lastenverhogingen in 2060 ruim boven 60% bbp uit. Hierbij is nog geen rekening gehouden met een eventuele stijging van de rente die de rente-uitgaven van de overheid op langere termijn doet toenemen. Hier staan overigens wel hogere inkomsten tegenover, zoals een grotere belastingafdracht omdat het rendement op tweedepijlerpensioenen toeneemt. Met het voorziene begrotingsbeleid worden resterende buffers opgesoupeerd en zou een forse draai van het begrotingsbeleid in volgende kabinetsperiodes nodig kunnen worden om deze buffers weer te herstellen tegen de achtergrond van nieuwe schokken. Het is dan ook belangrijk dat het kabinet zorgt voor een goede beheersing van de uitgaven onder het uitgavenkader, ook als zij het etiket “fonds” hebben, zodat bij tegenvallers een integrale afweging van uitgaven kan worden gemaakt en de begrotingsdiscipline niet verslapt. Wanneer er één belangrijke les uit de pandemie kan worden getrokken, is het wel de noodzaak van buffers. Dit geldt overigens niet alleen voor de overheidsfinanciën, maar ook in de gezondheidszorg, voor defensie, bij financiële instellingen, in het betalingsverkeer en in de economie in het algemeen. Buffers zijn niet gratis: zij kunnen ten koste gaan van efficiëntie en op korte termijn de economische groei verminderen. Maar op langere termijn zorgen zij voor een economie en maatschappij met een grotere weerbaarheid en stabiliteit.

Naast het begrotingsbeleid kan ook het monetair beleid tot onevenwichtigheden leiden. Het langdurig onconventioneel monetair beleid leidt in toenemende mate tot risico's en ongewenste neveneffecten. Daarbij is de noodzaak voor dit beleid niet meer aanwezig, nu de crisisfase van de pandemie achter ons ligt en een inflatie van 2% op de middellange termijn in het verschiet ligt (zie [Box 2](#)). Na jarenlange lage inflatie is het niet ondenkbeeldig dat de komende jaren de grootste uitdaging juist zal liggen in het voorkomen van te hoge inflatie, gegeven de verwachte aanpassingen in de economie van het eurogebied. Hierbij kan gedacht worden aan een groter belang dat gehecht zal worden aan schokbestendigheid tegen toekomstige pandemieën, het verwachte expansieve begrotingsbeleid en de klimaattransitie. Deze trends kunnen leiden tot opwaartse inflatiedruk. Het monetair beleid zal zich de komende jaren dus moeten normaliseren, ook om voldoende beleidsruimte op te bouwen richting een volgende crisis.

Om de schokbestendigheid van de muntunie te versterken is het daarnaast van belang voortgang te maken met de bankenunie en de kapitaalmarktunie. Daarmee kan de private sector een grotere rol spelen in het opvangen van asymmetrische schokken.

Box 2 Een nieuwe monetaire beleidsstrategie voor de ECB

In het verslagjaar heeft de Raad van Bestuur van de ECB de monetaire beleidsstrategie van de ECB herzien; de laatste herziening dateerde uit 2003 (zie ook [DNBulletin](#)). Met name de volgende elementen van de strategieherziening zijn van belang:

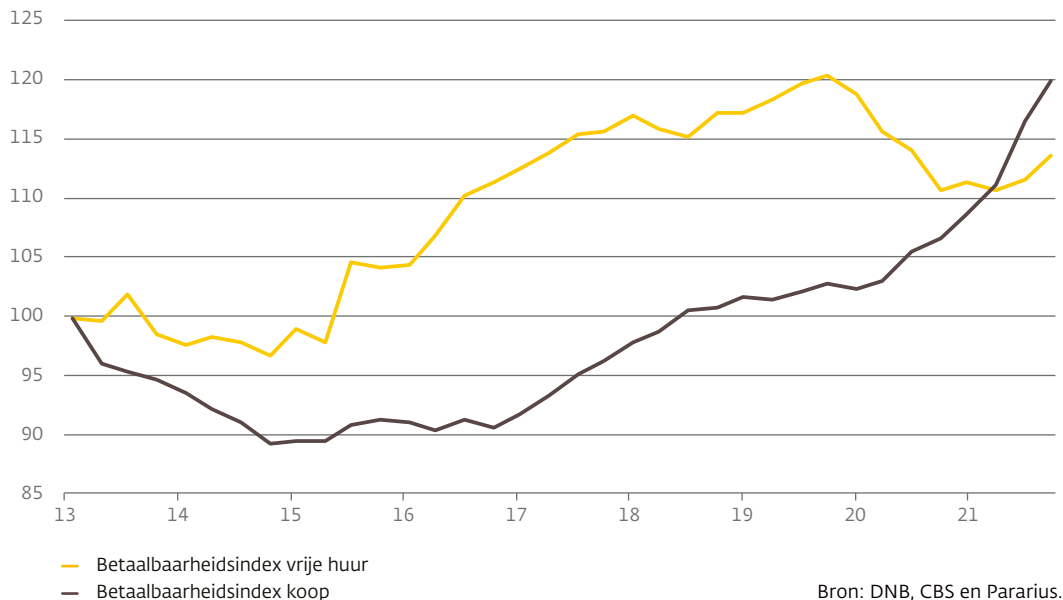
- Het doel van het monetaire beleid is eenduidiger gedefinieerd, als een inflatie gemeten in termen van het geharmoniseerde prijsindexcijfer (HICP) van 2% op de middellange termijn. De doelstelling is symmetrisch: persistente en substantiële opwaartse en neerwaartse afwijkingen van 2% worden niet getolereerd. Er is dus geen sprake van zogenoemde 'goedmaakstrategieën' (het tijdelijk toelaten van hogere inflatie om lagere inflatie in het verleden te compenseren), zoals sinds kort toegepast door de Amerikaanse centrale bank.
- Er wordt meer en explicieter aandacht gegeven aan de wisselwerking tussen monetair beleid en financiële stabiliteit en aan de vraag of monetaire beleidsmaatregelen in het licht van diezelfde stabiliteit wel proportioneel zijn.
- De kosten van eigenwoningbezit worden meegenomen bij het beoordelen van de inflatieontwikkeling. De ECB werkt samen met Eurostat om deze kosten ook op te nemen in de definitie van de HICP.
- De klimaattransitie krijgt een rol in het monetaire beleid, zowel in de analyse van de invloed van deze transitie op prijsontwikkelingen en de economie als in de uitvoering van het monetair beleid.

Het is verstandig om in de goede Nederlandse traditie van het gematigd monetarisme het begrotingsbeleid en het monetaire beleid in samenhang te zien, en daarbij ook de loonvorming te betrekken. Of zoals voormalig president van DNB Jelle Zijlstra het ooit samenvatte: monetair, budgettair en loon-prijsbeleid moeten elkaars imperfecties corrigeren. De redenering hierbij is dat goede resultaten niet bereikt worden als een van de drie onderdelen excessief ingezet wordt. Een onafhankelijke centrale bank dient daarom haar steentje bij te dragen door gezonde ontwikkelingen in de andere beleidscomponenten te bevorderen en zelf een verstandig monetair beleid te voeren. Deze les geldt evenzeer voor de Europese muntunie.

Een vierde onevenwichtigheid die tijdens de pandemie is versterkt, betreft de huizenmarkt. De huizenprijzen zijn sterk gestegen, wat de tweedeling op de huizenmarkt heeft vergroot. De gemiddelde prijsstijging bedroeg in het verslagjaar maar liefst 15%, waardoor toetreding tot de koopwoningmarkt moeilijker is geworden. Tegelijkertijd is het aanbod van huurwoningen beperkt en zijn de huren in de vrije sector relatief hoog. De betaalbaarheid van woonruimte voor starters staat dus onder druk (zie figuur 9). Na een aantal jaren waarin de woonlasten voor koopstarters in verhouding tot het besteedbaar inkomen daalden, verslechtert de betaalbaarheid sinds 2016. Vooral in 2021 is het aanschaffen van een huis relatief duurder geworden in termen van maandlasten. Starters op de vrije huurmarkt zagen de betaalbaarheid sinds 2013 eveneens verslechteren. Dit terwijl de maandlasten van huurders in de vrije sector in Nederland al relatief hoog zijn ten opzichte van de lasten van huiseigenaren (ook als rekening wordt gehouden met bijkomende uitgaven van eigenaren zoals onderhoudskosten). De coronacrisis leidde aanvankelijk tot een verbetering in de betaalbaarheid van de aanvangshuren, maar meer recent neemt de betaalbaarheid van de huren in de vrije sector weer af.

Figuur 9 Betaalbaarheidsindex wonen

Index 2013K1=100

Toelichting: betaalbaarheidsindex voor koopmarkt is gedefinieerd op basis van een index van de maandlasten voor de gemiddelde koopwoning en de gemiddelde hypotheekrente voor een volledig annuïtaire hypotheek. Voor de huurmarkt is die gebaseerd op de aanvangshuurprijs per vierkante meter (gestoffeerd). Beide indices zijn vervolgens gecorrigeerd voor de ontwikkeling van het besteedbaar inkomen.

Fiscale verschillen tussen kopen en huren in de vrije sector dragen bij aan de tweedeling op de woningmarkt. Daarom is het belangrijk deze verschillen te verkleinen door de fiscale voordelen voor eigenwoningbezit geleidelijk af te bouwen. In het coalitieakkoord laat het kabinet op dit punt een kans liggen, aangezien geen materiële wijzigingen in de fiscale behandeling van de eigen woning zijn voorzien.

Tegen de achtergrond van sterk stijgende huizenprijzen, namen starters op de koopmarkt in 2021 steeds meer risico bij het afsluiten van een hypotheek. Meer dan driekwart van de starters leent meer dan 90% van het maximale hypotheekbedrag onder de inkomenstoets of de LTV-limiet. Ook het aandeel deels aflossingsvrije hypotheeken nam toe.

Bij hogere inflatie en kapitaalmarktrentes is het niet uitgesloten dat de hypotheekrente verder stijgt. Dit zou de snelle huizenprijsstijging kunnen afremmen en op enig moment zelfs kunnen leiden tot dalende prijzen, waarbij huizenbezitters "onder water" kunnen komen te staan. Dit is met name een risico voor mensen die (al dan niet gedwongen) hun huis moeten verkopen. Maar zelfs wanneer dit niet aan de orde is, kan dit leiden tot sterke uitslagen van de Nederlandse economie, zoals we in het verleden ook hebben gezien. Immers, een "papierse schuld" kan leiden tot voorzichtigheid bij deze huiseigenaren.

Tot slot, hoewel het oplopen van de werkloosheid in Nederland beperkt is gebleven, toonde het begin van de crisis de kwetsbare positie van mensen met een flexibele arbeidsrelatie. Zij raakten namelijk als eersten hun baan kwijt. Het nieuwe kabinet wil gelukkig een einde maken aan deze tweedeling op de arbeidsmarkt en de verschillen tussen vaste en flexibele arbeidsrelaties verkleinen, al ligt hierbij in de kabinetsplannen de nadruk vooral op het zekerder maken van flexibele contracten.

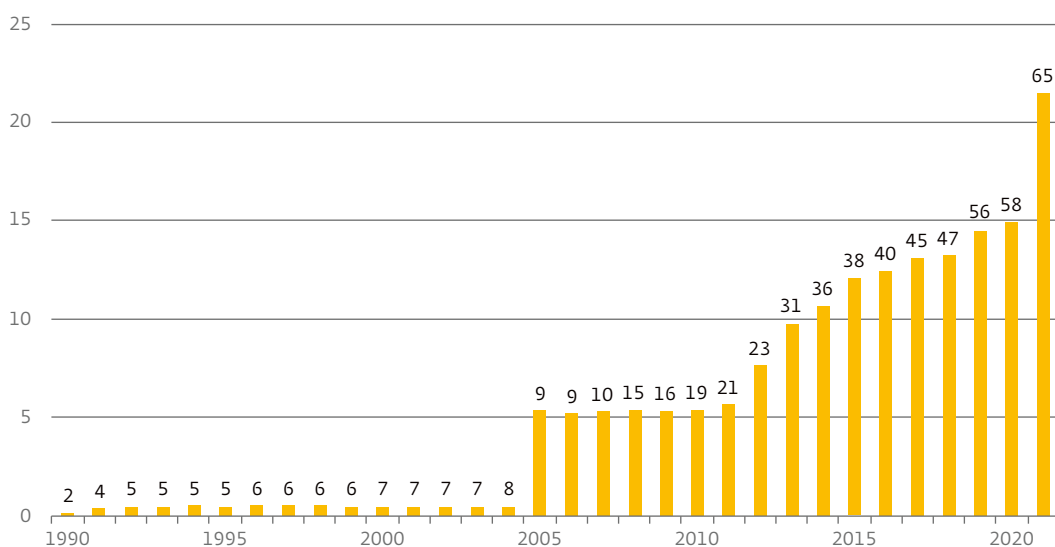
Transformatie naar een duurzame economie

De zonder meer grootste transformatie waar onze economie de komende jaren mee wordt geconfronteerd, is de ontwikkeling naar een duurzamere economie. Klimaatverandering is geen risico aan de horizon meer. De overstromingen van afgelopen zomer in Zuid-Limburg en elders in Europa laten zien dat we nu al met de gevolgen van klimaatverandering te maken hebben. Niet alleen de schade bij de getroffen was groot, ook bijvoorbeeld verzekeraars hebben extra schadelast gehad. En hoewel er afgelopen najaar in Glasgow bij de klimaatop COP26 enkele belangrijke nieuwe afspraken zijn gemaakt, blijven internationale inspanningen vooralsnog achter bij wat nodig is om de doelen van het Parijsakkoord van 2015 te halen.

De meest effectieve manier om de transitie naar een duurzame economie te faciliteren, is een adequate beprijzing van de uitstoot van CO₂. Ook hier blijven de internationale inspanningen achter: de dekking van expliciete CO₂-beprijzingsmechanismen nam in 2021 toe (zie figuur 10), maar de prijs is veelal te laag. Slechts 4% van de wereldwijde uitstoot wordt op meer dan \$ 40 per ton beprijsd. Dit bedrag is volgens de Wereldbank momenteel een ondergrens voor de benodigde CO₂-prijs om op koers te blijven van de Parijsdoelen.

Figuur 10 Ontwikkeling dekking expliciete mondiale CO₂-beprijzing

Aandeel van de wereldwijde CO₂-uitstoot

Bron: Wereldbank, Carbon Pricing Dashboard.

Toelichting: De getallen bovenop de kolommen geven het aantal beprijzingsmechanismen weer.

De Europese Commissie (EC) heeft in juli vorig jaar het 'Fit For 55'-pakket gepresenteerd om de klimaatdoelstelling van 55% uitstootreductie in 2030 te halen. Onderdeel hiervan zijn voorstellen voor betere uitstootbeprijzing, via aanscherping van het huidige Europese emissiehandelssysteem (ETS) (wat heeft bijgedragen aan de stijging van de ETS-prijs in 2021, zie figuur 11), invoering van een nieuw ETS voor wegtransport en de gebouwde omgeving en hogere minimum-energiebelastingen. Ook bevat het pakket een voorstel voor een CO₂-heffing aan de Europese grens, het zogenoemde Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM).

Figuur 11 ETS-prijs

Euro

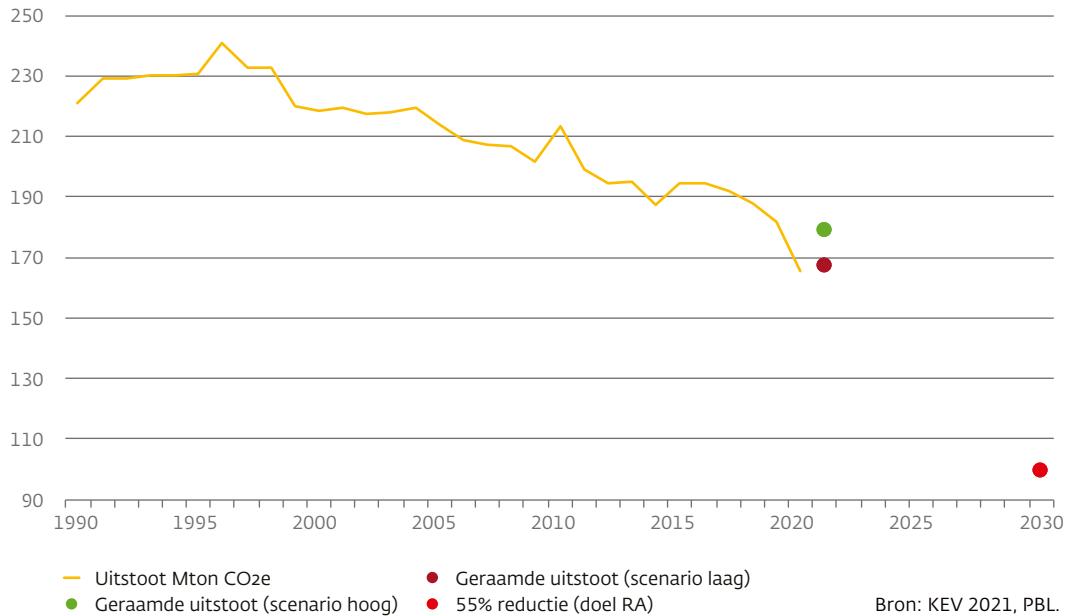
Bron: Refinitiv.

Uit een [analyse](#) van DNB blijkt dat beprijzing op Europees niveau voor de meeste landen niet leidt tot een significante verslechtering van de concurrentiepositie. Bovendien kan de invoering van een CBAM voor een aantal uitstootintensieve producten de beperkte negatieve effecten voor de interne markt in de meeste landen wegnemen.

Om de nieuwe reductiedoelstelling uit het coalitieakkoord te realiseren (55% in 2030 ten opzichte van 1990), zal naast implementatie van de 'Fit for 55'-voorstellen ambitieus nationaal beleid nodig zijn. De klimaatopgave voor Nederland is namelijk groot (zie figuur 12). Het kabinet geeft hier vorm aan door € 35 miljard uit te trekken voor de klimaattransitie. Daarnaast worden enkele maatregelen doorgevoerd die leiden tot een meer evenwichtige CO₂-beprijzing. Zo wordt het degressieve karakter van de energiebelastingen (waardoor grootverbruikers relatief minder betalen) verminderd, wordt gas zwaarder belast ten opzichte van elektriciteit en schaft het kabinet de verlaagde belastingtarieven op gasverbruik in de landbouw af. Ook wordt de nationale CO₂-heffing voor de industrie aangescherpt. Deze laatste maatregel leidt weliswaar tot CO₂-reductie in Nederland, maar kan gepaard gaan met het weglekken van uitstoot naar het buitenland waardoor het mondiale klimaateffect beperkter kan zijn. De uiteindelijke effecten van de klimaatplannen in het coalitieakkoord zullen afhangen van de exacte uitwerkingen, maar al met al lijkt het kabinet in te zetten op een ambitieus pakket.

Figuur 12 Broeikasgasuitstoot Nederland

Mton CO₂-equivalenten

Voor het oplossen van de stikstofproblematiek wordt met € 25 miljard tot en met 2035 ook veel geld uitgetrokken. Deze gelden worden ingezet voor de opkoop van veehouderijen, afwaardering van landbouwgronden, extensivering en innovatie. Deze maatregelen moeten tevens leiden tot een reductie van de broeikasgasemissies van de landbouw met 20%. Beprijzing van stikstof- en/of broeikasgasuitstoot afkomstig van veehouderijen lijkt achterwege te blijven.

In de transformatie naar een duurzame economie is een belangrijke rol weggelegd voor de financiële sector, en dus ook voor DNB als financiële toezichthouder. De beste aanvierroute voor financiële instellingen is een adequate inschatting van de (financiële) risico's van klimaatverandering. Indien deze risico's goed worden ingeschat, zal ook de financierbaarheid van projecten ter verduurzaming van de economie beter worden. Hierbij heeft ook de overheid een belangrijke aanjagende rol (zie ook het [DNB-rapport](#) over de duurzaamheid van de financiële sector). Hoe de sector er voor staat en welke acties nodig zijn, wordt nader uitgediept in [Box 3](#).

Box 3 Op weg naar een duurzame balans

Klimaatverandering en de overgang naar een duurzame economie gaan gepaard met risico's voor financiële instellingen, die zij vanuit het oogpunt van integere en beheerste bedrijfsvoering adequaat moeten beheersen. Financiële instellingen zijn zich bewust van duurzaamheidsrisico's, maar nemen deze risico's nog maar beperkt mee in kernprocessen als strategie, governance, risicobeheer en rapportage. Ook vinden financiële instellingen het meten van duurzaamheidsrisico's lastig vanwege databeperkingen. Dit blijkt uit een enquête onder 127 Nederlandse financiële instellingen.

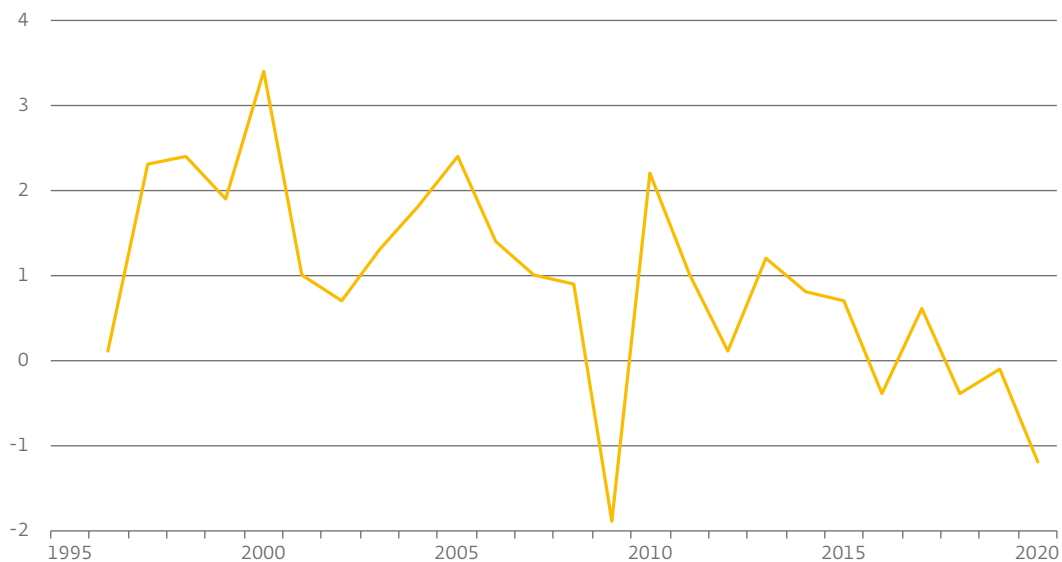
DNB spoort financiële instellingen aan om niet te wachten met het meten van duurzaamheidsrisico's totdat 'perfecte data' beschikbaar zijn. Het is belangrijk dat financiële instellingen duurzaamheidsrisico's meenemen in hun kernprocessen, omdat uit onze berekeningen blijkt dat deze risico's materieel zijn en in de toekomst zullen toenemen. Zo blijkt dat Nederlandse financiële instellingen wereldwijd ten minste 82 megaton aan CO₂-uitstoot financieren. Daar komt bij dat CO₂-intensieve bedrijven in de aandelenportefeuilles van pensioenfondsen en verzekeraars onvoldoende snel de transitie maken om de doelen van het VN-klimaatakkoord van Parijs te halen. DNB zal dit jaar haar toezichtverwachtingen ten aanzien van de beheersing van duurzaamheidsrisico's nader concretiseren en ter consultatie voorleggen aan de financiële sector.

Transformatie naar een digitale en inclusieve economie

De pandemie heeft de digitalisering nog eens versneld. Deze ontwikkeling heeft een grote impact op de reële economie en de financiële sector. Digitale innovaties kunnen het gebruiksgemak voor consumenten vergroten en leiden tot lagere prijzen van goederen en diensten. Al voor de pandemie bestond er veel aandacht voor de versterking van het groeivermogen van economieën die sterk vergrijzen. Al sinds jaren is er sprake van een trendmatige daling van de arbeidsproductiviteit, ook in Nederland (zie figuur 13). Digitalisering biedt aanknopingspunten voor een structureel hogere economische groei door een hogere productiviteitsgroei.

Figuur 13 Arbeidsproductiviteit per gewerkt uur

Procentuele mutaties

Bron: CBS en DNB (eigen berekeningen).

Waar de noodzakelijke verduurzaming van onze economie niet noodzakelijkerwijs het structurele groeivermogen doet toenemen, is dit bij digitalisering wel het geval. De nadruk die in het nieuwe coalitieakkoord wordt gelegd op (investerings in) digitalisering is dan ook toe te juichen.

Ook in het betalingsverkeer is de digitalisering door de coronacrisis versneld. Aan de kassa wordt steeds minder met contant geld betaald, en juist steeds vaker digitaal (vooral contactloos en ook steeds vaker met de telefoon). Inmiddels zijn nog maar twee van de tien betalingen in de winkel contant. Daarnaast zijn consumenten tijdens de coronacrisis steeds vaker online gaan winkelen. Hierdoor is ook het aantal online betalingen flink toegenomen (een op de tien betalingen is een e-commercebetaling). Technologische bedrijven, zowel *fintechs* als de tech-reuzen, betreden steeds meer deelterreinen van de financiële waardeketen. Ook digitale 'valuta's', die overigens zeker niet altijd dit predicaat verdienen, zijn aan een opmars bezig (zie [Box 4](#)). Deze ontwikkelingen vragen overigens ook van DNB zelf om met de tijd mee te gaan, bijvoorbeeld op het gebied van het toezicht op financiële instellingen; hier wordt in de Verantwoording van dit Jaarverslag nader op ingegaan.

Box 4 Innovatie van het geldwezen zet door

Een 'crypto' is een digitale weergave van een waarde op een blockchain, een gedecentraliseerd register, en wordt niet door een centrale bank of overheid uitgegeven of gegarandeerd. Een crypto heeft dan ook niet de juridische status van valuta's of geld. Crypto's kunnen elektronisch worden overgedragen, opgeslagen en verhandeld. Inmiddels is de cryptomarkt flink gegroeid en worden er veel verschillende munten verhandeld. De marktkapitalisatie van alle crypto's tezamen heeft, hoewel deze sterk schommelt, momenteel circa € 1.500 miljard bereikt. De schommelende waarde maakt crypto's ongeschikt als algemeen geaccepteerd betaalmiddel. Ze worden dan ook met name als belegging of speculatiemiddel gebruikt. Daarnaast zijn 'stablecoins' in opkomst. Terwijl de waarde van conventionele crypto's wordt bepaald door vraag en aanbod, wordt de waarde van stablecoins bepaald door achterliggende activa waarmee de uitgever deze zo stabiel mogelijk probeert te houden. Of dat ook lukt, is niet op voorhand te zeggen, omdat de stabiliteit van de munt afhangt van de weerbaarheid van de bedrijven die hem uitgeven.² In een gunstig scenario zouden stablecoins vooral kunnen bijdragen aan sneller, goedkoper en meer inclusief grensoverschrijdend betalingsverkeer.

² Bekende voorbeelden zijn Tether en de USD Coin, beide gekoppeld aan de Amerikaanse dollar.

Tegen de achtergrond van de forse groei van crypto's en stablecoins klinkt steeds vaker de roep om adequate regulering, ook omdat crypto's zich door de toegankelijkheid en anonimiteit goed lenen voor gebruik met illegale doeleinden. De mate van regulering van crypto's en stablecoins moet afhangen van de risico's, die deels samenhangen met de breedte van het gebruik ervan als betaalmiddel. Bij een beperkte rol van crypto's en stablecoins volstaat een beperkt reguleringsregime, maar zodra de betekenis van deze nieuwe digitale activa in het economische en financiële verkeer toeneemt, zijn bredere en intensievere vereisten nodig. Aanbieders van cryptodiensten moeten sinds mei 2020 voldoen aan regels om witwassen en terrorismefinanciering tegen te gaan, maar verdere internationale (harmonisatie van) regulering is nodig, waartoe ook door de Financial Action Task Force (FATF) wordt opgeroepen. Op Europees niveau wordt met de Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR) wetgeving gefinaliseerd. MiCAR biedt een geharmoniseerd Europees regelgevend kader voor de uitgifte van crypto-assets en crypto-assetdiensten. Deze verordening treedt naar verwachting in 2024 in werking. Hierdoor wordt onder andere nieuwe gedrags- en prudentiële regelgeving van toepassing op cryptodienstverleners en worden de diensten onder toezicht uitgebreid. DNB is voorstander van regulering op het gebied van marktintegriteit en prudentieel toezicht van de cryptomarkt, daarmee zien we in MiCAR een positieve ontwikkeling. Omdat crypto's en stablecoins geen grenzen kennen, is internationale coördinatie bij het doorgronden van mogelijke risico's en het opstellen van regelgeving van groot belang. De Financial Stability Board (FSB) vervult hierbij een belangrijke rol.

Waar in Europees en internationaal verband nog meer aandacht voor nodig is, naast de hierboven genoemde overwegingen vanuit het financieel en gedragstoezicht, zijn de mogelijke gevolgen van crypto's en stablecoins voor financiële stabiliteit en de effectiviteit van het monetaire beleid. Ook op dit terrein zijn mogelijk maatregelen nodig om de risico's van deze digitale activa te beperken.

Ofschoon digitalisering in de eerste plaats grote voordelen heeft, zoals eerder genoemd, zijn er ook keerzijden. De afhankelijkheid van de economie van digitale processen neemt ook toe, wat ook de hiermee gepaard gaande risico's doet stijgen. En juist tijdens de pandemie namen cyberincidenten toe: zo is bijvoorbeeld het aantal door banken geregistreerde cyberaanvallen in de periode 2018-2020 verdubbeld (zie het [Overzicht Financiële Stabiliteit](#)). Tegelijkertijd heeft de meerwaarde van het sector-brede TIBER-programma (Threat Intelligence Based Ethical Red Teaming) zich wederom bewezen, want er hebben zich geen grote verstoringen voorgedaan als gevolg van deze aanvallen. De grotere Nederlandse financiële instellingen, pensioenfondsen en verzekeraars nemen vrijwillig deel aan dit door DNB opgerichte programma, waarbij de individuele cyberweerbaarheid periodiek op de proef gesteld wordt en relevante kennis gedeeld wordt. Het succesvolle programma is niet alleen verlengd tot 2026, het is inmiddels ook Europees omarmd en uitgerold in dertien landen. Ook hier geldt dus dat buffers belangrijk zijn: de afhankelijkheid van één type betaalinfrastructuur is risicovol voor de stabiliteit van het betalingsverkeer als geheel.

Een ander gevolg van de digitalisering is, zoals reeds geconstateerd, dat steeds minder wordt betaald met publiek geld dat door een centrale bank is uitgegeven, namelijk bankbiljetten en munten. DNB vindt het belangrijk dat publiek geld toegankelijk blijft, omdat inwisselbaarheid van privaat geld voor publiek geld essentieel is voor vertrouwen in het geldstelsel. Daarom onderzoekt DNB de komende jaren in ECB-verband of de introductie van een digitale euro wenselijk is, in aanvulling op contant geld. Daarnaast kan een digitale euro ook mogelijk grensoverschrijdende betalingen, ook buiten het eurogebied, vergemakkelijken. Ook kan het een antwoord zijn op de ambities van bedrijven, niet altijd financiële instellingen, die brood zien in de ontwikkeling van eigen, private digitale valuta's.

Een andere zorg is dat digitalisering kan leiden tot uitsluiting van groepen uit het economisch proces. Dit geldt voor de arbeidsmarkt en ook voor het betalingsverkeer. Dit vraagt om adequaat flankerend beleid om ervoor te zorgen dat iedereen kan blijven participeren in de samenleving en in de economie. Zo bereidt DNB samen met de organisaties die zijn betrokken bij het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB) afspraken voor met betrekking tot de beschikbaarheid en de acceptatie van contant geld. Dat dient op korte termijn te resulteren in een 'Convenant Contant Geld'. Het doel van deze afspraken is dat mensen die nog steeds met contant geld willen betalen dit ondanks de digitalisering van het retailbetalingsverkeer kunnen blijven doen. Hierbij kan overigens sprake zijn van spanning tussen toegankelijkheid en de evenzeer belangrijke eis dat het betalingsverkeer integer is, hetgeen voor het vertrouwen in het financiële stelsel van wezenlijk belang is (zie ook [Box 5](#)). Deze spanning vereist een continue aandacht, inspanning en samenwerking van alle betrokken partijen.

Box 5 Toegankelijkheid en integriteit van het betalingsverkeer

Het betalingsverkeer dient niet alleen toegankelijk te zijn. Het vertrouwen in het betalingsverkeer en het onderliggende financiële stelsel staat of valt ook met de integriteit hiervan. Het betalingsverkeer dient niet te worden gebruikt voor bijvoorbeeld belastingontduiking, witwassen van criminele gelden of financiering van terrorisme. Tegelijkertijd zijn er signalen dat het voor bepaalde zakelijke partijen en consumenten soms moeilijker is geworden om gebruik te maken van betaaldiensten. Bijvoorbeeld bij het openen en (blijven) gebruiken van een betaalrekening of wanneer de bank grenzen stelt aan het storten of opnemen van contante geldbedragen. Banken en andere betaaldienstaanbieders kunnen hun betaaldienstverlening beperken om integriteitsrisico's te beheersen of hun reputatie te beschermen, maar bijvoorbeeld ook vanwege commerciële of ESG-doelstellingen.

DNB heeft in deze context twee rollen te vervullen, waartussen soms een spanning kan bestaan. Zo moet DNB er enerzijds op toezien dat betaaldienstaanbieders voorkomen dat het financiële stelsel misbruikt wordt voor financiële en economische criminaliteit zoals witwassen, financiering van terrorisme en andere integriteitsschendingen als fraude en corruptie. Anderzijds moet DNB een goed functionerend en toegankelijk betalingsverkeer bevorderen. Betaaldienstverleners moeten de relevante wet- en regelgeving naleven en daarbij moeten zij oog hebben voor de toegankelijkheid van het betalingsverkeer.

Naleving van de wet, met oog voor een toegankelijk betalingsverkeer

Betaaldienstaanbieders hebben als poortwachter de taak om passende keuzes te maken die zij binnen de grenzen van de wet, en rekening houdend met hun maatschappelijke positie, nodig achten om hun bedrijf op een gezonde en integere manier uit te kunnen oefenen. Daarbij zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- De betaaldienstaanbieders maken per klant een afweging welke risico's deze met zich brengt voordat zij de klant accepteren of voordat zij voor een klant een betaling of andere transactie uitvoeren. Hoe hoger het risico, hoe meer een betaaldienstaanbieder moet doen om een goede poortwachter te zijn.
- Bestaande en nieuwe klanten zijn gehouden om aan de betaaldienstaanbieder de vereiste informatie te geven zodat deze kan voldoen aan zijn plichten.
- De risicoafweging kan ertoe leiden dat betaaldienstaanbieders na een individuele beoordeling tot de uitsluiting komen van deze en eventuele vergelijkbare klanten, maar een rechtvaardiging om categoriaal klantgroepen uit te sluiten, volgt hier niet uit.
- Voor betaaldienstaanbieders vraagt – mede vanwege de zorgplicht – de onderbouwing van de beëindiging van een klantrelatie in de regel meer aandacht dan de onderbouwing van de weigering van een nieuwe klant.

DNB als hoeder van een goed werkend betalingsverkeer

DNB heeft eveneens de wettelijke taak om de goede werking van het betalingsverkeer te bevorderen, waarbij toegankelijkheid een belangrijke factor is. DNB zorgt ervoor dat het betalingsverkeer in al zijn facetten (zowel het girale verkeer, het pinverkeer als het contante verkeer) veilig, efficiënt, betrouwbaar en toegankelijk blijft en houdt toezicht op de meest vitale onderdelen van de Nederlandse betaalinfrastructuur en de achterliggende organisaties. In het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer staat toegankelijkheid hoog op de agenda. De aangesloten partijen maken hier afspraken om die toegankelijkheid met elkaar te waarborgen. De consument heeft in ieder geval een wettelijk recht op een basisbankrekening mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan; voor bedrijven bestaat dat recht niet.

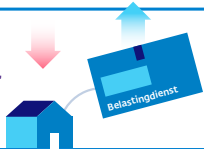
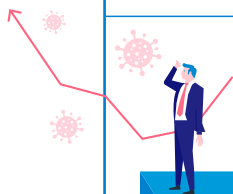
Tot slot

Vergeleken met de start van de pandemie deed het begin van 2022 soms een beetje denken aan de film 'Groundhog Day' (1994), waarin een weerman een dag uit zijn leven iedere keer weer opnieuw beleeft. Nader beschouwd zijn er toch verschillen met maart 2020. In de eerste plaats is het speelveld door de razendsnelle ontwikkeling van vaccins tegen het coronavirus sinds het voorjaar van 2020 sterk veranderd, mogelijk door internationale samenwerking en afspraken over pandemiebeheersing. En de in zeer korte tijd dominant geworden, maar minder bedreigende omikronvariant van het coronavirus, staat snellere en grootschaligere opening van de economie toe. In de tweede plaats hebben ondernemers en huishoudens geleerd van eerdere lockdowns, waardoor de impact op de economie kleiner is geworden. Hierdoor zijn we wijzer geworden over de gevolgen van een pandemie op de economie, en dus ook over het beleid dat passend is onder deze omstandigheden. Tot slot lijkt de economie, met oplopende inflatie en de stijgende rentes, ook meer structureel naar een ander kwadrant te bewegen.

Ondanks de wonden die de pandemie heeft geslagen, zowel in economische als in maatschappelijke zin, is enig optimisme toch wel op zijn plaats. De economische vooruitzichten zijn, mede door de leereffecten, het gevoerde economische beleid en de snelle heropening van de economie, goed te noemen. Tegelijkertijd blijft de onzekerheid groot, ook door de recent opgelopen geopolitieke spanningen. Zij zullen ontegenzeggelijk invloed hebben op de economische ontwikkelingen. De uitdagingen waar de wereldeconomie, Europa en Nederland mee worden geconfronteerd zijn weliswaar groot, maar zijn de vooruitzichten om de noodzakelijke transformatie tot een goed einde te brengen niet slecht.

De uitdagingen die voor ons liggen, zeker waar het verduurzaming en digitalisering betreft, maar ook voor wat betreft de bestrijding van de pandemie, zijn voor de wereldgemeenschap en de Europese Unie in het bijzonder vergelijkbaar. Daarom is het ook belangrijk dat deze in gezamenlijkheid worden aangepakt. Waar de coronapandemie fysieke contacten, ook over de landsgrenzen, heeft beperkt, kan de veranderagenda alleen succesvol worden aangevlogen door gezamenlijke, internationale en Europese inspanningen.

2021 in vogelvlucht

 Februari Nieuwe <u>website</u> DNB live.	Januari <u>Verkleinen kostenverschil</u> tussen koop en huur op de woningmarkt werkt welvaartsverhogend.
 Maart <u>Steven Maijor</u> treedt per 1 april toe tot de directie van DNB. <u>Herstel Nederlandse economie</u> in zicht na historische krimp in coronacrisis.	Als onderdeel van de renovatie van het DNB-kantoor wordt de ronde toren ontmanteld. Deze krijgt een <u>sociaal-maatschappelijke bestemming</u>.
April DNB publiceert vanwege de coronacrisis een <u>tussentijdse raming</u>. Helft van de Nederlanders ziet <u>digitale euro</u> zitten. 	Mei <u>longeren</u> incasseren de hardste klappen op de arbeidsmarkt. DNB gaat kennis depositogarantie onder publiek versterken. Dit gebeurt met de nieuwe website voor het publiek: www.depositogarantie.nl
Juni DNB neemt deel aan rondetafelgesprek in Tweede Kamer over het faillissement van verzekeraar Conservatrix. DNB-president Klaas Knot spreekt met informateur Mariëtte Hamer. Hij licht in het gesprek de DNB-notitie '<u>Prioriteiten voor het nieuwe kabinet</u>' toe. 	<u>Vooruitzichten</u> voor de Nederlandse economie zijn gunstig, maar de kwetsbaarheden voor het financiële stelsel nemen toe en daarmee ook de risico's voor de financiële stabiliteit. De groeiende rol van <u>BigTechs</u> in de financiële sector kan leiden tot ingrijpende veranderingen in het financiële landschap en vergt aanpassingen in regelgeving en toezicht.
Juli/Augustus	Publicatie Sustainable Finance-Strategie. DNB zet hierin uiteen hoe zij de komende jaren duurzaamheid zal integreren in al haar taken. Huishoudens verwachten overgrote deel <u>coronabesparingen</u> niet uit te geven.
September	Het hoogste punt van de nieuwbouw van het DNB Cash Centrum is bereikt.
Oktober DNB pleit in aanvulling op het SER-advies over de arbeidsmarkt voor een <u>betere balans</u> tussen vast en flexibel werk. 	DNB staat voor brede aanpak van de problemen op de woningmarkt, waaronder de <u>afbouw van fiscale voordelen</u> voor de eigen woning.
November DNB toont aan dat de financiële stabiliteit geraakt kan worden door <u>klimaatverandering</u>. 	In een <u>rondetafelgesprek</u> geeft DNB een toelichting op een aantal aanpassingsrichtingen voor de Europese begrotingsregels.
December <u>Klaas Knot</u> wordt voorzitter van de Financial Stability Board en krijgt daarmee een belangrijke positie bij het aanpakken van mondiale financiële stabiliteitsrisico's. 	DNB publiceert <u>toezichtplannen</u> voor 2022.
Uit een <u>enquête</u> onder 127 Nederlandse financiële instellingen blijkt dat een meerderheid daarvan nog niet beschikt over een adequate inbedding van duurzaamheidsrisico's in het risicobeheer.	DNB roept <u>pensioenfondsen</u> op die nog niet zijn begonnen met voorbereidingen voor de overgang naar een nieuw pensioenstelsel dat nu alsnog te doen.
Nederlandse verzekeraars zowel qua solvabiliteit als liquiditeit beperkt geraakt in <u>Europees stresstests scenario</u>. 	<u>Krachtig economisch herstel</u> ondanks heropleving pandemie.

Verantwoording

Inleiding

Waar het eerste coronajaar in het teken stond van crisismanagement, kon in 2021 als gevolg van de vaccinaties de economie steeds meer van het slot. Het onverwacht krachtige herstel dat zich aandiende, maakte het vervolgens mogelijk om zowel te beginnen met de afbouw van de omvangrijke generieke steunpakketten als met het agenderen van de noodzakelijke hervormingsagenda (zie ook paragraaf 'Transformatie naar een meer evenwichtige economie' in Verslag van de President). In het najaar van 2021 vlamde het coronavirus echter weer op, voerde de overheid weer contactbeperkende maatregelen in om de zorg te ontlasten en werden steunmaatregelen opnieuw ingezet.

Dat de coronacrisis niet tot een financiële crisis heeft geleid, maakte het voor DNB mogelijk om de versoepeling van toezichtmaatregelen bij de start van de crisis deels terug te draaien. DNB legt per 1 januari 2022 een bodem in de risicogewichten die banken kunnen gebruiken om de kapitaaleisen voor hypotheek op hun balans te berekenen en startte in 2021 de consultatie over de opbouw van een contracyclische kapitaalbuffer om verzekerd te zijn van voldoende schokbestendigheid bij een volgende crisis.

In de strijd tegen financieel-economische criminaliteit heeft DNB een aantal malen handhavend moeten optreden. Hoewel de financiële sector concreet werkt aan een verbetering van de poortwachtersfunctie, zijn er nog te veel tekortkomingen in de beheersing van de risico's op het terrein van witwassen en terrorismefinanciering. Ten aanzien van de cryptodienstverleners stond 2021 in het teken van het registreren van nieuwe partijen en het uitvoeren van bestuurders-toetsingen. Met analyses en berekeningen is DNB in het verslagjaar betrokken geweest bij de uitwerking van het nieuwe pensioenakkoord.

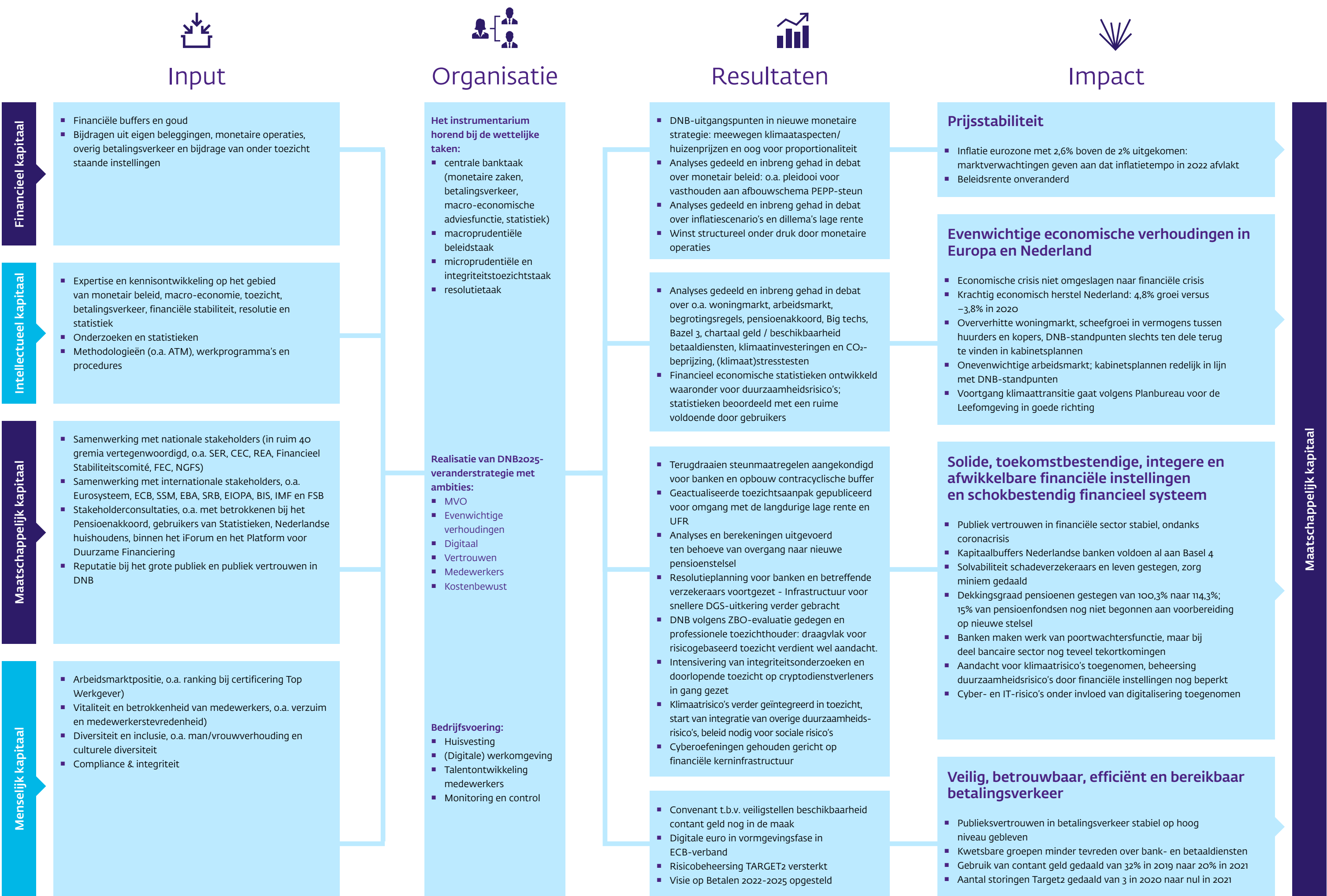
Op monetair gebied eiste de hogere inflatie in toenemende mate de aandacht op. De gevolgen van de lagerenteomgeving voor de financiële stabiliteit is daarbij ook een bron van zorg voor de monetaire en prudentiële autoriteiten. Door het stevige conjuncturele herstel en de beëindiging van de crisisfase van de pandemie kon in ECB-verband worden vastgehouden aan de aangekondigde beëindiging van het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP) in maart 2022. In samenspraak met de andere centrale banken uit het eurogebied werd tevens een nieuwe monetaire strategie bekrachtigd die voor DNB nastrevenswaardige elementen bevat, onder meer op het gebied van financiële stabiliteit en proportionaliteit, net als het opnemen van de prijsstijgingen van het eigenwoningbezit in de berekening van inflatie.

Als antwoord op het dalend gebruik en acceptatie van contant geld, waardoor sommige groepen onvoldoende toegang dreigen te krijgen tot betaaldiensten, onderzoekt DNB in ECB-verband of de introductie van een digitale euro hiervoor een alternatief kan zijn. Als economisch adviseur heeft DNB in 2021 een lans gebroken voor het versnellen van de transitie naar een klimaatneutrale economie en met hervormingen van de woning- en arbeidsmarkt.

Bovenstaande schets laat zien dat onze missie om financiële stabiliteit en duurzame welvaart te realiseren een inspanning van meerdere partijen vergt. In het krachtenveld van financiële instellingen, overheid en collega-centrale banken en -toezichthouders spelen we verschillende rollen, die ook verschillen in mate van directe invloed op hetgeen voor financiële stabiliteit en duurzame welvaart relevant is. Zo kunnen we bijvoorbeeld zelfstandig beslissen tot een opbouw van de contracyclische buffer voor banken en daarmee bijdragen aan schokbestendige instellingen en een weerbaar financieel systeem. Daar staan maatregelen tegenover om bijvoorbeeld de oververhitte en onevenwichtige woningmarkt aan te pakken: op fiscaal gebied zijn die een zaak van Den Haag. Bij dergelijke dossiers die in het teken staan van evenwichtige economische verhoudingen moeten we het dus vooral hebben van ons vermogen om de betrokken partijen te overtuigen van onze analyse en het voorgestelde beleid.

In ons waardecreatiemodel (zie figuur 1) is te zien hoe de voortgang bij onze kerntaken en de DNB2025-veranderstrategie in 2021 zich verhoudt tot de beoogde maatschappelijke impact. Ook hieruit blijkt dat niet altijd sprake is van een rechtstreekse causaliteit: de invloed van meer partijen dan DNB is bepalend. Rechts in het waardecreatiemodel wordt de impact op de samenleving in 2021 aangegeven. Volgens onze wettelijke opdracht ligt deze op het gebied van prijsstabiliteit, evenwichtige economische verhoudingen, solide, toekomstbestendige, integere en afwikkeldbare financiële instellingen en afwikkelssystemen, en een veilig, betrouwbaar, efficiënt en bereikbaar betalingsverkeer. Deze rechterkant van het waardecreatiemodel komt met name in de eerste drie paragrafen (Evenwichtige verhoudingen, Vertrouwen en MVO) aan bod. De middelen die DNB inzet om deze impact te realiseren (links in het waardecreatiemodel, met name de laatste drie paragrafen: Digitaal, Medewerkers en Kostenbewust) heeft de vorm van maatschappelijk, intellectueel en menselijk kapitaal, evenals financiële middelen. Deze worden samengebundeld in de DNB-organisatie, die wordt gedefinieerd door haar wettelijke instrumentarium, haar strategie en besturing en haar bedrijfsvoering. Input en organisatie samen leiden tot specifieke resultaten, die gericht zijn op de beoogde maatschappelijke impact. De laatste paragraaf geeft een toelichting op de financiële ontwikkeling van DNB. De bijlagen bij dit hoofdstuk bevatten aanvullende, relevante informatie voor de verantwoording door DNB.

Figuur 1 Waardecreatiemodel

Evenwichtige verhoudingen

DNB heeft zowel in ECB-verband als zelfstandig een rol kunnen spelen bij het voorkomen dat de economische crisis zou omslaan in een financiële crisis. Nut en noodzaak van adequate buffers is opnieuw aangetoond. We hebben gepleit voor hervorming van de woningmarkt en de arbeidsmarkt, onder meer tijdens de informatiefase voor het nieuwe kabinet. Het coalitieakkoord laat zien dat de kabinetsplannen ten aanzien van de arbeidsmarkt redelijk in lijn liggen met onze visie. Voor de woningmarkt geldt dat onze standpunten slechts ten dele zijn overgenomen. De herziene monetaire strategie van de ECB stemt tot tevredenheid, ook gezien onze inzet tijdens het herijkingsproces. Omdat publiek geld voldoende beschikbaar moet zijn, blijven de chartale en digitale euro onze aandacht houden.

Ambitie Evenwichtige verhoudingen

In 2025 zijn er in Nederland en internationaal evenwichtigere economische verhoudingen mede dankzij de inzet van DNB.

Evenwichtige economische verhoudingen zijn een voorwaarde voor prijsstabiliteit en financiële stabiliteit en dragen bij aan een duurzame welvaart. Evenwichtsherstel is noodzakelijk na de financiële crisis van 2008, de Europese schulden crisis en de COVID-19-pandemie.

Voortgang 2021

- Onevenwichtigheden arbeidsmarkt worden volgens coalitieakkoord redelijk in lijn met DNB-standpunten aangepakt. Voor de woningmarkt geldt dit slechts ten dele
- Nieuwe monetaire strategie Euro-systeem
- Met evenwichtig crisisbeleid door o.a. DNB tegengegaan dat de economische crisis omsloeg naar een financiële crisis
- Met analyses en berekeningen bijgedragen aan de wet- en regelgeving ten behoeve van het nieuwe pensioenstelsel en de overgang ernaar toe
- Convenant nog in de maak gericht op beschikbaar houden contant geld
- In ECB-verband gestart met onderzoeksfase Central Bank Digital Currency (CBDC)

Prioriteiten 2022

- Effectiviteit van beleidsinbreng versterken (o.a. via kwaliteit analyses, stakeholdergericht werken en beïnvloeding beleidsprocessen)
- Pandemiegerelateerde maatregelen op gebied van toezicht en monetair beleid uitfaseren
- Implicaties van het nieuwe pensioencontract voor het toezicht in beeld brengen en vertalen naar een roadmap voor DNB
- Met Visie op Betalen 2022-2025 inzage geven in marktontwikkelingen en verhoudingen in het (internationale) betalingsverkeer en de rol van DNB daarin

Na een aantal jaren met lage inflatie is de inflatie in het eurogebied in 2021 aanzienlijk gestegen, tot boven het streefcijfer van de ECB van 2% op de middellange termijn. Op jaarbasis bedroeg de inflatie in het eurogebied in 2021 2,6%, waarbij deze met name in de tweede helft van het jaar fors opliep. Deze stijging is het gevolg van een combinatie van verschillende factoren, zoals de tijdelijke aanpassing van de Duitse btw-tarieven, de stijging van energieprijzen en het feit dat consumenten uitgestelde aankopen doen, in combinatie met aanbod dat door de pandemie achterblijft bij de vraag. Ook in Nederland is de inflatie in lijn met die in het eurogebied opgelopen tot 2,8% in 2021. De inflatievooruitzichten zijn echter onzeker. De meeste marktpartijen houden het op een incidentele stijging die in de loop van 2022 afvlakt, een visie die ook door DNB wordt gedeeld. De DNB-president heeft deze verwachting echter herhaaldelijk voorzien van de waarschuwing voor het risico dat het hier om een structureel verschijnsel gaat wanneer tijdelijke prijsstijgingen verankerd raken in de onderliggende inflatiedynamiek, onder andere via de lonen.

Het ruime monetaire beleid dat de ECB voert om prijsstabiliteit na te streven heeft negatieve bijeffecten. In de monetaire besluitvorming blijft het belangrijk om continu de noodzaak en effectiviteit van het monetaire beleid en mogelijke neveneffecten tegen elkaar af te wegen. Om de inflatie op het gewenste niveau te krijgen, heeft de ECB de afgelopen jaren langdurig een ruim monetair beleid gevoerd. Dit is afgewogen tegen onbedoelde neveneffecten, zoals het risico op onevenwichtigheden wanneer de monetaire en financiële condities langdurig ruim zijn. De langdurig lage rente heeft risicovol gedrag door beleggers in de hand gewerkt, waardoor zich steeds meer kwetsbaarheden in de sector hebben opgehoopt. De hoge koers-winstverhoudingen op aandelenmarkten en de verder dalende risicopremies op risicovolle obligaties die zich hebben voorgedaan, zullen bij een hogere rente niet langer houdbaar zijn. Schoksgewijze koersdalingen zijn dan niet uit te sluiten, met mogelijke negatieve gevolgen voor de financiële stabiliteit. Een ander gevolg van de lagerenteomgeving is, zo heeft de DNB-president tijdens de Witteveenlezing in juni 2021 betoogd, dat het monetair beleid minder effectief is om de conjunctuur te beïnvloeden. Daarmee is er voor het begrotingsbeleid een grotere rol weggelegd.

DNB heeft de nieuwe monetaire strategie in Eurosysteemverband mede kunnen vormgeven (zie ook box 2 in Verslag van de President). De punten waarvoor DNB zich hard heeft gemaakt, in het bijzonder een symmetrische inflatiedoelstelling van 2% op de middellange termijn, het betrekken van klimaatoverwegingen in het monetaire beleid, het opnemen van prijzen van het eigenwoningbezit en een breder analytisch raamwerk, zijn daarin verankerd. Onze standpunten hebben we kracht kunnen bij zetten door onder meer de inbreng van position papers in de Eurosysteem-werkgroepen en via het co-voorzitterschap van twee werkgroepen (financiële stabiliteit en klimaat). Deze standpunten zijn gevoed door geluiden uit diverse Nederlandse maatschappelijke groeperingen die tijdens het herijtingsproces zijn gehoord.

In 2021 kon het einde worden aangekondigd van een aantal coulancemaatregelen voor banken die aan het begin van de coronacrisis genomen waren uit angst voor een krimpende kredietverlening (zie ook box 1 in Verslag van de President). Zo introduceert DNB per 1 januari 2022 een minimumvloer voor risicogewichten van woninghypotheken op de bankbalansen, een verzwarende maatregel die aan het begin van de coronacrisis werd uitgesteld. Verder hoefden banken zich na september 2021 niet langer te houden aan de gehanteerde restrictie op kapitaaluitkeringen. Ook kondigde DNB de opbouw van een contracyclische kapitaalbuffer aan. Mede dankzij het rappe economische herstel – zo lag het bbp in het derde kwartaal alweer 5,2% hoger dan in dezelfde periode een jaar eerder – hebben de banken zich goed staande weten te houden, waardoor de steunmaatregelen in de sfeer van het toezicht konden worden uitgefaseerd. Een belangrijke graadmeter voor de ontwikkeling van het weerstandsvermogen van de banken is het verloop van de kapitaalbuffers (kernkapitaal als percentage van de risicogewogen activa) (zie ook figuur 6.2 in Verslag van de President).

De kapitaalbuffers van banken werden in het begin van de coronacrisis geraakt, vooral door een toename van voorzieningen samenhangend met de blootstellingen aan de door de pandemie getroffen sectoren, waarbij het kapitaal niet meegroeide. Na het eerste kwartaal van 2020 zijn de

kapitaalbuffers echter weer hersteld, onder andere door het vrijvallen van een groot deel van deze voorzieningen, en zijn ze boven het niveau terecht gekomen van voor de coronacrisis. Bufferherstel trad ook op doordat, mede door de inzet van DNB, het Single Supervisory Mechanism (SSM) tot en met september 2021 dividendrestricties aan banken had opgelegd. Deze hebben banken weerbaarder gemaakt gedurende het hoogtepunt van de coronacrisis. Nu banken ruimere buffers hebben dan voor de coronacrisis, hebben we het besluit van de ECB gesteund om deze vergaande maatregel niet te verlengen.

De adviezen van DNB om onevenwichtigheden in de economie te verminderen, hebben wat de woningmarkt betreft slechts ten dele hun weg gevonden naar het nieuwe coalitieakkoord.

Hoewel ons advies om de verruimde schenkingsvrijstelling af te schaffen terug te vinden is in de kabinetsplannen, heeft het nieuwe kabinet besloten om de fiscale voordelen van het eigenwoning-bezit verder ongemoeid te laten. Ons voorstel om de eigen woning geleidelijk naar Box 3 te verplaatsen om zo vermogen van huurders en huiseigenaren op dezelfde manier te belasten, bleek wederom een gevoelig onderwerp in de publieke opinie en politiek gezien op dit moment nog een brug te ver. Tegelijkertijd bepleit het kabinet een nationaal plan voor de woningmarkt, in lijn met onze adviezen, en schroeft het ook de bouw van nieuwe woningen fors op. Ook wordt de verhuurdersheffing voor woningcorporaties afgeschaft, waar ook DNB voor heeft gepleit.

Uit het coalitieakkoord blijkt verder dat de kabinetsplannen met betrekking tot hervorming van de arbeidsmarkt redelijk in lijn zijn met onze aanbevelingen voor een evenwichtiger en toegankelijker arbeidsmarkt. Wij vinden dat vaste contracten minder 'vast' moeten worden en flexcontracten minder 'flex'. Sociale partners vonden onze plannen te ver gaan. Zowel werkgevers als werknemers verwezen in hun kritiek naar het conceptakkoord dat zij in de SER gesloten hebben en waarin het vaste contract grotendeels ongemoeid wordt gelaten. Het kabinet is volgens het coalitieakkoord van plan in grote lijnen het SER-akkoord te volgen. Dat betekent meer zekerheid voor werknemers met een flexibele baan, maar het kabinet laat het vaste contract in grote lijnen ongemoeid. Het aanbieden van een vast contract wordt iets aantrekkelijker voor werkgevers (budgetneutrale deeltijd-ww en tegemoetkoming loondoorbetaling bij ziekte voor mkb), maar de rekening wordt op het collectief afgewenteld. DNB pleitte juist in lijn met de commissie Borstlap voor een integrale hervorming van arbeidsverhoudingen, waarbij het verschil tussen een vast contract en een flexcontract sterker zou verminderen.

Met het doel te komen tot een toekomstbestendig pensioenstelsel en een evenwichtige overgang daarnaartoe is DNB met analyses en berekeningen betrokken geweest bij de uitwerking van het pensioenakkoord in het concept-wetsvoorstel Toekomst Pensioenen.

Als lid van de stuurgroep van kabinet en sociale partners die de uitwerking van het pensioenakkoord ter hand heeft genomen, heeft DNB ten behoeve van de besluitvorming verschillende analyses en kwantitatieve berekeningen uitgevoerd, onder andere rondom de methodes om reeds opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten in het nieuwe pensioenstelsel op te nemen. Ook tijdens het door ons georganiseerde pensioenseminar is stilgestaan bij de nieuwe pensioencontracten en de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Stakeholders bij de totstandkoming en uitwerking van het pensioenakkoord zeggen in een door ons gehouden evaluatie de betrokkenheid en deskundigheid van DNB te waarderen. Wel bestaat er soms enige onduidelijkheid over de rol van DNB bij de besprekingen: spreekt zij als adviseur, toezicht-houder of beleidsbepaler? Ook is het stakeholders soms onduidelijk waarom DNB bij sommige politieke keuzes geen standpunt wil innemen, terwijl bij andere politieke issues DNB juist wel als sturend wordt ervaren. Verschillende stakeholders geven aan dat DNB over de tijd een opener en minder defensieve houding is gaan tonen.

De statistieken die DNB maakt en ten dienste staan van goed onderbouwde analyses en onderzoeken op financieel-economisch gebied, scoren een ruime voldoende onder haar gebruikers, die tevens suggesties voor verbeteringen geven. Dat blijkt uit een onderzoek dat is uitgevoerd onder interne en externe partners en gebruikers van DNB-statistieken om te vernemen hoe de producten en diensten worden ervaren en wat gebruikers als de grootste belangen zien. Gebruikers waarderen de meeste hoofdproducten met een rapportcijfer rond de 7 en zijn positief over de kennis en expertise van de betrokken DNB-medewerkers. Tegelijkertijd uiten sommige gebruikers zorgen over de onderliggende kwaliteit van de geleverde producten en wordt het productaanbod op statistiekgebied als weinig overzichtelijk ervaren. Om de kwaliteit van de producten te versterken, zal DNB de bezetting van de statistiektaak vanaf 2022 uitbreiden. Ook gaan we de statistiekenwebsite en onderliggende applicaties in 2022 verder vernieuwen om de overzichtelijkheid en toegankelijkheid van statistieken te verbeteren.

DNB heeft afspraken gemaakt met stakeholders om contant geld in Nederland goed bereikbaar en bruikbaar te houden. Dit tegen de achtergrond van dalende trend in het gebruik van contant geld. Deze afspraken, die moeten worden vastgelegd in een convenant, borduren voort op een extern onderzoek dat DNB, mede op verzoek van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB), heeft laten uitvoeren. Achtergrond is de structureel dalende trend in het gebruik van contant geld: 20% van alle betalingen aan de kassa wordt in cash gedaan tegen 32% vóór de coronacrisis. Tegelijk zijn circa 1,5 miljoen mensen sterk afhankelijk van contant geld. Bij afsluiting van dit jaarverslag werd gewerkt aan afronding van het convenant dat DNB vervolgens samen met de partijen gaat uitvoeren. DNB zal ook gaan toezien op de naleving van het convenant.

Een door de centrale bank uitgegeven digitale euro kan een alternatief worden naast contant geld. De digitale euro is in 2021 de onderzoeksfase ingegaan, waarin onder andere de mogelijke vormgeving wordt onderzocht. Ter voorbereiding vonden diverse technische experimenten en een brede Europese consultatie plaats. De ECB heeft in de zomer van 2021 het groene licht gegeven voor de huidige tweejarige fase waarin onder meer de vraag centraal staat hoe de digitale munt moet worden vormgegeven. Pas later wordt besloten of de digitale euro daadwerkelijk wordt ingevoerd. Ruwweg de helft van het Nederlandse publiek zou een betaalrekening voor digitale euro's willen openen bij de centrale bank, zo blijkt uit ons onderzoek in 2021.

Aan digitale valuta zoals 'crypto's' en 'stablecoins' die door private partijen worden uitgegeven kleven zowel voor- als nadelen. Omdat volgens ons de risico's overheersen, is verdere regulering noodzakelijk (zie ook box 4 en box 5 in Verslag van de President). Enerzijds kunnen deze nieuwe valuta bijdragen aan een sneller, goedkoper en meer inclusief wereldwijd betalingsverkeer. Anderzijds lenen crypto's zich door de toegankelijkheid en anonimiteit goed voor illegaal gebruik. We zijn voorstander van verdere regulering op het gebied van marktintegriteit en prudentieel toezicht van de cryptomarkt en verwelkomen daarom de wetgeving die op Europees niveau wordt ontwikkeld: de Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR). MiCAR biedt een geharmoniseerd Europees regelgevend kader voor de uitgifte van crypto-assets en crypto-assetdiensten. Deze verordening treedt naar verwachting in 2024 in werking.

Vertrouwen

Werken aan vertrouwen in de financiële sector is de rode draad die onze kerntaken aan

elkaar rijgt. Publiek vertrouwen in financiële instellingen is onder meer afhankelijk van hun soliditeit, hun integriteit en de betrouwbaarheid van hun dienstverlening. De impact die onze taken hebben op het gebied van toezicht, resolutieplanning en betalingsverkeer komt daarom in deze paragraaf aan bod. Het vertrouwen in de financiële sector is in 2021 stabiel gebleven, ondanks de coronacrisis. De financiële sector staat er eind 2021 in prudentieel opzicht overwegend goed voor. Tegelijk houdt de sector tekortkomingen in de beheersing van de risico's op het terrein van witwassen en terrorismefinanciering.

Ambitie Vertrouwen	Voortgang 2021	Prioriteiten 2022
De inzet van DNB heeft een erkende bijdrage geleverd aan het vertrouwen dat Nederlanders hebben in financiële instellingen.	- Op basis van verschillende (vervolg) onderzoeken is er nu meer inzicht in factoren die een rol spelen in het vertrouwen van Nederlanders in financiële instellingen - Vertrouwen in financiële instellingen is ondanks de coronacrisis op peil gebleven - DNB-breed is in kaart gebracht hoe alle kernactiviteiten bijdragen aan vertrouwen - Banken maken werk van poortwachtersfunctie, maar bij deel bancaire sector nog te veel tekortkomingen - Europese Commissie heeft in 2021 voorstellen gedaan voor een Europese toezichtautoriteit voor antiwitwas-toezicht	- Wet Open Overheid tijdig implementeren en open communiceren over a) de manier waarop DNB haar taken uitoefent (waaronder t.a.v. de nieuwe risicobereidheid van DNB), b) haar verwachtingen t.a.v. de sector, c) de mate waarin DNB vindt dat de sector haar risico's beheerst, en d) het Depositogarantiestelsel - Samen met relevante partijen het ophanden zijnde Convenant Contant Geld uitvoeren zodat het betalingsverkeer in het algemeen en contant geld in het bijzonder voldoende toegankelijk en bereikbaar zijn (zie ook de ambitie Evenwichtige verhoudingen) - Het toezicht verder versterken door het doorontwikkelen van automatische, op data gebaseerde risicoscoremodellen en signalen - Uitvoeren van datagedreven integriteitsonderzoeken, specifiek op het beoordelen van de naleving van Wwft-vereisten op het vlak van klantonderzoek en transactiemonitoring

Uit de resultaten van ons jaarlijks vertrouwensonderzoek blijkt dat het vertrouwen van

Nederlandse huishoudens in de financiële sector het afgelopen jaar ondanks de coronacrisis

overeind is gebleven. Bijna 70% van de ondervraagden heeft er overwegend tot volledig vertrouwen

in dat banken in Nederland in staat zijn het aan hen toevertrouwde geld te allen tijde terug te

betalen. Het vertrouwen dat verzekeraars hun contractuele verplichtingen nakomen ligt op

hetzelfde niveau. Het Nederlandse publiek heeft iets minder vertrouwen dat pensioenfondsen in

staat zijn hun toezeggingen aan pensioengerechtigden na te komen, al is het wel iets hoger dan

vorig jaar. De lichte stijging van het vertrouwen in pensioenfondsen in het algemeen kan mogelijk

toegeschreven worden aan het pensioenakkoord, en ook aan de gestegen dekkingsgraden bij

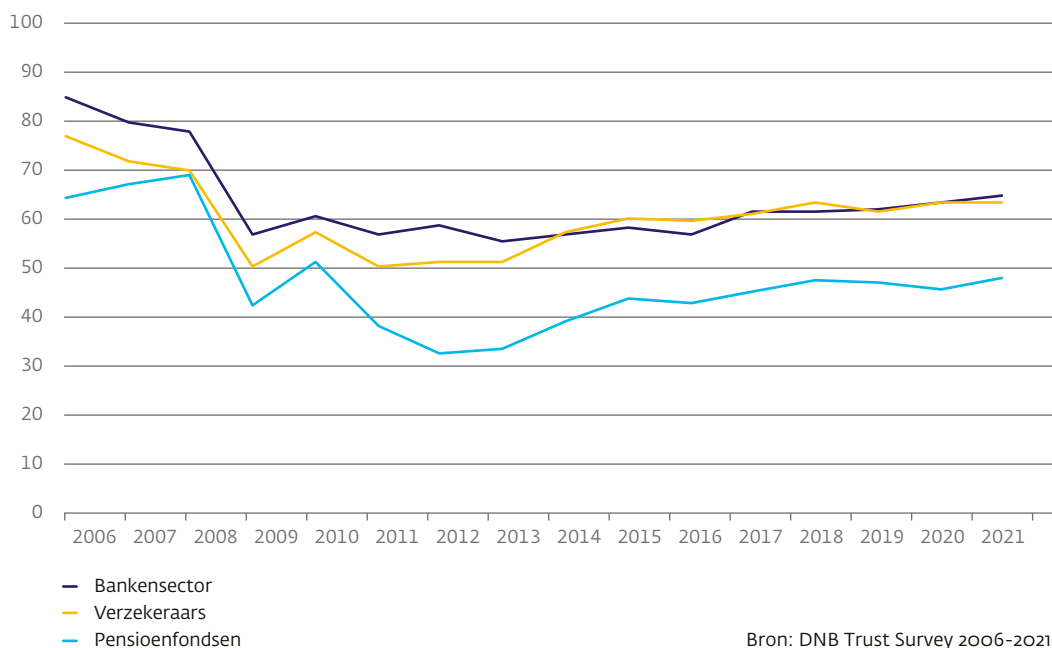
pensioenfondsen. We hebben deze uitkomsten met de sector in een rondetafelbijeenkomst gedeeld.

Daar is ook gesproken over de factoren die het vertrouwen bepalen.

Het vertrouwen in financiële instellingen wordt, zo blijkt uit economisch onderzoek, niet alleen door hun gedrag, dienstverlening en financiële gezondheid bepaald, maar ook door factoren waar zij of de toezichthouder geen invloed op hebben. Van belang zijn ook bijvoorbeeld eigenschappen van consumenten zelf, zoals hun economische situatie, financiële geletterdheid en vertrouwen in de medemens.

Figuur 2 Vertrouwen in financiële gezondheid eigen banken, verzekeraars en pensioenfondsen

Aandeel respondenten met overwegend of volledig vertrouwen in procenten

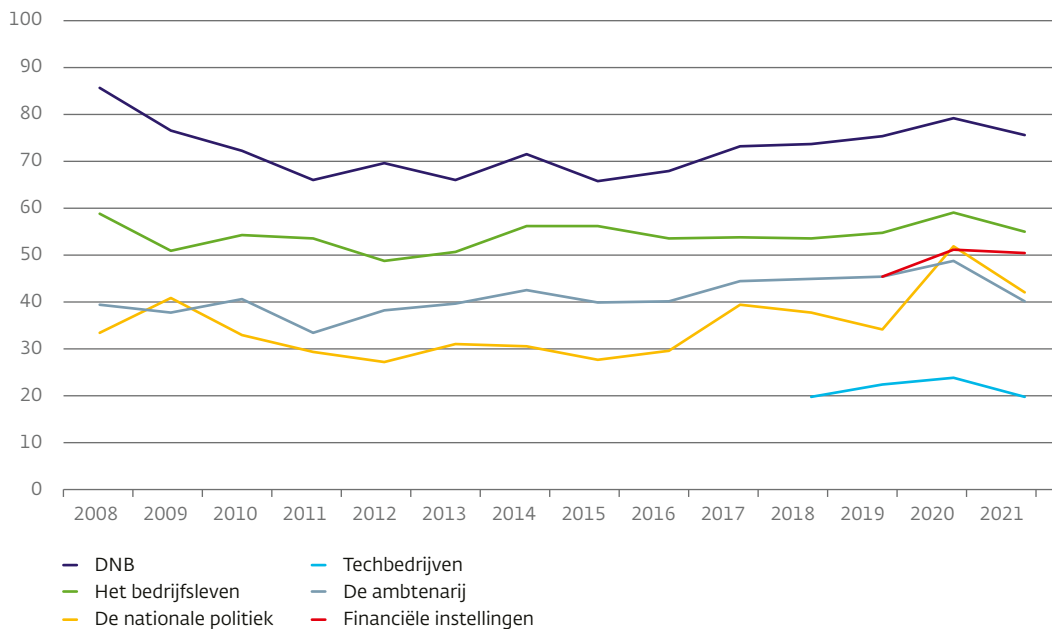

Het publiek vertrouwen in DNB is afgelopen jaar licht afgenomen, maar ligt nog steeds op een hoog niveau, vergeleken met financiële instellingen, de politiek of het bedrijfsleven (zie figuur 3).

Een meerderheid van 57% vindt dat het toezicht van DNB bijdraagt aan gezondere financiële instellingen. Dat was 60% in 2020 en 59% in 2017. Uit de kwartaalmetingen van onderzoeksbureau Kantar blijkt verder dat de reputatie van DNB bij het grote publiek in 2021 op een score van 59,25 is uitgekomen, tegen 63,5 in het jaar daarvoor. Deze daling is vooral toe te schrijven aan een scherpe daling in het vierde kwartaal van 2021. Deze gaan we nader bestuderen. Een score tussen de 50 en 60 geldt als een 'goede' reputatie, terwijl een uitkomst van 60 of hoger als 'zeer goed' wordt geclassificeerd.

Figuur 3 Vertrouwen in financiële sector houdt stand

Aandeel respondenten met tamelijk veel tot heel veel vertrouwen in procenten

Prudentieel toezicht

Het prudentieel toezicht van DNB is gericht op de soliditeit van financiële ondernemingen en de stabiliteit van het financiële stelsel. De financiële sector staat er eind 2021 in prudentieel opzicht overwegend goed voor (zie ook figuren 6.1, 6.2 en 6.3 in Verslag van de President). Gedurende 2021 werd duidelijk dat de impact van de coronacrisis op de financiële sector vooralsnog meevalt. Banken voldoen over het algemeen goed aan de geldende kapitaal- en liquiditeitseisen. Het herstel van de economie is ook terug te zien in de bankbalansen: het aantal niet-renderende leningen daalde van 1,9% van het leningenboek eind 2019 naar 1,5% in het derde kwartaal van 2021. Wel blijft de langdurig lage rente de rentemarges van banken onder druk zetten. De solvabiliteit van verzekeraars laat per sector een verschillend beeld zien. De solvabiliteitsratio van de schadesector is licht gestegen (van 175% eind 2020 naar 180% eind 2021). Bij de levenssector is sprake van een iets sterkere stijging (van 190% eind 2020 naar 199% eind 2021), terwijl de solvabiliteitsratio van de zorgsector een minieme daling liet aantekenen (van 156% eind 2020 naar 154 eind 2021). De impact van de stresstest van de Europese pensioentoezichthouder EIOPA in 2021 op Nederlandse verzekeraars is voor zowel de solvabiliteit als de liquiditeit beperkt. Het economisch herstel en de gestegen beurskoersen hebben sterk bijgedragen aan de gestegen dekkingsgraden van de pensioensector: van 100,3% eind 2020 naar 114,3% eind 2021. Een verder herstel tot boven het vereist eigen vermogen blijft echter nodig om indexatie mogelijk te maken. Ook helpt een hogere dekkingsgraad om het pensioenvermogen op een evenwichtige manier over te dragen naar het nieuwe pensioenstelsel. Voor meer informatie over toezicht in 2021 zie onze [ZBO-verantwoording 2021](#).

Nadat in 2020 verschillende activiteiten in het banktoezicht noodgedwongen waren ingeperkt en coulancemaatregelen waren getroffen om instellingen te helpen bij het opvangen van de coronacrisis, zijn deze laatste in 2021 stapsgewijs weer teruggedraaid. Zo vond in 2021 het

Supervisory Review and Evaluation Process (SREP) weer volledig plaats. In dit proces hebben DNB en de ECB de toezichtvereisten en -verwachtingen voor 2022 aan alle banken duidelijk gemaakt.

In het toezicht op de verzekeringssector blijven de effecten van de langdurig lage rente een belangrijk aandachtspunt. Dit risico drukt vooral op de bedrijfsmodellen en de winstgevendheid van levens- en natura-uitvaartverzekeraars. DNB heeft in 2021 haar toezichtaanpak voor het omgaan met de langdurige lage rente en de Ultimate Forward Rate (UFR, de rekenrente die in Solvency II wordt gebruikt) geactualiseerd. Op basis hiervan hebben we in het vierde kwartaal de dialoog met individuele verzekeraars voortgezet om de mogelijke risico's die samenhangen met de lage rente te beperken. Deze gesprekken gaan in 2022 door. Internationaal heeft DNB zich binnen EIOPA hard gemaakt om het verschil tussen de UFR en de werkelijke marktrente te verkleinen. Dit is overgenomen door EIOPA en de Europese Commissie. In 2021 hebben we in het verzekeringstoezicht bovendien extra aandacht besteed aan de wijze waarop het risicomanagement bij zorg- en schadeverzekeraars heeft gefunctioneerd in de coronacrisis. Naar aanleiding hiervan wordt een good practice gepubliceerd voor risicomanagement in tijden van stress-situaties. Ook heeft DNB de aandacht voor klimaatrisico's in hun risicobeoordeling, de Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) onderzocht en middels een nieuwsbericht en individuele overleggen teruggekoppeld. Ten slotte hebben we in het toezicht extra aandacht besteed aan toegenomen operationele risico's in de coronacrisis, zoals IT-risico's en cyberaanvallen.

De minister van Financiën heeft op 14 december 2021 het eindrapport van de evaluatiecommissie die het faillissement van levensverzekeraar Conservatrix heeft onderzocht, naar de Tweede Kamer gestuurd. De raad van commissarissen (rvc) van De Nederlandsche Bank heeft bij die gelegenheid gereageerd op een aantal conclusies uit het rapport. De rvc zegde daarbij toe de minister in februari 2022 te informeren hoe de aanbevelingen uit het rapport worden opgevolgd. De aanbevelingen over het handelen van DNB zijn gevarieerd in hun aard en hebben onder meer betrekking op het rekening houden met bijzondere eigendomsstructuren van financiële ondernemingen, de informatie-uitwisseling tussen buitenlandse toezichthouders en DNB, en de wijze waarop DNB omgaat met externe adviezen.

De reactiebrief van DNB op de aanbevelingen is onlangs aan de minister toegestuurd en wordt naar verwachting in de tweede helft van maart naar de Tweede Kamer gestuurd en daarmee openbaar. DNB geeft hierin aan de aanbevelingen uit het rapport op te volgen en geeft ook aan op welke wijze dat gebeurt. DNB is de externe evaluatiecommissie Conservatrix erkentelijk voor de grondige en uitgebreide evaluatie die zij naar aanleiding van het faillissement heeft uitgevoerd.

DNB heeft de pensioenfondsen die nog niet gestart zijn met de voorbereidingen op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel tot actie gemaand. De tijdslijnen zijn te krap om te wachten tot alle wet- en regelgeving gereed is. Dat was de boodschap van DNB op basis van een enquête onder 161 pensioenfondsen, waaruit blijkt dat 15% nog geen voorbereidingen heeft getroffen.

De overgang naar het nieuwe stelsel is volgens de concept-wetgeving per 2023 mogelijk en moet uiterlijk op 1 januari 2027 zijn afgerond. Omdat definitieve wetgeving nog even op zich laat wachten, rekenen we erop dat pensioenfondsen niet voor 2024 de overstap gaan maken. DNB brengt op basis

van deze enquête in kaart of zij de komende jaren over voldoende capaciteit beschikt om de transitie in goede banen te leiden. Bestuurders van pensioenfondsen hebben in 2021 tijdens 'DNB Listens', een sessie tijdens het pensioenseminar waarin deelnemers hun zorgen met DNB konden delen, aangegeven de voorbereidingsfase lastig te vinden aangezien er nog veel onduidelijkheid is over wet- en regelgeving.

Cyber- en IT-risico's bij financiële instellingen nemen onder invloed van de digitalisering toe.

De financiële sector heeft aangegeven deelname aan het programma Threat Intelligence Based Ethical Red teaming (TIBER-NL) met nog eens vijf jaar te willen verlengen. Dit programma, dat DNB ondersteunt, is gericht op vergroting van de cyberweerbaarheid van de sector. Ook hebben we samen met het ministerie van Financiën en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) deelgenomen aan de cyberoefening van de overheid (ISIDOOR 2021). DNB zal in 2022 extra aandacht hebben voor cyberweerbaarheid van instellingen. DNB zal dan onder meer beoordelen of instellingen voldoende en structurele aandacht hebben voor effectieve beheersmaatregelen. Ook kijken we dan nadrukkelijk naar het kennisniveau van bestuurders op dit gebied.

Integriteitstoezicht

Hoewel banken concreet werk maken van het op orde brengen en houden van hun poortwachtersfunctie blijkt uit ons doorlopend integriteitstoezicht dat een deel van de bancaire sector nog te veel tekortkomingen heeft in de beheersing van de risico's op het terrein van witwassen en terrorismefinanciering (zie ZBO-verantwoording 2021). Bij een deel van de bancaire sector zijn de problemen omvangrijk en persistent. DNB heeft dan ook in 2021 meerdere malen handhavend moeten optreden. Tegelijkertijd is onze inschatting dat de sector zich de afgelopen jaren bewuster is geworden van zijn poortwachtersfunctie. Ook zien we dat bestuurders meer eigenaarschap nemen voor het naleven van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). We verwelkomen daarbij ook de inspanningen van banken om meer samen te werken. Zoals in Transactie Monitoring Nederland, een initiatief van een aantal banken die hun krachten hebben gebundeld in de strijd tegen financieel-economische criminaliteit. Toch zien we nog te vaak dat verschillende instellingen pas na ons onderzoek in actie komen. Met het intensiveren van datagedreven integriteitsonderzoeken verwachten we een beter beeld te krijgen van hoe instellingen de poortwachtersfunctie invullen. Eventueel kan dit leiden tot een gerichte interventie.

In 2022 komt de Financial Action Task Force (FATF) met haar oordeel in hoeverre Nederland effectief is in het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering.

Daarnaast ontvangt DNB de evaluatie van de Raad van Europa over de uitvoering van de vierde anti-witwasrichtlijn en die van de European Banking Authority (EBA) over de doeltreffendheid van het AML/CFT-toezicht op banken. In de loop van 2022 zal DNB aan de slag gaan met de bevindingen en aanbevelingen uit deze evaluaties om het toezicht van DNB te versterken. Streng toezicht op het voorkomen van betrokkenheid van de financiële sector bij financieel-economische criminaliteit blijft een belangrijk speerpunt. Met onder andere de FIOD, het OM, de Belastingdienst, de Nationale Politie en de AFM werken we samen binnen het Financieel Expertise Centrum om de integriteit in de financiële sector te verbeteren en daarmee vertrouwen te verhogen.

Om grensoverschrijdende financieel economische criminaliteit aan te pakken is volgens DNB een Europese toezichthouder en verdere harmonisatie van anti-witwasregels nodig. Hiervoor deed de Europese Commissie in 2021 concrete voorstellen, waar DNB door middel van non-papers en internationale overleggen in de aanloop hier naartoe aan bij heeft gedragen.

Met andere Europese AML/CFT-toezichthouders wordt al geruime tijd nauw samengewerkt en informatie uitgewisseld over risico's en beheersmaatregelen van internationaal opererende instellingen, maar met de oprichting van een Europese toezichthouder en het opnemen van regels in een Europese verordening wordt het Europese toezicht op het voorkomen van betrokkenheid van financiële instellingen bij financieel economische criminaliteit effectiever. Samen met het ministerie van Financiën heeft DNB gepleit voor verdere harmonisering van wet- en regelgeving en informatiedeling tussen toezichthouders op het gebied van witwassen en andere financieel-economische criminaliteit.

Door de toegankelijkheid en anonimiteit van crypto's zijn de risico's op illegaal gebruik groot.

(zie ook box 5 in Verslag van de President). Daarom is het toezicht bij cryptodienstverleners gericht op het voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering. DNB is afgelopen jaar gestart met het doorlopend toezicht op cryptodienstverleners, dat voornamelijk in het teken stond van de registratie van nieuwe cryptopartijen en het uitvoeren van bestuurderstoetsingen. Voor 2022 verwachten we dat registratie en bestuurderstoetsingen belangrijke thema's zullen blijven, maar dat het zwaartepunt van ons toezicht van DNB op cryptodienstverleners verder zal kantelen naar het doorlopend toezicht. DNB is van plan om in 2022, net als het afgelopen jaar, themaonderzoeken uit te voeren om te toetsen in hoeverre de verplichtingen in de praktijk worden nageleefd.

In de Nederlandse trustsector zijn de integriteitsrisico's zoals belastingontduiking en witwassen hoog. Als gevolg van de strenge wetgeving en het toezicht neemt het aantal trustkantoren af en in mindere mate het volume van de dienstverlening. Signalen en extern onderzoek wijzen echter uit dat de omvang van illegale trustdienstverlening toeneemt. DNB zal daarom de capaciteit voor handhaving uitbreiden. Ook in het rapport 'Op weg naar acceptabele doorstroom' van de Commissie Doorstroomvennootschappen (bestaand uit onder andere CPB, Belastingdienst en DNB) in opdracht van de Tweede Kamer wordt onder meer aanbevolen de aanpak van illegale trustdienstverlening aan te scherpen, zowel bij toezicht als bij opsporing.

Compliance en integriteit bij DNB

Bij DNB zelf heeft de onafhankelijke afdeling Compliance, Integriteit en Bestuurlijke Sancties integriteitsmeldingen van zowel intern als van externe partijen in behandeling genomen en in zeven gevallen integriteitsonderzoeken opgestart. Deze onderzoeken gingen onder andere over meldingen over de vermissing van bedrijfsmiddelen, het niet volgen van interne procedures en het vermeende gebruik van mogelijk vertrouwelijke informatie. Er zijn twee externe meldingen ontvangen uit hoofde van de Regeling omgaan met (vermoedens van) misstanden en andere (integriteits)regelingen. Na onderzoek zijn geen misstanden en integriteitsschendingen vastgesteld. Zie voor een uitgebreide toelichting Bijlage 1 Aanvullende informatie.

DNB verleent diverse bancaire diensten aan centrale banken en internationale organisaties buiten het Eurosysteem. Deze klantenbasis is onderworpen aan een acceptatie- en

monitoringskader. De divisies Financiële Markten en Betalingsverkeer & Marktinfrastructuur hanteren procedures en maatregelen om de risico's op witwassen en financieren van terrorisme te beperken en effectief te beheersen. Onderdelen daarvan zijn customer due diligence-onderzoeken (CDD), doorlopende sanctiescreening, nieuwsmonitoring en transactiemonitoring. Tevens brengen zij periodiek risico's en beheersingsmaatregelen in kaart middels een Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA).

Resolutie

Om voorbereid te zijn op de afwikkeling van noodlijdende financiële instellingen hebben we de resolutieplanning in 2021 voortgezet en verschillende resolutie-instrumenten verder geoperationaliseerd. Mede dankzij de inzet van DNB heeft de Single Resolution Board (SRB) in 2021 bepaald dat grootbanken op het gebied van verliesabsorptie- en herkapitalisatiecapaciteit ('MREL') moeten voldoen aan de maximale achterstellingseis van 8% van de balans, wat de toepassing van bail-in – indien nodig – eenvoudiger maakt. Daarnaast heeft DNB voor midden- en kleinbanken die niet voor resolutie in aanmerking komen voor het eerst bindende MREL-eisen gesteld. Voor midden- en kleinbanken waarbij de afwikkelingsstrategie wél resolutie is, is het opleggen van de bindende MREL-eis uitgesteld naar 2022. Alle banken hebben ondertussen een resolutieplan, en alle daarvoor in aanmerking komende verzekeraars hebben daarvan een eerste versie. Voor verzekeraars heeft DNB zich in het kader van het EIOPA-advies over de Solvency II herziening ingezet voor meer Europese harmonisatie van herstel- en resolutieregimes, wat met een recent voorstel van de Europese Commissie voor een richtlijn een stap dichterbij is gekomen.

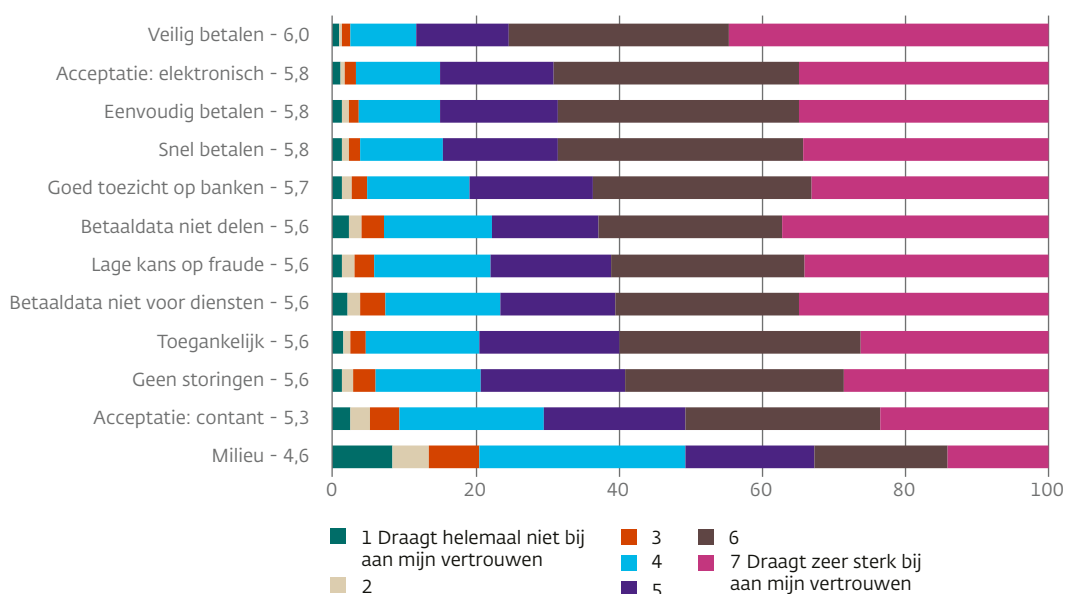
In 2021 zijn banken ten opzichte van 2020 operationeel beter dan voorheen in staat om op korte termijn de data aan te leveren die nodig is in het geval van een uitkering uit het deposito-garantiestelsel (DGS). Dit helpt DNB om binnen zeven werkdagen een DGS-uitkering te kunnen doen aan rekeninghouders in het geval van een faillissement. DNB heeft onder meer de eisen verduidelijkt die aan de banken worden gesteld om informatie aan te leveren gericht op een ordelijk en soepel verlopend uitkeringstraject. De komende jaren worden testen uitgevoerd om na te gaan of het lukt de afhandeling binnen zeven werkdagen te realiseren.

Naast de DGS-campagne zijn onze communicatie met het grote publiek tijdens de Pensioen3daagse en onze deelname aan het platform 'Wijzer in geldzaken' uitingen geweest van onze betrokkenheid bij financiële educatie. Dit vanuit de overtuiging dat educatie de weerbaarheid van consumenten kan vergroten. Verder heeft DNB meegedaan aan een onderzoek naar het verschil in financiële kennis tussen en mannen en vrouwen, waaruit blijkt dat vrouwen hun eigen kennisniveau onderschatten.

Betalingsverkeer

Het vertrouwen in het betalingsverkeer is in 2021 onverminderd hoog gebleven. In augustus had 74% van de respondenten veel of zeer veel vertrouwen in het betalingsverkeer. Slechts 1% heeft weinig of zeer weinig vertrouwen. De achterliggende factoren bij vertrouwen in betalingsverkeer zijn in 2021 voor het eerst door DNB onderzocht (zie figuur 4). Het vertrouwen in betalingsverkeer wordt voor het grootste deel bepaald door de mate van veiligheid, maar ook acceptatie van elektronische betaalmiddelen, eenvoudigheid en snelheid zijn van belang.

Figuur 4 Factoren voor vertrouwen in betalingsverkeer

Bron: DNB/Betaalvereniging Nederland.

Toelichting: eerste kwartaal 2021, 6.115 respondenten, gemiddelde antwoord achter iedere factor.

DNB heeft in Eurosysteem-verband het raamwerk voor risicobeheersing voor het betalings-systeem TARGET2 versterkt met het in gang zetten van de implementatie van een 18-tal aanbevelingen. In 2020 waren er nog drie grote incidenten met gevolgen voor de beschikbaarheid van TARGET2, en dit cijfer is in 2021 gedaald naar nul. De aanbevelingen richten zich op een beter risicomanagement van belangrijke processen, effectievere externe communicatie, de introductie van overkoepelende documentatie en versterking van interne governance (tweede lijn). Dit is gebeurd op basis van een extern (gepubliceerd) auditrapport waarin de aanbevelingen worden gedaan als reactie op storingen die zich in 2020 hebben voorgedaan. Door die storingen daalde de beschikbaarheid van TARGET2 in 2020 naar 99,46%, het laagste niveau ooit. In 2021 herstelde dit cijfer weer naar 100%.

Box 1 Geschiedenis DNB verweven met slavernij

De Nederlandsche Bank en haar vroegere bestuurders zijn in de periode van 1814 tot 1863 betrokken geweest bij slavernij. Dit blijkt uit onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek van de Universiteit Leiden dat in opdracht van DNB is uitgevoerd. DNB betreurt deze bevindingen zeer. Dit onderzoek is voor DNB het begin van een traject van reflectie en dialoog.

DNB was op drie manieren betrokken bij de slavernij. Allereerst blijkt dat het startkapitaal van DNB deels kwam van ondernemers met directe belangen in de Atlantische plantageslavernij, zoals in Suriname. Bij elf van de zestien grote private investeerders van het eerste uur is betrokkenheid bij slavernij vastgesteld. Ten tweede was DNB als instituut na haar oprichting indirect betrokken bij de Nederlandse koloniale slavernij en slavernij in niet-Nederlandse gebieden, zoals Brits-Guyana. Omdat DNB geen vestigingen had in de koloniën, had zij daar geen rol in het dagelijkse slavernijgerelateerde financiële verkeer. Wel ondersteunde DNB het ministerie van Koloniën in het dagelijkse betalingsverkeer en verleende DNB ook diensten aan handelshuizen die betrokken waren bij slavernij. Ten slotte is gebleken dat meerdere vooraanstaande DNB'ers, meer dan hun tijdgenoten, privé betrokken waren bij koloniale slavernij. Zo waren verschillende van hen direct betrokken bij slavernijgerelateerde ondernemingen en sommigen ook bij het management van plantages. Een aantal vooraanstaande DNB'ers organiseerde zich om de belangen van de slaveneigenaren politiek te behartigen. Slechts een enkeling zette zich in voor het beëindigen van de slavernij.

DNB kan het aangedane leed niet ongedaan maken. Maar wij kunnen als DNB wel proberen bij te dragen door deze geschiedenis zichtbaar te maken, en de feiten en het leed te erkennen. Verder gaan we in gesprek met medewerkers en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties. In het bijzonder met mensen die geraakt zijn door deze geschiedenis en de doorwerking in het heden. Daarvoor roepen we de hulp in van een externe klankbordgroep, die zal helpen beoordelen welke vervolgstappen DNB zal nemen.

MVO

Duurzaamheidsrisico's kunnen zich vertalen in financiële risico's en zijn daarom een belangrijk aandachtspunt voor de financiële sector. Onderzoek heeft uitgewezen dat financiële instellingen zich wel bewust zijn van duurzaamheidsrisico's, maar deze nog beperkt in hun kernprocessen hebben verwerkt. Mede om die reden zijn we gestart met de verdere integratie van duurzaamheidsrisico's in ons toezicht. Dit proces moet het komende jaar verder vorm krijgen. Op gebied van duurzaamheid is DNB actief in verschillende rollen, waaronder de toezichhoudende en monetaire rol, de rol van agenderen en inzicht verschaffen via onderzoek, en in haar eigen beleggingen en bedrijfsvoering.

Ambitie MVO	Voortgang 2021	Prioriteiten 2022
DNB streeft naar houdbare economische groei zonder schadelijke effecten voor de leefomgeving.	■ Uit DNB-onderzoek naar beheersing van duurzaamheidsrisico's in de financiële sector blijkt dat financiële instellingen deze nog onvoldoende identificeren, beheersen en beperken	■ Medewerkers in staat stellen om klimaatrisico's te kwantificeren, om deze risico's beter in te schatten en gericht te adresseren en waar van toepassing hierop te handhaven
DNB streeft naar een inclusief financieel en economisch systeem.	■ DNB heeft ervoor gepleit om in te zetten op groen herstel uit coronacrisis ■ We hebben nationale duurzaamheidsstatistieken ontwikkeld ■ Beleggingsdoelstelling uitgebreid: naast financiële rendementen ook maatschappelijke en ecologische waardecreatie (zie ook Financiële toelichting). ■ CO₂-voetafdruk voor eigen reserves in kaart gebracht en onderzoek gestart naar fysieke klimaatrisico's ■ Aandacht voor sociale en milieu-impact van de eigen bedrijfsvoering en betaalketen en financiële educatie: o.a. CO₂-voetafdruk contant geldverkeer berekend, actieplan opgesteld naar aanleiding van Bereikbaarheidsmonitor, DGS-campagne (zie Vertrouwen)	■ In kaart brengen en internationaal agenderen van de effecten van het betalings- en effectenverkeer op klimaatverandering ■ Onderzoek doen naar gevolgen verlies biodiversiteit op niveau financieel systeem ■ Oprichten van een duurzaamheidsnetwerk voor zowel interne en externe stakeholders om onderlinge samenwerking en discussie op het gebied van duurzaamheid te stimuleren

Om de integratie van duurzaamheid in onze kerntaken te versnellen en optimaal gebruik te maken van synergie tussen verschillende organisatieonderdelen hebben we het strategisch programma duurzaamheid (SPD) ingericht. Het Sustainable Finance Office (SFO), aangestuurd door de Stuurgroep Duurzaamheid bestaande uit divisiedirecteuren van elk domein, voert de regie over het behalen van de strategische doelstellingen. De directeur monetaire zaken is sponsor van het thema duurzaamheid. De directie blijft eindverantwoordelijk en de governance voor de beoordeling en beheersing van duurzaamheidsrisico's binnen onze verschillende kerntaken is vergelijkbaar met vorig jaar, evenals onze samenwerking in nationaal en internationaal verband.

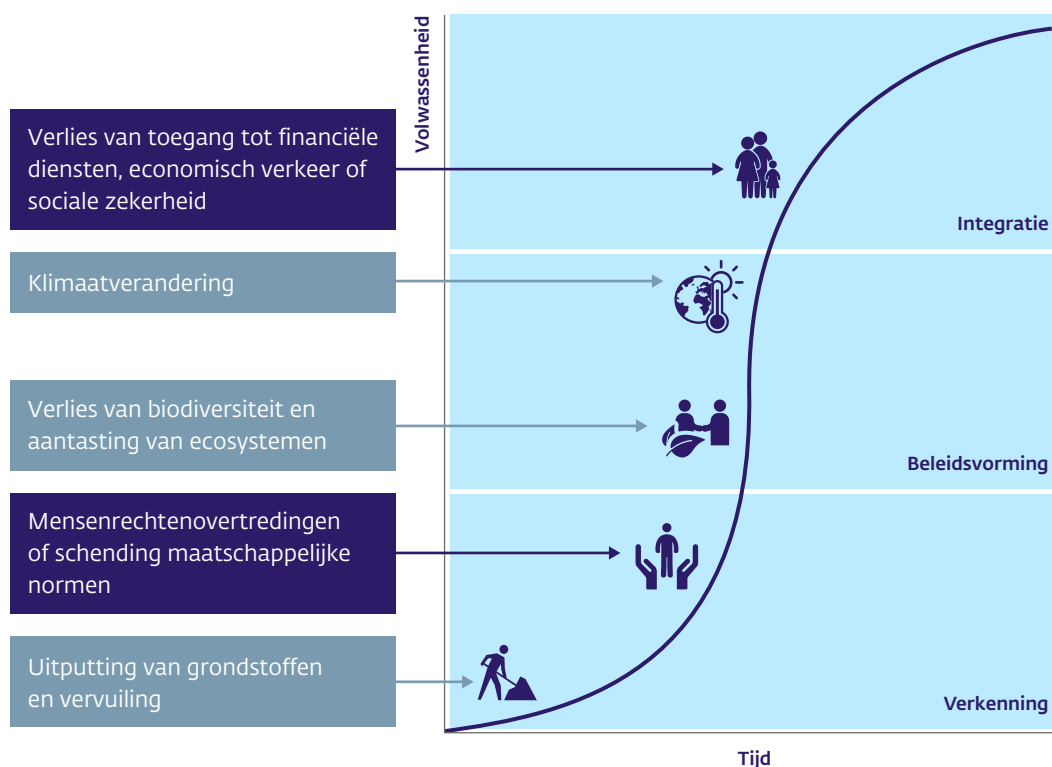
Onze nieuwe Sustainable Finance-strategie beschrijft onze doelstellingen op de korte en middellange termijn om MVO volledig te integreren in onze kerntaken. DNB kiest bij de uitvoering van de strategie een 'leercurve-model', waarbij activiteiten gericht zijn op verkenning, beleidsvorming of integratie. Per stadium bepalen we vanuit het SPD in welke mate een onderwerp

of ontwikkeling 'volwassen' genoeg is om richting verdere integratie te bewegen (zie figuur 5).

Bij klimaatrisico's werkt DNB aan integratie in haar kerntaken.

We moeten ons beleid ten aanzien van milieurisico's, waaronder het risico op verlies van biodiversiteit, echter nog uitwerken. In 2022 zullen we vanuit het macroprudentieel toezicht onderzoek doen naar de wijze waarop het verlies van biodiversiteit een risico kan vormen voor de stabiliteit van het financieel systeem. Overige duurzaamheidsrisico's bevinden zich in de verkenningsfase, waarbij DNB gebruik zal maken van haar verschillende rollen. Zo nemen we sociale risico's, zoals bijvoorbeeld ten aanzien van mensenrechten, primair mee bij het uitwerken van het MVO-beleid voor de eigen reserves.

Figuur 5 MVO-integratie DNB

We zullen in 2022 een duurzaamheidsnetwerk voor externe en interne stakeholders opbouwen waarin we gemeenschappelijk kunnen optrekken bij belangrijke duurzaamheidsrisico's en -kansen. Waar mogelijk gaan we dit vormgeven via bestaande netwerken en gremia, zoals het Platform voor Duurzame Financiering. Zo kunnen we onze strategie beter aansluiten op ontwikkelingen in ons stakeholderveld. In het Platform voor Duurzame Financiering, waarin de financiële sector onder ons voorzitterschap kennis op het gebied van duurzaamheid uitwisselt en zo nodig de krachten bundelt, is op basis van een evaluatie in 2021 geconcludeerd dat in dit gremium meer aandacht voor strategische vraagstukken mag worden ingeruimd.

Met de integratie van klimaatrisico's in ons toezicht zijn in 2021 verdere stappen gezet

(zie [ZBO-verantwoording 2021](#)). Voor kleine en middelgrote banken (22 zogenoemde Less Significant Institutions, LSI's) hebben we een themaonderzoek naar klimaatrisico's uitgevoerd. De resultaten laten een gemengd beeld zien. Sommige banken zijn al ver in het meten en beheersen van klimaatrisico's, maar bij andere is er nog veel verbetering nodig. DNB heeft verder onderzocht hoe verzekeraars klimaatrisico's meenemen in hun risicobeoordeling, de Own Risk and Solvency Assessment (ORSA). Het aantal verzekeraars dat de invloed van klimaatgerelateerde risico's op het risicoprofiel beschrijft is in 2020 gestegen tot circa 80%, terwijl dit in 2019 circa 50% was. De kwaliteit van de toelichtingen en onderbouwingen behoeft echter verbetering, vooral bij middelgrote en kleinere verzekeraars.

In 2021 zijn we begonnen met onderzoek naar de wijze waarop ESG-risico's zijn geïntegreerd in de Eigen Risico Beoordeling van pensioenfondsen. Verder hebben we een dashboard ontwikkeld om een aantal ESG-risico's, zoals het klimaatrisico, bij pensioenfondsen in kaart te brengen. Verder hebben we in 2021 duurzaamheidsrisico's structureel onderdeel gemaakt van personen-toetsingen bij banken, verzekeraars en pensioenfondsen. Ook verwacht DNB dat banken en verzekeraars die een vergunning aanvragen dat ze inzichtelijk maken hoe zij klimaatgerelateerde risico's vaststellen en aanpakken.

Uit onderzoek als 'Op weg naar een duurzame balans' en de periodieke eigen risico-beoordelingen blijkt dat financiële instellingen duurzaamheidsrisico's beperkt in hun kernprocessen hebben geïntegreerd (zie ook box 3 in Verslag van de President).

Uit een enquête onder 127 Nederlandse financiële instellingen blijkt dat ze zich wel bewust zijn van dit type risico's. Maar slechts een minderheid neemt deze risico's expliciet mee in eigen risicobeheer en strategie: 30% van pensioenfondsen, 22% van de verzekeraars en 10% van de banken. Instellingen vinden het meten van duurzaamheidsrisico's lastig, en het rapporteren over deze risico's kan worden verbeterd. Op basis van deze nulmeting formuleert DNB uitgangspunten voor materiële duurzaamheidsrisico's waar financiële instellingen in hun strategie, governance, risicobeheer en rapportages rekening mee moeten houden. We leggen onze toezichtverwachtingen op het gebied van duurzaamheid in 2022 ter consultatie aan de financiële sector voor en we integreren deze vervolgens in onze eigen toezichtmethode.

De door de Nederlandse financiële instellingen gefinancierde CO₂-uitstoot is aanzienlijk: deze bedraagt in 2019 naar schatting tenminste 82 Mton bedraagt (45% van de Nederlandse economie). Dat impliceert dat de overgang naar een CO₂-neutrale economie materiële risico's met zich meebrengt.

Met name de aandelenportefeuilles van pensioenfondsen en verzekeraars wijken in toenemende mate af van het transitiepad naar het klimaatakkoord van Parijs, waardoor het risico op waardeloos geworden bezittingen ('stranded assets') wordt vergroot. Ook blijkt uit de [klimaatstresstest](#) die DNB in het macroprudentiële toezicht heeft uitgevoerd dat Nederlands vastgoed (25% van de activa van banken, verzekeraars en pensioenfondsen) in toenemende mate blootstaat aan de fysieke gevolgen van extremere weersomstandigheden. Overstromingsschade die in zeer uitzonderlijke gevallen kan oplopen richting de € 200 miljard kan als krediet- en marktrisico doorwerken op de positie van financiële instellingen.

DNB heeft in 2021 diverse indicatoren voor de blootstelling van de financiële sector aan duurzaamheidsrisico's ontwikkeld, waaronder CO₂-voetafdrukken van de belangrijkste activaklassen, biodiversiteitsvoetafdrukken en transitie- en overstromingsrisico van vastgoedportefeuilles. Deze worden gebruikt in het toezicht, bij analytische studies en stresstesten. Het is bekend dat de onderliggende datakwaliteit en de vergelijkbaarheid van zulke indicatoren nog fors verbeterd moeten worden. DNB heeft in 2021 bijgedragen aan de ontwikkeling van internationale standaarden, data en indicatoren als aanjager van de relevante internationale werkstromen in de ECB, het IMF en NGFS. Eind 2022 zullen als resultaat hiervan in ECB-verband de eerste officiële 'experimentele statistieken' over CO₂-voetafdrukken, fysieke risico's en groene obligaties worden gepubliceerd. Daarnaast heeft DNB ook onderzoek gedaan naar nieuwe experimentele indicatoren voor transitierisico's, fysieke risico's en groene instrumenten.

Klimaatverandering heeft ook impact op de ECB-doelstellingen prijsstabiliteit en stabiliteit van het financiële systeem (zie ook box 2 in Verslag van de President). Daarom neemt de ECB de komende jaren een aantal concrete maatregelen om klimaatrisico's op te nemen in haar monetaire beleid. Dit is onderdeel van de herijking van de monetaire strategie die in 2021 is afgerond (zie ook de paragraaf Evenwichtige verhoudingen). DNB is 'co-lead' van de werkstroom binnen de ECB die deze maatregelen onderzoekt en implementeert, bijvoorbeeld in de gehanteerde modellen en statistieken, waardoor de ECB meer zicht krijgt op de invloed die klimaatverandering heeft op de economie en financiële sector. De ECB onderzoekt bovendien of zij direct rekening kan houden met klimaatrisico's in haar activiteiten op financiële markten, zoals bij het aankopen van bedrijfsobligaties. Ook gaat de ECB de klimaatrisico's waaraan ze zelf bloot staat publiceren.

In SSM-verband heeft DNB bijgedragen aan de voorbereidingen voor de ECB-klimaatstresstest die in 2022 voor het eerst wordt gehouden. Daaraan nemen de Nederlandse banken deel die onder direct SSM-toezicht vallen.

In haar rol als economisch adviseur is DNB tijdens de coronapandemie aandacht blijven vragen voor een tijdige transitie naar een klimaatneutrale economie, onder meer tijdens de informatiefase voor het nieuwe kabinet. In lijn met het pleidooi van DNB voor betere uitstootbeprijzing bevat het coalitieakkoord een aantal belangrijke stappen om de uitstoot van broeikasgassen beter te belasten. Ook onze aanbevelingen over het stimuleren van investeringen in nieuwe technologieën en in energie-infrastructuur hebben een plek gekregen in het coalitieakkoord. De oproep van DNB om de publieke klimaatuitgaven vooral te betalen met betere uitstootbeprijzing en via bestaande middelen is niet overgenomen, aangezien de stijgende klimaatuitgaven voor een belangrijk deel gefinancierd zullen worden via het Klimaatfonds. Uit DNB-onderzoek naar de financiering van de transitie blijkt dat de benodigde investeringen onvoldoende op gang komen. DNB ziet de noodzaak voor een stevigere regierol door de overheid om vraag en aanbod van financiering voor de transitie naar een klimaatneutrale economie effectiever bij elkaar te brengen. Belangrijkste maatregel om verduurzaming van de economie te bevorderen, is invoering van een meer adequate beprijzing van de CO₂-uitstoot. Hierdoor zal de rentabiliteit van CO₂-intensieve investeringen afnemen en die van groene leningen en beleggingen juist toenemen. Uit een andere DNB-analyse blijkt dat een

Europese uitstootbeprijzing voor de meeste EU-landen niet leidt tot een significante verslechtering van de concurrentiepositie, en dat de beperkte negatieve effecten voor de interne markt grotendeels kunnen worden weggenomen door de invoering van een CO₂-heffing aan de Europese grens (CBAM).

Tabel 1 Overzicht van klimaatdoelen voor Nederland en de realisatie in 2021

Indicator	Doel	Realisatie in 2020	Realisatie in 2021
CO ₂ -uitstoot in Nederland	De CO ₂ -uitstoot in Nederland daalt volgens de afgesproken nationale klimaatdoelen (CO ₂ -uitstoot -50-55% in 2030 en klimaatneutraal in 2050)	Gehaald	Niet gehaald
CO ₂ -uitstoot in Europa	De CO ₂ -uitstoot in Europa daalt volgens de afspraken in de EU Green Deal (jaarlijks)	Gehaald	Niet gehaald
Klimaatplannen	De klimaatplannen leiden volgens het Planbureau voor de Leefomgeving tot voldoende vermindering	Niet gehaald	Niet gehaald, maar gaat in goede richting (verbeterd t.o.v. 2020)
Europese effectieve CO ₂ -prijs	De effectieve CO ₂ -prijs in Europa is in lijn met de prijs die nodig is om de doelstellingen uit het klimaatakkoord van Parijs (jaarlijks, vastgesteld door de Wereldbank) te behalen	Gaat in de goede richting	Gaat in de goede richting (EC-voorstel 'Fit For 55' zet flinke stap voorwaarts met uitstootbeprijzing, maar moet nog worden aangenomen)

DNB heeft de CO₂-voetafdruk van het chartale geldverkeer berekend, waarna gekeken kan worden naar mogelijke reductiemaatregelen (zie [rapport De toekomst van de chartale infrastructuur in Nederland](#), vanaf pagina 85). Sinds 1990 is de uitstoot van CO₂ teruggelopen van circa 19.300 ton tot circa 7.500 ton in 2019. De twee belangrijkste bronnen van de uitstoot zijn (i) brandstofverbruik door waardevervoerders en (ii) energieverbruik van de geldautomaten. De CO₂-uitstoot van retail pinbetalingen is gedaald van circa 2.900 ton in 2015 naar circa 2.100 ton in 2019. DNB heeft zich als doel gesteld om in 2030 een uitstoot van minder dan 4.000 ton CO₂ voor het contante betalingsverkeer en minder dan 1.000 ton ten gevolge van pinbetalingen te realiseren. Voor het grootste deel is DNB voor deze ambitie afhankelijk van ketenpartners en andere centrale banken.

Voor onze eigen beleggingen is de beleggingsdoelstelling uitgebreid: naast financiële rendementen streven we nu ook naar maatschappelijke en ecologische waardecreatie. Om de eigen beleggingen (voor zover mogelijk) vanaf 2025 in lijn te brengen met het Klimaatakkoord van Parijs is nieuw beleggingsbeleid vormgegeven. De totale CO₂-uitstoot van de eigen beleggingen in 2021 is ten opzichte van vorig jaar gestegen met 247.807 ton naar 1.427.143 ton. De omzet gewogen CO₂-uitstoot is met 15% afgenomen. Voor uitgebreide informatie over maatschappelijk verantwoord beleggen zie de Financiële toelichting.

De CO₂-voetafdruk van de bedrijfsvoering is 4.603 ton en is volledig gecompenseerd. DNB werkt klimaatneutraal door de CO₂-uitstoot te compenseren waar deze niet kan worden voorkomen.

De CO₂-uitstoot voor compensatie is in absolute zin in 2021 sterk afgenomen ten opzichte van 2020. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door de afname in zakelijke reizen ten gevolge van de reisbeperkingen, de inkoop van groene elektriciteit in de tijdelijke huisvesting in Haarlem, het reduceren van aardgasverbruik door de overgang op stadswarmte in de tijdelijke huisvesting in Amsterdam en het afsluiten van de gasaansluiting op de locatie Westeinde. Voor meer informatie zie Bijlage 1 Aanvullende informatie.

De duurzame realisatie van het nieuwe Cashcentrum in Zeist verloopt voorspoedig. Bij de sloopwerkzaamheden aan het hoofdkantoor aan het Frederiksplein is een grote hoeveelheid asbest in de constructie van het gebouw aangetroffen, waardoor de renovatie enige vertraging oploopt. De terugverhuizing naar het hoofdkantoor zal daardoor in 2024 plaatsvinden, later dan gepland. In 2021 is de Satelliet (de ronde toren) ontmanteld, en deze krijgt elders een nieuwe bestemming. Beton wordt in het pand en elders in Amsterdam als circulair beton hergebruikt.

De ruwbouwfase van het DNB Cashcentrum is afgerond, en de afbouwfase is gestart. In het ontwerp en bij de uitvoering wordt veel aandacht besteed aan de ecologische inpassing. Voor meer informatie zie Bijlage 1 Aanvullende informatie.

De terugverhuizing naar het hoofdkantoor zal daardoor in 2024 plaatsvinden, later dan gepland. In 2021 is de Satelliet (de ronde toren) ontmanteld, en deze krijgt elders een nieuwe bestemming. Beton wordt in het pand en elders in Amsterdam als circulair beton hergebruikt.

Onze MVO-ambitie richt zich ook op een inclusief financieel-economisch systeem. Dat een deel van de burgers, waaronder ouderen en mensen met functiebeperkingen, beduidend minder tevreden is over de aangeboden bank- en betaaldiensten dan een aantal jaren geleden, staat haaks op dit streven. Deze uitkomst van de Bereikbaarheidsmonitor heeft geleid tot een gericht MOB-actieplan, dat zich onder meer richt op het beter in kaart brengen van de behoeften van deze groepen klanten en het vergroten van de bekendheid van bestaande initiatieven van de banken die speciaal beschikbaar zijn voor deze doelgroepen, zoals mobiele zorgcoaches, servicepunten of een klantenservice. Waar de gemiddelde Nederlandse consument de bank- en betaaldiensten iets hoger is gaan waarderen (rapportcijfer 7,7 in 2021 tegen 7,6 in 2016), zijn de mensen uit deze groepen daarover juist minder content (algemene tevredenheid varieert van een 6,5 tot een 7,4). Het is voor het eerst sinds het begin van de metingen in 2007 dat de gemiddelde tevredenheid gegeven door bepaalde groepen beneden de 7 ligt.

MKB-ondernemers, zo blijkt uit een vervolgonderzoek in het kader van de Bereikbaarheidsmonitor, waarderen diensten rondom contant geld, zoals contant geld opnemen, afstorten en contant geld wisselen, laag tot zeer laag. Vooral beperkingen in de afstortfaciliteiten – onder invloed van plofkraken, sluiting van bankkantoren, personeelstekorten in het waardetransport en de Geldmaattransitie – lijken een belangrijke oorzaak voor deze lage waarderingen. In de tweede helft van 2021 is de situatie ten aanzien van afstortfaciliteiten inmiddels verbeterd. Zo zijn minder afstortfaciliteiten gesloten door maatregelen tegen plofkraken en is de Geldmaattransitie afgerond. Bovendien maken stakeholders – waaronder banken, Geldmaat, geldvervoerders en ondernemers – in het op handen zijnde Convenant Contant Geld afspraken over de beschikbaarheid en bereikbaarheid van betaaldiensten aan ondernemers.

Digitaal

Met het gebruik van data, technologie en digitale processen willen we onze kerntaken beter

uitvoeren. DNB heeft daarom in 2021 verdere stappen gezet om haar taken te digitaliseren, maar we staan nog aan het begin van deze digitale transitie. Verder zijn we samen met onze stakeholders projecten gestart om op toekomstige veranderingen in de financiële sector te kunnen inspelen. Intern waren in 2021 de verstoringen in de digitale werkomgeving een belangrijke uitdaging.

Ambitie Digitaal	Voortgang 2021	Prioriteiten 2022
DNB werkt datagedreven en op basis van digitale technieken in al haar taakgebieden. DNB is op digitaal gebied een erkend volwaardige participant in de financiële sector. Met het gebruik van data, technologie en digitale processen kan de uitvoering van de taken van DNB maximaal effectief en efficiënt worden gemaakt. Ook is DNB op digitaal gebied een te respecteren medespeler voor de sector.	■ Digitaal en datagedreven werken geïntensiveerd in 60% van de toezicht-processen ■ Schaalbare clouddataopslag (Datalake) en moderne data science, analyse en visualisatie tools zijn nu voor DNB'ers beschikbaar ■ DNB-datastrategie is uitgewerkt: meetmodel heeft ambities concreet gemaakt en maakt monitoring voortgang mogelijk ■ Eerste uitrol van een nieuwe stabielere werkomgeving op basis van Windows 365 ■ Een deel van de applicaties is overgezet naar de cloud ■ Ervaringen data-analyse, ontwikkeling indirecte kosten en AI met financiële sector uitgewisseld (iForum) ■ Richting gegeven aan grote Europese initiatieven m.b.t. data, digitalisering, innovatie en de cloud	■ Een DNB-breed plan opstellen om processen te digitaliseren/automatiseren en deze doelstellingen behalen – Afronden van digitalisering van het toezichtketenproces – Toevoegen bestaande en nieuwe diensten aan MijnDNB-portaal waar communicatie tussen DNB en instellingen plaatsvindt ■ Vorm geven aan de rol van data-eigenaar en verbeteren datamanagement ■ Robuustheid vergroten van digitale omgeving zodat kerntaken efficiënter, veiliger en met minder incidenten kunnen worden uitgevoerd ■ Inventariseren van digitale trends en ontwikkelingen en deze vertalen naar onze (toezicht-)activiteiten

DNB heeft begin 2021 een nieuwe governance ingericht voor het besturen van de Digitale

Agenda, die de gehele ICT-projectenportefeuille omvat: zowel de ambitie Digitaal als de

reguliere ICT-vernieuwing en -onderhoud. Hierbij is het geheel verdeeld in zeven portefeuilles,

te weten drie DNB-brede programma's: Digitale processen & innovatie, Data, en Technologie & Fundament, en vier domeinen: Centrale Bank, Statistiek, Toezicht & Resolutie, en Services. De Board Digitale Agenda wordt gevormd door vertegenwoordigers van deze portefeuilles en stuurt op de realisatie van de Digitale Agenda als geheel en de onderlinge afhankelijkheden.

Digitalisering van DNB-brede processen en de introductie van het portaal MijnDNB vormde in

2021 de kern van het programma Digitale processen en innovatie. De uitbouw van het customer relationship managementsysteem (CRM) heeft de basis gelegd voor digitalisering van kernprocessen. Ook heeft DNB met MijnDNB een portaal gecreëerd om de communicatie met instellingen te vereenvoudigen. In 2021 is het portaal live gegaan en in 2022 komen hier de eerste diensten voor instellingen in. DNB heeft in 2021 de inzet op DNB-brede innovatie teruggeschoefd om eerst ruimte te maken voor de noodzakelijke stappen in het ICT- en datafundament.

DNB heeft de herziening van de toezichtmethodologie aangegrepen om haar toezicht verder te digitaliseren. Dit is een eerste stap in de digitale transitie naar Smart Supervisor. Belangrijke onderdelen van de toezichtcyclus zijn in 2021 geharmoniseerd en gedigitaliseerd. Van de aanvragen en meldingen van instellingen (bijvoorbeeld voor toetsingen, vergunningen en ontheffingen) is inmiddels meer dan 60% van het volume gedigitaliseerd. Hierdoor is DNB in sommige gevallen minder tijd kwijt aan de beoordeling hiervan en ontvangen instellingen sneller terugkoppeling. In 2021 zijn verder circa 19 pilots uitgevoerd om te experimenteren met nieuwe technologieën in het toezicht. De meeste zien toe op het gebruik van tekstanalyse, bijvoorbeeld het geautomatiseerd vinden van key persons in documenten van een instelling of het automatisch analyseren van jaarverslagen op juridische en regelgevende zaken. De software voor automatische risicoscores functioneerde in 2021 nog niet zo goed als gehoopt. Dit heeft toezichthouders meer handmatig werk gekost dan voorzien. De technische oplossing die inmiddels voor de modellen voor de risicoscores is gevonden, zal in 2022 worden toegepast. Voor de kwalitatieve uitvraag aan instellingen heeft DNB in 2021 geen geschikte enquêtesoftware weten te vinden. Daardoor zijn zowel instellingen als DNB veel tijd kwijt aan het verzamelen en verwerken van deze data. In 2022 start DNB een pilot om hiervoor een gebruiksvriendelijke en robuuste oplossing te bouwen.

Binnen de domeinen Centrale Bank en Statistiek hebben we voldoende voortgang geboekt om het nieuwe handelssysteem (MAPS) volgens planning in 2022 te introduceren, terwijl de vernieuwing van de ruggengraat van de macro-economische statistieken (MoMaS) in 2022 gereed zal komen. Met MAPS worden de beleggingsprocessen vergaand geautomatiseerd en robuust ingericht. In de back office levert het besparingen op. Ook worden de processen in lijn gebracht met internationale best practices. Vanwege herprioriteringen hebben we de lancering van het portaal Omwisselverzoeken, waarmee het omwisselen van guldens volledig digitaal verloopt, doorgeschoven naar 2022. Het MoMaS programma (productie van macro-economische statistieken) vordert volgens planning en binnen budget: in 2021 zijn de productie van de bancaire rentestatistieken en de ontvangst van informatie vanuit de ECB en BIS succesvol naar de nieuwe MoMaS-infrastructuur gemigreerd. Statistici kunnen door de migratie gebruikmaken van de betere functionaliteit voor het uitvoeren van de wettelijke statistiekverplichtingen van DNB. Het programma wordt in 2022 afgerond.

DNB heeft vernieuwingen doorgevoerd om ten behoeve van de uitvoering van haar kerntaken de datavolwassenheid en de datakwaliteit te verhogen. Mijlpalen in 2021 zijn de centrale opslag van data in de cloud, versnelde en gebruiksvriendelijkere aanlevering van data via het Digitaal Loket Rapportage (DLR) en nieuwe data science en analysesoftware voor analyses, risicoscores en rapportages, die inmiddels DNB-breed gebruikt worden. Verder is de DNB-datastrategie vertaald naar een op industriestandaarden gebaseerd meetmodel waarmee we onze ambities voor data-gedreven werken hebben geconcretiseerd en onze voortgang kunnen monitoren. Het vergroten van het data-eigenaarschap is minder vergesorderd dan gepland vanwege capaciteitsgebrek. Daarom is dit een prioriteit voor 2022.

DNB heeft de laatste twee jaar te kampen gehad met verstoringen van de digitale werkomgeving, waardoor medewerkers hinder ondervonden bij het thuiswerken. DNB heeft deze problemen in 2021 door een onafhankelijke externe partij laten onderzoeken. De oorzaken bleken een combinatie van te complexe technologie die niet was ingericht voor grootschalig thuiswerken en opstartproblemen met de aansturing van outsourcing. In overeenstemming met het externe advies heeft DNB de uitrol van een nieuwe werkomgeving op basis van Windows 365 gestart ('smart workspace') die begin 2022 zal zijn opgeleverd, de regie op outsourcing verstevigd en een nieuwe visie op ICT binnen DNB geformuleerd. Tevens wordt gewerkt aan een nieuwe (co-) sourcingstrategie, die DNB in staat stelt in 2023 nieuwe partners te kiezen. Verdere verbeteringen aan de werkplek blijven een prioriteit voor 2022.

Om meer zicht te krijgen op mogelijke veranderingen in de sector, onder meer met betrekking tot kunstmatige intelligentie (AI) en BigTechs, heeft DNB samen met haar stakeholders nader onderzoek gedaan. Zo is in 2021 het project 'Perspectives on Explainable AI in the Financial Sector' afgerond en hebben we een rapport gepubliceerd over de impact van BigTechs op het verdienmodel van financiële instellingen. Ook heeft DNB in het iForum in samenwerking met stakeholders een onderzoek gepubliceerd naar de balans tussen financieel toezicht en voldoende ruimte voor innovatie bij instellingen. Als vervolgstap onderzoeken DNB en de AFM of er een vernieuwing nodig is van de InnovatieHub en 'Maatwerk voor Innovatie', een bestaand initiatief waar instellingen met DNB en AFM in overleg kunnen over hoe innovatie binnen de regelgeving plaats kan vinden.

Medewerkers

In termen van waardecreatie (zie figuur 1 waardecreatiemodel) zijn de medewerkers van DNB de belangrijkste vorm van 'inputkapitaal'. Ondanks de complicaties die de coronapandemie met zich meebracht, is de werktevredenheid onder DNB-medewerkers op peil gebleven. Het streven naar een divers samengesteld medewerkersbestand dat bijdraagt aan een breder perspectief en een zorgvuldige besluitvorming is een stapje verder gebracht. In 2021 hebben we ons streefcijfer van 37% vrouwen op managementposities op de valreep echter niet behaald.

Ambitie Medewerkers	Voortgang 2021	Prioriteiten 2022
We zetten in op meer diversiteit, een open dialoog en versterking van digitale vaardigheden van onze medewerkers.	■ Diversiteit en inclusie in de hele organisatie verder verankerd en nader onderzoek naar culturele diversiteit uitgevoerd ■ Nieuwe visie op leiderschap tot stand gekomen ■ Vernieuwing systeem van performance management goed toegepast in hele organisatie ■ Nieuw functiegebouw en roulatiebeleid ingevoerd ■ Sociale cohesie met het oog op thuiswerken en hybride werken bevorderd ■ Data & Tech curriculum aangeboden, waarbinnen de training Wijzer in Data door 26% is doorlopen (doelstelling was 80%)	■ Voortgang boeken per divisie op doelstellingen voor inclusie en diversiteit ■ Vormgeven door divisies van de overgang naar wisselend thuis en op kantoor werken (met aandacht voor sociale cohesie en een goede werk-privébalans) ■ Een aantrekkelijke werkgever blijven voor talent in een wijzigende arbeidsmarkt: de arbeidsmarktcampagne beweegt mee, met talentmanagement als een onderscheidend element

Volgens resultaten uit het medewerkersonderzoek 2021 (responspercentage 71%) zijn

medewerkers tevreden over werken bij DNB. De algehele tevredenheid (score 7,4) is zelfs licht gestegen ten opzichte van de vorige meting in 2018 (score 7,3) en ligt boven de benchmark¹. Hoewel organisatiebreed ook onze score op het versterken van een psychologisch veilig klimaat iets boven de benchmark ligt, is dit bij meerdere divisies en afdelingen een aandachtspunt. In het organisatiebrede cultuurverandertraject is dit één van de drie speerpunten. De score ten aanzien van de werk-privé balans ligt onder het gemiddelde van de benchmark. Vooral het management ervaart een te zware werkbelasting. DNB scoort redelijk goed op de vraag of er sprake is van een inclusief klimaat, een omgeving waarin iedereen het gevoel heeft erbij te horen en zichzelf te kunnen zijn. DNB heeft zich in -en extern duidelijk uitgesproken over het belang van diversiteit en inclusie. Zo heeft DNB haar [Out & Proud Verklaring](#) gepubliceerd, waarin we ons uitspreken voor LHBTIQ+ inclusie. Ook biedt DNB medewerkers per 1 juli 2020 met terugwerkende kracht de mogelijkheid om jaarlijks twee dagen bijzonder verlof op te nemen voor een feestdag passend bij de levens- of geloofsovertuiging.

¹ Deze benchmark bestaat uit 30.000 medewerkers uit diverse sectoren zoals de industrie, de bouw, de zakelijke dienstverlening, en overheid & openbaar bestuur. Zij scoren gemiddeld een 6,9.

In het algemeen zijn medewerkers veerkrachtig gebleken tijdens de coronacrisis. Tijdens het thuiswerken is volgens het management de productiviteit van veel medewerkers hoog gebleven, al leek die wel enigszins in te zakken naarmate contactbeperkende maatregelen voortduurden. Meer dan de helft van de medewerkers is positief over het thuiswerken. De waardering van de samenwerking tussen teams en binnen afdelingen is bovengemiddeld, ondanks dat er op afstand of hybride moest worden gewerkt. Wat betreft ziekteverzuim is in 2021 het kortdurend verzuim tijdens de coronacrisis afgenomen ten opzichte van voor de pandemie en ongeveer gelijk aan 2020 (zie Bijlage 1 voor aanvullende informatie). Mensen meldden zich gedurende de pandemie minder snel ziek. In 2021 heeft DNB een visie op werken opgesteld, met daarin als rode draad 'verbinding': verbinding met ons werk, onze collega's en de samenleving. Met het oog op sociale cohesie, samenwerking, ontwikkeling en welzijn stimuleren we medewerkers om gedurende de minder strenge lockdowns ongeveer de helft van de tijd op kantoor te werken en oog te houden voor een goede werk-privébalans.

We hebben ons streefcijfer (2021) van 37% vrouwen op managementposities in de laatste maand van 2021 niet behaald: het percentage daalde van boven de 37% in de voorgaande zes maanden naar 36,1% per 31 december. Desondanks houden we vast aan ons besluit van medio 2021 om de lat weer hoger te leggen: in 2023 moet 40% van de managers vrouw zijn. We hebben coaching- en mentoringprogramma's ontwikkeld om de interne doorstroom van vrouwen naar managementposities te stimuleren. DNB heeft van Talent naar de Top een award ontvangen voor de groei van het aandeel vrouwen op managementposities en haar inspanningen op het gebied van diversiteit in de afgelopen jaren.

Het percentage medewerkers met een niet-westerse migratieachtergrond binnen DNB is vergelijkbaar met de werkzame beroepsbevolking in Nederland (11%), maar in hogere functieschalen is het percentage lager (5%). Dit blijkt uit nader onderzoek bij DNB van de Barometer Culturele Diversiteit van het CBS. Om het percentage op senior- en managementlevel te vergroten, geeft DNB extra aandacht aan doorstroom van intern talent.

DNB ligt op koers om eind 2025 te voldoen aan haar doelstelling rondom duurzame inclusie van medewerkers met een arbeidsbeperking. In 2021 bedroeg hun formatie 23 participatie-fte's (25,5 uur per week). In 2025 moet dit aangegroeid zijn tot 45 participatie-fte's. Behoud van de betreffende medewerkers en doorontwikkeling van maatwerkmogelijkheden zijn momenteel de voornaamste uitdagingen.

DNB heeft in 2021 een hogere ranking behaald bij de certificering als Top Employer dan vorig jaar. Dit is onder meer te danken aan het grotere accent in het HR-beleid op ontwikkeling en welzijn voor de medewerkers (zogenoemde 'Blue Zone'). Ondanks de schaarste aan ICT-personeel, is DNB erin geslaagd voldoende mensen te werven om onze ambities op het gebied van digitalisering en data waar te maken. Het aantrekken van talentvolle medewerkers in een krapper arbeidsmarkt is in 2022 een prioriteit.

Medewerkers hebben ontwikkelmogelijkheden bij DNB een onveranderd hoge score gegeven in het medewerkersonderzoek. Via de DNB Academie wordt een breed curriculum aan opleidingen en cursussen aangeboden. Om de digitale vaardigheden te ontwikkelen biedt DNB sinds 2021 een Data & Tech curriculum. Een van de vierentachtig trainingen binnen dit curriculum is de training Wijzer in Data. Deze training is in 2021 door 26% van de medewerkers doorlopen, aanzienlijk lager dan het streefcijfer van 80% vanwege de lancering in de lockdownperiode. Door middel van het in 2021 ontwikkelde Digital Skills Framework is expliciet gemaakt welke digitale vaardigheden van medewerkers binnen Toezicht en Resolutie worden verwacht. Dit zal in 2022 worden uitgebreid naar andere divisies.

Kostenbewust

DNB wil haar kerntaken zo effectief en efficiënt mogelijk uitvoeren en dat ook inzichtelijk

maken. Met dat doel voor ogen is het domein Centrale Bank in 2021 gestart met een doelmatigheidsanalyse, zoals het jaar daarvoor bij Toezicht en Resolutie is gebeurd. Verder zijn we begonnen met het effectiever en efficiënter inrichten van diverse interne processen.

Ambitie Kostenbewust	Voortgang 2021	Prioriteiten 2022
Door een versterkt kostenbewustzijn en aandacht voor bedrijfsvoering nemen de prestaties in effectiviteit toe en verbetert het inzicht in de bereikte resultaten.	■ Verbeterde aansluiting van de formatie op de taken naar aanleiding van doelmatigheidsonderzoek ■ Opzet procesarchitectuur opgesteld met koppeling digitale ambitie ■ Verbetering managementinformatie op onderdelen gerealiseerd ■ Nieuwe Visie op Werken ontwikkeld, waarin lessen uit de coronacrisis zijn verwerkt	■ Focus in de taakuitvoering en doelmatig werken verankeren in de jaarplancycclus ■ Naast (i) lijnsturing, ook (ii) programma-tisch en projectmatig sturen op doelstellingen en (iii) processturing borgen in de besturing ■ Aantoonbare effectiviteit en efficiëntie bereiken door (her)ontwerpen en onderhouden van processen

In 2021 hebben we voor het eerst gewerkt met de geactualiseerde toezichtmethodologie (ATM), waarmee we schaarse capaciteit en expertise meer risicogebaseerd in willen zetten en daarmee (kosten)bewuste keuzes willen maken voor de allocatie van deze middelen. We hebben digitale middelen ontwikkeld die de toezichthouders helpen de risico's van een instelling op uniforme wijze te beoordelen en vast te leggen. Het beoogde effect is dat DNB hier bewuste keuzes maakt op welke risico's toezichtacties worden ondernomen en op welke niet, en dat dit bovendien inzichtelijk en uitlegbaar is (zie ook de paragraaf Digitaal).

In het domein Centrale Bank is een doelmatigheidsanalyse gestart om te beoordelen op welke wijze de beschikbare middelen de komende jaren het effectiefst en efficiëntst ingezet kunnen worden. Zo is er een centralebankstrategie vastgesteld, gevolgd door een zogenoemde 'health check', waar aan de hand van onder andere een benchmark met andere centrale banken wordt onderzocht waar we op termijn onze taken doelmatiger kunnen uitvoeren. Dit moet in 2022 resulteren in een richtinggevend meerjarenkader 2023-2025 voor dit domein. Uit de benchmark voor de Statistiek-taak bleek al in 2021 dat die bij DNB substantieel minder bedeed is dan bij de andere Europese centrale banken (zie ook de ambitie Evenwichtige verhoudingen). Om de taken en middelen meer in balans te brengen, wordt de formatie van de statistiektaak per 2022 uitgebreid.

De beoogde besparingen voor 2021 voor de ZBO-taken, zoals die in het kostenkader zijn verwerkt, zijn gerealiseerd. Bij het opstellen van het kostenkader voor de ZBO-taken voor de periode 2021-2024, heeft in 2020 een diepgaande doelmatigheidsanalyse plaatsgevonden voor Toezicht en Resolutie, inclusief een benchmark bij het Intern Bedrijf. Bij de doelmatigheidsanalyse is geconstateerd dat het nieuwe kostenkader in lijn is met een internationale benchmark.

Tevens is een meerjarig besparingspotentieel geïdentificeerd dat is verwerkt in het kostenkader voor 2021-2024. De gerealiseerde kosten in 2021 voor de ZBO-taken liggen onder de begroting, waarmee de afgesproken besparing voor dit jaar is gerealiseerd (zie verder Financiële toelichting).

Box 2 Externe evaluatie ZBO-taken DNB

De vijfjaarlijkse ZBO-evaluatie die in 2021 is gehouden, constateert dat DNB "een professionele en gedegen toezichthouder" is die "aan de hand van uitgewerkte en goed doordachte strategieën toezicht houdt op de financiële sector. DNB draagt met haar toezicht bij aan een stabiel financieel stelsel". En: "DNB heeft in de evaluatieperiode (2016-2020) een ontwikkeling doorgemaakt die heeft geleid tot verbeteringen, zowel wat betreft de invulling van haar toezicht als de professionalisering van de eigen organisatie".

Dat laat onverlet dat er aandachtspunten en verbeterpunten zijn. Zo bestaat er bij de sector onvrede over de stijgende kosten. Het beeld is dat er steeds wettelijke taken bijkomen, maar geen taken verdwijnen. Ook wordt geconstateerd dat het draagvlak voor de invulling van het risicogebaseerd toezicht aandacht verdient. DNB kan, zo luidt een van de aanbevelingen, het draagvlak bijvoorbeeld vergroten door transparant te zijn over de afwegingen om zich wel of niet op bepaalde risico's te richten of door actief stakeholders te consulteren. Op basis van deze uitkomst hebben we besloten een plan van aanpak op te stellen om het draagvlak hiervoor bij onze stakeholders te vergroten. Verder bestaat er onvrede bij met name de kleinere sectoren zoals betaalinstellingen en cryptodienstverleners over de wijze waarop de kosten, volgens de huidige wet- en regelgeving, verdeeld worden. Het ministerie van Financiën heeft een werkgroep ingesteld die dit onderzoekt.

Verder wordt DNB door de stakeholders als aandachtspunt meegegeven "open te blijven staan voor kritische geluiden van buiten en deze te gebruiken als mogelijkheid om de effectiviteit van het toezicht en het functioneren van de organisatie te verbeteren". Een andere aanbeveling is om de samenwerking met de AFM meer strategisch in te richten.

DNB heeft een eerste stap gezet in de inrichting van een DNB-brede procesarchitectuur.

Procesarchitectuur is nodig om aantoonbaar 'in control' te zijn, verantwoording te kunnen afleggen en adaptief te kunnen inspelen op veranderingen. Hierdoor is het ook beter mogelijk schaarse middelen op de juiste manier in te zetten. In het voorjaar van 2022 wordt het project afgerond en worden proceseigenaren verantwoordelijk voor het (re)design van de processen en het op consistente wijze vastleggen en beheren van de DNB-processen.

De coronapandemie heeft in combinatie met het huisvestingsprogramma ons ertoe gebracht een nieuwe visie op werken te formuleren, waarbij het hybride werken de norm is. Het hybride werken zorgt voor een structurele vermindering van binnen- en buitenlandse dienstreizen en lagere kosten voor woon-werkverkeer. In 2022 werken we het thuiswerkbeleid verder uit.

Operationeel risicomanagement

Er zijn verschillende soorten risico's die de uitvoering van onze taken en het realiseren van onze strategische ambities kunnen belemmeren. Het is zaak tijdig risico's te identificeren waarna we adequate beheersmaatregelen kunnen nemen. We onderscheiden strategische, financiële en operationele risico's. De strategische risico's komen we tegen bij de uitoefening van onze kerntaken en het realiseren van de strategie. In de daarbij horende jaarlijkse divisieplannen worden deze risico's beschreven, evenals de mogelijke risicobeperkende maatregelen. De financiële risico's komen in paragraaf Financiële toelichting aan de orde. Hieronder lichten we de beheersing van operationele risico's toe.

De operationeel risicomanagement governance van DNB is gebaseerd op het 'three lines of defence' (3LOD) model, wat in lijn ligt met onder meer de Bazelrichtlijnen en de Nederlandse Corporate Governance Code. In dit model zijn drie verdedigingslijnes voor het beheersen van risico's uitgewerkt die samen, maar onafhankelijk van elkaar streven naar een optimale beheersing van de operationele risico's van DNB.

In 2019 heeft de directie de ambitie uitgesproken om vóór eind 2021 tot een duurzame inrichting van operationeel risicomanagement te komen. In een DNB-breed programma hebben de divisies de afgelopen tijd gewerkt om de gewenste volwassenheid (de 'duurzame fase') in het 3LOD model te bereiken. Eind 2021 hadden vrijwel alle divisies gemeld dat zij voldoen aan de criteria voor deze duurzame fase. Begin 2022 toetsen de afdeling Operationeel Risicomanagement (ORM) en de Interne Auditdienst (IAD) of dit ook voldoende het geval is. ORM en de IAD zullen daarna ook periodiek toetsen of het gewenste niveau duurzaam gehandhaafd blijft. Daarnaast hebben we in 2021 een centrale Governance, Risk en Compliance-tool geïmplementeerd waardoor er een beter integraal overzicht van de risico's, beheersmaatregelen en incidenten binnen DNB.

Begin 2021 is door de directie de risicobereidheid vastgesteld. Deze risicobereidheid geeft aan hoeveel risico DNB bereid is om te lopen bij het uitvoeren van haar activiteiten binnen 11 operationele risicocategorieën. Deze risicobereidheid is doorvertaald binnen de organisatie en wordt gebruikt als stuurinformatie binnen DNB. Tevens zijn de rollen en verantwoordelijkheden opgesteld en doorvertaald binnen de divisies en zijn de rapportagelijnen tussen de eerste lijn, tweede lijn, Operational Risk Board en de directie verder gestroomlijnd. Om te borgen dat alle divisies voldoende aandacht blijven houden voor operationeel risicomanagement is monitoring ingericht.

Het risicoprofiel van DNB bleef het afgelopen jaar voor veel operationele risicocategorieën relatief stabiel. De belangrijkste ontwikkelingen zagen we voor het HR-risico en het informatie-beveiligingsrisico. Vanwege de langdurige thuiswerkperiode, het vinden van een nieuwe balans tussen kantoor- en thuiswerken, en de verhoogde werkdruk, in combinatie met de krapte op de arbeidsmarkt, was er in 2021 sprake van een verhoogd HR-risico. Door een goede dialoog te behouden en passende acties op het gebied van werkuitvoering en bewustzijn te nemen, zoals inrichting van de werkplek en communicatie over het belang van een goede balans tussen werk- en rustmomenten hebben we geprobeerd hier zo adequaat mogelijk op te reageren. Ondanks de schaarste aan personeel, vooral op ICT-gebied, zijn we er toch in geslaagd voldoende nieuwe collega's te werven (zie ook Medewerkers). Ook was er dit jaar veel aandacht voor bedrijfscontinuïteitsrisico's, waardoor uitval van (kritische) bedrijfsprocessen niet heeft geleid tot grote continuïteitsrisico's.

Daarnaast staat een hoog niveau van informatiebeveiliging nog steeds prominent op de agenda van DNB. We zijn ons ervan bewust dat in een omgeving van toenemende cyberdreigingen het van groot belang is om adequaat te kunnen reageren. In 2021 hebben we een stuurgroep in het leven geroepen die het DNB-brede programma Cyber uitvoert. Doel is versterking van de DNB-brede samenwerking op dit gebied. De maatregelen om te borgen dat vertrouwelijkheid, integriteit en/of beschikbaarheid van data of informatie niet in het geding komt, worden regelmatig door de tweede lijn gechallengeed en er wordt gewerkt aan de versterking van zogenoemde soft controls, zoals risicocultuur en bewustzijn.

Financiële toelichting

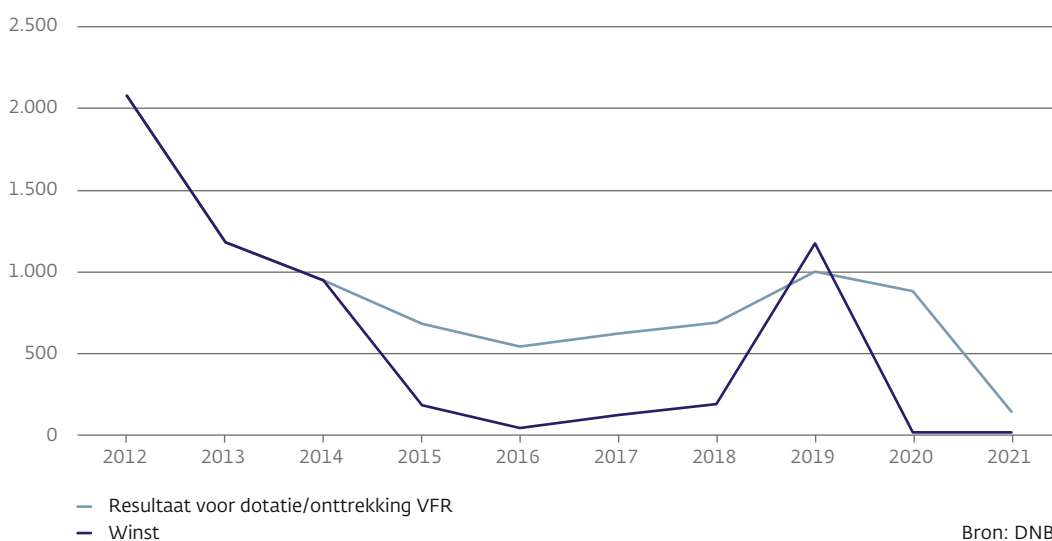
De monetaire maatregelen die de ECB heeft genomen met het oog op prijsstabiliteit en om de schadelijke effecten van de COVID-19-pandemie op de economie te beperken bleven ook in 2021 zorgen voor een lage winstgevendheid, toenemende blootstellingen en hoge risico's. Onze blootstellingen en risico's komen voort uit het gezamenlijke monetaire beleid van het Eurosysteem, onze eigen beleggingen en overige activiteiten. Bij de start van de COVID-19-pandemie introduceerde de raad van bestuur van de ECB een reeks monetaire maatregelen om prijsstabiliteit te waarborgen en de schadelijke effecten op financiële markten, banken en de economie te beperken. Deze kwamen boven op de onconventionele monetaire maatregelen die al waren getroffen. De gevolgen voor winst, kosten, blootstellingen en risico's en buffers lichten we nader toe in deze paragraaf.² Daarnaast bevat deze paragraaf een toelichting op ons beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Winst

Onze winstgevendheid staat structureel onder druk door de monetaire maatregelen. In 2021 daalde ons resultaat voor toevoeging aan de Voorziening voor Financiële Risico's (VFR) naar EUR 144 miljoen ten opzichte van EUR 883 miljoen in 2020 (zie figuur 6). Daarvan hebben we EUR 128 miljoen toegevoegd aan de VFR om onze buffers verder te versterken. De winst bedraagt EUR 15 miljoen; deze keren we als dividend uit aan de aandeelhouder.³ Het toekomstige resultaat is sterk afhankelijk van de renteontwikkeling en de monetaire beleidsbesluiten van de raad van bestuur van de ECB. Door de aankoopprogramma's blijven onze monetaire blootstellingen nog lange tijd aanzienlijk en blijft ook de rentegevoeligheid van het resultaat hoog. Bij de huidige inzichten is ons resultaat ook de komende jaren laag, waarbij verliesjaren niet zijn uitgesloten.

Figuur 6 Lange termijn ontwikkeling winst

EUR miljoen

² De onderdelen 'blootstellingen' en 'risico's en buffers' zijn onderdeel van de risicoparagraaf van de jaarrekening en daarmee in scope van de controleverklaring van de onafhankelijke accountant (zie pagina 171). Door afrondingsverschillen kunnen totalen afwijken van de som van de onderliggende getallen.

³ De toevoeging aan de VFR en de dividenduitkering zijn in lijn met ons kapitaalbeleid en de afspraken met de aandeelhouder ten aanzien van ESM-compensatie.

Door de aan de COVID-19-pandemie gerelateerde maatregelen van de ECB is het resultaat op monetaire operaties in 2021 historisch laag. De monetaire operaties droegen dit jaar voor het eerst negatief bij aan het resultaat, met een verlies van EUR 9 miljoen tegenover een winst van EUR 391 miljoen een jaar eerder. Het Eurosysteem voert de monetaire operaties gezamenlijk uit en deze worden toegelicht in box 3. De nieuwe aankopen en herinvesteringsoperaties onder de aankoopprogramma's drukken ons resultaat omdat we deze obligaties aankopen tegen een rente die gemiddeld negatief is. De negatieve rente op de driejaars herfinancieringstransacties (TLTRO-III) leidt tot rentelasten die ook ten koste van ons resultaat gaan, al zijn deze rentelasten lager uitgevallen dan waar we eerder rekening mee hielden. Daar staat tegenover dat de toename van de aankopen en de kredietverlening aan banken zorgen voor hogere monetaire deposito's, waarop een negatieve rente van toepassing is. Ondanks dat deze monetaire deposito's gedeeltelijk vrijgesteld zijn van de negatieve depositorente, zorgt het grotere volume aan monetaire deposito's voor hogere rentebaten dan een jaar eerder.

Box 3 Monetaire operaties

De actieve aankoopprogramma's bestaan uit het in 2014 gestarte activa-aankoopprogramma (asset purchase programme, APP) en het in maart 2020 geïntroduceerde pandemie-noodaankoopprogramma (pandemic emergency purchase programme, PEPP). Met deze aankopen creëert het Eurosysteem extra liquiditeit om financieringscondities gunstig te houden en bij te dragen aan het doel van de ECB: prijsstabiliteit. De aankopen onder het PEPP vinden plaats tot maart 2022 en herinvesteringsoperaties ten minste tot eind 2024. De inactieve aankoopprogramma's securities markets programme (SMP) en covered bond purchase programmes (CBPP1&2) lopen langzaam af.

De meeste aankopen in het APP en PEPP hebben betrekking op schuldbewijzen uitgegeven door de publieke sector. De inkomsten en het risico op deze staatsobligaties en op de gedeekte obligaties in het CBPP1&2 worden niet gedeeld binnen het Eurosysteem. De inkomsten en risico's voor de overige aankoopprogramma's worden daarentegen over de centrale banken verdeeld op basis van de kapitaalsleutel van het Eurosysteem. Het asset-backed securities purchase programme (ABSPP) staat op de balans van de ECB en is primair voor risico van de ECB. Meer details over de waardepapieren die gekocht worden onder de aankoopprogramma's staan beschreven op pagina 134 van de jaarrekening. De aankoopprogramma's zijn onderdeel van het onconventionele monetaire beleid.

Liquiditeitsverstrekking aan banken vindt plaats via open-markoperaties (OMO's). Naast de reguliere liquiditeitsverstrekking aan banken bevatten deze de op kredietgroei gerichte langerlopende herfinancieringstransacties (TLTRO-III) en de langerlopende herfinancieringstransacties in verband met de pandemie (PELTROs), die onderdeel zijn van het onconventionele beleid. Sinds juni 2020 is de rente verlaagd waartegen banken via TLTRO-III van de ECB kunnen lenen. De verlaagde rente stimuleert de kredietverlening door banken en gaat ten koste van ons resultaat. Tot en met juni 2022 kan de rente uitkomen op -1% (0,5% onder de depositorente), mits de banken het geld uitlenen aan bedrijven en huishoudens, anders dan via hypotheeklen. Deze liquiditeitsverstrekking vindt grotendeels plaats voor gedeelde rekening en risico binnen het Eurosysteem.

De eigen beleggingen hebben in 2021 goed gepresteerd met een gerapporteerd resultaat van EUR 254 miljoen (zie tabel 2). Dit is voornamelijk te danken aan de goede resultaten van de extern beheerde aandelenfondsen. Door koersstijgingen bereikte de omvang van de aandelenportefeuille gedurende 2021 de door ons gehanteerde strategische bovengrens. Om de aandelenportefeuille weer terug te brengen binnen de strategische bandbreedtes zijn fondsparticipaties verkocht. Hierbij is een deel van de herwaarderingsreserve op aandelenfondsen gerealiseerd. Ook na de verkoop van de participaties heeft de aandelenportefeuille goed gepresteerd waardoor de herwaarderingsreserves in omvang zijn toegenomen. Aan het einde van 2021 heeft de aandelenportefeuille opnieuw de strategische bovengrens bereikt, waarna ook in januari 2022 fondsparticipaties zijn verkocht. Hierdoor valt weer een deel van de herwaarderingsreserve vrij ten gunste van ons resultaat over 2022.⁴

Tabel 2 Uitsplitsing winst DNB

EUR miljoen	31-12-2021	31-12-2020	Verschil
OMO	-1.196	-602	-594
CBPP1 en 2	1	2	-1
CBPP3	70	79	-9
SMP	50	109	-59
CSPP	149	120	29
PSPP	247	252	-5
PEPP	-286	-66	-220
Geldmarktverplichtingen monetaire deposito's	956	496	460
Vrijval(+)/dotatie(-/-) voorziening voor monetaire beleidsoperaties	0	1	-1
Totaal monetaire operaties	-9	391	-400
Europortefeuille vastrentende waarden	1	8	-7
Deviezenportefeuille vastrentende waarden	-41	-30	-11
Aandelenfondsen	290	397	-107
High yield obligatiefondsen	1	12	-11
Investment grade obligatiefondsen	1	1	0
IMF-vorderingen	2	-20	22
Totaal eigen beleggingen en IMF-vorderingen	254	368	-114
Geldmarktverplichtingen niet-monetaire deposito's	144	254	-110
Totaal diversen (inclusief kosten)*	-246	-130	-116
Totaal vrijval(+)/dotatie(-/-) aan voorziening voor financiële risico's (VFR)	-128	-868	740
Winst	15	15	0

* Diversen bestaan onder meer uit bedrijfslasten, bijdragen van onder toezicht staande instellingen en inkomsten uit deelnemingen

⁴ Zie pagina 117 voor de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.

De niet-monetaire deposito's leverden een bijdrage van EUR 144 miljoen aan het resultaat.

Dit zijn deposito's die andere centrale banken, centrale clearing instellingen en publieke instellingen bij ons aanhouden tegen een rente gelijk aan of net onder de depositorente. Omdat de totale omvang van de niet-monetaire depositos het afgelopen jaar is afgenomen en de depositorente negatief is, zijn deze rentebaten met EUR 110 miljoen gedaald ten opzichte van 2020.

Kosten

De gerealiseerde kosten over 2021 overschrijden de begroting met EUR 7,7 miljoen (2%). Als we de gerealiseerde kosten corrigeren voor de productiekosten van bankbiljetten, die afhangen van de door de ECB aan DNB toebedeelde productie en in die zin extern worden bepaald, is er sprake van een onderschijding ten opzichte van de begroting met EUR 6,1 miljoen (-1%). In tabel 3 worden de kosten per hoofdtak weergegeven.

Tabel 3 Kosten per hoofdtak DNB

EUR miljoen

Taak	Realisatie 2021	Begroting 2021	Verschil	Realisatie 2020	Realisatie 2019
Toezicht	188,2	194,3	-6,1	176,4	164,8
Resolutie	15,7	16,7	-1,0	10,7	9,2
DGS	7,2	7,8	-0,5	10,8	9,1
Subtotaal ZBO	211,1	218,7	-7,7	197,9	183,1
Financiële stabiliteit	16,9	17,8	-0,9	12,7	12,7
Betalingsverkeer	114,0	113,9	0,2	105,5	105,5
Monetair beleid en reservebeheer	73,2	69,9	3,3	64,3	63,6
Statistiek	46,5	47,7	-1,1	47,7	51,5
Subtotaal Monetaire zaken	250,7	249,3	1,5	230,2	233,3
FEC	3,5	3,3	0,1	3,3	2,9
Totaal DNB excl kosten bankbiljetten	465,3	471,4	-6,1	431,4	419,3
productiekosten bankbiljetten	42,1	28,3	13,7	23,0	11,0
Totaal DNB	507,3	499,7	7,7	454,4	430,3

De onderschijding van EUR 6,1 miljoen op de reguliere begroting van DNB bestaat uit een saldo

van diverse mee- en tegenvallers. De onderschijding is onder meer veroorzaakt door lager dan begrote personeelskosten. Dit wordt onder meer veroorzaakt door gemiddeld lagere inschalingen en onderbezetting bij onderdelen. Ook heeft de COVID-19-pandemie impact gehad op diverse kosten, zoals reis- en verblijfkosten, opleidingskosten, kosten voor woon-werk verkeer, inhuur voor onsites en evenementen. Door deze onderschijdingen hebben we enkele extra uitgaven in 2021 kunnen opvangen, zoals ondersteuning voor het behalen van duurzaam niveau operationeel risico-

management, uitgaven voor het toekomstbestendig maken van de organisatie en extra inzet voor functioneel beheer. Daarnaast zijn er kosten voor het programma huisvesting verschoven in de tijd waardoor er in 2021 meer kosten dan begroot zijn gemaakt voor dit programma. Ook heeft DNB in 2021 extra kosten gemaakt om het IT-fundament te versterken, dit is deels ten laste gegaan van middelen die begroot waren voor de digitale ambitie. Een nadere toelichting op de kosten van de ZBO-taken is te vinden in de ZBO-verantwoording 2021 ([zie begroting en verantwoording](#)).

Blootstellingen

Door de maatregelen vanwege de COVID-19-pandemie zijn de monetaire blootstellingen waar we risico over lopen in 2021 verder opgelopen tot EUR 369,1 miljard. De stijging van deze blootstelling met EUR 78,5 miljard ten opzichte van vorig jaar wordt bijna geheel veroorzaakt door aankopen onder het PEPP en toegenomen kredietverlening aan banken via OMO's. Tabel 4 geeft per aankoopprogramma ons aandeel in de totale blootstelling van het Eurosysteem weer.

Tabel 4 Monetaire blootstellingen DNB per aankoopprogramma per land

EUR miljard

	OMO	SMP	CBPP 1-3	PSPP	CSPP	PEPP	Totaal
Nederland	10,2	0,0	1,3	104,7	5,4	75,1	196,7
Frankrijk	28,5	0,0	4,7	0,0	5,7	0,8	39,8
Duitsland	24,7	0,0	3,7	0,0	2,2	0,4	31,1
Italië	26,6	0,2	1,6	0,0	1,3	0,1	29,9
Spanje	17,0	0,0	2,7	0,0	1,2	0,4	21,3
Overig	22,1	0,1	2,1	15,6	2,3	8,2	50,4
Totaal	129,1	0,3	16,1	120,3	18,3	85,0	369,1
Verschil t.o.v. dec 2020	23,8	-1,2	0,6	6,9	3,5	45,0	78,5

Gerapporteerd zijn de blootstellingen waarover DNB risico loopt. Door afrondingsverschillen kan het totaal afwijken van de som van de uitsplitsing per land en per programma.

De omvang van de eigen beleggingsportefeuille is vorig jaar licht gestegen door extra investeringen in overheidsobligaties en aandelenfondsen. Deze additionele investeringen resulteren in een betere spreiding van risico's binnen de eigen beleggingen. Tabel 5 geeft de samenstelling van onze eigen beleggingen en de omvang van onze IMF-vorderingen weer. De deviezenportefeuille bestaat uit zeer kredietwaardige obligaties van (semi-)overheden. We houden het risicoprofiel van deze deviezenportefeuille bewust laag. Zo wordt het valutarisico op de deviezenportefeuille grotendeels afgedekt via valutatermijntransacties. Ook het valutarisico van de vorderingen op het IMF, die zijn uitgedrukt in een mandje van internationale valuta (special drawing rights - SDR), wordt afgedekt. De toename van de IMF-vordering is uitgesplitst in de toelichting op de balans onder '2.1 Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds' op pagina 124. Naast de intern beheerde deviezenportefeuille hebben we ook participaties in extern beheerde beleggingsfondsen

met aandelen en bedrijfsobligaties. Onze participatie in externe aandelenfondsen is in 2021 gestegen door nieuwe investeringen en door positieve koersontwikkelingen. In onze eigen beleggingen kijken wij nadrukkelijk ook naar duurzaamheid. Dit lichten we nader toe in de paragraaf maatschappelijk verantwoord beleggen.

Tabel 5 Samenstelling van de eigen beleggingen en IMF-vorderingen

EUR miljard

	31-12-2021	31-12-2020	Vershil
Deviezenportefeuille vastrentende waarden	4,6	4,3	0,3
Aandelenfondsen	2,7	1,9	0,8
High-yield obligatiefondsen	0,6	0,6	0,0
Investment-grade obligatiefondsen	0,6	0,6	0,0
IMF-vorderingen	4,2	3,2	1,0
Totaal	12,7	10,7	2,0

Risico's en buffers

Het totale berekende risico is in 2021 met EUR 2,2 miljard afgenomen tot EUR 13,7 miljard.

Het totale risico bestaat grotendeels uit rente- en kredietrisico's die voortvloeien uit de monetaire operaties. Gemodelleerde risico's op de monetaire operaties zijn in 2021 met EUR 2,0 miljard afgenomen tot EUR 12,7 miljard. Dit komt doordat de gestegen lange markttrentes leiden tot een afname van het gemodelleerde renterisico. Het berekende kredietrisico op de monetaire operaties is nagenoeg constant gebleven. Het risico op de eigen beleggingsportefeuille is ondanks de grotere omvang van de portefeuille met EUR 0,1 miljard afgenomen tot EUR 0,8 miljard. Deze daling komt door de lagere volatiliteit op de financiële markten. We berekenen deze risico's met behulp van modellen die we zelf ontwikkelen en onderhouden. DNB hanteert strikte richtlijnen ten aanzien van de governance van deze modellen. Conform die richtlijnen zijn onze modellen in 2021 gevalideerd door niet bij de modelontwikkeling betrokken experts van de toezichtdivisies van DNB.

De monetaire operaties zorgen met name voor een fors renterisico. Eind 2021 bedraagt het gemodelleerde renterisico EUR 9,4 miljard. Het renterisico ontstaat door het grote verschil in looptijd tussen onze bezittingen en verplichtingen. Enerzijds kopen we langlopende obligaties aan tegen een lage, of zelfs negatieve rente en daarmee leggen we lage rente-inkomsten voor een lange periode vast. Anderzijds houden banken hun extra liquiditeit grotendeels aan als kortlopende deposito's bij DNB waarop we een variabele rente vergoeden. De omvang van het renterisico bepalen we door een extreem maar plausibel scenario met stijgende beleidsrentes door te rekenen. Stijgende beleidsrentes hebben beperkt impact op de rentebaten van de aankopen, maar leiden wel tot hogere rentelasten op de deposito's. Naast renterisico zorgen de monetaire operaties ook voor kredietrisico.

Het grootste deel van het kredietrisico komt voort uit de aankoopprogramma's. De kredietverlening aan banken via OMO's draagt beperkt bij aan onze totale risico's omdat de rente op deze kredietverlening na afloop van de tijdelijke pandemiemaatregelen variabel is en onderpand het kredietrisico op de leningen beperkt.

De risico's uit het onconventionele monetaire beleid blijven nog vele jaren op onze balans aanwezig. Dit komt door de lange looptijd van de obligaties die onder de aankoopprogramma's zijn aangekocht. De hoogte van onze risico's is daarnaast sterk afhankelijk van de impact van de geldende monetaire beleidsmaatregelen op onze balansontwikkelingen en de marktomstandigheden.

We gebruiken vrijwel ons gehele resultaat over 2021 om onze buffers te versterken. Omdat de totale berekende risico's eind 2021 hoger zijn dan onze totale buffers is conform het met de aandeelhouder overeengekomen kapitaalbeleid EUR 128 miljoen toegevoegd aan de VFR. Onze buffers dienen om eventuele verliezen op te vangen. In het kapitaalbeleid maken we onderscheid tussen buffers ter dekking van tijdelijke risico's (de VFR) en buffers ter dekking van structurele risico's en latent aanwezige onzekerheden (het kapitaal). Tabel 6 vat de kerncijfers samen.

Goud neemt een bijzondere plaats in binnen het risicoraamwerk van DNB. De goudvoorraad (EUR 31,7 miljard) dient ter dekking van ultieme systeemrisico's die zich materialiseren in extreme scenario's die buiten de grenzen van de risicoberekeningen vallen. De goudvoorraad wordt dan ook passief beheerd.

Tabel 6 Blootstellingen, risico's en buffers DNB

EUR miljard

	31-12-2021	31-12-2020	Vershil
Totale blootstellingen	381,9	301,4	80,5
Monetaire blootstellingen	369,1	290,7	78,5
Eigen beleggingen en overige portefeuilles	12,7	10,7	2,0
Totale risico*	13,7	15,9	-2,2
Risico onder VFR	11,1	13,0	-1,9
Overige risico's	2,6	2,9	-0,3
Buffer voor risico's	11,3	11,2	0,1
VFR	2,8	2,7	0,1
Kapitaal en reserves	8,5	8,5	0,0

Blootstellingen waarover DNB risico loopt, exclusief goud en exclusief intrasysteemblootstellingen.

* Het risico onder VFR bestaat uit het renterisico en uit het kredietrisico op de aankopen in de actieve aankoopprogramma's APP en PEPP, exclusief blootstellingen aan de Nederlandse overheid. Alle overige risico's, waaronder de risico's uit de overige aankoopprogramma's, de eigen beleggingen en de liquiditeitsverstrekking aan banken (OMO), worden gedekt door kapitaal en reserves.

Klimaatrisico's, monetair beleid en balansbeheer

De raad van bestuur van de ECB gaat naar aanleiding van de recente strategieherziening de komende jaren klimaatrisico's meenemen in haar monetaire beleid. Zo breidt het Eurosysteem zijn analytische capaciteit op het gebied van macro-economische modellering en statistiek uit om klimaatrisico's beter in het monetaire beleid mee te kunnen wegen. Ook gaat het Eurosysteem de klimaatrisico's waar het zelf aan bloot staat publiceren en de mogelijkheden verkennen om klimaatrisico's mee te nemen in het CSPP en het onderpandraamwerk. Verder gaat het Eurosysteem klimaatrisico's in zijn eigen risicobeheersingsraamwerk integreren, in het bijzonder via het uitvoeren van klimaatstresstests.

Om onze balans beter te beschermen tegen de financiële gevolgen van klimaatverandering ontwikkelen we ook zelf een klimaatrisicobeheersingsraamwerk. In dit raamwerk staan het identificeren, analyseren en beheersen van klimaatrisico's centraal. Het betreft hier fysieke risico's als gevolg van de klimatologische schokken zoals overstromingen en extreme droogte, en transitierisico's als gevolg van het klimaatbeleid van overheden zoals een onverwacht forse verhoging van de beprijzing van de uitstoot van broeikasgassen. Vooralsnog richten we ons met dit raamwerk op het effect dat klimaatrisico's hebben op onze balans (de 'inward impact'). Het beheersen van de bijdrage van onze balans aan klimaatrisico's via de uitstoot van broeikasgassen van de entiteiten in onze beleggingsportefeuilles (de 'outward impact') gebeurt via het beleggingsbeleid voor de eigen beleggingen van DNB.

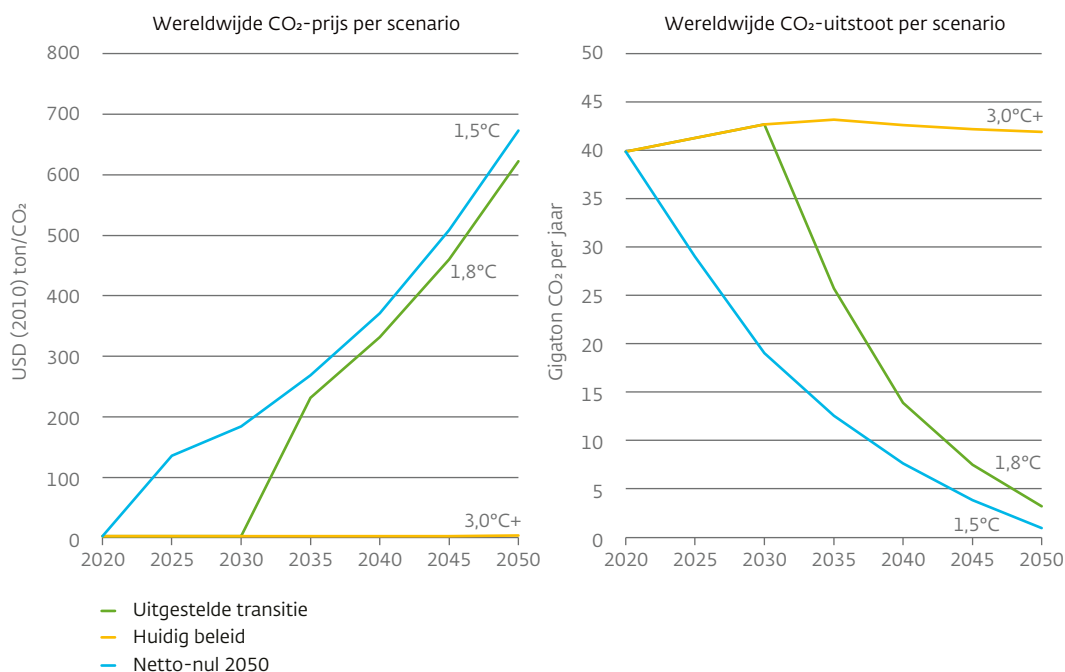
Het beheersen van klimaatgerelateerde risico's is uitdagend omdat de gevolgen van klimaatverandering zijn omgeven met fundamentele onzekerheid. De verdere uitstoot van broeikasgassen en de impact van klimaatverandering op de economie en financiële markten zijn goeddeels onbekend. Uiteindelijk vertalen klimaatgerelateerde risico's zich in reguliere financiële risico's, zoals kredietrisico en marktrisico. Anders dan reguliere risico's zijn klimaatrisico's echter niet goed te kwantificeren. Daarom ontwikkelt DNB het klimaatrisicobeheersingsraamwerk naast het reguliere risicobeheersingsraamwerk. In het klimaatrisicobeheersingsraamwerk past DNB het voorzorgsprincipe toe. Dit houdt in dat DNB extra voorzichtigheid in acht neemt in het risicobeheersingsproces om de impact van klimaatschokken te verminderen. Een belangrijk onderdeel van het raamwerk is een klimaatstresstest.

Klimaatstresstest

In 2021 hebben we een uitgebreide klimaatstresstest gedaan op onze balans. Anders dan vorig jaar keken we niet alleen naar transitierisico's, maar ook naar fysieke risico's aan hand van drie scenario's die afkomstig zijn van het Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System (NGFS), namelijk 'netto-nul 2050', 'uitgestelde transitie' en 'huidig beleid'. Een belangrijk kenmerk van die scenario's is de wereldwijde CO₂-beprijzing en de impact daarvan op de CO₂-uitstoot (zie figuur 7). In het 'netto-nul 2050' scenario wordt de CO₂-prijs per direct fors verhoogd en de uitstoot zodanig teruggedrongen dat de doelstelling in 2050 wordt behaald om de opwarming van de aarde onder de 1,5°C te houden. Bij 'uitgestelde transitie' wordt die verhoging pas later ingezet en komt de opwarming uit op 1,8°C. Onder het scenario 'huidige beleid' blijft een adequate CO₂-beprijzing uit en komt de opwarming boven de 3,0°C uit. Naast de scenario's zelf stelt de NGFS ook de

impact van die scenario's op de langetermijntontwikkelingen van macro-economische variabelen zoals rentes en aandelenrendementen beschikbaar. Deze zijn nodig om de gevoeligheid van onze winst en risico's voor de scenario's in kaart te brengen. Hiervoor gebruiken we onder meer de gevoeligheid van de overheden en bedrijven waar we in beleggen voor transitierisico's en fysieke risico's. De gevoeligheid voor transitierisico's meten we op basis van de genormaliseerde CO₂-uitstoot (op basis van Scope 1 en 2 emissies, zie box 4) en voor fysieke risico's op basis van de geografische locatie.

Figuur 7 Wereldwijde CO₂-beprijzing en uitstoot in NGFS-scenario's in de klimaatstresstest

Uit de stresstest blijkt dat onze winst en renterisico sterk gevoelig zijn voor het 'netto-nul 2050' scenario (zie figuur 8). De stijging van de CO₂-prijs leidt tot inflatie wat er voor zorgt dat de rentes in dit scenario ook fors oplopen, wat bij de huidige omvang en structuur van onze balans nadelig is voor onze winst. De gevoeligheid van onze winst en renterisico voor de andere twee scenario's is middel tot laag omdat de transitie naar een CO₂-vrije economie niet of pas na 2030 wordt ingezet. Deze scenario's hebben weliswaar op lange termijn een sterke impact op rentes en de economie, maar op dat moment zijn de monetaire portefeuilles op de balans in onze raming substantieel kleiner dan vandaag. Figuur 9 toont de impact van de drie klimaatscenario's op het marktrisico van onze eigen beleggingen, zowel op korte als op lange termijn. De scenario's 'uitgestelde transitie' en 'huidig beleid' hebben op lange termijn een relatief grote impact op de marktrisico's. Dit vanwege de kwetsbaarheid van veel bedrijven voor klimaatrisico's op lange termijn. De NGFS-scenario's bestrijken meerdere decennia. Dit vereist dat we een groot aantal aannames maken over de ontwikkeling van onze balans. De uitkomsten van de stresstest zijn dan ook geen voorspelling maar een gevoeligheidsanalyse, die met de nodige onzekerheid is omgeven. In de komende jaren verkent DNB beheersingsmaatregelen onder andere op basis van de uitkomsten van de klimaatstresstest.

Figuur 8 Impact van de klimaatscenario's op de winst en de risico's van DNB

Scenario	Winst voor DNB	Risico's voor DNB
Netto-nul 2050	hoog	hoog
Uitgestelde transitie	middel	laag
Huidig beleid	laag	laag

Impact van klimaatscenario's op winst en risico's (renterisico en kredietrisico) over de periode 2021-2030 (in absolute termen).

Figuur 9 Impact van de klimaatscenario's op de marktrisico's van DNB

Scenario	Bedrijfsobligaties		Aandelen	
	Korte termijn	Lange termijn	Korte termijn	Lange termijn
Netto-nul 2050	middel	middel	middel	middel
Uitgestelde transitie	laag	hoog	laag	hoog
Huidig beleid	laag	hoog	laag	hoog

Impact van de klimaatscenario's op het marktrisico van bedrijfsobligaties en aandelen in DNB-portefeuilles (relatief ten opzichte van het NGFS basisscenario).

Maatschappelijk verantwoord beleggen

In 2025 willen we dat onze eigen beleggingen (voor zover mogelijk) in lijn zijn met de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs. Hiermee willen we klimaatrisico's beheersen en ons steentje bijdragen aan de transitie naar een duurzame economie. De ambitie hebben we opgenomen in de in 2021 gepubliceerde Sustainable Finance Strategie.

Doelstelling en overtuigingen

In 2021 hebben we een **duale beleggingsdoelstelling geïntroduceerd: naast financiële rendementen streven we nu ook expliciet naar maatschappelijke en ecologische waardecreatie**. Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) is hiermee veranderd van een randvoorwaarde naar een expliciet doel. Zo willen we bijdragen aan maatschappelijke en ecologische waardecreatie door onze beleggingen, voor zover mogelijk, in lijn te brengen met het klimaatakkoord van Parijs.

Met onze beleggingsovertuigingen geven we verdere invulling aan de nieuwe duale beleggingsdoelstelling. In 2021 hebben we zeven MVB-overtuigingen geformuleerd in aanvulling op onze reeds bestaande 'reguliere' beleggingsovertuigingen. Hierin beschrijven we onze overtuigingen met betrekking tot beleggen in lijn met het klimaatakkoord van Parijs, integratie van ESG-criteria in het beleggingsproces (ESG staat voor 'Environmental', 'Social' en 'Governance'), stewardship (onder andere de dialoog aangaan met bedrijven waarin we beleggen) en uitsluitingen van het beleggingsuniversum.

Beleggingsbeleid en stewardship

We hebben het MVB-beleid voor onze aandelenportefeuilles ontwikkelde markten herzien.

In de nieuwe aandelenrichtlijnen zijn de duale beleggingsdoelstelling en MVB-overtuigingen nader uitgewerkt. Zo hebben we een CO₂-reductiepad vastgesteld gebaseerd op de afspraken uit het

klimaatakkoord van Parijs. Daarnaast verwachten we van onze externe managers, die de richtlijnen namens ons implementeren, dat zij per bedrijf beoordelen in hoeverre het op koers ligt om de doelstelling te halen, en de dialoog aangaan met bedrijven die achterlopen. Dit is onderdeel van onze 'stewardship' activiteiten.

Implementatie en monitoring

We hebben stappen gezet om het implementatieniveau van ons MVB-beleid verder te verbeteren. Het afgelopen jaar hebben we prioriteit gegeven aan het uitwerken van het nieuwe beleid (zie Beleggingsbeleid en stewardship) en hebben we voorbereidingen getroffen om dit beleid in de toekomst via mandaten te implementeren. Daarnaast is het implementatieniveau van screening op UN Global Compact gestegen naar 100% (was 98% in 2020), als resultaat van een constructieve dialoog met een van onze externe managers. Verder hebben we twee externe aandelenmanagers voor 'opkomende markten' aangesteld die ESG integreren in het beleggingsproces. ESG-integratie speelt ook een prominenter rol in de (semi-)overheidsobligaties die we zelf beheren. Emittenten worden naast financiële gezondheid ook geëvalueerd op ESG-integratie. Zo wordt gekeken of deze partijen zelf een MVO-beleid voeren of groene obligaties uitgeven. Daarnaast wordt sinds dit jaar ook per emittent in kaart gebracht wat de meest materiële risico's zijn vanuit een ESG-perspectief. Ondanks deze stappen is het ESG-integratieniveau voor de eigen beleggingen dit jaar afgenomen (met 5 procentpunt naar 72%) overwegend als gevolg van een nieuwe passief beheerde staats-obligatieportefeuille, welke is aangelegd omwille van diversificatiedoelinden.

Bovendien heeft onze intern beheerde groene obligatieportefeuille het afgelopen jaar de doelallocatie van EUR 400 miljoen bereikt. Met een omvang van EUR 427 miljoen maakt de portefeuille circa 10% uit van onze van onze intern beheerde reserves. De door DNB aangekochte groene obligaties worden onder andere gebruikt voor projecten in de sectoren infrastructuur, duurzame energie en verduurzaming van transport. Afgelopen jaar hebben wij geen noodzaak gezien om een engagement traject te starten met een van deze de emittenten van de groene obligaties. Het komende jaar evalueren we het beleid, waaronder de omvang van de groene obligatieportefeuille.

De totale CO₂-uitstoot van onze eigen beleggingen is het afgelopen jaar gestegen, in lijn met de totale omvang van de beleggingsportefeuilles (zie tabel 7). Zo is de allocatie naar (semi-)overheidsobligaties met EUR 300 miljoen toegenomen, waardoor de totale CO₂-uitstoot van deze portefeuille hoger uitvalt dan vorig jaar. Daarnaast is de CO₂-uitstoot van de aandelenportefeuille gestegen na de aanstelling van twee nieuwe externe managers die beleggen in bedrijven in opkomende markten. Deze bedrijven hebben een relatief hoge CO₂-uitstoot. Verder is ten opzichte van vorig jaar ook de CO₂-voetafdruk van de eigen beleggingen toegenomen, gemeten in CO₂-uitstoot per geïnvesteerd miljoen. Deze toename wordt echter vertekend doordat voor deze indicator de datadekking voor (semi-)overheidsobligaties beperkt is (57%).

De naar omzet gewogen CO₂-uitstoot van de eigen beleggingen komt wel lager uit ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt gedreven door de (semi-)overheidsobligaties die over het algemeen een lagere CO₂-intensiteit hebben vanwege het duurzame karakter van de activiteiten die ze uitvoeren. De datadekking voor de CO₂-intensiteit van semi-overheden is bovendien met 95% nagenoeg volledig. Met ons nieuwe beleid gaan we in de toekomst actief sturen op CO₂-reductie in lijn met de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs. In 2022 starten we naar verwachting met een eerste aandelenmandaat met deze doelstelling.

Tabel 7 Ontwikkeling klimaatindicatoren eigen beleggingen

	Totaal (verschil met 2020)	(Semi-)overheids- obligaties (verschil met 2020)	Bedrijfsobligaties (verschil met 2020)	Aandelen (verschil met 2020)
Omvang portefeuille (EUR miljard)*	8,2 (1,0)	4,3 (0,3)	1,2 (0)	2,7 (0,8)
Databeschikbaarheid**	73% (-7%)	57% (-15%)	74% (-5%)	99% (0%)
Totale CO ₂ -uitstoot (tCO ₂ e)***	1.427.143 (247.807)	1.179.198 (275.305)	127.077 (-44.766)	120.868 (17.267)
CO ₂ -uitstoot per miljoen geïnvesteed (tCO ₂ e/portefeuillegrootte)****	209 (40)	425 (168)	124 (-30)	40 (-5)
Databeschikbaarheid*****	94% (-1%)	95% (0%)	78% (-8%)	99% (0%)
Omzet gewogen CO ₂ -uitstoot (tCO ₂ e/omzet)	171 (-31)	184 (-39)	271 (-8)	116 (1)

©2022 MSCI ESG Research LLC voor bepaalde gegevens. Voor vermelding is toestemming verkregen.

* De omvang van de portefeuille is berekend op basis van de marktwaaarde per 31 december 2021, posities in cash en derivaten uitgezonderd. Per jaar kan de omvang van de portefeuille sterk verschillen.

** Databeschikbaarheid voor de totale CO₂-uitstoot per miljoen geïnvesteed.

*** De totale CO₂-uitstoot van de (semi-) overheidsobligaties is alleen gebaseerd op de uitstoot van de overheidsobligaties in de portefeuille. Benodigde data als enterprise value ontbreekt bij semi-staatsobligaties vanwege de complexe organisatiestructuur.

**** De naam van deze indicator is veranderd ten opzichte van vorig jaar. De methodologie is echter ongewijzigd. Voor deze indicator wordt de uitstoot gedeeld door het gedeelte van de portefeuillegrootte in USD waarvoor uitstootdata beschikbaar is.

***** Databeschikbaarheid voor omzet gewogen CO₂-uitstoot.

Box 4 Toelichting CO₂-emissies en klimaatindicatoren

Alle greenhouse gas (GHG)-emissies worden gemeten en omgezet naar tonnen CO₂. In de berekeningen nemen we vooralsnog alleen scope 1 en scope 2 emissies mee. Scope 1 zijn de directe emissies (bijvoorbeeld verwarmingsinstallaties, eigen transport of generatoren) en scope 2 de indirecte emissies door de producten die afgenomen worden voor eigen gebruik en productie (bijvoorbeeld elektriciteit die ergens anders gegenereerd is). We hebben de ambitie om over een aantal jaar scope 3 emissies mee te nemen, als de databeschikbaarheid van bedrijven is verbeterd. Scope 3 emissies zijn alle overige indirecte emissies, die ontstaan als gevolg van de activiteiten buiten de productiefase (bijvoorbeeld tijdens de gebruiksfase en afvalfase), waar bedrijven weinig directe invloed op kunnen uit te oefenen.

De indicator totale CO₂-uitstoot is de som van alle scope 1 en 2 GHG-emissies van de bedrijven in de portefeuille, gewogen naar het aandeel van de belegging in elk bedrijf (op basis van de bedrijfswaarde). CO₂-uitstoot per miljoen geïnvesteerd (carbon footprint) corrigeert voor DNB's portefeuillegrootte, en daardoor kunnen de emissies van verschillende portefeuilles gemakkelijker met elkaar vergeleken worden. De naar omzet gewogen CO₂-uitstoot (weighted average carbon intensity) geeft aan wat de blootstelling van een portefeuille is aan bedrijven met relatief hoge emissies. Voor staatsobligaties geldt dat de CO₂-uitstoot wordt gewogen naar de totale staatschuld (in plaats van naar bedrijfswaarde) of bbp (in plaats van naar omzet).

Rapportage en evaluatie

Als 'signatory' van de Principles for Responsible Investment (PRI) hebben we het afgelopen jaar gerapporteerd over onze voortgang op het gebied van MVB. Omdat de PRI de ingestuurde rapportages dit jaar niet zal beoordelen, hebben we op basis van een eigen evaluatie alvast punten voor verbetering geïdentificeerd en acties ondernomen om deze te adresseren. Zo hebben we ons raamwerk voor ESG-integratie voor de (semi-)overheidsobligaties aangepast door een materialiteitsanalyse toe te voegen. Hiermee doen we nu eerste ervaringen op. Ook onderzoeken we op welke wijze we onze MVB-ambities kunnen integreren in de Strategische Asset Allocatie. Hiervoor heeft PRI haar inzichten met ons gedeeld tijdens een kennissessie. Tot slot gebruiken we de best practices van PRI om ons stewardshipbeleid verder te ontwikkelen.

Bijlage 1 Aanvullende informatie

In deze bijlage worden achterliggende informatie en cijfers bij de verantwoording nader toegelicht. Om te beginnen wordt nader ingegaan op Compliance & Integriteit bij DNB bij de paragraaf Vertrouwen. Daarna worden kerncijfers voor HR weergegeven ter verdieping bij de paragraaf over de ambitie Medewerkers. Bij de paragraaf over de ambitie MVO wordt aanvullende informatie voor interne bedrijfsvoering gegeven die betrekking heeft op donaties, huisvesting, ketenmanagent en de milieuzorg en CO₂-voetafdruk.

Compliance en integriteit

In 2021 hebben de onafhankelijke afdeling Compliance, Integriteit en Bestuurlijke Sancties en de onafhankelijke Klachtencommissie integriteitsincidenten en meldingen van klachten behandeld. Daarnaast heeft DNB de integriteitsbewustwording van medewerkers bevorderd door middel van introductiewerkshops aan nieuwe medewerkers en (online) trainingen. Verder heeft DNB de beleidsregels inzake Toepassing Wet Bibob gepubliceerd in de Staatscourant en werkt zij aan verdere implementatie. De Wet Bibob stelt DNB in staat zich voor zover mogelijk te beschermen tegen het risico dat criminele activiteiten worden gefaciliteerd bij het gunnen van opdrachten. Het beleid van Compliance & Integriteit, als onderdeel van de afdeling Compliance, Integriteit en Bestuurlijke Sancties (CIBS), is erop gericht dat medewerkers weten wat van hen wordt verwacht en steun zoeken in geval van dilemma's. C&I stuurt hierbij nadrukkelijk op gewenst gedrag. Dit gebeurt onder andere door het verzorgen van workshops en dilemmatrainingen, het inzetten van de E-learning bewust omgaan met informatie, het publiceren van intranetberichten, via instructiefilmpjes en activiteiten in de Week van de Integriteit. Ook adviseert C&I de verschillende organisatieonderdelen gevraagd en ongevraagd over de gewenste risicobeheersing op het gebied van compliance (waaronder frauderisico), integriteit en privacy. Daarnaast is C&I verantwoordelijk voor het screenen van medewerkers die werkzaamheden uitvoeren voor DNB.

Ten opzichte van 2020 is er dit jaar sprake van een lichte daling van het aantal integriteitsincidenten. We vermoeden dat de extra aandacht die binnen DNB is gevraagd voor het onderwerp 'zorgvuldig omgaan met informatie' hieraan positief heeft bijgedragen. In 2021 is 'onzorgvuldig omgaan met bedrijfsmiddelen' apart toegevoegd als categorie voor het monitoren van incidenten.

Het aantal door de Klachtencommissie ontvangen externe klachten is in 2021 gestegen naar 20. Een deel daarvan ging over contante omwisselverzoeken en over het toezicht van DNB op instellingen waar klagers financiële diensten van afnemen, waar de commissie niet bevoegd is. Drie klachten zijn in behandeling genomen en daarna afgerond.

Tabel 8 Integriteitsincidenten en klachten (zie ook de toelichting)

	2021	2020
Integriteitsincidenten (totaal), waarvan:	64	82
Onzorgvuldig omgaan met informatie	47	62
Waarvan datalekken	43	55
Hiervan meldingsplichtig bij Autoriteit Persoonsgegevens	7	4
Regeling privébeleggingstransacties	9	11
Onzorgvuldig omgaan met bedrijfsmiddelen	3	*
Overig*	5	9
Klachten		
intern	2	2
extern	20	14

* In 2020 vielen meldingen met betrekking tot 'onzorgvuldig omgaan met bedrijfsmiddelen' in de categorie 'overig'. Overige incidenten betreffen onder andere het niet ontvangen van een aantal poststukken, het niet volgen van interne procedures bij het verwerken van interne goederen en het niet op juiste wijze voldoen aan de screeningsdata.

Kerncijfers HR

Bij DNB zijn 2.142 interne en 971 externe medewerkers werkzaam. De externe medewerkers zijn voornamelijk werkzaam op het gebied van ICT-ondersteuning. De stijging in het gemiddeld aantal fte's in 2021 komt onder andere door onze digitale ambitie en het project huisvesting.

In 2021 zijn er meer vaste dan tijdelijke dienstverbanden dan in 2020, voor zowel vrouwen als mannen. Er is een toename te zien in het aantal fulltime-dienstverbanden en een afname van parttime-dienstverbanden ten opzichte van 2020, zowel bij vrouwen als bij mannen.

Tabel 9 Kerncijfers HR

Kerncijfers	2021	2020
Aantal medewerkers (regulier en directie)*	2.142	2.088
Gemiddeld aantal fte's	1.987	1.882
DNB % vrouwen (regulier en directie)	40,4%	40,5%
Medewerkers % vrouwen	40,4%	40,5%
Directie % vrouwen	40,0%	40,0%
Divisiedirecteuren % vrouwen	31,6%	35,3%
Afdelingshoofden % vrouwen	35,2%	31,9%
Sectiehoofden % vrouwen	42,9%	52,4%
Opleidingskosten realisatie (EUR)	4.426.674	3.891.609
Opleidingskosten budget (EUR)	6.802.244	6.410.229

* Het aantal medewerkers wordt berekend zonder stagiair(e)s, externen en commissarissen.

Instroom en uitstroom V/M/X*	2021	2020
Instroom	105 (V) 144 (M) 1 (X)	128 (V) 163 (M)
	250	291
Uitstroom	85 (V) 111 (M) 0 (X)	72 (V) 87 (M)
	196	159

* V=vrouw, M=man, X=genderneutraal.

Reden uitstroom	2021	2020
Eigen verzoek	98	87
Beëindiging overeenkomst	15	13
Einde tijdelijk dienstverband	33	22
(Pre)pensioen	35	28
Reorganisatie	4	1
Arbeidsongeschikt	8	5
Overlijden	3	3
Totaal	196	159

Aantal medewerkers met vast en tijdelijk dienstverband
V/M/X*

	2021	2020
Vast	741 (V) 1.126 (M) 0 (X)	704 (V) 1.076 (M)
	1.867	1.780
Tijdelijk	125 (V) 149 (M) 1 (X)	142 (V) 166 (M)
	275	308

* V=vrouw, M=man, X=genderneutraal.

Aantal medewerkers met fulltime en parttime
dienstverband V/M/X*

	2021	2020
Fulltime (36 uur of meer)	667 (V) 1.214 (M) 1 (X)	638 (V) 1.165 (M)
	1.882	1.803
Parttime (minder dan 36 uur)	199 (V) 61 (M) 0 (X)	208 (V) 77 (M)
	260	285

* V=vrouw, M=man, X=genderneutraal.

Aantal medewerkers met een dienstverband en externen

	2021	2020
Interne medewerkers	2.142	2.088
Externen	981	958
Totaal	3.113	3.046

Ziekteverzuim

Het kortdurend verzuim is tijdens de coronacrisis afgenomen ten opzichte van voor de pandemie, net als in 2020 (zie tabel 10). Gemiddeld is de helft van de medewerkers één keer ziek geweest in 2021. Dit is ongeveer gelijk aan de zogenoemde meldingsfrequentie van 2020. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat medewerkers zich tijdens de coronacrisis minder snel ziek melden bij milde klachten, omdat zij toch al thuis zijn of meer mogelijkheden hebben om te schuiven met werkzaamheden. Daarnaast kunnen minder contacten hebben bijgedragen aan een beperkte verspreiding van gewone (verkoudheids)virusen. In het algemeen zijn medewerkers veerkrachtig gebleken tijdens de coronacrisis. Tijdens het thuiswerken wegens de coronacrisis bleef de productiviteit van veel medewerkers hoog, al hadden andere medewerkers ook moeite om vooral thuis werkzaam te zijn. Bij de overgang naar een meer structurele situatie van thuis en op kantoor werken hoort een gezamenlijke zoektocht naar een nieuwe balans.

Tabel 10 Ziekteverzuim

Reden uitstroom	2021	2020
Totaal ziekteverzuimpercentage	3,50%	3,52%
Kort verzuim <7 dagen	0,37%	0,35%
Middellang verzuim 1-6 weken	0,43%	0,45%
Langdurig verzuim 6-52 weken	1,99%	1,77%
Langer dan 1 jaar tot 2 jaar	0,70%	0,94%
Meldingsfrequentie	0,57	0,55

Donaties

Via het verlenen van financiële bijdragen en donaties geven we uiting aan onze maatschappelijke betrokkenheid. De financiële steun richt zich op organisaties en activiteiten die betrekking hebben op onze kerntaken, zoals bijvoorbeeld 'Wijzer in geldzaken', het platform voor financiële educatie. Daarnaast doen we donaties aan charitatieve doelen op het gebied van cultuur, gezondheidszorg en maatschappij. De directie heeft in 2021 bepaald dat initiatieven die duurzaamheid en diversiteit bevorderen een wat zwaarder accent in ons donatiebeleid krijgen. In 2021 hebben we in totaal € 375.000 aan bijdragen en donaties verstrekt.

Huisvesting

In 2021 vond het grootste deel van de sloop en asbestsanering plaats ten behoeve van de renovatie van ons hoofdkantoor aan het Frederiksplein. De grote hoeveelheid asbest die is aangetroffen leidt tot enige vertraging. De terugverhuizing naar het hoofdkantoor zal daardoor in 2024 plaatsvinden, later dan gepland. De Satelliet (de ronde toren die begin jaren '90 aan het ontwerp van Duintjer is toegevoegd) is zorgvuldig ontmanteld. Deze toren komt in herkenbare vorm terug als sociaal maatschappelijke bestemming in Amsterdam-Noord. Het beton dat uit het pand is gehaald, wordt als circulair beton met 70% minder CO₂-emissie voor hergebruik geschikt gemaakt.

Het overschot aan beton wordt circulair verwerkt tot prefab betonvloeren voor sociale woningbouw in Amsterdam. Een deel van het beton wordt bij de renovatie opnieuw gebruikt in het pand op het Frederiksplein. Daarbij kent DNB de primeur van CO₂-injectie in beton, waardoor het teruggeleverde beton CO₂-neutraal is. Voor het gerenoveerde hoofdkantoor streven we naar een BREAAAM Outstanding en WELL Platinum certificering. In 2021 is het ontwerpcertificaat voor BREEAM Outstanding behaald.

De ruwbouwfase van het DNB Cashcentrum in Zeist is afgerond en de afbouwfase is gestart.

Hier wordt een gemiddelde Gemeentelijke Praktijk Richtlijn (GPR)-score van 8,2 voorzien, waar de ambitie gemiddeld 8,0 of hoger was. In het ontwerp en bij de uitvoering wordt veel aandacht besteed aan de ecologische inpassing en de beleving voor de gebruikers. Zo is een patio toegevoegd om ook de hoogbeveiligde gebouwdelen van daglicht te voorzien en de medewerkers de mogelijkheid te bieden vanuit de kantoorzone naar buiten te gaan.

Ketenmanagement

In 2021 liepen er 26 Europese en meervoudig onderhandse aanbestedingen, in 11 aanbestedingen waren duurzaamheidscriteria (RVO-criteria) opgenomen. In de volgende 4 aanbestedingen zijn circulariteitscriteria uitgevraagd: levering groen gas, warehousing, bedrijfskleding en levering elektriciteit.

Milieuzorg en CO₂-voetafdruk van bedrijfsvoering

De afdelingen Facilitair Management, Cash Operations en Beveiliging beschikken over een Milieumanagementsysteem dat is gecertificeerd volgens de ISO14001-norm, die geldig is tot 2022. DNB werkt verder klimaatneutraal door de CO₂-uitstoot te compenseren waar deze niet kan worden voorkomen. De CO₂-uitstoot voor compensatie is in absolute zin in 2021 sterk afgenomen ten opzichte van 2020. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door de afname in zakelijke reizen ten gevolge van de reisbeperkingen, de inkoop van groene elektriciteit in de tijdelijke huisvesting in Haarlem, het reduceren van aardgasverbruik door de overgang op stadswarmte in de tijdelijke huisvesting in Amsterdam en het afsluiten van de gasaansluiting op de locatie Westeinde. Het gebroken boekjaar 2021 was het eerste volle jaar waarin de maatregelen tegen de verspreiding van COVID-19 golden. In 2021 heeft DNB ook een deel van haar ICT-dienstverlening energiezuiniger gehuisvest in een extern datacentrum. Daarmee is het energieverbruik sterk afgenomen. Het datacentrum maakt gebruik van buitenlandse duurzame elektriciteit die als grijze elektriciteit wordt meegenomen in de voetafdruk.

Tabel 11 CO₂-voetafdruk van de bedrijfsvoering

In ton

	2021 ¹	2020 ²
Meetgegevens ³	CO ₂ (ton)	CO ₂ (ton)
Energie	1.304	2.818⁶
Elektriciteit	401	903
Aardgas	869	1.867
Warmte- en koudelevering stadsverwarming	27	33
Diesel	8	15
Koudemiddelen⁴	19	-
Woon-werkverkeer	457	1.010
Openbaar vervoer	13	301
Personenwagens	444	709 ⁷
Zakelijk verkeer	165	763
Personenwagens	124	240
Vliegverkeer	41	504
Treinverkeer internationaal	0	19
Goederen⁵- en personenvervoer	970	13
CO₂-uitstoot	2.916	4.603
Reeds gecompenseerd aardgas	706	311
Compensatie door inkoop CO ₂ -credits	2.210	4.737
Totaal CO₂-uitstoot	0	0

1 De verslagperiode loopt van 1 oktober 2020 tot en met 30 september 2021.

2 De verslagperiode loopt van 1 oktober 2019 tot en met 30 september 2020.

3 DNB rapporteert uitstoot van scope 1, 2 en het woonwerkverkeer in scope 3. Het vliegverkeer wordt meegenomen onder scope 2. DNB hanteert voor het bepalen van de CO₂-uitstoot de CO₂-conversiefactoren zoals gepubliceerd op www.co2emissiefactoren.nl en de berekeningsmethodiek van de Milieubarometer. De conversiefactoren worden waar van toepassing uitgedrukt in CO₂-equivalenten.

4 Koudemiddelen worden vanaf 2021 standaard opgenomen in de rapportage.

5 Vanaf 2021 is het Nederlandse aandeel van luchttransporten van bankbiljetten in opdracht van ECB opgenomen in goederenvervoer.

6 We hebben een correctie aangebracht in de gerapporteerde CO₂-uitstoot van energie in het gebroken boekjaar 2020 van +1.048 ton.

Dit is ten gevolge van onzekerheden door het betrekken van nieuwe huisvesting en het verbeteren van de transparantie van het door de leverancier reeds gecompenseerde aardgas.

Bijlage 2 Over dit verslag

In het Verslag van de President beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen en vooruitzichten ten aanzien van onze kerntaken. De verantwoording heeft een terugblikkend karakter over 2021. In dit hoofdstuk rapporteren we langs de zes ambities van de DNB2025-strategie over beoogde resultaten en effecten in 2021. Daarnaast is de financiële toelichting opgenomen.

DNB werkt continu aan het verbeteren van haar transparantie. De dialoog met stakeholders helpt ons onze taken zo goed mogelijk uit te voeren en onze positieve maatschappelijke impact te vergroten. Voor reacties op dit jaarverslag of andere opmerkingen nodigen we u van harte uit te mailen naar info@dnb.nl.

Verslagleggingsrichtlijnen

De verantwoording is opgesteld volgens de verslagleggingsrichtlijnen van de Global Reporting Initiative (GRI)-standaarden 2016. We passen de rapportageprincipes van GRI toe en maken gebruik van GRI- en DNB-specifieke indicatoren (zie [GRI content index 2021](#)). Voor de rapportage over materiële financiële en economische klimaatrisico's en -kansen hanteren we het rapportagekader van de Taskforce on Climate-related Financial Disclosures (zie MVO voor 'Governance' en 'Strategie' en Financiële toelichting 'Ontwikkeling van een klimaatrisicobeheersingsraamwerk' en 'Maatschappelijk Verantwoord Beleggen' voor 'Risicomanagement' en 'Indicatoren en doelstellingen'). We passen daarbij de meetmethodiek van het Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) toe.

Materialiteitsanalyse

We besteden in onze verantwoording aandacht aan de thema's waarop de positieve en negatieve impact van DNB belang is. Meer dan 200 stakeholders (vooral financiële instellingen en overige betrokkenen/geïnteresseerden) hebben in 2020 via het intranet, de DNB-website en (sector) nieuwsbrieven aangegeven op welke van deze thema's zij de maatschappelijke impact van DNB het meest van belang vinden. 40% van deze stakeholders heeft aanvullende thema's aangedragen. Daarnaast hebben 40 interne stakeholders (afdelingshoofden, divisiedirecteuren en directieleden) aangegeven op welke thema's wij de meeste maatschappelijk impact hebben. We hebben deze analyse eind 2021 geactualiseerd op basis van stakeholderonderzoeken en -sessies, media-, peer- en trendanalyse en interne documentatie. De directie is betrokken geweest bij deze actualisatie. Ook hebben we de definities van prijsstabiliteit (gegeven de nieuwe monetaire strategie) en evenwichtige verhoudingen (gegeven de actualisatie van DNB2025-strategie in 2021) aangescherpt. De neveneffecten van de lage rente worden nu genoemd bij prijsstabiliteit.

De uitkomsten van de materialiteitsanalyse zijn in tabel 12 te vinden. Daar staat ook op welke plaats in de verantwoording onze rol en bijdrage op deze thema's in 2021 wordt belicht. Een overzicht van resultaten op onze doelstellingen binnen de materiële thema's is terug te vinden in het waarde-creatiemodel (zie figuur 1 in Inleiding).

Tabel 12 Materiële thema's

Materieel thema	Definitie	Paragraaf	SDG
1 Soliditeit en toekomstbestendigheid van Nederlandse financiële instellingen	De soliditeit en liquiditeit van Nederlandse banken, verzekeraars, pensioenfondsen en overige financiële instellingen en de mate waarin hun bedrijfsmodel toekomstbestendig is	Evenwichtige verhoudingen, Vertrouwen, MVO	
2 Publiek vertrouwen in de Nederlandse financiële sector	Vertrouwen dat Nederlanders hebben in financiële instellingen	Vertrouwen	
3 Functioneren van het betalingsverkeer	Betalingsverkeer dat efficiënt, veilig, betrouwbaar en voor iedereen toegankelijk is	Evenwichtige verhoudingen, Vertrouwen, MVO	 (8.10 Toegang tot financiële diensten)
4 Integriteit van de Nederlandse financiële sector	Het zich houden aan wet- en regelgeving en corporate governance codes door financiële instellingen, inclusief het voorkomen van betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit	Vertrouwen	
5 Evenwichtige economische verhoudingen in Nederland en het eurogebied	1. Een financieel stelsel en economische sectoren die in staat zijn om schokken op te vangen, tot uitdrukking komend in adequate buffers en vermogen om diensten aan de economie duurzaam te leveren. 2. Markten die efficiënt opereren en overheidsbeleid dat eventuele verstoringen op deze markten wegneemt. 3. Economische groei die inclusief en duurzaam is.	Evenwichtige verhoudingen	 (o.a. 8.1 Duurzame economische groei, 8.5 Inkomen en werk, 17.13 Bevorderen van wereldwijde macro-economische stabiliteit)
6 Economische en financiële duurzaamheidsvraagstukken en -risico's	De economische en financiële gevolgen van ecologische en maatschappelijke uitdagingen als klimaatverandering, verlies van biodiversiteit, mensenrechtencontroverses	MVO	 (o.a. 12.6 Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, 13.2 Klimaatbeleid en reductie uitstoot broeikasgassen, 17.16 Bevorderen van wereldwijd partnerschap in duurzame ontwikkeling)
7 Prijsstabiliteit in het eurogebied en lage rente-omgeving	Prijzen die niet te snel stijgen of dalen, oftewel: het streven naar een inflatie op jaarbasis van 2% op de middellange termijn in het eurogebied. De gevolgen van de lagerenteomgeving voor beleggersgedrag, voor financiële instellingen en voor monetair en begrotingsbeleid	Evenwichtige verhoudingen	 (o.a. 17.13 Bevorderen van wereldwijde macro-economische stabiliteit)
8 Herstel van de Nederlandse economie van de coronacrisis	Economische veerkracht van huishoudens, bedrijven, financiële instellingen en de overheid in de coronacrisis	Evenwichtige verhoudingen	 (o.a. SDG 8.1 Duurzame economische groei)
9 Compliance en integriteit (DNB)	Het zich houden aan wet- en regelgeving en betrouwbaar en integer handelen door DNB	Vertrouwen, Bijlage 1	

Sustainable Development Goals

DNB onderschrijft de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Dit zijn zeventien mondiale doelen waarmee organisaties, bedrijven en overheden zich committeren aan het substantieel verbeteren van de stand van de wereld in 2030. In samenspraak met stakeholders is gekozen om ons specifiek in te zetten voor de volgende doelen: 8. Waardig werk en economische groei, 12. Verantwoorde consumptie en productie, 13. Klimaatactie en 17. Partnerschappen om doelstellingen te bereiken. In tabel 12 is te zien hoe onze inzet op materiële thema's bijdraagt aan de (sub)doelen (definities volgens CBS).

Organisatiestructuur

DNB is een naamloze vennootschap met als enige aandeelhouder de Nederlandse Staat. De directie is belast met het bestuur. Naast een Interne Auditdienst en een Directiesecretariaat zijn er divisies en bepaalde afdelingen die rechtstreeks aan een directielid rapporteren. Ook worden sommige activiteiten programmatisch aangestuurd, zoals het project huisvesting, duurzaamheid en de digitale ambitie. De aansturing vindt dan plaats via een stuurgroep die aan een of meerdere directieleden rapporteert. De raad van commissarissen houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB en het beleid van de directie ter uitvoering van de nationale taken (zie het Verslag van de raad van commissarissen). Het hoofdkantoor van DNB is tijdelijk gevestigd aan de Spaklerweg 4 te Amsterdam.

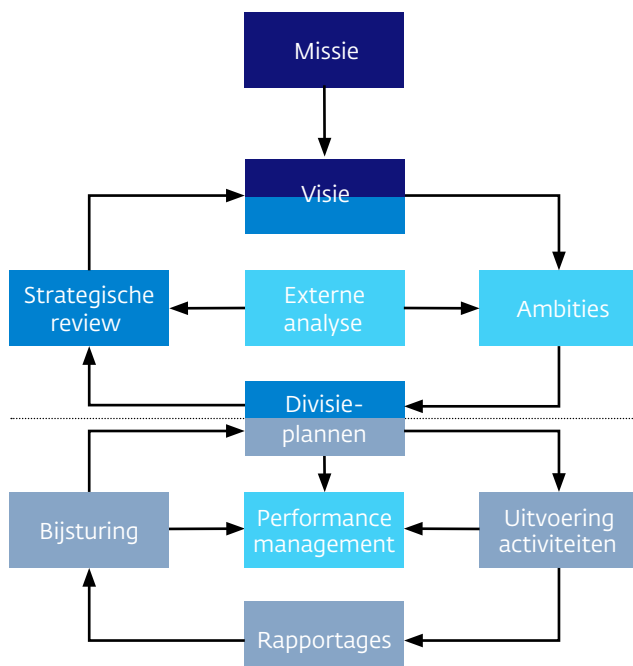
Wijze van sturing en evaluatie

De directie is verantwoordelijk voor sturing en beheersing van onze taakuitvoering en strategie. Uitvoering wordt geborgd in een integrale planning-en-controlcyclus (P&C), waarbij de meerjarige ambities worden vertaald in jaarlijkse prioriteiten. Doelstellingen voor de verschillende prioriteiten worden vastgelegd in divisieplannen en resultaatafspraken van medewerkers. De voortgang wordt gemonitord via P&C-software die gevuld wordt door de afdelingen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de doelstellingen. De business controllers van de afdeling Finance & Advies (F&A) en de afdeling Risicomanagement & Strategie (RMS) beoordelen de gerapporteerde voortgang. Op basis van deze input wordt ieder kwartaal aan de directie gerapporteerd.

Daarnaast is de afdeling RMS verantwoordelijk voor het bewaken van de kwaliteit van de taakuitvoering van de organisatie. RMS voert deze rol uit bij alle onderdelen van DNB op zowel de inhoud als het proces. De afdeling Internal Audit (IAD) onderzoekt of het gehele risicoraamwerk effectief is en of beleid en processen consistent worden toegepast. Dit doet de IAD vanuit een onafhankelijke positie door middel van audits. De IAD rapporteert hier periodiek over aan de directie en de raad van commissarissen.

Het jaarverslag is tot stand gekomen onder leiding van een centraal team vanuit de divisie Economisch Beleid & Onderzoek en de afdelingen RMS, F&A en Communicatie, en met input van betrokken medewerkers en divisiedirecteuren. De teksten van het jaarverslag zijn besproken met en goedgekeurd door de directie.

Figuur 10

Reikwijdte en afbakening

De informatie in dit hoofdstuk heeft betrekking op het kalenderjaar 2021 met uitzondering van de interne milieudata, die gebaseerd zijn op het vierde kwartaal 2020 tot en met derde kwartaal 2021. Er hebben geen wijzigingen in definities en meetmethoden plaatsgevonden. Data zijn gebaseerd op berekeningen (geen schattingen), tenzij anders vermeld.

Toelichting CO₂-voetafdruk van eigen beleggingen

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van data aangeleverd door MSCI ESG Research. De indicatoren zijn afhankelijk van de betrouwbaarheid van de door bedrijven gerapporteerde uitstoot. Indien deze gegevens ontbreken, wordt dit aangevuld door een schatting van MSCI (voor aandelen en bedrijfsobligaties is ongeveer 65% van het aantal bedrijven gebaseerd op gerapporteerde data, voor semi-overheden, supranationale instellingen en agentschappen is dit ongeveer 26%). Data van overheidsobligaties wordt door MSCI ESG Research verzameld aan de hand van de Emissions Database for Global Atmospheric Research. De dekkingsgraad van gerapporteerde en geschatte data voor de indicator totale CO₂-uitstoot (per mln geïnvesteerd) is als volgt: staatsobligaties (100%), semi-overheden, supranationale instellingen en agentschappen (0%), bedrijfsobligaties (74%) en aandelen (99%). De dekkingsgraad van gerapporteerde en geschatte data voor de indicator omzet gewogen CO₂-uitstoot is als volgt: overheidsobligaties (100%), semi-overheden, supranationale instellingen en agentschappen (89%), bedrijfsobligaties (78%) en aandelen (99%).

Externe assurance

De externe accountant heeft de niet-financiële informatie in de verantwoording van het jaarverslag 2021 beoordeeld. Het assurancerapport is opgenomen in Bijlage 3.

Benchmarks

De maatschappelijke verslaggeving van DNB wordt tweejaarlijks beoordeeld in de Transparantiebenchmark van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. In 2021 heeft DNB een score behaald van 78,1.

Tabel 13 Score en positie van DNB in de Transparantiebenchmark

Jaar	Aantal punten	Positie (totaal aantal organisaties)
2021 (jaarverslag 2020)	78,1	21 (685)
2019 (jaarverslag 2018)*	63,5	42 (487)
2017 (jaarverslag 2016)	186	26 (477)
2016 (jaarverslag 2015)	170	53 (483)
2015 (jaarverslag 2014)	174	22 (461)
2014 (jaarverslag 2013)	150	57 (242)

* Per 2018 is frequentie van de Transparantiebenchmark tweejaarlijks en is de schaal aangepast.

DNB heeft in 2019 als eerste centrale bank ter wereld de Principles for Responsible Investment (PRI) van de Verenigde Naties ondertekend. In 2021 hebben we een Transparency Report opgesteld, maar de beoordeling van PRI verschijnt in 2022.

Begrippenlijst

Termen	Definities
Asset Purchase Programme	Programma van de ECB voor de aankoop van activa, waarin zij door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP), gedekte obligaties (CBPP3), bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid (CSPP) en securitisaties (ABSPP) aankoopt.
Bank for International Settlements (BIS)	Organisatie die internationale monetaire en financiële samenwerking nastreeft en optreedt als bank voor de nationale centrale banken.
Bankenunie	Afspraken over samenwerking binnen de EU die erop gericht zijn om de verwevenheid tussen banken en overheden te doorbreken. De bankenunie bestaat uit drie pijlers: het gemeenschappelijk Europees toezicht door de ECB, waarvan het Single Supervisory Mechanism (SSM) getuigt, een gemeenschappelijk Europees resolutie-regime, waarvan het Single Resolution Mechanism (SRM) een uiting is, en een toekomstig Europees depositogarantiestelsel.
Betalingsverkeer	DNB borgt een toegankelijk, veilig en betrouwbaar betalingsverkeer. Hiertoe geeft zij in het kader van het Eurosysteem eurobankbiljetten uit en is zij verantwoordelijk voor de bankbiljetten- en munten-circulatie in Nederland. Daarnaast beheert DNB betaalsystemen en voert het oversight (toezicht op het betalingsverkeer) uit op instellingen en systemen die betaaltransacties verwerken.
Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)	Nationaal instituut dat data verzamelt over de Nederlandse samenleving. Deze data worden verwerkt tot statistische informatie over allerlei maatschappelijke en economische thema's.
CO ₂ -neutraliteit	Volledige compensatie van de totale CO ₂ -emissies door te investeren in een vermindering op een andere plaats.
Commissie Borstlap	Commissie die op verzoek van de overheid advies heeft uitgebracht over de werking van de arbeidsmarkt.
Crypto	Een digitaal tegoed dat beheerd wordt met cryptografische algoritmes, meestal gebruikmakend van blockchaintechnologie. Een crypto heeft geen fysieke vorm zoals een euromunt, maar is als het ware een versleutelde code, zoals een wachtwoord, die elektronisch kan worden overgedragen en opgeslagen.

Termen	Definities
DNB Academie	Aanbieder en coördinator van interne en externe opleidingen voor DNB-medewerkers.
ESG-aspecten	Environmental, social and governance (ESG)-aspecten betreffen milieu- en maatschappelijke aspecten en goed bestuur.
European Banking Authority (EBA)	Europese Bankautoriteit.
European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)	Europese autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen.
Europees Stabiliteits-mechanisme (ESM)	Permanent Europees fonds dat onder voorwaarden leningen kan verstrekken aan landen in het eurogebied die in financiële problemen zitten.
Eurosysteem	Omvat de Europese Centrale Bank (ECB) en de nationale centrale banken van de landen die de euro als munt hebben.
Financial Action Task Force (FATF)	Is een intergouvernementele task force die zich bezighoudt met de bestrijding van witwassen en financiering van terrorisme. De FATF heeft 39 leden, waarvan 37 landen, waaronder Nederland, en twee regionale organisaties (de Europese Commissie en de Samenwerkingsraad van de Arabische Golfstaten)
Financial Stability Board (FSB)	De Raad voor Financiële Stabiliteit is een mondiaal samenwerkingsverband dat de internationale financiële stabiliteit bevordert door het coördineren en monitoren van werkzaamheden van toezichthouders en internationale standaardzetters op het gebied van financieel toezicht en financiële regelgeving.
Financiële stabiliteit	DNB zet zich in voor een stabiel financieel systeem, dat zorgt voor een efficiënte toewijzing van middelen en schokken goed kan opvangen, zodat deze geen ontwrichtende werking hebben op de reële economie.
Governing Council	Raad van Bestuur van de Europese Centrale Bank (ECB), waarin de zes bestuursleden van de ECB en de centralebankpresidenten van de 19 eurolanden zitting hebben.

Termen

Definities

iForum	Met het iForum wil DNB samen met de sector technologische innovatie meer ruimte geven binnen het financiële stelsel.
iPanel	Het iPanel geeft het iForum strategisch advies. De leden vertegenwoordigen DNB, de AFM, het ministerie van Financiën en verschillende branches binnen de financiële sector.
ISO 14001:2015	Internationale standaard die eisen stelt aan de inrichting van het milieumanagement binnen een organisatie om inzicht te krijgen in de milieueffecten.
Kapitaalbeleid	Beleid over welke buffers DNB heeft, hoe hoog deze moeten zijn en hoe ze worden aangepast.
Kapitaalmarktunie	Het streven binnen de Europese Unie om de grensoverschrijdende kapitaalmarkten in het eurogebied beter te laten functioneren.
Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer (MOB)	Samenwerkingsverband van 15 maatschappelijke organisaties onder leiding van DNB, dat zich richt op de bevordering van de maatschappelijke efficiëntie van het retailbetalingsverkeer.
Maatschappelijk verantwoord beleggen	Beleid waarbij DNB naast financiële en economische aspecten ook milieu-, sociale en governance-aspecten (ESG) meeneemt in haar beleggingsbeslissingen.
Monetaire taken	DNB is onderdeel van het Eurosysteem en draagt als zodanig bij aan de besluitvorming over en de uitvoering van het monetaire beleid. Het monetaire beleid is gericht op prijsstabiliteit, gedefinieerd als inflatie op de middellange termijn van 2%.
Nederlandse Depositogarantie	De wettelijke bescherming van spaargeld op een Nederlandse bankrekening tot maximaal EUR 100.000 per persoon.
Network of Central Banks and Supervisors for Greening the Financial System (NGFS)	Samenwerkingsverband van centrale banken, toezichthouders en internationale organisaties dat als doel heeft het financiële systeem te vergroenen en de inspanningen van de financiële sector te vergroten om de klimaatdoelen van Parijs te halen.

Termen	Definities
Open-marktopoperaties (OMO's)	Transacties waarmee de ECB financiering verstrekt aan banken om te kunnen voorzien in hun behoefte aan liquiditeit, of waarmee overtollige liquiditeiten aan het systeem worden onttrokken. Deze kredietverlening aan banken vindt plaats tegen onderpand.
Pandemic Emergency Purchase Programme (PEPP)	Pandemie-noodaankoopprogramma van de ECB dat in maart 2020 is geïntroduceerd en als doel heeft om de impact van de COVID-19-pandemie te adresseren door de doorwerking van het monetaire beleid te bevorderen en de financieringscondities te verruimen. Binnen het PEPP worden zowel publieke als private schuldbewijzen opgekocht.
Platform voor Duurzame Financiering (PvDF)	Samenwerkingsverband van toezichthouders, brancheverenigingen, ministeries en het Sustainable Finance Lab, dat de aandacht voor duurzame financiering in de financiële sector verder probeert te vergroten en te stimuleren door gezamenlijk te kijken hoe obstakels voor duurzame financiering kunnen worden voorkomen of verholpen.
Resolutie	Als resolutieautoriteit streeft DNB ernaar dat de kritieke functies van banken en verzekeraars maximaal veiliggesteld worden als zij in de problemen komen, waarbij niet-levensvatbare instellingen of onderdelen van instellingen ordentelijk worden afgewikkeld. DNB voert deze taak uit als onderdeel van het Single Resolution Mechanism. Zie ook Bankenunie.
RVO-criteria	Criteria van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), van de gezamenlijke overheden, ten aanzien van duurzaam inkopen.
Stablecoin	Een crypto waarbij bepaalde mechanismen ervoor moeten zorgen dat de waarde zo stabiel mogelijk is ten opzichte van fiat geld, zoals de euro en de dollar. Tether en de door Facebook gelanceerde crypto Diem (voorheen Libra) zijn daar voorbeelden van. Sommige stablecoins gebruiken, in plaats van fiat geld, goud of een andere waarde als 'anker'. Het doel van stablecoins is crypto's geschikt maken als alledaags betaalmiddel.
Statistiek	DNB verzamelt statistische gegevens en vervaardigt statistieken – dit alles in nauwe samenwerking met partners als het CBS, het Europees Stelsel van Centrale Bank en het Internationaal Monetair Fonds.

Termen

Definities

Target 2

Is een betaalsysteem voor banken in de EU. Dit betaalsysteem is in handen van het Eurosysteem. Meer dan 1700 banken maken er gebruik van.

Targeted Longer-Term Refinancing Operations (TLTRO)

De Targeted Longer-Term Refinancing Operations zijn de gerichte, langerlopende herfinancieringstransacties die door het Eurosysteem worden aangeboden en die gericht zijn op het stimuleren van de kredietverlening aan bedrijven en consumenten in het eurogebied.

Toezicht

DNB houdt prudentieel toezicht op banken, pensioenfondsen, verzekeraars en andere financiële instellingen. Onze toezichthouders doen dit door te controleren of instellingen financieel solide zijn en in staat zijn om aan hun verplichtingen te voldoen. Daarnaast omvat het toezicht onder andere ook het toetsen van bestuurders, verlenen van vergunningen en aanpakken van financieel-economische criminaliteit. Waar prudentieel toezicht zich richt op de soliditeit van afzonderlijke instellingen, richt macro-prudentieel toezicht zich op de wisselwerking tussen financiële instellingen, financiële markten en de macro-economische omgeving.

Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)

De TCFD is opgericht door de FSB om effectievere publicatie over klimaatgerelateerde risico's en kansen te ontwikkelen.

TIBER

TIBER staat voor threat intelligence-based ethical red teaming. Het is een raamwerk en testprogramma voor cyberveiligheidstests. TIBER houdt in dat op basis van actuele dreigingsinformatie gecontroleerde aanvallen worden uitgevoerd op de deelnemende instellingen, waaronder DNB zelf. Doel is om gezamenlijk te leren van de resultaten en weerbaarder te worden tegen geavanceerde aanvallen.

UN Global Compact

Het Global Compact van de VN stimuleert bedrijven wereldwijd een duurzaam en sociaal verantwoord beleid te voeren. Het bevat principes op het gebied van de mensenrechten, arbeid, milieu en de bestrijding van corruptie.

Voorziening voor financiële risico's (VFR)

Buffer op de balans van DNB om tijdelijke risico's af te dekken.

Termen

Wijzer in Geldzaken

Definities

Initiatief van het ministerie van Financiën, waarin partners uit de financiële sector, de wetenschap, de overheid en onderwijs-, voorlichtings- en consumentenorganisaties hun krachten bundelen om financiële fitheid in Nederland te bevorderen.

Wwft

Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme.

Bijlage 3 Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouder en raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Onze conclusie

Wij hebben de niet-financiële informatie in het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag (hierna: 'de niet-financiële informatie') van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna: 'DNB') te Amsterdam over 2021 beoordeeld. Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

Op grond van onze werkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de niet-financiële informatie niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, is opgesteld in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie 'Verslagleggingsrichtlijnen' van het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling van de niet-financiële informatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000A 'Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (attest-opdrachten)'.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de niet-financiële informatie'.

Wij zijn onafhankelijk van DNB zoals vereist in de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten' (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Daarnaast hebben wij voldaan aan de 'Verordening gedrags- en beroepsregels accountants' (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Rapportagecriteria

De niet-financiële informatie dient gelezen en begrepen te worden samen met de rapportagecriteria. DNB is verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze rapportagecriteria, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving.

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de niet-financiële informatie zijn de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI) in combinatie met eigen rapportagecriteria van DNB. De rapportagecriteria zijn nader toegelicht in de sectie 'Verslagleggingsrichtlijnen' van het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag.

Beperkingen in de reikwijdte van onze beoordeling

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de niet-financiële informatie maken geen onderdeel uit van de informatie die door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over deze informatie.

In de niet-financiële informatie is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en risico-inschattingen. Inherent aan toekomstgerichte informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van de in de niet-financiële informatie opgenomen toekomstgerichte informatie.

Verantwoordelijkheden van de directie voor de niet-financiële informatie

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van niet-financiële informatie in overeenstemming met de gehanteerde verslagleggingscriteria, inclusief het identificeren van belanghebbenden en het bepalen van materiële onderwerpen. De door de directie gemaakte keuzes voor de reikwijdte van de niet-financiële informatie en het verslagleggingsbeleid zijn uiteengezet in bijlage 2 'Over dit verslag' in het Verantwoordingshoofdstuk van het Jaarverslag.

De directie is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die zij noodzakelijk acht om het opmaken van de niet-financiële informatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de niet-financiële informatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordeling dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en variëren in aard en timing van, en zijn ook geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beoordeling is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een controle.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van deze niet-financiële informatie nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze beoordelingswerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op onze conclusie.

Wij passen de 'Nadere voorschriften kwaliteitssystemen' toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Wij hebben deze beoordeling professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3000A, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze beoordeling bestond onder andere uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante thema's en kwesties, en de kenmerken van de organisatie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in de niet-financiële informatie staan. Dit omvat het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie.
- Het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de gerapporteerde informatie, inclusief het op hoofdlijnen kennisnemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze beoordeling.
- Het identificeren van gebieden in de niet-financiële informatie met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de niet-financiële informatie. Deze werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - het afnemen van interviews met relevante medewerkers op groepsniveau;
 - het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor, het uitvoeren van interne controles op, en de consolidatie van de niet-financiële informatie;
 - het verkrijgen van assurance-informatie dat de niet-financiële informatie aansluit op de onderliggende administraties van de organisatie; en
 - het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie.
- Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de niet-financiële informatie.
- Het overwegen of de niet-financiële informatie als geheel, inclusief de daarin opgenomen toelichtingen het beeld weergeeft in relatie tot het doel van de gehanteerde rapportagecriteria.

Wij communiceren met de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de beoordeling en over de significante bevindingen die uit onze beoordeling naar voren zijn gekomen.

Amstelveen, 16 maart 2022

KPMG Accountants N.V.

M.A. Huiskens RA

Directie, raad van
commissarissen,
bankraad en
ondernemingsraad,
en governance

Van links naar rechts: Klaas Knot (president), Steven Maijor, Else Bos, Nicole Stolk en Olaf Sleijpen.

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2021 was de samenstelling van directie, raad van commissarissen, bankraad en ondernemingsraad als volgt:

Directie

President:

Klaas Knot (1967, NL, economische wetenschappen, einde tweede termijn: 2025)

Directeur en voorzitter toezicht:

Else Bos (1959, NL, econometrie, einde eerste termijn: 2025)

Directeur toezicht banken:

Steven Maijor (1964, NL, bedrijfseconomie, einde eerste termijn: 2028)

Directeur monetaire zaken:

Olaf Sleijpen (1970, NL, economische wetenschappen, einde eerste termijn: 2027)

Directeur resolutie en intern bedrijf:

Nicole Stolk (1969, NL, geschiedenis en Nederlands recht, einde eerste termijn: 2025)

Secretaris van de vennootschap:

Ingrid Ernst (1969, NL, Nederlands recht)

De portefeuillevverdeling van de directie staat in het organogram op de website van DNB.

Per 1 april 2021 is Steven Maijoor bij koninklijk besluit benoemd tot directielid van DNB (directeur toezicht banken). Hij volgde Frank Elderson (1970, NL, Nederlands recht) op, die per 15 december 2020 in dienst is getreden als lid van de directie van de Europese Centrale Bank (ECB).

Raad van commissarissen

Voorzitter:

Wim Kuijken (1952, NL, economische wetenschappen, einde tweede termijn: 2023)
Lid van de Honorerings- en benoemingscommissie

Vicevoorzitter:

Margot Scheltema (1954, NL, internationaal recht, einde tweede termijn: 2023)
Voorzitter van de Toezichtcommissie
Lid van de Financiële Commissie

Commissaris van overheidswege benoemd:

Annemieke Nijhof (1966, NL, chemische technologie, einde tweede termijn: 2023)
Lid van de Financiële Commissie
Lid van de bankraad sinds 2015

Overige leden:

Peter Blom (1956, economie, einde eerste termijn: 2025)
Lid van de Toezichtcommissie

Roger Dassen (1965, NL, bedrijfseconomie en accountancy, einde eerste termijn: 2022)
Voorzitter van de Financiële Commissie

Marry de Gaay Fortman (1965, NL, Nederlands recht, einde tweede termijn: 2024)
Lid van de Honorerings- en benoemingscommissie
Lid van de Toezichtcommissie

Mirjam van Praag (1967, NL, econometrie, einde eerste termijn: 2024)
Lid van de Toezichtcommissie
Lid van de bankraad namens de raad van commissarissen sinds 2020

Feike Sijbesma (1959, NL, medische biologie en bedrijfskunde, einde derde termijn: 2024)
Voorzitter van de Honorerings- en benoemingscommissie

Honorerings- en benoemingscommissie

Feike Sijbesma (voorzitter)

Wim Kuijken

Marry de Gaay Fortman

Financiële Commissie

Roger Dassen (voorzitter)

Annemieke Nijhof

Margot Scheltema

Toezichtcommissie

Margot Scheltema (voorzitter)

Marry de Gaay Fortman

Mirjam van Praag

Peter Blom (vanaf 1 september 2021)

De overige functies van de leden van de directie en raad van commissarissen staan vermeld op de website van DNB.

Bankraad

Voorzitter:

Barbara Baarsma

Bestuursvoorzitter Rabobank Amsterdam en hoogleraar toegepaste economie aan de Universiteit van Amsterdam

Overige leden:

Tjeerd Bosklopper

Voorzitter Verbond van Verzekeraars

Tuur Elzinga

Voorzitter FNV

Piet Fortuin

Voorzitter CNV

Harry Garretsen

Hoogleraar economie aan de Rijksuniversiteit Groningen

Nic van Holstein

Voorzitter Vakcentrale voor Professionals

Ger Jaarsma

Voorzitter Pensioenfederatie

Medy van der Laan

Voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken

Annemieke Nijhof

Lid namens de raad van commissarissen als commissaris van overheidswege

Mirjam van Praag

Lid namens de raad van commissarissen

Sjaak van der Tak

Voorzitter LTO Nederland

Ingrid Thijssen

Voorzitter VNO-NCW

Jacco Vonhof

Voorzitter Koninklijke Vereniging MKB-Nederland

Vertegenwoordiger namens het ministerie van Financiën:

Christiaan Rebergen, thesaurier-generaal

Ondernemingsraad

Jos Westerweele (voorzitter)

Carel van den Berg

Jacqueline van Breugel

Annemarie van Dijk

Bernard de Groes

Saideh Hashemi

Robin Hoogesteger

Elina Kogan

Marjon Linger-Reingoud

Anja Peerenboom

Mikey Staats

Paul Suilen

Aaldert van Verseveld

Ingrid Voorn

Sandra Koentjes (ambtelijk secretaris)

Governance

De Nederlandsche Bank (DNB) is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht. Als centrale bank maakt DNB deel uit van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB). Daarnaast is DNB toezichthouder en in die hoedanigheid is zij onderdeel van het gemeenschappelijk toezicht-mechanisme (Single Supervisory Mechanism - SSM). DNB is verder de nationale resolutieautoriteit en in die rol neemt zij deel aan het gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme (Single Resolution Mechanism - SRM). Als toezichthouder en resolutieautoriteit is DNB een zelfstandig bestuursorgaan.

Het bestuur van DNB is in handen van de directie, die bestaat uit een president en daarnaast ten minste drie en ten hoogste vijf directeuren.

De president van DNB is voorzitter van de directievergadering, en tevens lid van de Raad van Bestuur (Governing Council) en de Algemene Raad (General Council) van de Europese Centrale Bank (ECB).

De directeur monetaire zaken is verantwoordelijk voor financiële stabiliteit, financiële markten, economisch beleid en onderzoek, betalingsverkeer en de statistiekfunctie van DNB. Deze directeur is tevens Kroonlid in de Sociaal Economische Raad (SER).

Het toezicht op financiële instellingen is verdeeld over twee toezichtdirecteuren, de voorzitter toezicht en de directeur toezicht banken. De voorzitter toezicht is verantwoordelijk voor toezicht-beleid en het toezicht op verzekeraars en pensioenfondsen. Deze directeur vertegenwoordigt DNB in de raad van toezichthouders van de Europese verzekerings- en pensioentoezichthouder (European Insurance and Occupational Pensions Authority – EIOPA). Ter voorbereiding van de beraadslaging en besluitvorming over toezichtaangelegenheden door de toezichtdirecteuren is binnen DNB de Toezichtraad ingesteld onder voorzitterschap van de voorzitter toezicht.

De directeur toezicht banken is verantwoordelijk voor het toezicht op banken voor de horizontale expertisefuncties binnen toezicht, voor integriteit en voor juridische zaken. De directeur toezicht banken is tevens lid van de Raad van Toezicht van de ECB (Supervisory Board – SB), die de besluitvorming over het toezicht op significante banken binnen het eurogebied vorm geeft op grond van het SSM.

De directeur resolutie en intern bedrijf is verantwoordelijk voor afwikkelingstaken met betrekking tot bepaalde financiële ondernemingen, zoals Nederlandse banken, beleggingsondernemingen en verzekeraars, en tevens lid van de Europese gemeenschappelijke afwikkelingsraad (Single Resolution Board – SRB). Ter voorbereiding van de beraadslaging en besluitvorming over resolutieaangelegenheden door de directie is binnen DNB de Resolutieraad ingesteld, onder voorzitterschap van de directeur resolutie en intern bedrijf. Deze directeur is ook verantwoordelijk voor de aansturing van het interne bedrijf. Hieronder vallen bedrijfsvoering en data- & informatietechnologie en afdelingen die zich bezighouden met HR, beveiliging, communicatie, risicomanagement en strategie, en financiën.

De raad van commissarissen houdt toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB en op het beleid van de directie ter uitvoering van artikel 4 van de Bankwet 1998. Verder stelt de raad onder meer de jaarrekening vast. De raad van commissarissen beschikt over een aantal andere belangrijke bevoegdheden, zoals de goedkeuring van de begroting en van bepaalde directiebesluiten. De raad bestaat uit minimaal zeven en maximaal tien leden. Eén lid van de raad van commissarissen wordt benoemd door de minister van Financiën: de commissaris van overheidswege.

DNB heeft één aandeelhouder: de Nederlandse Staat. Deze wordt vertegenwoordigd door de minister van Financiën, ook in de algemene vergadering. De directie legt verantwoording af aan de algemene vergadering door verslag te doen van het afgelopen boekjaar. De algemene vergadering heeft belangrijke bevoegdheden, zoals: goedkeuring van de jaarrekening, het verlenen van decharge aan de directieleden en commissarissen, het benoemen van commissarissen, en het verlenen van opdrachten aan de externe accountant.

De bankraad functioneert als klankbord voor de directie en bestaat uit minimaal elf en maximaal dertien leden. Twee leden van de raad van commissarissen hebben tevens zitting in de bankraad, onder wie de van overheidswege benoemde commissaris. Bij de overige leden wordt gestreefd naar representatie van de verschillende maatschappelijke geledingen.

Op de website van DNB staat meer informatie over de governancestructuur, die onder meer is vastgelegd in de Bankwet 1998, de statuten en het reglement van orde. Alhoewel de Nederlandse Corporate Governance Code alleen geldt voor beursvennootschappen, passen wij de principes en best practice-bepalingen uit de code zo veel mogelijk toe. Op onze website staat hoe wij de code hebben geïmplementeerd.

Verslag van de raad van commissarissen

Inleiding

Vanwege het voortduren van de COVID-19-pandemie was 2021 wederom een bijzonder jaar voor de raad van commissarissen en zijn toezicht op de besturing van DNB. De raad besteedde in 2021 aandacht aan de wijze waarop het beleid van DNB werd ingevuld met betrekking tot haar kerntaken en de interne bedrijfsvoering, met bijzondere aandacht voor de impact van de COVID-19-pandemie op zowel de uitvoering van de kerntaken als de interne organisatie. De raad besteedde in 2021 ook aandacht aan het rapport van de Evaluatiecommissie Conservatrix, opgesteld in opdracht van de raad en van de minister van financiën. Mede in het besef dat het faillissement van Conservatrix een onbevredigende uitkomst is, in het bijzonder voor de polishouders, is de raad de commissie erkentelijk voor de grondige en uitgebreide evaluatie. De directie van DNB is met de aanbevelingen van de commissie aan de slag gegaan en zal de raad daarover nauwgezet berichten. Daarnaast nam de raad met veel belangstelling kennis van - en voerde met de directie overleg over - de bevindingen inzake het in opdracht van DNB uitgevoerde slavernijonderzoek. Uit het onderzoek blijkt dat de geschiedenis van DNB verweven is met de trans-Atlantische slavernij. DNB had weliswaar geen rol in het dagelijkse slavernijgerelateerde financiële verkeer, maar omdat zij integraal deel uitmaakte van het financiële stelsel en door haar rol in de Nederlandse economie droeg DNB uiteindelijk wel bij aan de instandhouding van de slavernij. Dat DNB daarbij betrokken was, betreurt de raad met de directie zeer. De raad zal door de directie worden betrokken bij de vraag welke opvolging DNB aan de bevindingen geeft, en verwelkomt dat DNB daarbij ook extern haar oor te luisteren legt.

Deze en andere onderwerpen resulteerden ook in 2021 in een grote mate van betrokkenheid van de raad bij DNB.

Samenstelling en benoemingen

De samenstelling van de directie en de raad wijzigde in 2021. Steven Maijor werd per 1 april benoemd als directeur Toezicht banken. Maijor neemt de portefeuille over van Frank Elderson die per 15 december 2020 werd benoemd als lid van de directie van de Europese Centrale Bank (ECB). Job Swank is per 1 juli teruggetreden uit zijn functie van directielid in verband met langdurige ziekte. De raad is Swank buitengewoon dankbaar voor zijn toewijding aan de taken van DNB en zijn grote inspanningen voor de missie, organisatie en medewerkers. De raad is verheugd dat hij tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau is benoemd voor zijn buitengewone inzet als DNB-directeur, als hoogleraar en in tal van andere functies.

De raad heeft bij het vaststellen van de jaarrekening 2021 acht leden: Wim Kuijken (voorzitter), Margot Scheltema (vicevoorzitter), Annemieke Nijhof (overheidscommissaris), Feike Sijbesma, Marry de Gaay Fortman, Roger Dassen, Mirjam van Praag en Peter Blom.

Peter Blom werd per 1 september 2021 door de aandeelhouder benoemd tot lid van de raad van commissarissen. Blom treedt toe als achtste lid van de raad, met een financiële sector profiel. De raad is verheugd dat met het toetreden van Blom de vacature voor een lid met dit profiel is vervuld en ziet uit naar een goede en effectieve samenwerking.

De verdeling vrouw/man binnen de directie is 40%/60%. De verdeling vrouw/man binnen de raad is 50%/50%. Daarmee voldoet DNB zowel bij de directie als de raad aan het wettelijk streefcijfer voor de verdeling van de zetels tussen mannen en vrouwen. Bij (her)benoemingen richt de raad zich op de vastgestelde profielschets, waarvan het streven naar diversiteit onderdeel uitmaakt. Het streven naar diversiteit is overigens niet beperkt tot de verdeling van de zetels over vrouwen en mannen, maar houdt ook rekening met deskundigheid, (culturele) achtergrond, leeftijd en competenties. Zie onderstaande expertisematrix en diversiteitsmatrix voor een nadere toelichting.

Expertisegebied	Kuijken	Scheltema	Nijhof	De Gaay Fortman	Van Praag	Sijbesma	Dassen	Blom
Bestuur								
Management & organisatie	■	■	■	■	■	■	■	■
Accounting & administratieve organisatie en interne controle		■					■	■
Stakeholdermanagement	■		■	■	■	■	■	■
Riskmanagement		■		■	■	■	■	■
Uitbesteding	■					■	■	
Juridische zaken en corporate governance		■		■				■
Kerntaken								
Macro-economische vraagstukken	■				■	■	■	■
Financiële stabiliteit en instellingen		■		■	■			■
Betalingsverkeer								■
Statistiek					■			
Strategische vraagstukken								
Duurzaamheid			■	■		■	■	■
Digital IT	■					■	■	
Publiek belang	■	■	■	■	■			

Leeftijd

45 – 55

Nijhof

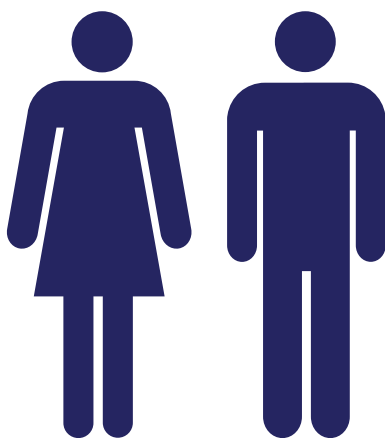
Van Praag

56 – 65

De Gaay Fortman

66 – 75

Scheltema

Leeftijd

56 – 65

Sijbesma

Dassen

Blom

66 – 75

Kuijken

De vertegenwoordiging van leden van de raad in de bankraad wijzigde in 2021 niet. Annemieke Nijhof nam heel 2021 als overheidscommissaris deel. Mirjam van Praag nam heel 2021 deel als door de raad aangewezen lid.

De samenstelling van de raad, commissies en directie is opgenomen vanaf pagina 99 van dit jaarverslag. De profielschetsen voor de raad en de directie, en hun overige functies staan op de website van DNB.

Werkzaamheden

De aanwezigheid van de commissarissen bij de vergaderingen was zeer hoog (circa 96%), zoals blijkt uit onderstaande tabel. Geen van de commissarissen was regelmatig afwezig. Voorafgaand aan elke plenaire vergadering vond steeds een bespreking plaats zonder directie. Onderstaande tabel geeft de aanwezigheid weer voor ieder van de leden voor de plenaire vergadering, en van de vergaderingen van de Honorerings- en benoemingscommissie (HBC), de Financiële Commissie (FC) en van de Toezichtcommissie (TC).

Lid	RvC	HBC	FC	TC
Wim Kuijken	8/8	3/3		
Margot Scheltema	8/8		8/8	5/5
Feike Sijbesma	7/8	3/3		
Marry de Gaay Fortman	8/8	3/3		5/5
Annemieke Nijhof	7/8		8/8	5/5
Roger Dassen	8/8		8/8	
Mirjam van Praag	8/8			3/4
Peter Blom	3/3			2/2

Daarnaast overlegden de voorzitter van de raad en de president regelmatig tussentijds over zaken die binnen het taakgebied van de raad vallen en over ontwikkelingen die impact hebben op DNB.

De paragrafen op de pagina's 108 tot en met 111 beschrijven de werkzaamheden van de drie commissies van de raad. In het kader van zijn toezicht op de algemene gang van zaken binnen DNB besprak de raad de DNB-brede financiële resultaten en verantwoording over 2021 in de FC. De resultaten en verantwoording over 2021 ten aanzien van de ZBO-taken van DNB besprak de raad in zowel de FC, de TC als de plenaire vergaderingen. Dit met gebruikmaking van financiële kwartaalrapportages, de management letter en het accountantsverslag van de externe accountant en de IAD-kwartaalrapportages.

Ook in 2021 was een belangrijk punt van aandacht voor de raad de omvang van de balansposten uit hoofde van de monetaire operaties en de hiermee verbonden risico's. De risico's voor de balans van DNB die voortvloeien uit het monetair beleid van het Eurosysteem deden de directie, daarbij gesteund door de raad, besluiten tot een dotatie van EUR 128 miljoen aan de voorziening voor financiële risico's. Het resultaat over 2021 komt aldus uit op EUR 15 miljoen (2020: EUR 15 miljoen). Conform het kapitaalbeleid van DNB vindt er geen toevoeging aan de algemene reserve plaats. De uitkering aan de Staat bedraagt derhalve EUR 15 miljoen. In 2021 vonden geen goudverkoop plaats.

De raad besprak de jaarrekening 2021 uitvoerig met de directie, mede in het bijzijn van de externe accountant. Vervolgens stelde de raad de jaarrekening van DNB vast en droeg deze ter goedkeuring voor aan de aandeelhouder. De raad besprak de begroting voor 2022 (inclusief het ZBO-deel) en keurde deze goed op 12 november 2021. De raad stelde vast dat de interne bedrijfsmatige en operationele sturingsinstrumenten goed functioneren, zoals de planning- en controlcyclus en het risicobeheersings- en controlesysteem.

Na de behandeling in de raad bespraken enkele leden van de raad en de directie de ZBO-begroting in het jaarlijkse begrotingsoverleg met het ministerie van Financiën. De raad beoordeelt de transparantie die de directie betracht bij het begrotingsproces en het gesprek dat de directie in dit proces voert met haar belangrijkste stakeholders daarbij als positief. De raad is van mening dat DNB op krachtige en indringende wijze haar toezicht uitvoert en heldere prioriteiten stelt. De vijfjaarlijkse externe evaluatie van de ZBO-taken in opdracht van de minister van Financiën bevestigt dit beeld en omschrijft DNB als "professionele en gedegen toezichthouder". De raad zoekt met de directie voortdurend naar mogelijkheden om de doelmatige en doelgerichte inzet van de beschikbare middelen ten behoeve van de uitvoering van de kerntaken en de interne bedrijfsvoering verder te versterken.

De raad besteedde ook in 2021 de nodige aandacht aan de interne organisatie van DNB. Zo sprak de raad periodiek diepgaand met de directie over de besturing van de digitale agenda en het programma huisvesting DNB. In 2021 is de ruwbouwfase van het DNB Cashcentrum in Zeist afgerond en de afbouwfase gestart. Bij de sloopwerkzaamheden aan het hoofdkantoor aan het Frederiksplein is een grote hoeveelheid asbest aangetroffen in de constructie van het gebouw, waardoor de gevel van de laagbouw niet behouden kan blijven. Hierdoor zal de terugverhuizing naar het Frederiksplein later plaatsvinden dan gepland. De raad benadrukt daarbij het belang van de kaders van geld en tijd. In de gesprekken over de interne bedrijfsvoering benadrukte de raad het belang van een goede afweging tussen kostenbewustzijn, duurzaamheid, veiligheid en transparantie. De raad ging ook in gesprek met alle divisiedirecteuren om de interactie tussen de raad en de organisatie verder te versterken. Tot slot sprak de raad ook met de directie over de voortgang van het strategietraject DNB 2025, onder andere over de speerpunten digitalisering en duurzaamheid. Inzake duurzaamheid sprak de raad met de directie over de sustainable finance-strategie van DNB. Deze strategie beschrijft de doelstellingen op korte- en middellange termijn om duurzaamheid volledig te integreren in de kerntaken als in de bedrijfsvoering. Door met regelmaat in gesprek te zijn met de directie over thema's als diversiteit en inclusiviteit, proces- en programmamanagement en het risicomanagement van DNB wil de raad bijdragen aan de verdere versterking van de bedrijfscultuur en daarmee de kwaliteit van de taakuitvoering van DNB verder verbeteren.

De raad besprak iedere vergadering naar aanleiding van het actualiteitenbericht de belangrijkste ontwikkelingen op de verschillende taakgebieden met de directie en werd daarbij ook geïnformeerd over het overleg van de directieleden in internationale gremia.

De raad ging tijdens zijn retraite met de directie in op de ontwikkelingen en uitdagingen op het gebied van cybersecurity.

Leden van de raad woonden overlegvergaderingen bij tussen bestuurder en Ondernemingsraad (OR). De voorzitters van de raad en de FC spraken periodiek met het voor compliance en integriteit verantwoordelijke afdelingshoofd. De voorzitter van de FC sprak verder periodiek met het afdelingshoofd van de interne auditdienst (IAD) en de externe accountant. De raad heeft zijn eigen functioneren in 2021 geëvalueerd en plenair besproken buiten aanwezigheid van de directie. De raad heeft onder meer aandacht besteed aan de balans tussen het functioneren van de commissies en de plenaire vergaderingen. De raad ziet ruimte voor verbetering waar het gaat om frequenter en diepgaander over strategische vragen in gesprek te gaan in de plenaire vergadering. De raad besprak in die bijeenkomst ook het functioneren van – en de samenwerking met – de directie.

Financiële Commissie

De FC bestond heel 2021 uit Roger Dassen (voorzitter), Margot Scheltema en Annemieke Nijhof. De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de directeur Resolutie en intern bedrijf, de externe accountant, de afdelingshoofden van de IAD en van Finance & Advies en een aantal interne functionarissen op de relevante werkterreinen, en in enkele gevallen de voorzitter Toezicht en directeur Monetaire Zaken.

De FC besteedde uitgebreid aandacht aan de jaarstukken, het controleplan en de bevindingen bij de jaarrekening van de externe accountant. De FC adviseerde de raad de jaarrekening 2021 vast te stellen en de ZBO-verantwoording 2021 goed te keuren. Ook besprak de FC de begroting 2022 en de ZBO-begroting 2022 uitgebreid met de directie. De FC adviseerde de raad beide begrotingen goed te keuren. De FC besteedde ook in 2021 aandacht aan het verslag en de managementletter van de externe accountant en stelde vast dat de directie voldoende aandacht besteedt aan de opvolging van de bevindingen en aanbevelingen uit de managementletter.

De FC bespreekt elke vergadering met de directeur Resolutie en intern bedrijf de actualiteiten met betrekking tot de interne bedrijfsvoering, waarbij thema's als huisvesting, informatiebeveiliging, het risicomanagement en de besturing van de digitale agenda de voortdurende aandacht hebben van de FC. In 2021 had de FC onder meer aandacht voor de verstoringen in de digitale werkomgeving waardoor medewerkers hinder ondervonden bij het thuiswerken. Daarnaast bespreekt de FC de kwartaalrapportages over compliance en integriteit en de financiële kwartaalrapportages. De FC sprak en adviseerde in 2021 periodiek over de vorderingen van het programma huisvesting DNB, en besteedde daarbij uitvoerig aandacht aan de update van de business case. De FC spreekt periodiek in afwezigheid van de directie met vertegenwoordigers van de relevante controlefuncties binnen DNB, en met de externe accountant.

Honorerings- en benoemingscommissie

De HBC bestond het gehele verslagjaar uit Feike Sijbesma (voorzitter), Wim Kuijken en Marry de Gaay Fortman.

De HBC besteedde aandacht aan de voorbereiding van de voordracht van Steven Maijoor als nieuwe directeur Toezicht banken. Ook besteedde de HBC aandacht aan de voorbereiding van de benoeming van een lid van de raad met een financiële-sectorprofiel, wat resulteerde in de benoeming van Peter Blom per 1 september 2021.

De HBC sprak, naar aanleiding van de jaarlijkse bespreking hiervan in de raad, met president en de overige directieleden over hun functioneren. Een periodiek gesprek tussen de voorzitter van de raad en de aandeelhouder is onderdeel van de rol van de raad bij compliance-aspecten, bijvoorbeeld bij de beoordelingen van de verenigbaarheid van nevenactiviteiten.

Toezichtcommissie

De TC bestond uit Margot Scheltema (voorzitter), Marry de Gaay Fortman, Mirjam van Praag en Peter Blom (vanaf 1 september 2021). Annemieke Nijhof sloot tevens bij de vergaderingen van de TC aan. De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de twee toezichtdirecteuren van DNB en een aantal interne functionarissen op de relevante werkterreinen. Agendering geschiedt aan de hand van een jaaragenda en de actualiteit. In de vergaderingen kwamen praktijkdossiers, actuele beleidsdiscussies en de verdere verdieping van toezichtonderwerpen aan de orde. De TC ging daarbij onder andere dieper in op voortgang van de digitale strategie toezicht, de situatie in de levensverzekeringssector, de rol van toezichthouders bij open normen in de wet, het toezicht op naleving van de Wwft, de sustainable finance-strategie in relatie tot toezicht en criteria voor ad hoc data-uitvragen. In het kader van het toezicht van de raad op de uitvoering van het beleid van DNB inzake haar prudentiële toezicht wisselde de TC met de directie van gedachten over instellingsspecifieke toezichtdossiers waar in die periode speciale aandacht van de directie naar uitging, indien nodig voor de borging van de kwaliteit en effectiviteit van het toezichtbeleid. De TC sprak met de toezichtdirecteuren ook over de neveneffecten van toenemende regulering voor de samenleving, de sector en DNB zelf en in hun onderlinge wisselwerking. Net als de FC adviseerde de TC de raad de ZBO-verantwoording 2021 en de ZBO-begroting 2022 goed te keuren. Tot slot sprak de TC met het oog op de borging van de kwaliteit en effectiviteit van het toezichtbeleid met de toezichtdirecteuren over de evaluatie van specifieke toezichtdossiers.

Onafhankelijkheidsverklaring

De regeling onverenigbare functies en de regeling tegenstrijdige belangen zijn onverkort op commissarissen van toepassing. Commissarissen zijn niet werkzaam – of in de vijf jaar voorafgaand aan hun benoeming werkzaam geweest – bij DNB, noch staan zij in een relatie tot DNB op basis waarvan zij persoonlijk voordeel zouden kunnen behalen. Zij ontvangen een vaste jaarlijkse vergoeding die niet afhankelijk is van de resultaten van DNB in enig jaar. Alle commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de corporate governance-code. Potentiële nieuwe nevenfuncties van commissarissen worden beoordeeld op basis van de regeling onverenigbare functies, waarbij advies wordt gevraagd aan de voor compliance en integriteit verantwoordelijke afdeling. Ook in 2021 is voor iedere nieuwe nevenfunctie van commissarissen en directieleden deze procedure doorlopen.

Slotwoord

De raad kijkt terug op een bewogen jaar waarin de COVID-19-pandemie een zware tol eiste van de Nederlandse samenleving en economie. Waar deze na het vervallen van de avondklok steeds meer van het slot konden, laaide in het najaar het aantal besmettingen op met opnieuw contact-beperkende maatregelen tot gevolg. De raad constateert dat DNB zich in het afgelopen jaar, ondanks de uitzonderlijke omstandigheden waardoor een groot deel van de organisatie noodgedwongen thuiswerkte, onverminderd inzette voor de uitvoering van haar kerntaken en de interne bedrijfsvoering. De raad dankt de medewerkers en directie voor hun inspanningen voor de duurzame welvaart van Nederland, en ziet uit naar de samenwerking met de directie in 2022.

Amsterdam, 16 maart 2022

Raad van commissarissen
De Nederlandsche Bank N.V.

Wim Kuijken, voorzitter
Margot Scheltema, vicevoorzitter
Annemieke Nijhof, overheidscommissaris
Feike Sijbesma
Marry de Gaay Fortman
Roger Dassen
Mirjam van Praag
Peter Blom

Jaarrekening 2021

Balans per 31 december 2021 (voor winstbestemming)

In miljoenen

		31 december 2021	31 december 2020
		EUR	EUR
Activa			
1	Goud en goudvorderingen	31.693	30.401
2	Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	25.516	13.550
2.1	Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)	20.607	8.852
2.2	Tegoeden bij banken en beleggingen in waardepapieren, externe leningen en overige externe activa	4.909	4.698
3	Vorderingen op ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	640	583
4	Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	154	27
5	Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro	173.282	141.538
5.1	Basisherfinancieringstransacties	0	0
5.2	Langerlopende herfinancieringstransacties	173.282	141.538
5.3	'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop	0	0
5.4	Structurele transacties met wederinkoop	0	0
5.5	Marginale beleningsfaciliteit	0	0
5.6	Kredieten uit hoofde van margestortingen	0	0
6	Overige vorderingen op kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro	0	0
7	Waardepapieren uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	204.405	156.272
7.1	Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren	201.457	154.109
7.2	Overige waardepapieren	2.948	2.163
8	Vorderingen binnen het Eurosysteem	71.790	107.495
8.1	Deelneming in de ECB	586	551
8.2	Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB	2.364	2.364
8.3	Vorderingen ingevolge de uitgifte van ECB-schuldbewijzen	0	0
8.4	Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem	68.840	66.097
8.5	Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)	0	38.483
9	Overige activa	2.412	2.189
9.1	Munten uit het eurogebied	0	0
9.2	Materiële en immateriële vaste activa	211	152
9.3	Overige financiële activa	168	181
9.4	Herwaarderingsverschillen op off-balance sheet-instrumenten	0	195
9.5	Overlopende activa	1.952	1.630
9.6	Diversen	81	31
Totaal activa		509.892	452.055

Amsterdam, 16 maart 2022

De directie van De Nederlandsche Bank N.V.

Klaas Knot, *president*

Olaf Sleijpen

Else Bos

Steven Maijor

Nicole Stolk

		31 december 2021	31 december 2020
		EUR	EUR
Passiva			
1	Bankbiljetten in omloop	83.266	77.342
2	Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro	301.789	258.291
2.1	Rekeningen-courant (met inbegrip van reserveverplichtingen)	295.689	252.691
2.2	Depositofaciliteit	6.100	5.600
2.3	Termijndeposito's	0	0
2.4	'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop	0	0
2.5	Deposito's uit hoofde van margestortingen	0	0
3	Overige verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro	51	245
4	Verplichtingen aan overige ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	12.610	16.981
4.1	Overheid	9.986	14.232
4.2	Overige verplichtingen	2.624	2.749
5	Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro	27.668	51.154
6	Verplichtingen aan ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	0	0
7	Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta	0	0
8	Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF	16.326	5.700
9	Verplichtingen binnen het Eurosysteem	22.443	0
9.1	Verplichtingen ingevolge de uitgifte van ECB-schuldbewijzen	0	0
9.2	Overige verplichtingen binnen Eurosysteem (netto)	22.443	0
10	Overige verplichtingen	2.661	964
10.1	Herwaarderingsverschillen op off-balance sheet-instrumenten	278	0
10.2	Overlopende passiva	2.182	770
10.3	Diversen	201	194
11	Voorzieningen	2.839	2.707
12	Herwaarderingsrekeningen	31.741	30.173
13	Kapitaal en reserves	8.483	8.483
13.1	Geplaatst kapitaal	500	500
13.2	Algemene reserve	7.970	7.971
13.3	Wettelijke reserve	13	12
14	Winst over het boekjaar	15	15
Totaal passiva		509.892	452.055

Amsterdam, 16 maart 2022

Vastgesteld door de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Wim Kuijken, *voorzitter*

Marry de Gaay Fortman

Margot Scheltema, *vicevoorzitter*

Roger Dassen

Feike Sijbesma

Mirjam van Praag

Annemieke Nijhof

Peter Blom

Winst- en verliesrekening over 2021

In miljoenen

	2021	2020
	EUR	EUR
1 Rentebaten	1.598	1.494
2 Rentelasten	-1.556	-921
Netto rentebaten	42	573
3 Gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties	302	422
4 Afwaardering op lagere marktwaarde	-25	-2
5 Overdracht naar/uit voorziening voor financiële risico's	-128	-868
Netto baten uit financiële transacties en afwaarderingen	149	-448
6 Provisiebaten	17	16
7 Provisielasten	-15	-11
Netto baten uit provisies	2	5
8 Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen	47	132
9 Netto resultaat van herverdeling monetair inkomen	65	17
10 Overige baten	217	248
Totaal netto baten	522	527
11 Personeelskosten	-256	-246
12 Andere beheerskosten	-182	-174
13 Afschrijving op (im)materiële vaste activa	-28	-70
14 Productiekosten bankbiljetten	-42	-23
15 Overige kosten	0	0
16 Geactiveerde kosten software	1	1
17 Vennootschapsbelasting	0	0
Winst over het boekjaar	15	15

Amsterdam, 16 maart 2022

De directie van De Nederlandsche Bank N.V.

Klaas Knot, *president*

Olaf Sleijpen

Else Bos

Steven Maijoor

Nicole Stolk

Amsterdam, 16 maart 2022

Vastgesteld door de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Wim Kuijken, *voorzitter*

Marry de Gaay Fortman

Margot Scheltema, *vicevoorzitter*

Roger Dassen

Feike Sijbesma

Mirjam van Praag

Annemieke Nijhof

Peter Blom

Toelichting op de balans per 31 december 2021 en de winst- en verliesrekening over 2021

1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening wordt opgesteld volgens de voor de Europese Centrale Bank (ECB) en het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) geldende modellen en grondslagen voor waardering en resultaatbepaling (hierna genoemd de ESCB-grondslagen¹) en de geharmoniseerde toelichting op de balans en winst- en verliesrekening. Dit is mogelijk conform de bepalingen in artikel 17 van de Bankwet (1998). Indien artikel 17 van de Bankwet geen vrijstelling verleent of indien de ESCB-grondslagen of geharmoniseerde toelichting het onderwerp niet omvatten, wordt de jaarrekening opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek uitgewerkt in de Richtlijnen van de Jaarverslaggeving (RJ). Daarnaast wordt de toelichting over de beloningen opgesteld in lijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (hierna 'WNT').

De ESCB-grondslagen zijn op hoofdlijnen in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor externe verslaggeving. Anders dan volgens Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek:

- a. worden ongerealiseerde resultaten op herwaardeerbare activa en passiva verwerkt zoals onder 'Herwaarderingen' is aangegeven;
- b. wordt een ander balansmodel gehanteerd dan opgenomen in het Besluit modellen jaarrekening;
- c. wordt er geen kasstroomoverzicht opgenomen;
- d. kan er een voorziening voor financiële risico's getroffen worden;
- e. worden vaste afschrijvingstermijnen gehanteerd voor materiële en immateriële vaste activa.

Met uitzondering van de versnelde afschrijvingen van materiële vaste activa en de voorziening personeelsbeloningen volgen de waardering en resultaatbepaling van alle individuele posten in de balans en winst- en verliesrekening de ESCB-grondslagen. Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek komt voornamelijk tot uitdrukking in de algemene grondslagen en in de volgende toelichtingen op de balans en de winst- en verliesrekening:

- a. kapitaal en reserves
- b. deelnemingen
- c. gebeurtenissen na balansdatum
- d. niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen
- e. herwaarderingsrekeningen
- f. gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties

¹ ECB/2016/34 en de wijzigingen zoals opgenomen in ECB/2019/34 en ECB/2021/51.

- g. aantal werknemers
- h. honorarium van de externe accountant
- i. beloningen (ook op basis van de WNT)

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen voor de waardering en resultaatbepaling zijn ten opzichte van het voorgaande jaar ongewijzigd.

Waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden

Waardepapieren aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, rekening houdend met een eventuele bijzondere waardevermindering. Zie voor verdere toelichting de specificatie bij activapost 7.1 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren' op pagina 134.

Waardepapieren niet aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden en beleggingsfondsen

De waardering van verhandelbare waardepapieren voor andere dan monetaire beleidsdoeleinden vindt plaats tegen de middenkoersen² op de voorlaatste handelsdag. Waardepapieren met daarin besloten opties worden niet gesplitst voor waarderingsdoeleinden.

Investerings in verhandelbare beleggingsfondsen en portefeuilles die extern worden beheerd en strikt een index repliceren, worden gewaardeerd tegen marktwaarde (net asset value). Waardering vindt plaats op netto basis en niet op de onderliggende activa, op voorwaarde dat de beleggingen aan vooraf bepaalde criteria voldoen. Deze criteria hebben voornamelijk betrekking op de invloed die DNB kan uitoefenen op de dagelijkse gang van zaken van het fonds, de rechtsvorm van het fonds en de wijze waarop het rendement wordt beoordeeld.

Herwaarderingen

Voor wat betreft waardepapieren niet aangehouden voor monetaire beleidsdoeleinden worden herwaarderingen uit hoofde van prijsverschillen per fondscode³ bepaald. Herwaarderingen als gevolg van valutakoersverschillen worden bepaald per valutaportefeuille en daarbinnen per valuta-soort. Positieve ongerealiseerde herwaarderingen worden ten gunste van de post 'Herwaarderingsrekeningen' gebracht. Negatieve ongerealiseerde herwaarderingen worden ten laste van de post 'Herwaarderingsrekeningen' gebracht voor zover het saldo van de desbetreffende herwaarderingsrekening positief is. Een eventueel tekort wordt ultimo boekjaar ten laste van het resultaat gebracht. Negatieve verschillen uit hoofde van prijsherwaardering op een fondscode worden niet gecompenseerd met positieve prijsherwaardering op een andere fondscode of met positieve valutakoersverschillen. Herwaarderingsresultaten van verschillende beleggingsfondsen worden niet gesaldeerd. Negatieve verschillen uit hoofde van valutakoersherwaardering van een valuta worden niet gecompenseerd met positieve valutakoersverschillen op een andere valuta of

² ESCB-grondslagen definiëren middenkoersen als het gemiddelde van bied- en laatkoersen.

³ ESCB-grondslagen definiëren fondscode als internationaal effectenidentificatienummer/type.

positieve prijsverschillen. Voor het goud en de goudvorderingen wordt geen onderscheid gemaakt tussen prijs- en valutakoersverschil.

Goud en goudvorderingen

Goud en goudvorderingen worden gewaardeerd tegen ECB-marktkoers aan het einde van het boekjaar en volgen de herwaarderingsregels zoals zijn opgenomen onder 'Herwaarderingsregels'.

Omrekening van vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro (EUR), de functionele- en presentatievaluta van DNB. De in de balans opgenomen en de niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen luidende in vreemde valuta worden omgerekend naar euro tegen de ECB-marktkoers aan het einde van het boekjaar en volgen de herwaarderingsregels zoals deze zijn opgenomen onder 'Herwaarderingsregels'. De baten en lasten in vreemde valuta worden omgerekend tegen de op de datum van afwikkeling geldende ECB-marktkoers.

(Reverse) repotransacties

Een repotransactie bestaat uit een contante verkoop van waardepapieren met een indekking door middel van een termijnaankoop van dezelfde waardepapieren. De ontvangen geldmiddelen worden in de balans verantwoord als een deposito. Op grond van de termijnaankoop blijven de waardepapieren onder de activa verantwoord. Daarom wordt in de balans de tegenwaarde van de termijnaankoop onder de passiva opgenomen. Een tegenovergestelde repotransactie (reverse repotransactie) wordt beschouwd als een verstrekte lening. Het als zekerheid ontvangen waardepapier wordt niet in de balans opgenomen en heeft daarmee geen invloed op de balanspositie van de betreffende portefeuilles.

Overige financiële instrumenten

Onder de overige financiële instrumenten worden valutaforwards, valutaswaps, renteswaps en futures begrepen. De valutaforwards en valutaswaps worden bij aanvang gewaardeerd tegen de contante koers, waarbij het verschil tussen de contante koers en de termijankoers op basis van amortisatie ten gunste of ten laste van het resultaat wordt gebracht. Hiermee ontwikkelt de waardering zich gedurende de looptijd naar de termijankoers. Renteswaps worden gewaardeerd tegen marktwaarde. Futures worden op dagelijkse basis afgerekend. Valutaposities worden meegenomen in de totale valutaherwaardering en volgen de herwaarderingsregels zoals onder 'Herwaarderingsregels' zijn opgenomen.

Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem

De posities binnen het ESCB komen voort uit grensoverschrijdende betalingen binnen de Europese Unie (EU) die door de centrale banken in euro worden afgewikkeld. Dergelijke transacties worden voor het grootste deel geïnitieerd door private instellingen. Zij worden voornamelijk afgewikkeld

binnen TARGET2⁴ en leiden tot bilaterale saldi in de TARGET2-rekeningen van de centrale banken in de EU. Deze bilaterale saldi worden dagelijks gesaldeerd en vervolgens aan de ECB toegewezen, waardoor elke nationale centrale bank (NCB) één bilaterale netto positie tegenover de ECB overhoudt. De positie van DNB tegenover de ECB die voortvloeit uit TARGET2-transacties, evenals andere posities binnen het ESCB luidende in euro (zoals vorderingen inzake tussentijdse winst-uitkeringen door de ECB aan de NCB's en uit hoofde van monetair inkomen), worden gepresenteerd op de balans van DNB als een netto activa- of passivapost onder 'Overige vorderingen/verplichtingen binnen het Eurosysteem (netto)'. De posities binnen het ESCB ten opzichte van NCB's buiten het eurogebied die niet voortvloeien uit TARGET2-transacties worden gepresenteerd onder 'Vorderingen/verplichtingen op niet-ingezeten van het eurogebied, luidende in euro'.

Intra-Eurosysteem posities uit hoofde van DNB's deelneming in de ECB worden gerapporteerd in 'Deelneming in de ECB'. Deze balanspost bevat (i) het aandeel van DNB in het volgestorte kapitaal van de ECB en (ii) stortingen als gevolg van toename van het aandeel van DNB in het geaccumuleerde netto vermogen⁵ van de ECB door voorgaande wijzigingen in de kapitaalsleutel.

Intra-Eurosysteem posities uit hoofde van de overdracht van vreemde valuta aan de ECB door de NCB's die tot het Eurosysteem zijn toegetreden, worden gerapporteerd onder 'Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB'.

De posities die voortvloeien uit de verdeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem worden verantwoord als een netto activa- of passivapost onder 'Netto vorderingen/verplichtingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem' (zie 'Bankbiljetten in omloop').

Deelnemingen

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met eventuele bijzondere waardeverminderingen. De baten uit deelnemingen zijn verwerkt in de winst- en verliesrekening onder 'Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen'.

Voor de deelneming in de ECB wordt verwezen naar de grondslag 'Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem'.

Materiële en immateriële vaste activa

De (im)materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. Voor de investeringen in immateriële activa zijn naast de verkrijgingsprijs en de aan deze activa gerelateerde kosten van externe adviseurs tevens de aan deze activa bestede interne uren geactiveerd. Voor zelf ontwikkelde software opgenomen onder de immateriële vaste activa is een wettelijke reserve gevormd. De afschrijving is

⁴ Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system 2.

⁵ Netto vermogen betekent het totaal aan ECB-reserves, herwaarderingsrekeningen en voorzieningen gelijk aan reserves, minus verliesverrekening van voorgaande perioden. In het geval dat de Eurosysteem-kapitaalsleutel gedurende het jaar wijzigt, bevat het netto vermogen ook het ECB-nettoresultaat tot en met de datum van de wijziging.

bepaald volgens de lineaire methode en start vanaf het moment van ingebruikname van de activa. De standaard afschrijvingstermijn van gebouwen en verbouwingen is 25 jaar, die van inventarissen, installaties en meubelen 10 jaar en van computer-hardware, software, auto's en immateriële activa 4 jaar. Indien een kortere gebruiksduur aannemelijk is, wordt er versneld afgeschreven. Op grond wordt niet afgeschreven. Buiten gebruik gestelde materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere verwachte opbrengstwaarde.

Overige activa (exclusief (im)materiële vaste activa) en overlopende passiva

De 'Overige activa' (exclusief (im)materiële vaste activa) en 'Overlopende passiva' worden opgenomen tegen verkrijgingsprijs of nominale waarde, rekening houdend met een eventuele bijzondere waardevermindering. Transacties in 'Overige activa' en 'Overlopende passiva' worden verantwoord op het moment waarop deze zijn afgewikkeld met uitzondering van deviezentransacties en daarmee verband houdende overlopende posten die worden verantwoord op de dag van afsluiting (conform de economische benadering).

Bankbiljetten in omloop

De ECB en de NCB's uit het eurogebied, die samen het Eurosysteem vormen, geven eurobankbiljetten uit⁶. De totale waarde van de eurobankbiljetten in omloop wordt op de laatste werkdag van elke maand op basis van de bankbiljettenverdeelsleutel⁷ toegedeeld aan de centrale banken in het Eurosysteem.

Aan de ECB is een aandeel van 8% van de totale waarde van de eurobankbiljetten in omloop toegekend, terwijl de resterende 92% wordt toegekend aan de NCB's naar rato van hun Eurosysteem-kapitaalsleutel. De waarde van het aandeel van de aan elke NCB toegekende bankbiljetten is aan de passiefzijde van de balans verantwoord onder 'Bankbiljetten in omloop'. Het verschil tussen de waarde van de per NCB volgens de bankbiljettenverdeelsleutel toegekende eurobankbiljetten en de waarde van de eurobankbiljetten die de betreffende NCB feitelijk in omloop brengt, leidt tot rentedragende⁸ posities binnen het Eurosysteem. Deze vorderingen of verplichtingen worden verantwoord onder de post 'Netto vorderingen/verplichtingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem'.

Vanaf het jaar van de kasovergang⁹ inclusief de vijf daaropvolgende jaren worden de posities binnen het Eurosysteem die voortvloeien uit de verdeling van eurobankbiljetten aangepast om te voorkomen dat de relatieve inkomensposities van de NCB's substantieel wijzigen ten opzichte van de voorgaande jaren. De aanpassing vindt plaats door het verschil te nemen tussen enerzijds de gemiddelde waarde van de door elke NCB in omloop gebrachte bankbiljetten in de referentie-

⁶ Besluit van de ECB van 13 december 2010 betreffende de uitgifte van eurobankbiljetten (herschikking) (ECB/2010/29 en ECB 2011/67/EU) PB L 35 van 9.2.2011, blz. 26-29.

⁷ De bankbiljettenverdeelsleutel is gebaseerd op het aandeel van de ECB in de totale uitgifte van eurobankbiljetten en het aandeel van de aan het Eurosysteem deelnemende NCB's in het resterende deel van die totale uitgifte naar rato van hun bijdragen in het geplaatst kapitaal van de ECB.

⁸ Besluit (EU) 2016/2248 van de ECB van 3 november 2016 inzake de toedeling van monetaire inkomsten van nationale centrale banken van de lidstaten die de euro als munt hebben (herschikking) (ECB/2016/36) PB L 347 van 20.12.2016, blz. 26-36.

⁹ Het jaar van de kasovergang heeft betrekking op het jaar dat de eurobankbiljetten zijn geïntroduceerd als wettig betaalmiddel in de desbetreffende lidstaat.

periode¹⁰ en anderzijds de gemiddelde waarde van de bankbiljetten die gedurende die periode volgens de Eurosysteem-kapitaalsleutel aan elk van hen zou zijn toegekend. Deze aanpassing wordt jaarlijks gereduceerd tot de eerste dag van het zesde jaar na het jaar van de kasovergang. Vanaf dat moment wordt het inkomen ter zake van de bankbiljetten volledig toegewezen aan de NCB's naar rato van hun volgestorte deel in het kapitaal van de ECB. Dit jaar zijn er geen aanpassingen verricht.

De rentebaten en -lasten op deze posities worden afgewikkeld door de ECB en verantwoord onder de netto rentebaten in de winst- en verliesrekening¹¹.

Voorziening voor financiële risico's

Op grond van artikel 8 van de voor de ECB en het ESCB geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling kan er een voorziening voor financiële risico's worden getroffen. DNB vormt een voorziening voor financiële risico's voor tijdelijke en volatiele risico's waarvan de omvang op basis van een met redenen omklede raming is bepaald¹². De huidige voorziening voor financiële risico's is gevormd voor risico's op het activa-aankoopprogramma (asset purchase programme - APP¹³) en het pandemie-noodaankoopprogramma (pandemic emergency purchase programme - PEPP¹³), bestaande uit het renterisico en het kredietrisico op de monetaire aankopen onder de programma's, exclusief blootstellingen aan de Nederlandse overheid.

Pensioen- en andere inactiviteitsregelingen

De pensioenaanspraken van medewerkers en voormalige medewerkers van DNB en andere daartoe gerechtigden zijn ondergebracht in de Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. (Pensioenfonds DNB). DNB heeft zich door middel van een overeenkomst verplicht om, met inachtneming van de daartoe overeengekomen voorwaarden, aan het Pensioenfonds DNB de gelden te voldoen die strekken tot verzekering van de pensioenen overeenkomstig de pensioenreglementen van het Pensioenfonds DNB. In de overeenkomst is de financiële opzet nader uitgewerkt in een premie-, toeslag-, en risicobudgetstaffel; in het streefvermogen is tevens rekening gehouden met de indexeringsambitie. De hoogte van de door DNB verschuldigde bedragen en in de jaarrekening opgenomen verplichtingen ter zake van andere inactiviteitsregelingen zijn berekend op actuariële grondslagen.

Overige balansposten

De waardering van de overige balansposten vindt plaats tegen nominale waarde, rekening houdend met eventuele bijzondere waardevermindering.

¹⁰ De referentieperiode betreft de 24-maands periode die start 30 maanden voor de dag waarop eurobankbiljetten een wettig betaalmiddel worden in de desbetreffende lidstaat.

¹¹ Besluit van de ECB van 3 november 2016 inzake de toedeling van monetaire inkomsten van nationale centrale banken van de lidstaten die de euro als munt hebben (herschikking) (ECB/2016/36) PB L 347 van 20.12.2016, blz. 26-36.

¹² Zie de website van de Rijksoverheid inzake het kapitaalbeleid.

¹³ Zie de tabellen in activapost 7.1 voor verdere detaillering van de aankoopprogramma's.

Winstuitkering door de ECB

De winst van de ECB wordt, na vaststelling door de Raad van Bestuur van de ECB, naar rato van de Eurosysteem-kapitaalsleutel uitgekeerd aan de NCB's van het Eurosysteem. Het aan DNB uitgekeerde bedrag is in de winst- en verliesrekening opgenomen onder de post 'Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen'.

Een bedrag gelijk aan het door de ECB verdiende inkomen uit het haar toegekende aandeel van eurobankbiljetten in omloop (8%) en de opbrengsten van waardepapieren, voortvloeiende uit a) het programma voor de effectenmarkten (securities markets programme - SMP), b) het derde programma voor de aankoop van gedekte obligaties (covered bond purchase programme 3 - CBPP3), c) het programma voor de aankoop van effecten op onderpand van activa (asset-backed securities purchase programme - ABSPP), d) het programma voor de aankoop van door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (public sector purchase programme - PSPP) en e) het pandemie-noodaankoop-programma (PEPP), zal in januari van het daaropvolgende jaar worden uitgekeerd als een tussentijdse winstuitkering, tenzij anders wordt besloten door de Raad van Bestuur van de ECB¹⁴. Het bedrag wordt volledig uitgekeerd, tenzij het hoger is dan de winst over het boekjaar van de ECB of wanneer de Raad van Bestuur van de ECB besluit een deel aan de voorziening voor financiële risico's te doteren. Het verdiende inkomen uit het haar toegekende aandeel van 8% in de eurobankbiljetten kan ook worden verminderd door de kosten die gepaard gaan met het uitgeven en verwerken van deze bankbiljetten. De finale winstuitkering vindt plaats in de maand na het uitkeren van de tussentijdse winst en wordt conform de voorgeschreven methodiek toegerekend aan het volgende boekjaar.

Verantwoording van baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Gerealiseerde winsten en verliezen uit beleggingen worden bepaald op basis van de gemiddelde kostprijsmethode en verantwoord in de winst- en verliesrekening. Ongerealiseerde winsten worden niet als baten aangemerkt maar direct ten gunste van de herwaarderingsrekeningen gebracht. Ongerealiseerde verliezen worden ten laste van het resultaat gebracht voor zover de betreffende stand van de herwaarderingsrekeningen niet toereikend is. Ten laste van het resultaat gebrachte ongerealiseerde verliezen worden niet gecompenseerd met eventuele ongerealiseerde winsten in latere jaren. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van het resultaat gebracht.

Significante schattingen en oordelen

Er is een aantal significante schattingen en oordelen met impact op de jaarrekening van DNB. Dit zijn de inschatting van de resterende economische levensduur of gebruiksduur van materiële vaste activa die niet volgens ESCB-grondslagen worden afgeschreven, en de inschatting of voorzieningen moeten worden getroffen, met uitzondering van de voorziening voor financiële risico's. De inschatting van het risico waaraan DNB blootstaat, is relevant voor de bepaling van de dotatie aan of vrijval van de voorziening voor financiële risico's.

¹⁴ Besluit (EU) 2015/298 van de ECB van 15 december 2014 betreffende de tussentijdse verdeling van inkomsten van de ECB (herschikking) (ECB/2014/57), PB L 35 van 25.2.2015, blz. 24.

2. Toelichting op de balans

Activa

1. Goud en goudvorderingen

De omvang van de goudvoorraad is in het verslagjaar niet gewijzigd. Ultimo 2021 omvat de goudvoorraad 19,7 miljoen fine troy ounce (612 ton) fijnoud en bedraagt de marktwaarde EUR 1.609,48 (ultimo 2020: EUR 1.543,88) per fine troy ounce. Als gevolg van de gestegen marktprijs is ultimo 2021 de eurowaarde van het goud hoger dan ultimo 2020. Deze stijging is ten gunste van de herwaarderingsrekeningen gebracht.

In miljoenen

	EUR
Stand per 31 december 2019	26.664
Mutatie herwaardering 2020	3.737
Stand per 31 december 2020	30.401
Mutatie herwaardering 2021	1.292
Stand per 31 december 2021	31.693

2. Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 25,516 miljoen (ultimo 2020: EUR 13,550 miljoen). Deze is als volgt gespecificeerd:

- 2.1 Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)

De vorderingen op het IMF bedragen EUR 20,607 miljoen (ultimo 2020: EUR 8,852 miljoen).

Ultimo 2021 bedraagt de SDR¹⁵/EUR-koers 1,2359 (ultimo 2020: SDR/EUR 1,1786).

De vorderingen op het IMF zijn gefinancierd en gehouden door DNB ten behoeve van het IMF-lidmaatschap van de Nederlandse Staat. De Nederlandse Staat heeft een kredietgarantie verstrekt ter hoogte van de toezeggingen. Vanaf 2021 zijn de bijzondere trekkingsrechten hiervan uitgezonderd.

¹⁵ De waarde van de SDR wordt gebaseerd op een mandje van internationale valuta: de euro, de Amerikaanse dollar, de Chinese yuan, de Japanse yen en het Britse pond.

In miljoenen

	31 december 2021		31 december 2020	
	SDR	EUR	SDR	EUR
Reservetranchepositie	2.166	2.677	1.836	2.163
Leningen	834	1.030	768	905
Bijzondere trekkingsrechten	13.674	16.900	4.907	5.784
Totaal	16.674	20.607	7.511	8.852

Reservetranchepositie

De reservetranchepositie bedraagt ultimo 2021 EUR 2.677 miljoen (ultimo 2020: EUR 2.163 miljoen) en is onderdeel van het quotum. Alle IMF-lidstaten hebben een quotum ter beschikking gesteld aan het IMF waarvan de omvang is gerelateerd aan hun relatieve positie in de wereldeconomie. Het Nederlandse quotum bedraagt SDR 8.737 miljoen. De reservetranchepositie (SDR 2.166 miljoen) betreft het door het IMF getrokken deel van dit quotum. Het restant, de IMF euro beschikingsruimte (SDR 6.571 miljoen), wordt bij DNB aangehouden.

Leningen

Ultimo 2021 bedragen de leningen EUR 1.030 miljoen (ultimo 2020: EUR 905 miljoen).

In miljoenen

	Totaal faciliteit		Einde trekkingsperiode*	31 december 2021		31 december 2020	
	SDR	EUR		SDR	EUR	SDR	EUR
PRGT	1.496	1.849	31-12-2029	725	896	548	646
NAB	9.190	11.358	31-12-2025	109	134	219	259
Kredietfaciliteit 2020		5.863	31-12-2023	-	-	-	-
Totaal				834	1.030	767	905

* De trekkingsperiode is de periode waarin leningen kunnen worden aangegaan.

De looptijden van de leningen zijn als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2021				Resterende looptijd* 31 december 2020			
	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
PRGT	896	2	4	890	646	4	2	640
NAB**	134	-	-	134	259	-	-	259
Kredietfaciliteit 2020	-	-	-	-	-	-	-	-
	1.030	2	4	1.024	905	4	2	899

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratiedatum.

** NAB-leningen hebben vanaf het verstrekingsmoment een looptijd van 10 jaar.

De Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT) is een fonds waaruit hoofdsommen voor leningen aan de armste ontwikkelingslanden met een lage gesubsidieerde rente worden gefinancierd.

De toename in verstrekte leningen onder dit fonds is het gevolg van de COVID-19-pandemie.

De New Arrangement to Borrow (NAB) is een kredietfaciliteit die DNB aan het IMF ter beschikking heeft gesteld. Deze kredietlijn kan het IMF invoeren voor zijn reguliere operaties in aanvulling op het quotum. In 2021 is er op een deel van de NAB-leningen vervroegd afgelost. Per 1 januari 2021 is de NAB-faciliteit als gevolg van een internationale overeenkomst verdubbeld tot SDR 9.190 miljoen en is de trekkingsperiode verlengd tot en met 31 december 2025.

Daarnaast is op 1 januari 2021 een nieuwe bilaterale kredietfaciliteit (Kredietfaciliteit 2020) met het IMF ingegaan van maximaal EUR 5.863 miljoen. Het einde van de trekkingsperiode is 31 december 2023. Het IMF kan van deze kredietfaciliteit gebruikmaken indien beschikbare middelen uit het quotum en de NAB ontoereikend zijn.

Bijzondere trekkingsrechten

Ultimo 2021 bedragen de bijzondere trekkingsrechten EUR 16.900 miljoen (ultimo 2020: EUR 5.784 miljoen). Zij vertegenwoordigen het recht om bij andere landen het SDR-bezit in te wisselen tegen andere valuta.

Op 23 augustus 2021 heeft het IMF additionele bijzondere trekkingsrechten gecreëerd voor een omvang van SDR 456 miljard. Dit bedrag is gealloceerd naar rato van het quotum van de lidstaten in het IMF geldend voor deze datum. Met deze allocatie wil het IMF in de wereldwijde liquiditeits-behoefte voorzien, het vertrouwen opbouwen en de veerkracht en stabiliteit van de wereldeconomie bevorderen. De additionele allocatie die aan DNB is toegewezen bedraagt SDR 8.374 miljoen. Dit is de voornaamste reden van de toename in het bezit van speciale trekkingsrechten, die hiermee uitkomen op SDR 13.674 miljoen (ultimo 2020: SDR 4.907 miljoen).

De bijzondere trekkingsrechten zijn gecreëerd tegenover de passivapost 'Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF'. Ultimo 2021 bedragen deze EUR 16.326 miljoen (ultimo 2020: EUR 5.700 miljoen). Dit betreft de totale allocatie aan de Nederlandse staat.

- 2.2 Tegoeden bij banken en beleggingen in waardepapieren, externe leningen en overige externe activa

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 4.909 miljoen (ultimo 2020: EUR 4.698 miljoen).

De specificatie van deze post naar valutasoort luidt als volgt:

In miljoenen						
	31 december 2021			31 december 2020		
	Vreemde valuta	EUR	Koers	Vreemde valuta	EUR	Koers
USD	4.118	3.636	1,1326	4.251	3.464	1,2271
JPY	112.797	865	130,3800	156.032	1.234	126,4900
AUD	108	69	1,5615	0	0	1,5896
CAD	100	69	1,4393	0	0	1,5633
NOK	686	69	9,9888	-	-	10,4703
CZK	1.690	68	24,8580	-	-	26,2420
GBP	56	67	0,8403	0	0	0,8990
CNY	478	66	7,1947	-	-	8,0225
DKK	0	0	7,4364	0	0	7,4409
Overige valuta		0			0	
Totaal		4.909			4.698	

Deze tegoeden in vreemde valuta zijn als volgt naar beleggingscategorie gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Vastrentende waarden	3.695	3.577
Aandelenfondsen	822	970
Reverse repo's	371	149
Nostrorekeningen	21	2
Totaal	4.909	4.698

In het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

De beleggingscategorieën zijn als volgt naar looptijd gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2021					Resterende looptijd* 31 december 2020				
	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastrentende waarden	3.695	-	2.342	389	964	3.577	-	2.537	504	536
Aandelenfondsen	822	822	-	-	-	970	970	-	-	-
Reverse repo's	371	-	371	-	-	149	-	149	-	-
Nostrorekeningen	21	21	-	-	-	2	2	-	-	-
Totaal	4.909	843	2.713	389	964	4.698	972	2.686	504	536

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratedatum.

3. Vorderingen op ingezetenen van het eurogebied, luidende in vreemde valuta

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 640 miljoen (ultimo 2020: EUR 583 miljoen).

De specificatie van deze post naar valutasoort luidt als volgt:

In miljoenen

	31 december 2021			31 december 2020		
	Vreemde valuta	EUR	Koers	Vreemde valuta	EUR	Koers
USD	725	640	1,1326	716	583	1,2271
Overige valuta		0			0	
Totaal		640			583	

Deze tegoeden in vreemde valuta zijn als volgt naar beleggingscategorie gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Vastrentende waarden	638	420
USD tender	-	162
Nostrorekeningen	2	1
Totaal	640	583

In het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

De beleggingscategorieën zijn als volgt naar looptijd gespecificeerd:

In miljoenen										
	Resterende looptijd* 31 december 2021					Resterende looptijd* 31 december 2020				
	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar	Totaal	Geen looptijd	< 1 jaar	1 - 2 jaar	> 2 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vastrentende waarden	638	-	445	95	98	420	-	237	59	124
USD tender	-	-	-	-	-	162	-	162	-	-
Nostrorekeningen	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-
Totaal	640	2	445	95	98	583	1	399	59	124

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratedatum.

De USD tender bestaat uit vorderingen als gevolg van transacties met wederinkoop op tegenpartijen uit het Eurosysteem. Ultimo 2021 is deze post nihil (2020: EUR 162 miljoen). Deze komen voort uit het programma voor verschaffing van kortlopende liquiditeit in USD. Onder dit programma stelt de Federal Reserve via swaptransacties USD beschikbaar aan de ECB met als doel te voorzien in kortlopende USD financiering aan Eurosysteem-tegenpartijen. De ECB sluit tegelijkertijd swaptransacties af met NCB's uit het eurogebied, waaronder DNB, die de beschikbare gelden gebruiken om liquiditeit verruimende operaties uit te voeren met Eurosysteem-tegenpartijen in de vorm van transacties met wederinkoop en swaptransacties. De swaptransacties tussen de ECB en NCB's resulteren in intra-systeemposities en worden verantwoord onder activapost 8.5 'Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)'.

4. Vorderingen op niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 154 miljoen (ultimo 2020: EUR 27 miljoen). Deze bestaat uit:

In miljoenen		
	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Aandelenfondsen	148	-
Nostrorekeningen	6	27
Totaal	154	27

In het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

Zowel de aandelenfondsen als de nostrorekeningen hebben geen vaste looptijd en worden daarom niet verder gespecificeerd.

5. Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro

De totale vordering van het Eurosysteem ter zake van de post 'Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro' bedraagt ultimo 2021 EUR 2.201.882 miljoen (ultimo 2020: EUR 1.793.194 miljoen). Hiervan bedraagt de kredietverlening van DNB aan in Nederland gevestigde kredietinstellingen EUR 173.282 miljoen (ultimo 2020: EUR 141.538 miljoen). In overeenstemming met artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zullen alle risico's aangaande deze kredietverlening, wanneer deze zich manifesteren, bij besluit van de Raad van Bestuur van de ECB, in beginsel volledig worden gedragen door alle NCB's van het Eurosysteem, naar rato van de op het moment van verlies geldende Eurosysteem-kapitaalsleutel. Om gebruik te kunnen maken van deze faciliteit dient een financiële instelling te voldoen aan de door de ECB gestelde eisen, waaronder de beleenbaarheidsvereisten van het onderpand. Verliezen komen alleen voor indien de tegenpartij tekortschiet bij terugbetaling en daarnaast de uitwinning van het ontvangen onderpand niet voldoende is.

Over geheel 2021 bedroeg de basisherfinancieringsrente 0,00% (2020: idem). De depositorente bedroeg over geheel 2021 -0,50% (2020: idem).

Deze post is als volgt gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Basisherfinancieringstransacties	-	-
Langerlopende herfinancieringstransacties	173.282	141.538
'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop	-	-
Structurele transacties met wederinkoop	-	-
Marginale beleningsfaciliteit	-	-
Kredieten uit hoofde van margestortingen	-	-
Totaal	173.282	141.538

- 5.1 Basisherfinancieringstransacties

Uit hoofde van basisherfinancieringstransacties staat ultimo 2021 geen krediet uit (ultimo 2020: idem). Doorgaans worden deze transacties in de vorm van standaardtenders op wekelijkse basis uitgevoerd met een looptijd van een week. De basisherfinancieringstransacties worden uitgevoerd op basis van vaste rentetenders. Zij spelen een voorname rol bij het sturen van de rentepercentages, het reguleren van de marktliquideit en het geven van signalen over de monetaire beleidskoers.

- 5.2 Langerlopende herfinancieringstransacties

De langerlopende herfinancieringstransacties bedragen ultimo 2021 EUR 173,282 miljoen (ultimo 2020: EUR 141,538 miljoen) en voorzien in de langerlopende liquiditeitsbehoefte. Deze transacties hebben een looptijd gelijk aan de minimumreserveperiode¹⁶ of tussen de 3 en 48 maanden. Ultimo 2021 bedragen de langerlopende herfinancieringstransacties uit het derde programma (TLTRO-III-leningen) EUR 173,282 miljoen (ultimo 2020: EUR 140,535 miljoen). Ultimo 2021 staan er geen transacties uit inzake de langerlopende herfinancieringstransacties van het tweede programma (TLTRO-II-leningen, ultimo 2020: EUR 448 miljoen), de langerlopende herfinancieringstransacties in verband met de pandemie (PELTRO-leningen, ultimo 2020: EUR 450 miljoen) en de langerlopende herfinancieringstransacties (LTRO-leningen, ultimo 2020: EUR 105 miljoen).

Vanaf 2016 zijn er vier langerlopende herfinancieringstransacties uit het tweede programma (TLTRO-II) gestart met een looptijd van vier jaar. In 2021 is de laatste TLTRO-II-lening met een omvang van EUR 448 miljoen terugbetaald.

¹⁶ Zie <https://www.ecb.europa.eu/press/calendars/reserve/html/index.en.html> voor het overzicht van minimumreserveperioden.

Daarnaast is de Raad van Bestuur van de ECB in 2019 gestart met de eerste van aanvankelijk zeven langerlopende herfinancieringstransacties uit het derde programma (TLTRO-III-leningen). Aanvullend heeft de Raad van Bestuur van de ECB op 10 december 2020 besloten hier drie langerlopende herfinancieringstransacties aan toe te voegen, die zijn uitgevoerd tussen juni en december 2021. Deze transacties hebben een looptijd van drie jaar. Voor de eerste zeven TLTRO-III-transacties hebben de kredietinstellingen vanaf september 2021 de mogelijkheid om de leningen op kwartaalbasis gedeeltelijk of geheel vervroegd af te lossen als minimaal één jaar van de looptijd is verstreken.¹⁷ Vanaf de achtste TLTRO-III-transactie hebben kredietinstellingen vanaf juni 2022 op kwartaalbasis die mogelijkheid tot vervroegde aflossing. De Raad van Bestuur van de ECB had aanvankelijk besloten dat de rente op TLTRO-III-leningen op zijn laagst gelijk zou zijn aan de depositorente die geldt gedurende de looptijd van de lening. Als reactie op de COVID-19 schok heeft de Raad van Bestuur van de ECB in 2020¹⁸ besloten dat voor de periode tussen 24 juni 2020 en 23 juni 2021 en voor de periode tussen 24 juni 2021 en 23 juni 2022, aangeduid als respectievelijk de speciale renteperiode en de additionele speciale renteperiode, een rente geldt die tot 50 basispunten lager kan zijn dan de gemiddelde geldende depositorente over die periode, maar in ieder geval niet minder negatief dan -1%. Het werkelijke rentetarief is afhankelijk van of door de kredietinstellingen aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan en zal pas bekend zijn op de vervaldatum van elke lening en tot die tijd kan alleen een realistische inschatting gemaakt worden voor de speciale renteperiode en de additionele speciale renteperiode voor zover deze rentetarieven zijn gecommuniceerd aan de tegenpartijen. Als gevolg hiervan werd uit oogpunt van prudentie de depositorente minus 50 basispunten, maar in elk geval niet minder negatief dan -1%, gebruikt om de TLTRO-III-rentelasten te berekenen over de twee speciale renteperioden, depositorente wordt gebruikt voor de TLTRO-III-rentelasten over de periode daarna tot er meer betrouwbare gegevens beschikbaar zijn. Dit betekent dat de volgende rentetarieven zijn gebruikt voor de cijfers over 2021: de werkelijke rentetarieven over de speciale renteperiode tot en met 23 juni 2021 die op 10 september 2021 zijn gecommuniceerd aan de tegenpartijen en -1% over de additionele speciale renteperiode.

Op 30 april 2020 heeft de Raad van Bestuur van de ECB tevens besloten om van start te gaan met een nieuwe serie van zeven additionele langerlopende herfinancieringstransacties in verband met de pandemie, genaamd PELTRO-leningen. De PELTRO-leningen voorzien in de liquiditeitsbehoefte van het financiële systeem in het eurogebied en waarborgen de soepele werking van de geldmarkt gedurende de pandemie. Deze liepen af in het derde kwartaal van 2021. Aanvullend heeft de Raad van Bestuur van de ECB op 10 december 2020 besloten om een serie van vier additionele PELTRO-leningen op kwartaalbasis uit te geven in 2021, met een looptijd van een jaar. Deze leningen worden uitgevoerd met volledige toewijzing, waarbij het rentetarief 25 basispunten lager ligt dan de gemiddelde basisherfinancieringsrente in het Eurosysteem gedurende de looptijd van de PELTRO-leningen. In 2021 zijn de laatste PELTRO-leningen met een omvang van EUR 450 miljoen terugbetaald en is op de nieuwe serie in 2021 niet ingeschreven.

¹⁷ Besluit (EU) 2020/407 van de ECB van 16 maart 2020 tot wijziging van Besluit (EU) 2019/1311 betreffende een derde reeks gerichte langerlopende herfinancieringstransacties (ECB/2020/13).

¹⁸ Besluiten van de Raad van Bestuur van de ECB op 30 april 2020 en 10 december 2020.

- 5.3 'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop

'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop worden ingezet met als doel de liquiditeit in de markt te reguleren, de rentepercentages te sturen en in het bijzonder om de effecten op de rentepercentages te dempen die zijn veroorzaakt door onverwachte marktfluctuaties. Naar hun aard worden dergelijke transacties op ad-hocbasis uitgevoerd. Dergelijke transacties zijn in 2021 niet uitgevoerd (2020: idem).

- 5.4 Structurele transacties met wederinkoop

Deze transacties kunnen door middel van standaardtenders worden uitgevoerd om de structurele positie van het Eurosysteem ten opzichte van de financiële sector aan te passen. In 2021 zijn, evenals in 2020, dergelijke transacties niet uitgevoerd.

- 5.5 Marginale beleningsfaciliteit

Tegenpartijen kunnen deze faciliteit gebruiken om deposito's, tegen de depositorente, tot de ochtend van de volgende werkdag te verkrijgen van NCB's in ruil voor geldig onderpand en tegen een vooraf overeengekomen rentetarief. In 2021, evenals in 2020, is er geen gebruikgemaakt van deze faciliteit.

- 5.6 Kredieten uit hoofde van margestortingen

Dit betreft kredieten aan tegenpartijen in gevallen waar de marktwaarde van het onderpand een vooraf gestelde grenswaarde overschrijdt, waardoor een overschot aan onderpand ontstaat ten opzichte van de uitstaande monetaire beleidstransacties. In 2021 zijn, evenals in 2020, geen kredieten uit hoofde van margestortingen verstrekt.

7. Waardepapieren uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 204.405 miljoen (ultimo 2020: EUR 156.272 miljoen). Deze bestaat uit 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren' en 'Overige waardepapieren'.

- 7.1 Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren

Deze balanspost bevat waardepapieren die door DNB zijn aangekocht in het kader van het tweede en derde aankoopprogramma voor gedekte obligaties (CBPP2 en CBPP3), het aankoopprogramma voor de effectenmarkten (SMP), het aankoopprogramma voor door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP) en het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP).

	Startdatum	(In)actief	Besluit	In aanmerking komende effecten*
Beëindigde programma's				
CBPP1	juli 2009	inactief sinds juni 2010	ECB/2009/16	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
CBPP2	november 2011	inactief sinds oktober 2012	ECB/2011/17	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
SMP	mei 2010	inactief sinds september 2012	ECB/2010/5	Effecten uit de publieke en private sector uitgegeven in het eurogebied**
APP				
CBPP3	oktober 2014	actief	ECB/2020/8 (aangepast)	Gedekte obligaties van ingezetenen van het eurogebied
ABSPP	november 2014	actief	ECB/2014/45 (aangepast)	Senior en gegarandeerde mezzanine-tranches van door activa gedekte effecten van ingezetenen van het eurogebied
PSPP	maart 2015	actief	ECB/2020/9	Obligaties uitgegeven door centrale, regionale of lokale overheden of erkende agentschappen, internationale organisaties en multilaterale ontwikkelingsbanken uit het eurogebied
CSPP	juni 2016	actief	ECB/2016/16	Obligaties en geldmarktpapier uitgegeven door niet-bancaire instellingen in het eurogebied
PEPP				
PEPP	maart 2020	actief	ECB/2020/17 (aangepast)	Alle activacategorieën die in aanmerking komen onder APP***

* Verdere criteria voor de specifieke programma's kunnen worden gevonden in de besluiten van de Raad van Bestuur van de ECB.

** In het kader van het SMP worden alleen waardepapieren aangekocht die zijn uitgegeven door vijf overheden van landen uit het eurogebied.

*** Inclusief effecten uitgegeven door de Griekse overheid.

In 2021 heeft het Eurosysteem de netto-aankopen onder het uitgebreide programma voor de aankoop van activa (APP)¹⁹ voortgezet met een bedrag van gemiddeld EUR 20 miljard per maand. In december 2021 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten om in het tweede en derde kwartaal van 2022 netto-aankopen te verrichten van respectievelijk EUR 40 miljard en EUR 30 miljard per maand. Vanaf oktober 2022 heeft de Raad van Bestuur van de ECB het voornemen om netto-aankopen tegen een maandelijks bedrag van EUR 20 miljard te blijven verrichten zo lang als nodig is om het effect van de beleidsrentes te versterken, en om hiermee te stoppen vlak voordat de ECB haar rentes gaat verhogen. De Raad van Bestuur van de ECB is daarnaast van plan om herinvesteringen te blijven uitvoeren voor een langere periode na de datum waarop de Raad van Bestuur van de ECB haar belangrijkste rentes heeft verhoogd, en in elk geval zo lang als nodig is om gunstige liquiditeitscondities en een ruime mate van monetaire ondersteuning te bieden.

Daarnaast heeft het Eurosysteem in 2021 het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP) voortgezet met een beschikbaar bedrag van EUR 1.850 miljard²⁰. De aankopen onder dit programma worden op flexibele wijze verricht aan de hand van de beoordeling van de financieringscondities en inflatievooruitzichten. In december 2021 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten om de netto-aankopen onder het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP) eind maart 2022 te beëindigen. Indien nodig kunnen deze netto-aankopen worden hervat om negatieve schokken van de COVID-19 pandemie op te vangen. Verder heeft de Raad van Bestuur besloten om de herinvesteringstermijn van de hoofdsom van waardepapieren die in het kader van het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP) zijn aangekocht te verlengen tot ten minste eind 2024. De herinvesteringen zijn flexibel en kunnen op elk moment worden aangepast over de tijd, activaklassen en rechtsgebieden. De toekomstige afbouw van de PEPP-portefeuilles wordt zo verricht dat de monetaire beleidskoers niet gehinderd wordt.

¹⁹ Zie de website van de ECB voor meer informatie.

²⁰ Het totale beschikbare bedrag zal niet volledig worden gebruikt als gunstige financieringsvoorwaarden kunnen worden gehandhaafd met activa aankopen voor een lager bedrag.

De geamortiseerde kostprijs van de door DNB en de overige centrale banken van het Eurosysteem aangehouden vastrentende waarden is als volgt:

In miljoenen

Geamortiseerde kostprijs	31 december 2021			31 december 2020		
	DNB	Overig Eurosysteem	Totaal Eurosysteem	DNB	Overig Eurosysteem	Totaal Eurosysteem
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Beëindigde programma's						
CBPP1	-	429	429	-	452	452
CBPP2	40	2.366	2.406	40	2.724	2.764
SMP	454	6.068	6.522	1.436	27.227	28.663
Totaal beëindigde programma's	494	8.863	9.357	1.476	30.403	31.879
APP						
CBPP3	22.855	275.312	298.167	20.451	267.094	287.545
ABSPP	-	28.403	28.403	-	29.352	29.352
PSPP - overheid	103.659	2.118.940	2.222.599	97.640	1.994.651	2.092.291
PSPP - supranationaal	-	264.537	264.537	-	249.317	249.317
CSPP	-	309.676	309.676	-	250.403	250.403
Totaal APP	126.514	2.996.868	3.123.382	118.091	2.790.817	2.908.908
PEPP						
PEPP - gedekte obligaties	414	5.659	6.073	114	3.004	3.118
PEPP - overheid	74.035	1.326.185	1.400.220	34.428	625.215	659.643
PEPP - supranationaal	-	130.590	130.590	-	47.796	47.796
PEPP - bedrijfsobligaties	-	43.782	43.782	-	43.154	43.154
Totaal PEPP	74.449	1.506.216	1.580.665	34.542	719.169	753.710
Totaal	201.457	4.511.947	4.713.403	154.109	3.540.389	3.694.496

De Raad van Bestuur van de ECB en de directie van DNB beoordelen regelmatig de financiële risico's verbonden aan de waardepapieren gehouden onder deze programma's. De jaarlijkse test om eventuele bijzondere waardeverminderingen vast te stellen wordt door het Eurosysteem uitgevoerd per programma op basis van de beschikbare informatie per balansdatum. DNB volgt hierbij het besluit van de Raad van Bestuur van de ECB. Op basis van de jaarlijkse test die per 31 december 2021 is uitgevoerd, verwacht de Raad van Bestuur van de ECB dat alle toekomstige kasstromen op de waardepapieren aangehouden onder deze programma's zullen worden ontvangen.

In overeenstemming met het besluit van de Raad van Bestuur van de ECB onder artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zullen alle financiële verliezen aangaande deze programma's²¹, wanneer deze zich manifesteren, volledig worden gedragen door alle NCB's van het Eurosysteem volgens de op het moment van verlies geldende Eurosysteem-kapitaalsleutel. Financiële verliezen uit PSPP-overheid en PEPP-overheid zijn uitgesloten en worden niet gedragen door alle NCB's van het Eurosysteem.

De geamortiseerde kostprijs en de marktwaarde²² van de door DNB aangehouden vastrentende waarden zijn als volgt:

In miljoenen				
	31 december 2021		31 december 2020	
	Geamortiseerde kostprijs	Marktwaarde	Geamortiseerde kostprijs	Marktwaarde
	EUR	EUR	EUR	EUR
Beëindigde programma's				
CBPP2	40	40	40	42
SMP	454	499	1.436	1.534
APP				
CBPP3	22.855	23.263	20.451	21.873
PSPP - overheid	103.659	107.616	97.640	105.034
PEPP				
PEPP - gedekte obligaties	414	406	114	117
PEPP - overheid	74.035	73.587	34.428	34.599
Totaal	201.457	205.411	154.109	163.199

²¹ Het ABSPP staat op de balans van de ECB en is primair voor risico van de ECB. Eventuele verliezen worden via de tussentijdse winstuitkering van de ECB doorberekend aan de nationale centrale banken.

²² De marktwaarde is indicatief en is afgeleid van de marktnoteringen. Als marktnoteringen niet beschikbaar zijn, wordt gebruikgemaakt van schattingen gebaseerd op interne Eurosysteem-modellen. De marktwaarde is niet in de balans en winst- en verliesrekening opgenomen maar wordt hier voor vergelijkingsdoeleinden gepresenteerd.

De looptijden van de vastrentende waarden worden als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	Resterende looptijd* 31 december 2021						Resterende looptijd* 31 december 2020					
	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	2 - 5 jaar	5 - 10 jaar	> 10 jaar	Totaal	< 1 jaar	1 - 2 jaar	2 - 5 jaar	5 - 10 jaar	> 10 jaar
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Beëindigde programma's												
CBPP2	40	40	-	-	-	-	40	-	40	-	-	-
SMP	454	249	-	205	-	-	1.436	988	246	198	4	-
APP												
CBPP3	22.855	1.961	1.449	3.441	6.982	9.022	20.451	1.184	1.911	3.453	6.064	7.839
PSPP - overheid	103.659	10.522	11.001	21.160	30.389	30.587	97.640	5.670	10.645	26.147	27.635	27.543
PEPP												
PEPP - gedekte obligaties	414	30	-	1	89	294	114	-	31	-	41	42
PEPP - overheid	74.035	14.260	4.968	12.530	20.372	21.905	34.428	14.939	1.247	4.920	10.789	2.533
Totaal	201.457	27.062	17.418	37.337	57.832	61.808	154.109	22.781	14.120	34.718	44.533	37.957

* De resterende looptijd is de periode die ligt tussen balansdatum en uiteindelijke expiratedatum.

In het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de risico's waaraan de monetaire programma's blootstaan.

- 7.2 Overige waardepapieren

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 2.948 miljoen (ultimo 2020: EUR 2.163 miljoen). Deze bestaat uit posities in aandelenfondsen en obligatiefondsen gewaardeerd tegen marktwaarde.

Deze post is als volgt naar beleggingscategorieën gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Aandelenfondsen	1.728	957
High-yield obligatiefondsen	640	619
Investment-grade obligatiefondsen	580	587
Totaal	2.948	2.163

Bovenstaande fondsen hebben geen vaste looptijd en worden daarom niet verder gespecificeerd.

In het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

8. Vorderingen binnen het Eurosysteem

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 71.790 miljoen (ultimo 2020: EUR 107.495 miljoen).

- 8.1 Deelneming in de ECB

Overeenkomstig artikel 28 van de Statuten van het ESCB en van de ECB zijn de NCB's van het ESCB de enige aandeelhouders in het kapitaal van de ECB. De omvang van de deelneming is afhankelijk van het aandeel van iedere NCB dat is vastgesteld overeenkomstig artikel 29 van de Statuten van het ESCB en van de ECB en wijzigt elke 5 jaar of bij toe- of uittreding van een NCB.

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 586 miljoen (ultimo 2020: EUR 551 miljoen). Dit bedrag is opgebouwd uit EUR 480 miljoen aan kapitaalstorting (ultimo 2020: EUR 444 miljoen) en EUR 106 miljoen aan stortingen voortkomend uit wijzigingen in het aandeel in het geaccumuleerde netto vermogen van de ECB (ultimo 2020: idem).

De verdeling van het maatschappelijk en geplaatst alsmede volgestort kapitaal over de NCB's is als volgt:

In procenten respectievelijk miljoenen

	31 december 2021			
	Kapitaalsleutel Eurosysteem	Kapitaalsleutel	Maatschappelijk en geplaatst kapitaal	Volgestort kapitaal
	%	%	EUR	EUR
Nationale Bank van België	3,6432	2,9630	321	299
Deutsche Bundesbank	26,3615	21,4394	2.321	2.160
Eesti Pank	0,2817	0,2291	25	23
Central Bank of Ireland	1,6934	1,3772	149	139
Bank of Greece	2,4735	2,0117	218	203
Banco de España	11,9246	9,6981	1.050	977
Banque de France	20,4243	16,6108	1.798	1.674
Banca d'Italia	16,9885	13,8165	1.496	1.392
Central Bank of Cyprus	0,2152	0,1750	19	18
Latvijas Banka	0,3897	0,3169	34	32
Lietuvos bankas	0,5788	0,4707	51	47
Banque centrale du Luxembourg	0,3294	0,2679	29	27
Central Bank of Malta	0,1049	0,0853	9	9
De Nederlandsche Bank	5,8604	4,7662	516	480
Oesterreichische Nationalbank	2,9269	2,3804	258	240
Banco de Portugal	2,3405	1,9035	206	192
Banka Slovenije	0,4815	0,3916	42	39
Národná banka Slovenska	1,1452	0,9314	101	94
Suomen Pankki-Finlands Bank	1,8369	1,4939	162	151
Totaal eurogebied NCB's*	100,0000	81,3286	8.804	8.194
Bulgarian National Bank	-	0,9832	106	4
Česká národní banka	-	1,8794	203	8
Danmarks Nationalbank	-	1,7591	190	7
Hrvatska narodna banka	-	0,6595	71	3
Magyar Nemzeti Bank	-	1,5488	168	6
Narodowy Bank Polski	-	6,0335	653	25
Banca Națională a României	-	2,8289	306	11
Sveriges Riksbank	-	2,9790	322	12
Totaal niet-eurogebied NCB's*	-	18,6714	2.021	76
Totaal euro- en niet-eurogebied NCB's	-	100,0000	10.825	8.270

* Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

Het maatschappelijk en geplaatst kapitaal van de ECB bedraagt EUR 10.825 miljoen en is ongewijzigd na het vertrek van de Bank of England uit het ESCB op 31 januari 2020. Het volgestorte kapitaal van de ECB bleef in 2020 met EUR 7.659 miljoen eveneens ongewijzigd, aangezien de resterende NCB's het volgestorte deel van de Bank of England van EUR 58 miljoen hebben overgenomen. In aanvulling hierop heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten dat de NCB's uit het eurogebied hun verhoogde aandeel in het maatschappelijk en geplaatst kapitaal in 2021 en 2022 in twee jaarlijkse termijnen volledig dienen vol te storten²³. DNB heeft daartoe op 29 december 2021 de eerste termijn van EUR 36 miljoen gestort waardoor haar aandeel in het maatschappelijk en geplaatst kapitaal van de ECB is verhoogd van EUR 444 miljoen in 2020 tot EUR 480 miljoen ultimo 2021. Ultimo 2021 bedraagt het volgestorte kapitaal van de ECB EUR 8.270 miljoen. De tweede termijn van EUR 36 miljoen wordt in 2022 gestort.

- 8.2 Vorderingen uit hoofde van overdracht van externe reserves aan de ECB

Ultimo 2021 bedragen deze vorderingen EUR 2.364 miljoen (ultimo 2020: EUR 2.364 miljoen). Deze komen voort uit de overdracht van externe reserves aan de ECB. Overeenkomstig artikel 30.2 van de Statuten van het ESCB en de ECB staat de overdracht in verhouding tot het aandeel van de NCB in het geplaatst kapitaal van de ECB. De rente op deze vorderingen wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem. Over het aandeel van goud in de overdracht wordt geen rente vergoed.

- 8.4 Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem

Deze post van EUR 68.840 miljoen (ultimo 2020: EUR 66.097 miljoen) bestaat uit een netto vordering van DNB op het Eurosysteem met betrekking tot de herverdeling van eurobankbiljetten (zie 'Posities binnen het ESCB en binnen het Eurosysteem' en 'Bankbiljetten in omloop' onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling'). De rente op deze vorderingen wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem.

- 8.5 Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)

Deze post is omgeslagen naar een verplichting en wordt toegelicht onder de passivapost 'Overige verplichtingen binnen het Eurosysteem (netto)'. Ultimo 2020 bedroeg deze post EUR 38.483 miljoen.

9. Overige activa

Ultimo 2021 bedraagt het totaal van deze post EUR 2.412 miljoen (ultimo 2020: EUR 2.189 miljoen).

²³ Met name besluit (EU) 2020/138 van de ECB van 22 januari 2020 betreffende de volstorting van het kapitaal van de Europese Centrale Bank door de nationale centrale banken van de lidstaten die de euro als munt hebben en tot intrekking van besluit (EU) 2019/44 (ECB/2020/4), besluit (EU) 2020/136 van de ECB van 22 januari 2020 betreffende de volstorting van het kapitaal van de Europese Centrale Bank door de nationale centrale banken buiten het eurogebied en tot intrekking van besluit (EU) 2019/48 (ECB/2020/2) en besluit (EU) 2020/139 van de ECB van 22 januari 2020 tot vaststelling van de voorwaarden voor overdrachten van de kapitaalaandelen van de Europese Centrale Bank tussen de nationale centrale banken en voor de aanpassing van de gestorte kapitaal en intrekking van besluit (EU) 2019/45 (ECB/2020/5).

- 9.2 Materiële en immateriële vaste activa

De onder 'Materiële en immateriële vaste activa' begrepen posten zijn als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	Totaal materiële en immateriële vaste activa	Totaal materiële vaste activa	Bedrijfs- gebouwen en -terreinen*	Inventaris	Vaste bedrijfs- middelen in uitvoering	Totaal immateriële vaste activa	Ontwikke- lingskosten (software)
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Boekwaarde per 31 december 2019	151	137	83	14	40	14	14
Mutaties:							
Herrubricering	-	-	41	5	-46	-	-
Investerings	86	82	-	6	76	4	4
Desinvesteringen	-15	-15	-14	-1	-	-	-
Afschrijvingen	-70	-64	-55	-9	-	-6	-6
Bijzondere waarde- verminderingverliezen	-	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2020	152	140	55	15	70	12	12
Mutaties:							
Herrubricering	-	-	3	-	-3	-	-
Investerings	87	82	-	2	80	5	5
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	-28	-24	-19	-5	-	-4	-4
Bijzondere waarde- verminderingverliezen	-	-	-	-	-	-	-
Boekwaarde per 31 december 2021	211	198	39	12	147	13	13
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	424	332	91	94	147	92	92
Cumulatieve afschrijvingen	-213	-134	-52	-82	-	-79	-79
Boekwaarde per 31 december 2021	211	198	39	12	147	13	13

* In Bedrijfsgebouwen en -terreinen is grond opgenomen ter waarde van EUR 7 miljoen. Hierop wordt niet afgeschreven.

DNB is in 2020 begonnen met de duurzame renovatie van het pand aan het Frederiksplein.

Als gevolg hiervan is het overgrote deel van de medewerkers tijdelijk gehuisvest in het Toorop-gebouw aan de Spaklerweg in Amsterdam.

Het bankbiljettenbedrijf en de goudvoorraad bevinden zich sinds 2020 in Haarlem, in afwachting van hun uiteindelijke nieuwe locatie op Camp New Amsterdam in Zeist.

Voor zowel de renovatie van het pand aan het Frederiksplein en de nieuwe locatie in Zeist zijn toekomstige contractuele financiële verplichtingen aangegaan van respectievelijk EUR 131 miljoen en EUR 29 miljoen.

- 9.3 Overige financiële activa

De 'Overige financiële activa' worden als volgt naar categorie gespecificeerd:

In miljoenen		
	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Deelnemingen	61	61
Aandelen	3	3
Overige vorderingen	104	117
Totaal	168	181

Deelnemingen

De deelnemingen betreffen die in de Bank for International Settlements (BIS), de Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication scrl (SWIFT) en N.V. Settlement Bank of the Netherlands (SBN). De deelnemingspercentages voor de BIS, SWIFT en SBN zijn ongewijzigd ten opzichte van 2020. Op de aandelen van de deelneming BIS is 25% gestort; de voorwaardelijke verplichting tot volstorting bedraagt, evenals in 2020, per balansdatum SDR 64,9 miljoen. Hoewel DNB 100% van de aandelen van SBN bezit, wordt deze entiteit niet geconsolideerd in de jaarrekening van DNB. Reden hiervoor is dat DNB geen beleidsbepalende invloed kan uitoefenen binnen SBN. Deze berust volledig bij externe partijen.

In procenten respectievelijk miljoenen

Deelnemingen	Deelnemings- percentage	Gevestigd te	Eigen vermogen van de deelneming*	31 december 2021	31 december 2020
			EUR	EUR	EUR
BIS	3,10	Basel (Zwitserland)	28.207	52	52
SWIFT	0,03	La Hulpe (België)	487	0	0
SBN	100,00	Amsterdam	9	9	9
Totaal				61	61

* Eigen vermogen SWIFT en SBN op basis van jaarrekening 2020.

Eigen vermogen BIS op basis van jaarrekening 2021 (boekjaar BIS loopt van 1 april tot en met 31 maart).

Overige vorderingen

De overige vorderingen bestaan met name uit een vordering op een Nederlandse financiële instelling uit hoofde van personeelshypotheke. De hypotheekportefeuille wordt door middel van een concessieovereenkomst periodiek gecedeerd aan DNB.

- 9.5 Overlopende activa

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 1.952 miljoen (ultimo 2020: EUR 1.630 miljoen). Deze post bestaat voornamelijk uit opgelopen rente. Daarnaast zijn de nog te amortiseren resultaten hierin opgenomen, die als volgt zijn te specificeren:

In miljoenen

	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Valutaswaps	52	60
Valutaforwards	1	2
Renteswaps	-	-3
Totaal	53	59

Passiva

1. Bankbiljetten in omloop

Deze post is het aandeel van DNB in het totaal van door het Eurosysteem in omloop gebrachte eurobankbiljetten.

De samenstelling van de door DNB in circulatie gebrachte bankbiljetten minus de door DNB uit circulatie terugontvangen bankbiljetten naar coupure luidt:

In miljoenen

	31 december 2021		31 december 2020	
	Aantal	EUR	Aantal	EUR
EUR 5	-196	-981	-194	-970
EUR 10	-225	-2.249	-217	-2.166
EUR 20	-602	-12.048	-607	-12.130
EUR 50	806	40.287	710	35.519
EUR 100	-75	-7.540	-66	-6.636
EUR 200	27	5.416	29	5.799
EUR 500	-17	-8.459	-16	-8.171
Totaal eurobankbiljetten in omloop via DNB		14.426		11.245
Herverdeling eurobankbiljetten in circulatie	76.080		72.823	
Eurobankbiljetten toegewezen aan de ECB (8% van de som van 14.426 + 76.080)*	-7.240		-6.726	
		68.840		66.097
Totaal		83.266		77.342

* Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

Gedurende 2021 is de totale waarde van de bankbiljetten in omloop binnen het Eurosysteem met 8% toegenomen. Als gevolg van de herverdeling van eurobankbiljetten heeft DNB ultimo 2021 eurobankbiljetten ter waarde van EUR 83.266 miljoen in omloop (ultimo 2020: EUR 77.342 miljoen). De waarde van de daadwerkelijk door DNB in 2021 uitgegeven bankbiljetten is toegenomen met 28%: van EUR 11.245 miljoen naar EUR 14.426 miljoen. Het verschil van EUR 68.840 miljoen tussen het bedrag na herverdeling en het totale bedrag aan eurobankbiljetten dat via DNB in omloop is gebracht, is verantwoord onder 'Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem'. De negatieve aantallen bankbiljetten bij bepaalde coupures worden veroorzaakt doordat DNB per saldo minder van deze bankbiljetten heeft uitgegeven dan terugontvangen uit circulatie.

2. Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro

Dit zijn verplichtingen aan kredietinstellingen die voortvloeien uit het door DNB namens het Eurosysteem gevoerde geldmarktbeleid. Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 301.789 miljoen (ultimo 2020: EUR 258.291 miljoen).

- 2.1 Rekeningen-courant (met inbegrip van reserveverplichtingen)

Ultimo 2021 bedragen deze verplichtingen EUR 295.689 miljoen (ultimo 2020: EUR 252.691 miljoen). Deze hebben betrekking op rekening-courantsaldi van kredietinstellingen die verplicht zijn tot het aanhouden van een minimumreserve bij DNB. Sinds 2021 vormen niet-vrij beschikbare tegoeden en rekening-courantsaldi van kredietinstellingen die niet verplicht zijn een minimumreserve aan te houden bij DNB hier een uitzondering op. Deze uitzondering heeft voor 2021 geen impact op DNB.

Over de verplicht aan te houden reserves wordt de basisherfinancieringsrente vergoed. Vanaf 30 oktober 2019 heeft de Raad van Bestuur van de ECB een tweeledig systeem ingevoerd (tiering) voor de vergoeding op overtollige reserves die worden aangehouden bij DNB. Hierbij wordt een gedeelte van het saldo dat reserveplichtige kredietinstellingen boven hun minimumreserve aanhouden ook vrijgesteld van de negatieve depositorente. Voor dit gedeelte geldt een rentetarief van 0%. Het volume dat is vrijgesteld voor een specifieke kredietinstellingen bovenop de minimumreserve is vastgesteld op zesmaal²⁴ de minimumreserve van die kredietinstelling. Het niet-vrijgestelde deel van de overtollige reserves wordt vergoed tegen 0% of de depositorente als die lager is.

- 2.2 Depositofaciliteit

Dit is een permanente faciliteit die ultimo 2021 EUR 6.100 miljoen (ultimo 2020: EUR 5.600 miljoen) bedraagt en door de kredietinstellingen kan worden benut om deposito's, tegen de depositorente, tot de ochtend van de volgende werkdag bij DNB te plaatsen.

- 2.3 Termijndeposito's

Dit zijn liquiditeit absorberende operaties in de vorm van deposito's. Hierop hebben in 2021, net als in 2020, geen inschrijvingen plaatsgevonden.

- 2.4 'Fine-tuning'-transacties met wederinkoop

Dit zijn monetaire beleidstransacties ter verkrapping van de liquiditeit. In 2021, evenals in 2020, hebben dergelijke transacties niet plaatsgevonden.

²⁴ De Raad van Bestuur van de ECB kan deze 'multiplier' van zes in de loop van de tijd aanpassen in lijn met veranderende niveaus van overliquiditeit.

- 2.5 Deposito's uit hoofde van margestortingen

Dit zijn deposito's die kredietinstellingen aanhouden in gevallen waar de marktwaaarde van het onderpand een vooraf gestelde grenswaarde onderschrijdt, waardoor een tekort aan onderpand ontstaat ten opzichte van de uitstaande monetaire beleidstransacties. In 2021 zijn er, evenals in 2020, geen deposito's uit hoofde van margestortingen aangehouden.

3. Overige verplichtingen aan kredietinstellingen in het eurogebied, luidende in euro

Deze post van EUR 51 miljoen (ultimo 2020: EUR 245 miljoen) bestaat uit verplichtingen uit repotransacties.

4. Verplichtingen aan overige ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Ultimo 2021 bedraagt het totaal van deze post EUR 12.610 miljoen (ultimo 2020: EUR 16.981 miljoen).

- 4.1 Overheid

Deze post van EUR 9.986 miljoen (ultimo 2020: EUR 14.232 miljoen) bestaat ultimo 2021 uit niet-monetaire deposito's als onderdeel van de dienstverlening aan overheden en supranationale instellingen. Deze post bestaat voornamelijk uit deposito's van EUR 6.815 miljoen aan de overheid (ultimo 2020: EUR 11.243 miljoen) en EUR 3.171 miljoen aan het Europees Stabiliteitsmechanisme (ESM) (ultimo 2020: EUR 2.986 miljoen).

- 4.2 Overige verplichtingen

Deze post van EUR 2.624 miljoen (ultimo 2020: EUR 2.749 miljoen) bestaat voornamelijk uit niet-monetaire deposito's van financiële instellingen die niet verplicht zijn een minimumreserve aan te houden als onderdeel van de dienstverlening aan overige ingezetenen in het eurogebied.

5. Verplichtingen aan niet-ingezetenen van het eurogebied, luidende in euro

Deze post van EUR 27.668 miljoen (ultimo 2020: EUR 51.154 miljoen) bestaat voor EUR 24.943 miljoen uit niet-monetaire deposito's als onderdeel van de dienstverlening aan centrale banken en overheden buiten het eurogebied (ultimo 2020: EUR 49.382 miljoen), verplichtingen aan het Europese Single Resolution Fund van EUR 2.389 miljoen (ultimo 2020: EUR 1.751 miljoen), verplichtingen uit reprotransacties van EUR 310 miljoen (ultimo 2020: nihil) en verplichtingen uit margestortingen van EUR 26 miljoen (ultimo 2020: EUR 21 miljoen).

8. Tegenwaarde van toegewezen bijzondere trekkingsrechten in het IMF

Deze post is toegelicht onder de activapost 'Vorderingen op het Internationaal Monetair Fonds (IMF)'.

9. Verplichtingen binnen het Eurosysteem

Ultimo 2021 bedraagt deze post EUR 22.443 miljoen (ultimo 2020: vordering van EUR 38.483 miljoen).

- 9.2 Overige verplichtingen binnen het Eurosysteem (netto)

De stand van deze netto verplichting is ultimo 2021 22.443 miljoen (ultimo 2020: vordering van EUR 38.483 miljoen). Deze bestaat uit drie componenten.

In miljoenen		
	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Verplichtingen aan de ECB uit hoofde van TARGET2	22.517	-38.397
Verplichtingen aan de ECB uit hoofde van het monetair inkomen	-65	-12
Verplichtingen aan de ECB uit hoofde van de tussentijdse winstuitkering van de ECB	-9	-74
Totaal	22.443	-38.483

De eerste component is de TARGET2-verplichting van DNB op de ECB van EUR 22.517 miljoen (ultimo 2020: vordering van EUR 38.397 miljoen). Deze verplichting hangt samen met ontvangsten en betalingen van kredietinstellingen en NCB's via TARGET2 die neerslaan in aangehouden tegoeden bij centrale banken van het Eurosysteem via overeenkomstige rekeningen. De rente op deze positie wordt dagelijks berekend op basis van het laatst vastgestelde tarief voor basisherfinancierings-transacties van het Eurosysteem. Er is dit jaar sprake van een verplichting uit hoofde van TARGET2 terwijl voorgaande jaren sprake was van een vordering.

De tweede component is de positie ten opzichte van de ECB ter zake van de jaarlijkse samenvoeging en verdeling van monetair inkomen door de NCB's van het Eurosysteem. Deze heeft een saldo van EUR 65 miljoen aan het einde van het jaar (ultimo 2020: EUR 12 miljoen). Er is dit jaar sprake van een vordering op de ECB uit hoofde van het monetair inkomen. De netto-vordering is voornamelijk het gevolg van de relatieve toename in rentelasten op TLTRO-III-leningen²⁵ en de invoering van tiering op de rekening-courantsaldi²⁶ waardoor er een afname is in rentebaten.

De derde component betreft de vordering van DNB op de ECB met betrekking tot de tussentijdse winstuitkering. Voor 2021 heeft de Raad van Bestuur van de ECB besloten een tussentijdse winst van EUR 150 miljoen (ultimo 2020: EUR 1.260 miljoen) uit te keren aan de NCB's van het Eurosysteem. Op 31 december 2021 bedraagt het aan DNB toegekende bedrag EUR 9 miljoen (ultimo 2020: EUR 74 miljoen).

²⁵ Zie voor toelichting activapost 5.2 op pagina 131.

²⁶ Zie voor toelichting passivapost 2.1 op pagina 146.

10. Overige verplichtingen

Ultimo 2021 bedragen de totale overige verplichtingen EUR 2.661 miljoen (ultimo 2020: EUR 964 miljoen). Deze bestaan voornamelijk uit opgelopen rente met betrekking tot TLTRO-III-leningen van EUR 2.084 miljoen (ultimo 2020: EUR 662 miljoen) en onderpand in contanten van EUR 192 miljoen (ultimo 2020: EUR 184 miljoen).

De herwaarderingsverschillen van EUR 278 miljoen worden gespecificeerd in het overzicht van de off-balance sheet-posities van valutaswaps, valutaforwards en renteswaps op pagina 155.

11. Voorzieningen

De post 'Voorzieningen' is als volgt gespecificeerd:

In miljoenen					
	Totaal	Voorziening voor financiële risico's	Voorziening monetaire beleidsoperaties	Voorziening personeels- beloningen	Overige voorzieningen
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2019	1.834	1.810	5	13	6
Onttrekking	-7	-	-4	-1	-2
Vrijval	-2	-	-1	-1	-
Dotatie	882	868	-	11	3
Stand per 31 december 2020	2.707	2.678	-	22	7
Onttrekking	-6	-	-	-1	-5
Vrijval	-1	-	-	-1	-
Dotatie	139	128	-	7	4
Stand per 31 december 2021	2.839	2.806	-	27	6

Voorziening voor financiële risico's

In 2021 is er EUR 128 miljoen (2020: dotatie van EUR 868 miljoen) aan de voorziening voor financiële risico's gedoteerd. De totale voorziening bedraagt ultimo 2021 EUR 2.806 miljoen (ultimo 2020: EUR 2.678 miljoen).

In het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de dotatie aan de voorziening en de risico's waaraan DNB blootstaat.

Voorziening monetaire beleidsoperaties

De voorziening monetaire beleidsoperaties kan in overeenstemming met artikel 32.4 van de Statuten van het ESCB en van de ECB worden gevormd door alle deelnemende NCB's in het Eurosysteem, naar rato van hun aandeel in de ECB. Als gevolg van de uitkomsten van de jaarlijkse test voor bijzondere waardeverminderingen is er ultimo 2021 geen voorziening gevormd.

Voorziening personeelsbeloningen

De voorziening voor personeelsbeloningen is met EUR 5 miljoen toegenomen tot EUR 27 miljoen (ultimo 2020: EUR 22 miljoen). De dotatie houdt verband met de regeling uitkering nabestaanden bij overlijden en de bedrijfs-AOW-regeling (zie tabel op pagina 165).

DNB kent de volgende regelingen:

- een toegezegde pensioenregeling;
- een bijdrage in de ziektekostenverzekering van een groep gepensioneerden en oud-medewerkers;
- een jubileum- en afscheidsregeling;
- een regeling uitkering nabestaanden bij overlijden;
- een bedrijfs-AOW-regeling.

DNB kent een pensioenregeling voor haar medewerkers gebaseerd op het middelloon. De pensioenregeling heeft een voorwaardelijke indexatie op basis van de prijsindex. Jaarlijks vindt indexatie plaats als de financiële positie van het Pensioenfonds DNB dit toelaat. Doordat de beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds DNB per 31 december 2021 127,7% bedraagt, is er geen sprake van een dekkingstekort (2020: idem). Dit jaar is gedeeltelijke indexatie toegepast. De betaalde pensioenpremie is als last genomen; hiervoor is geen voorziening gevormd.

De bijdrage in de ziektekostenverzekering van de gepensioneerden en oud-medewerkers betreft een tegemoetkoming in de desbetreffende kosten.

De jubileum- en afscheidsregeling betreft de uitkeringen bij 20-, 30-, 40- en 50-jarig dienstverband en uitkeringen bij pensionering, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

De regeling uitkering nabestaanden bij overlijden omvat een eenmalige uitkering ter grootte van 2, 3 of 6 maanden pensioen aan de nabestaanden van de oud-medewerker die voorheen op het moment van uitkering als last werd verantwoord. Als gevolg van een herinterpretatie moet een voorziening worden gevormd. Hiervoor is in 2021 een eenmalige dotatie gedaan van EUR 4 miljoen.

De verplichtingen en de jaarlasten zijn actuariael bepaald. De hierbij gehanteerde veronderstellingen luiden als volgt:

	31 december 2021	31 december 2020
Disconteringsvoet overige personeelsbeloningen	Regelingsspecifiek (jubileum: 0,85% overig: 1,15%)	Regelingsspecifiek (jubileum: 0,40% overig: 0,75%)
Prijsinflatie	2,0%	2,0%
Algemene salarisstijging	2,0%	2,0%
Individuele salarisstijging (gemiddeld)	2,0%	2,0%
Verwachte gemiddelde pensioenleeftijd	Voor alle deelnemers is leeftijd 67 verondersteld.	Voor alle deelnemers is leeftijd 67 verondersteld.
Overlevingskansen	Prognosetafel AG 2020 + ervaringssterfte	Prognosetafel AG 2020 + ervaringssterfte

De bedrijfs-AOW-regeling komt voort uit CAO-afspraken. Deze regeling omvat een eenmalige uitkering ter grootte van het op dat moment geldende AOW-bedrag voor ongehuwden per maand maal het aantal maanden dat de DNB-medewerker met pensioen gaat vóór de wettelijke AOW-datum, met een maximum van 36 maanden.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen bestaan voornamelijk uit voorzieningen die zijn gevormd in verband met reorganisaties (ultimo 2021: EUR 6 miljoen, ultimo 2020: EUR 7 miljoen).

12. Herwaarderingsrekeningen

De omvang van deze post is ultimo 2021 EUR 31.741 miljoen (ultimo 2020: EUR 30.173 miljoen).

De samenstelling van de post 'Herwaarderingsrekeningen' is als volgt:

In miljoenen							
	Totaal	Goud	Vreemde valuta	Vast-rentende waarden	Aandelen-fondsen	High-yield obligatie-fondsen	Investment-grade obligatie-fondsen
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2019	26.636	25.538	88	25	867	73	45
Per saldo herwaarderingsmutaties	3.537	3.737	-67	5	-182	4	40
Stand per 31 december 2020	30.173	29.275	21	30	685	77	85
Per saldo herwaarderingsmutaties	1.568	1.292	4	-21	281	20	-8
Stand per 31 december 2021	31.741	30.567	25	9	966	97	77

De stijging van het totaal van de herwaarderingsrekeningen met EUR 1.568 miljoen is grotendeels toe te schrijven aan de gestegen marktwaarde van goud.

13. Kapitaal en reserves

Het maatschappelijk kapitaal van DNB dat volledig is geplaatst en volgestort bedraagt EUR 500 miljoen, verdeeld in 500 aandelen van EUR 1 miljoen. De Nederlandse Staat is houder van alle aandelen. De wettelijke reserve is gevormd voor de boekwaarde van de immateriële vaste activa.

Het verloop van de post 'Kapitaal en reserves' voor winstverdeling is als volgt:

In miljoenen

	Totaal**	Geplaatst kapitaal	Algemene reserve	Wettelijke reserve
	EUR	EUR	EUR	EUR
Stand per 31 december 2019	7.944	500	7.430	14
Resultaat over boekjaar 2019	1.176			
Dividend	-637			
Toevoeging van de nettowinst 2019*	539		539	
Mutatie wettelijke reserve	-		2	-2
Stand per 31 december 2020	8.483	500	7.971	12
Resultaat over boekjaar 2020	15			
Dividend	-15			
Toevoeging van de nettowinst 2020*	-		-	
Mutatie wettelijke reserve	-		-1	1
Stand per 31 december 2021	8.483	500	7.970	13

* Toevoeging nettowinst betreft de winst na dividenduitkering.

** Totaaltelling kan afwijken door afrondingen.

14. Winst over het boekjaar en winstbestemming

De winst over het boekjaar 2021 bedraagt EUR 15 miljoen (ultimo 2020: EUR 15 miljoen).

Met inachtneming van de statutaire bepaling en het mandaat van de aandeelhouder wordt als winstbestemming voorgesteld:

In miljoenen		
	2021	2020
	EUR	EUR
Toevoeging aan de algemene reserve	-	-
Uitkering aan de Staat	15	15
Winst over het boekjaar	15	15

Overige toelichting op de balans

Herwaarderingsverschillen van off-balance sheet-posities

In onderstaand overzicht zijn de off-balance sheet-posities gespecificeerd. Deze zijn omgerekend naar EUR, wat leidt tot een netto herwaarderingsverschil:

In miljoenen

	31 december 2021								31 december 2020							
	Totaal	EUR	USD	JPY	GBP	CNH	DKK	SDR	Totaal	EUR	USD	JPY	GBP	CNH	DKK	SDR
Valutaswaps																
te ontvangen	8.181	7.289	892	-	-	-	-	-	7.599	6.388	1.211	-	-	-	-	-
te leveren	-8.449	-	-5.143	-1.000	-151	-208	-	-1.947	-7.415	-	-4.775	-1.327	-96	-127	-	-1.090
	-268	7.289	-4.251	-1.000	-151	-208	-	-1.947	184	6.388	-3.564	-1.327	-96	-127	-	-1.090
Valutaforwards																
te ontvangen	4.075	2.202	1.873	-	-	-	-	-	5.661	3.165	2.496	-	-	-	-	-
te leveren	-4.085	-1.657	-1.872	-	-	-	-	-556	-5.650	-2.454	-2.721	-45	-45	-61	-	-324
	-10	545	1	-	-	-	-	-556	11	711	-225	-45	-45	-61	-	-324
Renteswaps	0	-	0	-	-	-	-	-	0	-	0	-	-	-	-	-
Totaal*	-278	7.834	-4.250	-1.000	-151	-208	-	-2.503	196	7.099	-3.788	-1.372	-141	-188	-	-1.414

* DNB heeft het valutarisico van de posities in de tabel afgedekt, met uitzondering van de werkvoorraden.

De valutaswaps en -forwards worden gebruikt om valutakoersrisico's af te dekken. Het doel van de renteswaps is het afdekken van renterisico. Futures worden gebruikt om de looptijd van de beleggingsportefeuille te sturen.

Een valutaswap is een transactie waarbij de ene valuta-soort direct gekocht of verkocht wordt voor een andere valuta-soort tegen een contante koers en na een bepaalde termijn weer terugverkocht of -gekocht wordt tegen de termijankoers. Een valutaforward is een transactie waarbij de ene valuta-soort wordt gekocht of verkocht in ruil voor een andere valuta tegen een bepaalde valutakoers, waarbij de valuta op termijn wordt geleverd. De posities worden bij aanvang gewaardeerd tegen de contante koers, gesplitst in een off-balance sheet verantwoording tegen de termijankoers en een te amortiseren termijnresultaat verantwoord onder de balanspost 'Overlopende activa'. Het te amortiseren termijnresultaat bestaat uit het verschil tussen de termijankoers en de contante koers. Hiermee ontwikkelt de waardering zich op termijn naar de termijankoers.

Een renteswap is een transactie waarbij twee tegenpartijen gedurende een afgesproken periode rentestromen in dezelfde valuta ruilen zonder uitwisseling van de hoofdsom. Ultimo 2021 staan er geen renteswaps uit (ultimo 2020: EUR 41 miljoen).

Een future is een verhandelbaar termijncontract waarbij op een bepaald tijdstip een hoeveelheid van een onderliggende waarden tegen een vooraf bepaalde prijs wordt gekocht of verkocht. Ultimo 2021 heeft DNB een futurepositie van EUR 524 miljoen in USD uitstaan (ultimo 2020: EUR 545 miljoen). De resultaten op futures worden op dagelijkse basis afgerekend.

Securities lending-programma

In overeenstemming met besluiten van de Raad van Bestuur van de ECB heeft DNB haar waardepapieren die zijn aangekocht onder het programma voor de aankoop van gedekte obligaties (CBPP3), door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen (PSPP) en het pandemie-noodaankoop-programma (PEPP) beschikbaar gesteld voor securities lending. Tenzij voor deze securities lending-activiteiten onderpand in contanten is afgegeven, worden de securities lending-activiteiten off-balance verantwoord. Ultimo 2021 was de nominale omvang van de securities lending-activiteiten EUR 873 miljoen (ultimo 2020: EUR 198 miljoen).

USD tender

De off-balance sheet-posities bestaan uit forwards ten aanzien van de ECB als gevolg van het programma voor verschaffing van kortlopende liquiditeit in USD. De hieraan gerelateerde vorderingen uit hoofde van swaptransacties met tegenpartijen binnen het Eurosysteem voor het verschaffen van US dollar liquiditeit in ruil voor euro liquiditeit, zijn ook opgenomen onder de off-balance sheet-posities.

Vreemde valuta positie

Ultimo 2021 bedraagt de tegenwaarde van de som van de activa luidende in vreemde valuta (begrepen in de activaposten 2 en 3) EUR 26.156 miljoen (ultimo 2020: EUR 14.133 miljoen). Ultimo 2021 bedraagt de tegenwaarde van de som van de passiva luidende in vreemde valuta (begrepen in de passivaposten 6, 7 en 8) EUR 16.326 miljoen (ultimo 2020: EUR 5.700 miljoen). Deze valutaposities worden meegenomen in de totale valutaherwaardering en volgen de herwaarderingsregels zoals onder 'Herwaarderings' zijn opgenomen. DNB heeft het valutarisico afgedekt, met uitzondering van de werkvoorraden en de valutarisico's op de beleggingsfondsen.

Beheer en bewaarneming

DNB beheert en bewaart effecten en andere waardepapieren als onderdeel van de dienstverlening aan centrale banken buiten het eurogebied en overheden. Beheer en bewaarneming geschiedt voor rekening en risico van de tegenpartij. De opbrengsten worden verantwoord in de winst- en verliesrekening onder provisiebaten.

Buffers voor balansbrede risico's

Als gevolg van de door het Eurosysteem genomen maatregelen om het functioneren van het eurogebied te stabiliseren en de gevolgen van de COVID-19-pandemie te verzachten, zijn de financiële risico's voor DNB in 2021 nog altijd hoog. Het financiële risico ultimo 2021 is bepaald op EUR 13,7 miljard (ultimo 2020: EUR 15,9 miljard). Van het totale balansbrede risico heeft EUR 11,1 miljard (ultimo 2020: EUR 13,0 miljard) betrekking op specifieke risico's uit het activa-aankoopprogramma (APP) en het pandemie-noodaankoopprogramma (PEPP)²⁷. Ultimo 2021 bedraagt de voorziening voor financiële risico's EUR 2,8 miljard (ultimo 2020: EUR 2,7 miljard).

De buffers voor balansbrede risico's worden als volgt gespecificeerd:

In miljoenen

	31 december 2021	31 december 2020
	EUR	EUR
Kapitaal en reserves (exclusief wettelijke reserve)*	8.470	8.471
Voorziening voor financiële risico's	2.806	2.678
Totaal	11.276	11.149

* Kapitaal en reserves is exclusief de winst over het boekjaar.

²⁷ De risico's op het APP en het PEPP zijn opgebouwd uit het renterisico en het kredietrisico op de aankopen, exclusief blootstellingen aan de Nederlandse overheid. Voor een verdere toelichting op de financiële risico's van DNB wordt verwezen naar het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording. Het hoofdstuk Verantwoording is onderdeel van de risicoparagraaf van de jaarrekening en is daarmee in scope van de controleverklaring van de onafhankelijke accountant.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van materiële invloed zijn op de financiële gegevens over 2021.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Aansprakelijkstellingen en aansprakelijkheidsprocedures

Het komt voor dat DNB uit hoofde van haar toezichttaak of anderszins aansprakelijkstellingen ontvangt (of aankondigingen van aansprakelijkstellingen). In sommige gevallen worden aansprakelijkheidsprocedures tegen DNB aanhangig gemaakt. Indien de uit een dergelijke procedure voortvloeiende verplichting voor DNB niet redelijkerwijs valt in te schatten of het niet waarschijnlijk is dat de verplichting moet worden voldaan, wordt volstaan met vermelding in deze toelichting. Op dit moment zijn tegen DNB geen aansprakelijkheidsprocedures aanhangig.

IMF

DNB heeft verschillende kredietfaciliteiten ter beschikking gesteld aan het IMF, in het kader van het Nederlandse IMF-lidmaatschap. Deze zijn verder toegelicht op pagina 124 tot en met 127.

Uitbesteding

DNB heeft van haar ICT-functie de eindgebruikersdiensten, het datacenter en de hiermee samenhangende diensten uitbesteed aan een externe partij. De initiële looptijd van deze aanbesteding is vier jaar, eindigend in maart 2023. De contractuele financiële verplichting is voor een groot gedeelte afhankelijk van de toekomstige afname van schaalbare diensten. Gedurende de looptijd van het contract is de huidige verwachting dat het kostenniveau EUR 16 miljoen per jaar zal bedragen.

Huur- en leaseovereenkomsten

Sinds 1 juli 2018 huurt DNB een deel van het Toorop-gebouw en het nabijgelegen gebouw aan de Omval te Amsterdam. De huurovereenkomsten lopen tot 31 augustus 2025. DNB is in 2020 verhuisd omdat het pand aan het Frederiksplein gerenoveerd wordt. De jaarlijkse huurlasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt. De aangegane verplichting is opgenomen in onderstaande tabel.

In 2019 is DNB een erfpachtovereenkomst aangegaan met de Nederlandse Staat ten behoeve van een nieuw te bouwen locatie voor het bankbiljettenbedrijf en de goudkluis. De overeenkomst heeft een looptijd van 60 jaar. De jaarlijkse canon wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt. De aangegane verplichting is opgenomen in de onderstaande tabel.

Sinds 1 oktober 2019 huurt DNB een deel van het voormalige gebouw van drukkerij Joh. Enschedé in Haarlem, ten behoeve van de tijdelijke huisvesting van het bankbiljettenbedrijf en de goudkluis. De overeenkomst loopt tot 1 oktober 2023. De jaarlijkse huurlasten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt. De aangegane verplichting is opgenomen in de onderstaande tabel.

Een aantal medewerkers van DNB heeft uit hoofde van zijn of haar functie recht op een leaseauto.

Leasecontracten hebben een standaard looptijd van 4 of 5 jaar met een verlengingsclausule.

In onderstaande tabel is de aangegane verplichting van de huidige leasecontracten weergegeven.

Voor de medewerkers waarvan het leasecontract in 2021 is verlopen, is in onderstaande tabel reeds rekening gehouden met verlenging tegen de huidige leaseprijs.

In miljoenen

	Totaal	2022	2023 tot en met 2026	2027 en verder
	EUR	EUR	EUR	EUR
Huurovereenkomsten	43	12	31	-
Erfpachtovereenkomsten	15	0	1	14
Leaseovereenkomsten	3	1	2	-
Totaal	61	13	34	14

Programma huisvesting

Voor het programma huisvesting zijn financiële verplichtingen aangegaan met betrekking tot overige kosten voor het pand aan het Frederiksplein van EUR 1 miljoen (2020: EUR 6 miljoen).

Materiële vaste activa

De contractuele investeringsverplichtingen inzake materiële vaste activa worden toegelicht onder de activapost 9.2 'Materiële en immateriële vaste activa' op pagina 142.

3. Toelichting op de winst- en verliesrekening

Bedrijfsopbrengsten

1 en 2 Netto rentebaten

Onder deze post zijn de rentebaten en -lasten begrepen met betrekking tot de activa en passiva in euro.

De specificatie van de rentebaten luidt als volgt:

In miljoenen		
	2021	2020
	EUR	EUR
Verplichtingen kredietinstellingen eurogebied	1.270	730
Niet-monetaire deposito's	144	254
Beleggingen	105	68
Monetaire portefeuilles	79	442
Totaal	1.598	1.494

De rentebaten zijn voornamelijk het resultaat van het gemiddeld saldo op de depositofaciliteit en op rekeningen-courant aangehouden bij DNB. Over de aangehouden gelden boven het vrijgestelde saldo betalen instellingen de negatieve depositorente (zie voor toelichting passivapost 2.1).

De specificatie van de rentelasten luidt als volgt:

In miljoenen		
	2021	2020
	EUR	EUR
Monetaire kredietverlening	-1.423	-715
Overige	-133	-206
Totaal	-1.556	-921

De stijging van de rentelasten op monetaire kredietverlening betreffen de lasten op de TLTRO-III-leningen (zie voor toelichting activapost 5.2). Onder 'Overige' vallen voornamelijk kosten voor het afdekken van valutarisico's.

3. Gerealiseerde winsten/verliezen uit financiële transacties

De gerealiseerde winsten uit financiële transacties van EUR 302 miljoen (2020: EUR 422 miljoen) worden voornamelijk veroorzaakt door de gedeeltelijk verkoop van posities in een aandelenfonds. Hierdoor is EUR 293 miljoen aan herwaardering gerealiseerd. In het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen van de eigen beleggingen op portefeuilleniveau.

In miljoenen

	2021	2020
	EUR	EUR
Valutaverkoopresultaat	34	24
Prijsverkoopresultaat vastrentende waarden	5	15
Prijsverkoopresultaat aandelenfondsen	263	373
Prijsverkoopresultaat high-yield obligatiefondsen	-	10
Totaal	302	422

4. Afwaardering op lagere marktwaarde

De afwaarderingen van EUR 25 miljoen (2020: EUR 2 miljoen) bestaan voornamelijk uit prijsafwaarderingen op vastrentende waarden en aandelenfondsen.

5. Overdracht naar/uit voorziening voor financiële risico's

In 2021 heeft er een dotatie aan de voorziening voor financiële risico's van EUR 128 miljoen plaatsgevonden (2020: dotatie van EUR 868 miljoen). Door deze dotatie is de omvang van de voorziening gestegen naar EUR 2.806 miljoen (ultimo 2020: EUR 2.678 miljoen).

In het onderdeel Financiële toelichting van het hoofdstuk Verantwoording wordt nader ingegaan op de dotatie aan de voorziening en de risico's waaraan DNB blootstaat.

8. Inkomsten uit gewone aandelen en deelnemingen

Over 2021 bedraagt deze post EUR 47 miljoen (2020: EUR 132 miljoen). Hieronder valt het aan DNB toegekende bedrag met betrekking tot de winstuitkeringen van de ECB van in totaal EUR 31 miljoen (zie voor toelichting 'Winstuitkering door de ECB' onder 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' op pagina 123).

De specificatie van het resultaat van de deelneming ECB is als volgt:

In miljoenen		
	2021	2020
	EUR	EUR
Tussentijdse winstuitkering boekjaar	9	74
Finale winstuitkering vorig boekjaar	22	54
Totaal	31	128

9. Netto resultaat van herverdeling monetair inkomen

Het netto resultaat van herverdeling van monetair inkomen kan als volgt worden gespecificeerd:

In miljoenen		
	2021	2020
	EUR	EUR
Aan DNB toekomende monetaire inkomsten	69	253
Door DNB verdiende monetaire inkomsten	98	-238
Saldo herverdeling monetaire inkomsten van DNB	167	15
Correctie herverdeling monetaire inkomsten voorgaande jaren	-102	-3
Voorziening monetaire beleidsoperaties	-	5
Netto resultaat herverdeling monetaire inkomsten	65	17

De hoogte van het monetair inkomen van elke NCB binnen het Eurosysteem wordt vastgesteld op basis van de feitelijke jaarinkomsten uit hoofde van geoormerkte activa afgezet tegen de referentiepassiva. De te oormerken activa omvatten: 'Kredietverlening aan kredietinstellingen in het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro', 'Voor doeleinden van monetair beleid aangehouden waardepapieren', 'Vorderingen uit hoofde van de overdracht van externe reserves aan de ECB', 'Netto vorderingen uit hoofde van de toedeling van eurobankbiljetten binnen het Eurosysteem', 'Overige vorderingen binnen het Eurosysteem (netto)' en een beperkt bedrag aan goudreserves naar rato van de Eurosysteem-kapitaalsleutel. Goudopbrengsten worden buiten beschouwing gelaten. Waardepapieren die worden aangehouden voor monetaire beleids-

doeleinden²⁸, waaronder effecten uitgegeven door centrale overheden en agentschappen²⁹, worden geacht inkomen te genereren gebaseerd op het herfinancieringspercentage. Wanneer de waarde van de geormerkte activa de waarde van de referentiepassiva over- of onderschrijdt, zal het verschil worden gecompenseerd door ten aanzien van het verschil het herfinancieringspercentage toe te passen. De baten op de geormerkte activa zijn verantwoord onder de post 'Rentebaten'. De referentiepassiva omvatten: 'Bankbiljetten in omloop', 'Verplichtingen aan kredietinstellingen van het eurogebied in verband met monetaire beleidsoperaties, luidende in euro' en 'Overige verplichtingen binnen het Eurosysteem (netto)'. Eventuele rente betaald over in de referentiepassiva opgenomen posten wordt in mindering gebracht op het te herverdelen monetair inkomen.

De door de NCB's van het Eurosysteem samengevoegde monetaire inkomsten dienen onder de NCB's te worden verdeeld naar rato van hun bijdrage aan het geplaatst kapitaal van de ECB. Het samenvoegen en herverdelen van het monetair inkomen leidt tot herverdelingseffecten. Deze worden enerzijds veroorzaakt doordat het rendement op bepaalde geormerkte activa of betaalde rente op gerelateerde passiva kunnen verschillen bij de verschillende NCB's van het Eurosysteem. Anderzijds verschilt het aandeel van de te oormerken activa en gerelateerde passiva van die NCB's van het aandeel dat zij volgens de Eurosysteem-kapitaalsleutel in het totaal van de geormerkte activa en gerelateerde passiva van de NCB's van het Eurosysteem hebben. Het saldo van de herverdeling van de monetaire inkomsten van EUR 167 miljoen (2020: EUR 15 miljoen) komt voort uit het verschil tussen de door DNB samengevoegde monetaire inkomsten van -EUR 98 miljoen en de aan DNB op basis van haar Eurosysteem-kapitaalsleutel toekomende monetaire inkomsten van EUR 69 miljoen. De correctie van voorgaande jaren van -EUR 102 miljoen is het gevolg van het berekenen van de TLTRO-III-rentelasten tegen de werkelijke rentetarieven die zijn gecommuniceerd aan de tegenpartijen, die uit oogpunt van prudentie in het voorgaande jaar waren berekend tegen -0,5% tot en met 23 juni 2020 en -1% voor de periode van 24 juni tot en met 31 december 2020 (zie ook activapost 5.2).

10. Overige baten

DNB houdt als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) prudentieel toezicht op financiële instellingen en is de nationale resolutieautoriteit. Onder deze post vallen de baten uit hoofde van de doorberekening van de kosten van de ZBO-taken aan de onder toezicht staande instellingen, evenals de overheidsbijdragen voor de uitvoering van deze werkzaamheden. Verder bevat deze post in 2020 het verkoopresultaat op het bezoekerscentrum aan de Sarphatistraat 1-5 te Amsterdam van EUR 46 miljoen.

²⁸ Besluit ECB/2009/16 van 2 juli 2009 houdende de tenuitvoerlegging van het programma voor de aankoop van gedekte obligaties en Besluit ECB/2011/17 van 3 november 2011 houdende de tenuitvoerlegging van het tweede programma voor de aankoop van gedekte obligaties.

²⁹ Besluit ECB/2020/9 van 3 februari 2020 inzake een programma voor de aankoop van door de publieke sector uitgegeven schuldbewijzen op secundaire markten en Besluit ECB/2020/17 van 24 maart 2020 betreffende een tijdelijk pandemie-noodaankoopprogramma.

De specificatie van de overige baten is als volgt:

In miljoenen		
	2021	2020
	EUR	EUR
Bijdrage instellingen	209	198
Overheidsbijdrage	5	4
Overige	3	46
Totaal	217	248

Conform de toezicht- en resolutiewetgeving wordt nadere informatie in een aparte verantwoording weergegeven.

Bedrijfslasten

11. Personeelskosten

In 2021 bedraagt het gemiddeld aantal personeelsleden omgerekend in voltijdse eenheden 1.987 (gemiddelde over 2020: 1.882).

De post 'Personeelskosten' is als volgt te specificeren:

In miljoenen		
	2021	2020
	EUR	EUR
Lonen en salarissen	-175	-163
Sociale lasten	-21	-31
Pensioenlasten	-37	-35
Overige personeelskosten	-23	-17
Totaal	-256	-246

De jaarlast van EUR 37 miljoen (2020: EUR 35 miljoen) die voortvloeit uit de pensioenregeling is opgenomen onder de post 'Pensioenlasten' en bestaat uit de afgedragen premies (2021: EUR 44 miljoen; 2020: EUR 42 miljoen), verminderd met de eigen bijdrage van de medewerkers (2021: EUR 7 miljoen; 2020: EUR 7 miljoen).

De jaarlast uit hoofde van de bijdrage in de ziektekostenverzekering van de gepensioneerden is verantwoord onder de post 'Sociale lasten'. De met de overige personeelsbeloningen samenhangende jaarlasten zijn begrepen onder 'Lonen en salarissen' en 'Sociale lasten'. Onder de overige personeelskosten is de last inbegrepen als gevolg van de vorming van de voorziening uitkering aan nabestaanden bij overlijden en de bedrijfs-AOW (zie passivapost 11 op pagina 149).

Beloningen

Algemeen

DNB dient uit hoofde van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (hierna 'WNT') de bezoldiging van haar topfunctionarissen te publiceren alsmede de bezoldiging van niet-topfunctionarissen als die boven de in de wet bedoelde bezoldigingsnorm uitkomen. Voor de directieleden hebben de ministers van Financiën en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besloten dat DNB met haar directieleden een individuele bezoldiging mag overeenkomen die hoger is dan de WNT-norm.

Het WNT-bezoldigingsmaximum over het boekjaar 2021 is EUR 209.000 (2020: EUR 201.000). Tenzij anders is vermeld, zijn alle genoemde functionarissen het gehele jaar en voltijds in functie geweest.

Directie

De individuele maximale bezoldiging van de directieleden voor 2021 is inclusief vakantiegeld en overige arbeidsvoorwaarden en kent geen prestatiebeloning. De pensioenregeling van de directieleden is overeenkomstig de met de minister van Financiën gemaakte afspraken in 2005 en is aangepast aan de wettelijke bepalingen die gelden sinds 1 januari 2015. Zij betalen evenals de overige werknemers een eigen bijdrage in de pensioenpremie.

Onderstaand de specificatie van de beloning en belaste onkostenvergoedingen en de beloning betaalbaar op termijn (pensioenlasten) van de directie voor de relevante periode als directielid:

Naam	Functie	Beloning en belaste onkostenvergoedingen		Beloning betaalbaar op termijn		Totale bezoldiging		Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	
		2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Klaas Knot	President	424.854	407.444	26.145	26.555	450.999	433.999	451.000	434.000
Else Bos	Directeur	414.014	397.594	25.286	25.605	439.300	423.199	439.300	423.200
Nicole Stolk	Directeur	218.713	200.394	25.286	25.605	243.999	225.999	244.000	226.000
Olaf Sleijpen	Directeur	246.651	214.869	25.286	24.299	271.937	239.168	272.000	261.300
Steven Maijor ¹	Directeur	259.694	-	19.072	-	278.766	-	278.767	-
Job Swank ²	Directeur	156.886	313.685	12.943	26.555	169.829	340.240	177.529	349.000
Frank Elderson	Directeur	-	330.273	-	25.325	-	355.598	-	343.279
Totaal		1.720.812	1.864.259	134.018	153.944	1.854.830	2.018.203		

1 Per 1 april 2021 benoemd als directeur. Het individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum heeft betrekking op de periode 1 april tot en met 31 december 2021.

2 Uit dienst getreden per 1 juli 2021. Het individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum heeft betrekking op de periode 1 januari tot en met 30 juni 2021.

Raad van commissarissen

Leden van de raad van commissarissen ontvangen een vergoeding conform de WNT: als lid maximaal 10% en als voorzitter maximaal 15% van de algemeen geldende WNT-norm.

Onderstaand volgt de specificatie van de commissarissenvergoedingen over 2021 en 2020:

	2021	2020
	EUR	EUR
Wim Kuijken (voorzitter)	31.350	30.150
Margot Scheltema (vice voorzitter)	20.900	20.100
Feike Sijbesma	20.900	20.100
Annemieke Nijhof ¹	20.900	20.100
Marry de Gaay Fortman	20.900	20.100
Roger Dassen	20.900	20.100
Mirjam van Praag ¹	20.900	5.052
Peter Blom ²	6.986	-
Kees Goudswaard ¹	-	15.048
Totaal	163.736	150.750

¹ Tevens het gehele jaar lid van de Bankraad. Hiervoor ontvangt men een vergoeding van EUR 3.299 op jaarbasis (2020: EUR 3.299). Deze vergoeding is niet in bovenstaande specificatie opgenomen.

² Benoemd per 1 september 2021.

Functionarissen met een bezoldiging boven de WNT-norm

Op grond van de WNT meldt DNB ook jaarlijks de functionarissen (zijnde niet-topfunctionarissen) met een bezoldiging boven het drempelbedrag (2021: EUR 209.000. 2020: EUR 201.000). Voor deze functionarissen geldt in de WNT geen maximering, maar wel een publicatieplicht. Dat deze functionarissen boven het drempelbedrag uitkomen, vloeit voort uit het arbeidsvoorwaardenpakket van DNB. Ten opzichte van vorig jaar is het aantal gepubliceerde functionarissen afgenomen van 23 naar 16 functionarissen.

Totaaloverzicht publicatie bezoldigingen

Hieronder volgt het totaaloverzicht van niet-topfunctionarissen (op functie) met een bezoldiging boven het drempelbedrag.

Functie	Gemiddelde omvang dienstverband per week		Beloning en belaste onkostenvergoedingen		Beloning betaalbaar op termijn		Totale bezoldiging	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	Uren	Uren	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Divisiedirecteur	36	36	278.425	277.081	26.145	26.555	304.570	303.636
Divisiedirecteur	36	36	241.778	241.365	26.145	26.555	267.923	267.920
Divisiedirecteur	36	36	235.524	235.117	26.145	26.555	261.669	261.672
Divisiedirecteur	36	36	229.976	230.894	26.145	26.555	256.121	257.449
Divisiedirecteur	36	36	223.589	232.806	26.145	26.555	249.734	259.361
Divisiedirecteur	36	36	217.414	231.960	26.145	26.555	243.559	258.515
Divisiedirecteur	36	36	215.157	215.615	26.145	26.555	241.302	242.170
Divisiedirecteur	36	36	209.848	202.785	26.145	26.555	235.993	229.340
Divisiedirecteur	36	36	209.337	207.797	25.286	25.605	234.623	233.402
Divisiedirecteur	36	36	208.585	192.870	25.286	25.605	233.871	218.475
Divisiedirecteur	36	36	207.197	199.273	25.286	25.605	232.483	224.878
Divisiedirecteur	36	36	205.805	199.032	26.145	26.555	231.950	225.587
Divisiedirecteur	36	36	205.396	202.997	25.286	25.605	230.682	228.602
Divisiedirecteur	36	36	199.800	185.826	25.286	25.605	225.086	211.431
Divisiedirecteur	36	36	199.199	88.164	25.286	7.318	224.485	95.482
Afdelingshoofd	36	36	187.323	181.959	26.145	26.555	213.468	208.514

12. Andere beheerskosten

De post 'Andere beheerskosten' is als volgt te specificeren:

In miljoenen		
	2021	2020
	EUR	EUR
Inhuur-, uitzendkrachten en uitbesteed werk	-108	-110
Reis- en verblijfkosten	-1	-1
Huisvestingskosten	-30	-20
Inventaris-, software- en kantoorkosten	-34	-34
Algemene kosten	-9	-9
Totaal	-182	-174

In de algemene kosten is het honorarium van de externe accountant opgenomen. Het honorarium is gesplitst in de volgende categorieën:

In hele bedragen		
	KPMG Accountants N.V.	KPMG Accountants N.V.
	2021	2020
	EUR	EUR
Onderzoek van de jaarrekening	-637.290	-633.530
Andere controleopdrachten	-154.285	-151.855
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-
Andere niet-controlediensten	-76.710	-88.810
Totaal	-868.285	-874.195

De totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening zijn gebaseerd op de honoraria over het boekjaar waarop het onderzoek betrekking heeft en inclusief BTW.

17. Vennootschapsbelasting

De heffing van de vennootschapsbelasting beperkt zich bij DNB tot de niet bij wet opgedragen taken. De te betalen vennootschapsbelasting voor 2021 is EUR 0 miljoen (2020: EUR 0 miljoen). Dit jaar hebben er geen significante resultaten plaatsgevonden met betrekking tot de niet bij wet opgedragen taken.

Amsterdam, 16 maart 2022

De directie van De Nederlandsche Bank N.V.

Klaas Knot, *president*

Else Bos

Nicole Stolk

Olaf Sleijpen

Steven Maijoor

Amsterdam, 16 maart 2022

Vastgesteld door de raad van commissarissen
van De Nederlandsche Bank N.V.

Wim Kuijken, *voorzitter*

Margot Scheltema, *vicevoorzitter*

Feike Sijbesma

Annemieke Nijhof

Marry de Gaay Fortman

Roger Dassen

Mirjam van Praag

Peter Blom

4. Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouder en de raad van commissarissen van De Nederlandsche Bank N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Naar ons oordeel is de jaarrekening van de vennootschap opgemaakt, in alle van materieel van belang zijde aspecten, in overeenstemming met de grondslagen zoals opgenomen in de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34) en de wijzigingen daarop zoals opgenomen in ECB/2019/34 en ECB/2021/51, aangevuld met de van toepassing zijnde bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW conform artikel 17 van de Bankwet 1998 en tevens de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening over 2021 (hierna 'de jaarrekening') van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna 'de vennootschap' of 'DNB') te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2021;
- 2 de winst-en-verliesrekening over 2021; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor de financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2021 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van De Nederlandsche Bank N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van fraude en niet naleven wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit
— Materialiteit van EUR 80 miljoen — 1% van Kapitaal en reserves — Lagere materialiteit voor WNT
Continuïteit en Fraude en niet naleving van wet en regelgeving
— Continuïteit: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. — Fraude en niet naleven wet- en regelgeving (Noclar): doorbreken interne beheersing door het management en toerekening van kosten aan de ZBO (zelfstandig bestuur orgaan) activiteiten.
Kernpunt
— Toelichting op de Voorziening voor Financiële Risico's (VFR) en balansbrede risico's
Oordeel
Goedkeurend: in alle materieel van belang zijnde aspecten, in overeenstemming met de beschreven grondslagen.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 80 miljoen (2020: EUR 80 miljoen). Wij hebben de materialiteit bepaald in relatie tot het niveau van de balanspost Kapitaal en reserves ten bedrage van EUR 8.483 miljoen per 31 December 2021. De materialiteit uitgedrukt als percentage hiervan bedraagt 1% (2020: 1%). Wij beschouwen de post Kapitaal en reserves als de meest geschikte benchmark, aangezien dit een stabiele benchmark is en omdat de omvang inzicht geeft in de mate waarin DNB de mogelijkheid heeft om de stabiliteit van de financiële sector in Nederland in continuïteit te kunnen waarborgen. Wij hebben ook alternatieve benchmarks overwogen, zoals de winst over het boekjaar en het balanstotaal.

De winst over het boekjaar is en het balanstotaal zijn aan meer fluctuatie onderhevig en afhankelijk van wijzigingen in de economische omstandigheden in Nederland en het Eurogebied. Op basis hiervan achten wij de winst over het boekjaar en het balanstotaal minder geschikt als benchmark voor materialiteit.

Voor de controle van de naleving van de WNT hanteren wij het Controleprotocol WNT 2021 zoals opgesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hierin is een materialiteit voor de juistheid opgenomen variërend van EUR 5.000 tot EUR 10.000 en voor de volledigheid voor topfunctionarissen een materialiteit van nihil en voor de volledigheid van overige functionarissen 1% van de personeelskosten.

Daarnaast houden wij rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de raad van commissarissen afgesproken dat wij aan hen de tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 3,2 miljoen rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak continuïteit – geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Gegeven de uit de Bankwet voortvloeiende geldscheppende rol van DNB, hebben de directie en wij afgewogen dat er geen continuïteitsrisico's bestaan voor de activiteiten van DNB.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

Bij de uitvoering van haar taken besteedt de directie veel aandacht aan risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving en neemt de Financiële Commissie van de raad van commissarissen hiervan kennis. De directie van DNB is zich er van bewust dat niet-naleving van wet- en regelgeving leidt tot een reputatie risico.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de vennootschap en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomanagement met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling, het incidentenregister en de procedures van de vennootschap om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij de directie, Financiële Commissie van de raad van commissarissen en bij andere relevante afdelingen, zoals de Interne Audit Dienst, Juridische Zaken en Compliance en Integriteit. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- evalueren van onderzoeksrapporten van de Interne Accountantsdienst, Operationeel Risk Management en Compliance en Integriteit inzake aanwijzingen over mogelijke fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving; en
- evalueren van door ons opgevraagde advocatenbrieven.

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de vennootschap van toepassing is. Naast wet- en regelgeving die een direct gevolg heeft op de jaarrekening, zoals de Bankwet, verslaggevingsregelgeving belastingwetgeving, de Wet normering topinkomens (WNT), de Wet bekostiging financieel toezicht en de regelingen voor een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO), hebben wij de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die mogelijk indirect bij niet naleving een materieel effect op de jaarrekening kunnen hebben:

- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Europese aanbestedingsregels; en
- Internationale sanctiewetgevingen.

Daarnaast is er in Nederland wetgeving, die niet op DNB van toepassing is, maar die zij vanuit een reputationeel oogpunt wel zoveel mogelijk toepast, zoals de Wet ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (Wwft).

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Wij hebben een fraude risico geïdentificeerd met betrekking tot de toerekening van de kosten aan de ZBO activiteiten, aangezien de directie er belang bij heeft om deze kosten binnen de ZBO begroting te houden.

Binnen DNB wordt gewerkt met fysieke waarden (goud, bankbiljetten en munten) en vinden grote financiële transacties plaats die goede interne controlemaatregelen vereisen. De hiermee samenhangende fraude risicofactoren hebben wij in onze controle betrokken. Dit geldt eveneens voor de fraude risicofactoren die wij hebben gesignaleerd voor de in de jaarrekening opgenomen toelichting op de Wet normering topinkomens (WNT).

Aangezien het management van DNB geen resultaatafhankelijke beloning krijgt en het behaalde resultaat geen doel op zich is, hebben wij het conform de controle standaarden veronderstelde fraude risico voor de omzet en resultaat niet geïdentificeerd. Daarnaast zijn de schattingsposten in de balans beperkt (zie hiervoor de sectie specifieke waarderinggrondslagen).

In overeenstemming met het vorenstaande en met de controlestandaarden hebben wij de volgende risico's geïdentificeerd ten aanzien van fraude en die relevant zijn voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

— **Doorbreken van interne beheersing door het management (een verondersteld risico)**

Risico:

- Het management is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaatbepaling te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die effectief lijkt te werken.

Voor de schattingspost inzake de Toelichting op de Voorziening voor Financiële Risico's (VFR) en balansbrede risico's wordt verwezen naar de beschreven werkzaamheden in het kernpunt van onze controle.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van interne beheersingsmaatregelen (waaronder de opzet van het three lines of defence model), die relevant zijn voor het mitigeren van de risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving.
- Wij hebben een data-analyse uitgevoerd op journaalposten met een hoger risico gerelateerd aan transacties omtrent financiële markten en monetaire operaties, personeels- en bedrijfskosten, materiële vaste activa, en goud. Op basis van onze kennis van deze bedrijfsprocessen hebben wij bepaald welke journaalposten wij niet zouden verwachten in het kader van de normale bedrijfsvoering. Waar wij onverwachte journaalposten of andere risico's identificeerden via onze data-analyse, hebben we aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd om op elk geïdentificeerd risico in te spelen. Deze werkzaamheden omvatten ook het inwinnen van inlichtingen omtrent de aard van de journaalpost en het herleiden van transacties naar de broninformatie.
- Wij hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, waaronder extra aandacht geven aan de verwerking van de aan de renovatie van het hoofdkantoor aan het Frederiksplein in Amsterdam bestede bedragen, zowel bedragen die als kosten zijn verantwoord als de bedragen welke onder de materiële vaste activa zijn geactiveerd. Tevens hebben wij een herberekening uitgevoerd van het renterisico zoals opgenomen in de toelichting van de VFR en balansbrede risico's.

— Toerekening van kosten aan de ZBO activiteiten

Risico:

- De door DNB bestede (indirecte) kosten worden toegerekend aan de ZBO activiteiten op basis van verdeelsleutels, waarvan de belangrijkste het aantal medewerkers is, waardoor het risico bestaat dat te veel of te weinig kosten aan de ZBO activiteiten worden toegerekend.

Controleaanpak:

- Bij de controle van de ZBO verantwoording hebben wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot de toerekening van de werkelijk bestede kosten aan de ZBO activiteiten en de hierbij toegepaste verdeelsleutels. Wij hebben de (personeels- en overige beheers) kosten op basis van steekproeven gecontroleerd aan de hand van de onderliggende facturen en salarisgegevens.
- Wij hebben vastgesteld dat de verdeelsleutels voor de kosten niet zijn gewijzigd ten opzichte van de verdeelsleutels die zijn gehanteerd bij het opmaken van de door het ministerie van Financiën goedgekeurde ZBO begroting.
- Wij hebben vastgesteld dat rekenkundig een juiste toerekening aan de ZBO verantwoording heeft plaatsgevonden.

Onze procedures om in te spelen op geïdentificeerde risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving, hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting, controleaanpak en resultaten gecommuniceerd met de directie en de Financiële Commissie van de raad van commissarissen.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor de jaarrekening.

Kernpunt van onze controle

In een kernpunt van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. Het kernpunt van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormt geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Vergeleken met onze controleverklaring 2020 is de WNT niet opgenomen als een afzonderlijk kernpunt in onze controle, gezien de ervaringen in voorgaande jaren, waarbij wij geen controleverschillen hebben geconstateerd.

Toelichting op de Voorziening voor Financiële Risico's (VFR) en balansbrede risico's

Omschrijving

DNB heeft de mogelijkheid een voorziening voor financiële risico's (VFR) te vormen op basis van de ESCB-grondslagen. De VFR wordt door de directie discretionair vastgesteld op basis van de uitkomsten van interne modellen voor rente- en kredietrisico. De uitkomsten van deze modellen worden in belangrijke mate bepaald door de inrichting van het model, de parameterzetting en de mate waarin DNB bepaalde risico's loopt over monetaire beleidsoperaties. Daarbij gebruikt DNB onder andere de gegevens over portefeuilles die door andere centrale banken in het kader van deze programma's zijn aangekocht en worden beheerd, maar voor rekening en risico van het gehele Eurosysteem komen.

Voorts is DNB ingevolge het kapitaalbeleid met het ministerie van Financiën overeengekomen dat de dotatie aan de VFR maximaal de hoogte van de winst van het boekjaar bedraagt (vóór aftrek van de dotatie) en afhankelijk is van de door DNB gekwantificeerde balansbrede risico's, waaronder het rente- en kredietrisico. Dotaties aan (of vrijval uit) de VFR hebben invloed op de hoogte van de winst over het boekjaar van DNB en daarmee de dividenduitkering en kapitaalontwikkeling. Door de inherent aanwezige subjectieve oordeelsvorming en schattingen van de, aan de VFR ten grondslag liggende, balansbrede risico's, is de controle van de VFR een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben kennisgenomen van de relevante beheersmaatregelen die zijn geïmplementeerd om de betrouwbare werking van de modellen en de juiste en volledige input van parameters en brongegevens te garanderen.

Wij hebben de door DNB uitgevoerde validatie van de modellen getoetst met behulp van onze eigen specialisten op basis van het validatieproces en de validatierapporten.

Wij hebben vastgesteld dat het DNB expert judgement proces, om te komen tot het gehanteerde rentescenario, conform de interne richtlijnen is uitgevoerd.

Om de juistheid en volledigheid van de in de modellen gebruikte brondata te verifiëren, hebben wij deze onder andere aangesloten met de gegevens zoals ontvangen van de ECB of externe dataleveranciers.

Wij hebben, met behulp van KPMG specialisten, de belangrijkste veronderstellingen en aannames voor het renterisico in de VFR beoordeeld en het renterisico nagerekend.

Wij hebben procedures uitgevoerd en kennisgenomen van monetaire ontwikkelingen en beslissingen zoals genomen door de Governing Council van de ECB. Op basis van het voorgenoemde en de analyses van de afdeling risk management van DNB zijn wij nagegaan of de ontwikkeling in de VFR in relatie tot de risico's onderbouwd is.

Wij zijn nagegaan of de uitkomsten van de modellen juist in de toelichting bij de jaarrekening zijn weergegeven en dat de hieruit voortvloeiende dotatie aan de VFR door de directie is bepaald overeenkomstig de interne procedures en conform de afspraken zoals vastgelegd met het ministerie van Financiën.

We hebben geverifieerd of de toelichting op de VFR in de jaarrekening (inclusief de toelichting Buffers voor balansbrede risico's in de risicoparagraaf zoals opgenomen in het hoofdstuk Verantwoording 2021 van het jaarverslag) toereikend is.

Onze observatie

Zoals blijkt uit het hoofdstuk Verantwoording 2021 van het jaarverslag is in 2021 maximaal gedoteerd aan de VFR en zijn op 31 december 2021 de balansbrede risico's hoger dan de beschikbare buffers.

Wij hebben vastgesteld dat de VFR in overeenstemming met de ESCB-grondslagen is bepaald en de VFR en balansbrede risico's adequaat zijn toegelicht in de jaarrekening 2021.

Paragraaf ter benadrukking van de toegepaste grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Wij vestigen de aandacht op punt 1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zoals opgenomen in de jaarrekening. De jaarrekening van DNB wordt conform de Bankwet 1998 opgesteld volgens de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34) en de wijzigingen zoals opgenomen in ECB/2019/34 en ECB/2021/51, inzake de financiële administratie en verslaglegging in het ESCB en de door haar opgestelde geharmoniseerde toelichting op de balans en winst-en-verliesrekening.

Daarnaast heeft de directie van DNB besloten over een aantal specifieke afwijkingen van deze grondslagen om te komen tot betere verslaggeving, alsmede om te voldoen aan de aanvullende specifieke eisen zoals opgenomen in Titel 9 BW 2 en de WNT dan wel de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving indien grondslagen niet zijn vastgelegd in de ESCB-grondslagen. Dit doet recht aan het unieke karakter van een centrale bank. De gebruiker dient voor een goed begrip van de jaarrekening van de grondslagen kennis te nemen aangezien deze grondslagen afwijken van meer algemeen gehanteerde stelsels zoals IFRS en Titel 9 Boek 2 BW.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat; en
- alle van toepassing zijnde informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, inclusief de informatie zoals op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening in overeenstemming met de grondslagen zoals opgenomen in de richtlijn van de Europese Centrale Bank (ECB/2016/34) en de wijzigingen daarop zoals opgenomen in ECB/2019/34 en ECB/2021/51, aangevuld met de van toepassing zijnde bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW conform de artikel 17 van de Bankwet 1998 en tevens de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2021, het Controleprotocol financiële verantwoording Autoriteit Financiële Markten en de Nederlandsche Bank, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring de aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amstelveen, 16 maart 2022

KPMG Accountants N.V.

M.A. Huiskers RA

Statutaire regeling inzake winstbestemming

De regeling is opgenomen in artikel 22, lid 2 van de Statuten van De Nederlandsche Bank N.V., en luidt:

De winst blijvende uit de vastgestelde jaarrekening staat ter beschikking van de algemene vergadering.

